

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

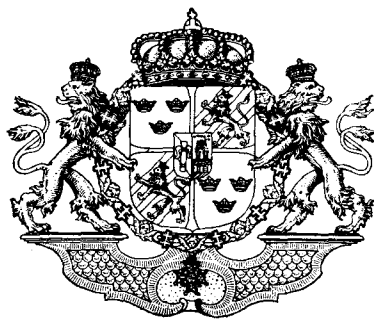
Ny följd. 48.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1908.

STOCKHOLM.

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

1910

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskolegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1864-1912.

Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sundhetskolegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Den underdåniga berättelsen innefattar särskilda redogörelser för:

1. Civila sjukvården.
2. Besiktningar å beväringssmasket.
3. Arméns och flottans sjukvård.
4. Barnmorskeväsendet.
5. Skyddskoppymningen.
6. Medico-legalaförrättningar.
7. Apoteksväsendet.
8. Veterinärväsendet.
9. Understöd för vetenskapliga utrikes resor.
10. Sundhetskolegii ämbetsverksamhet och en jämförande översikt av sjukvårdspersonalen och anstalterna i riket.
11. *Bihang*: Dödsorsakerna i rikets städer enligt intyg av läkare.

Civila sjukvården beskriver topografi och endemiska sjukdomar, sammandrag av läkares ämbetsberättelser om under året gängse sjukdomar, m. m., samt väderlek, vattenstånd och skörd.

Årsberättelsen 1861 innehåller: Översigt af helso- och sjukvården i Sverige under tioårsperioden 1851-1860, efter Kongl. Sundhets-collegii uppdrag utarbetad af dess ledamot A. Timoleon Wistrand.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860).

Efterföljare:

Allmän hälso- och sjukvård / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1982. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Medicinalstyrelsen. - Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1918-1951. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Dödsorsaker / av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1915-1998. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1996.

Hälso- och sjukvård vid armén / av Kungl. Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. – Stockholm : Palmquist, 1912-1931. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1930.

1911-1913 med titeln: Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens underdåniga berättelse.

Hälso- och sjukvården vid marinen / av marinöverläkaren. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1912-1943. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911/12-1942.

Översiktspublikationer:

Historisk statistik för Sverige. D. 2, Väderlek, lantmäteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t.o.m. år 1955. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1959.

BISOS K1 digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) med stöd från Riksbankens Jubileumsfond, 2008

urn:nbn:se:scb-bi-k1-0801_

BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

K) HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN. I.

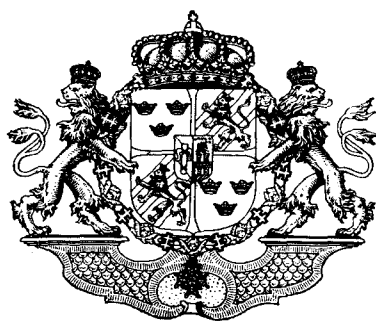
Ny följd. 48.

MEDICINALSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1908.

STOCKHOLM.

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER.

1910

Innehållsförteckning.

A. Underdånig berättelse med i texten införda tabeller.

1. Den allmänna hälsovården		Sid. 1.
Tab. Litt. A.	Öfversikt af hälsovårdsförhållandena i rikets städer och med dem i hälsovårdshänsende likställda samhällen	3.
» »	B. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående vattenledningar	8.
» »	C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna ang. afledning af spill- och grundvatten	10.
» »	D. Skyddskoppypningen i riket	12.
» »	E. Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor	12.
» »	F. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten	14.
2. Dödligheten i rikets städer		14.
Tab. Litt. G.	Öfversikt öfver dödligheten ‰ i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare	13.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen		14.
Tab. Litt. H.	Öfversikt öfver antalet spetälska i riket	14.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten		16.
Tab. Litt. I.	Summarisk uppgift å af Medicinalstyrelsen handlagda mål	16.
» »	K. Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition ställda medel	16.
5. Sinnessjukvården		19.
6. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar		19.
Tab. Litt. L.	Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar	24.
» »	M. Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid lasarett, sjukstugor, epidemisjukhus samt statens anstalter för sinnessjuka	26.
7. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter		27.
8. Rättsmedicinen		27.
9. Veterinärväsendet		27.
Tab. Litt. N.	Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats	29.
» »	O. Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur	32.
» »	P. Mjältbrandens förekomst i olika län	33.
» »	Q. Förekomsten af mjältbrand och frashbrand under olika månader	33.

B. Tabellbilagor.

Tab. N:o 1.	Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter ang. dödsorsakerna i rikets städer	Sid. II.
» »	2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om antalet döda i rikets städer med fördelning efter ålder och kön	VI.
» »	3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	VIII.
» »	4. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna i rikets städer med fördelning på månader enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter	IX.
» »	5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m.	IX.
» »	6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård	XV.
» »	7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistrikts- samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län	XVI.
» »	8. Sammanställning af uppgifterna från lasarettens angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme	XXI.
» »	9. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka	XXII.
» »	10. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster	XXVI.
» »	11. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter	XXVII.
» »	12. Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XXX.
» »	13. Sammanställning af uppgifterna från epidemisjukhusen angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter	XXXII.
» »	14. Sammanställning af uppgifter från enskilda sjukhus, barnsjukhus m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, underhållsdagar och utrymme	XXXVI.
» »	15 A. Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XXXIX.
» »	15 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XLII.
» »	15 C. Å sjukhus vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka intagna sjukdomsfall äfvensom döda	XLIV.
» »	16 A. Öfversikt öfver de å lasarett för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits	XLV.
» »	16 B. Öfversikt öfver de å lasarett för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande	XLV.
» »	17. Öfversikt öfver operationer utförda å patienter intagna å civila sjukhus	XLVI.
» »	18 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgifningar, med hänsyn till skadans natur och påföljd	XLVIII.

Tab. Litt. R.	Förekomst af frasbrand inom de olika länen . . .	Sid. 33.	Tab. N:o 18 B.	Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgifningar fördelade efter skadans tillkomstsätt	Sid. XLIX.
» » S.	Svinsjukans förekomst inom olika län	» 33.			
» » T.	Sveriges import och export af kreatur	» 34.			
» » U.	Orsakerna till hel eller partiell kassation eller särskild behandling före godkännandet af kött och inälfvor samt antalet beslag vid slakthusen	» 36.	» » 19.	Antal kurgäster vid hälsobrunnar och badanstalter	» L.
	10. Apoteksväsendet	» 36.			
Tab. Litt. V: 1.	Farmaceutisk personal	» 36.	» » 20.	Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om medikolegala förrättningar	» LI.
» » V: 2.	Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd	» 37.			
	11. Barnmorskeväsendet	» 37.	» » 21.	Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län	» LII.
Tab. Litt. X.	Sammandrag af inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlösningar	» 37.	» » 22.	Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren	» LII.
	12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet	» 38.			
Tab. Litt. Y.	Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut	» 38.	» » 23.	Öfversikt öfver apotekens antal och natur inom hvarje län	» LIII.

Table des matières.

A. Rapport de 1908, avec tableaux statistiques insérés dans le texte.

1. Service sanitaire général		Pag. 1.
Tab. Litt. A.	Service sanitaire des villes du pays et des agglomérations communales y assimilées	3.
» »	B.	8.
» »	C.	10.
» »	D.	12.
» »	E.	12.
» »	F.	14.
2. Mortalité dans les villes		14.
Tab. Litt. G.	Aperçu général de la proportion ‰ de la léthalité dans quelques-unes des maladies les plus importantes des villes ayant plus de 10,000 habitants	13.
3. Les maladies les plus importantes et le service sanitaire en dehors des hôpitaux		14.
Tab. Litt. H.	La léprositè	14.
4. Administration médicale		16.
Tab. Litt. I.	Résumé sommaire des affaires portées devant l'Administration médicale	16.
» »	K.	16.
5. Service des aliénés		19.
6. Service des hôpitaux civils		19.
Tab. Litt. L.	Relevé du mouvement des hôpitaux civils	24.
» »	M.	26.
7. Places d'eaux minérales, stations balnéaires et autres établissements pareils		27.
8. Médecine légale		27.
9. Service vétérinaire		27.
Tab. Litt. N.	Nombre d'animaux traités pour maladies par des vétérinaires, castrés, ou visités pour différents buts	29.
» »	O.	32.
» »	P.	33.
» »	Q.	33.

B. Tableaux annexes.

Tab. No: 1.	Relevé des rapports des commissions sanitaires concernant les causes de décès dans les villes	Pag. II.
» »	2.	VI.
» »	3.	VIII.
» »	4.	IX.
» »	5.	IX.
» »	6.	XV.
» »	7.	XVI.
» »	8.	XXI.
» »	9.	XXII.
» »	10.	XXVI.
» »	11.	XXVII.
» »	12.	XXX.
» »	13.	XXXII.
» »	14.	XXXVI.
» »	15 A.	XXXIX.
» »	15 B.	XLII.
» »	15 C.	XLIV.
» »	16 A.	XLV.
» »	16 B.	XLVI.
» »	17.	XLVIII.
» »	18 A.	XLVIII.

Tab. Litt. R.	Fréquence de l'emphysème du charbon par gouvernement	Pag. 33.
» » S.	Fréquence de la pneumo-entérite infectieuse	» 33.
» » T.	Importations et exportations d'animaux en 1901	» 34.
» » U.	Les abattoirs des villes	» 36.
10. Service pharmaceutique		
Tab. Litt. V: 1.	Personnel des pharmacies	» 36.
» » V: 2.	Modifications survenues dans le nombre et l'état des pharmacies	» 37.
11. Sages-femmes		
Tab. Litt. X.	Résumé des rapports parvenus à l'Administration médicale sur les accouchements effectués avec instruments	» 37.
12. Médecins dentistes et gymnastes médicaux		
Tab. Litt. Y.	Nombre des malades traités aux instituts de gymnastique médicale	» 38.

Tab. N:o 18 B.	Cas de lésions corporelles et d'empoisonnements admis aux hôpitaux gouvernementaux et aux hôpitaux de district, avec répartition d'après l'origine de l'accident	Pag. XLIX.

» » 19.	Nombre des personnes traitées aux établissements hydrothérapiques et balnéaires	» L.

» » 20.	Relevé des rapports médico-légaux envoyés à l'Administration médicale par les médecins du Royaume	» LI.

» » 21.	Nombre et répartition des médecins vétérinaires par gouvernement	» LII.
» » 22.	Voyages d'office effectués par les médecins vétérinaires pour cause d'épizooties parmi les animaux domestiques	» LII.

» » 23.	Nombre et condition des pharmacies par gouvernement	» LIII.

T I L L K O N U N G E N .

Den underdåniga berättelse om hälso- och sjukvården i riket för år 1908, hvilken härmed till Eders Kungl. Maj:t öfverlämnas, innehåller särskilda redogörelser för:

1. Den allmänna hälsovården.
2. Dödligheten i rikets städer.
3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen.
4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarebefattningarna samt utöfvarna af läkarkonsten.
5. Sinnessjukvården. Berättelsen härom utgifves särskildt. Se Bidrag till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården, II, Berättelse angående sinnessjukvården i riket.
6. Sjukvården vid civila sjukvårdsanstalter.
7. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika kuranstalter.
8. Rättsmedicinen.
9. Veterinärväsendet.

1—091541 Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1908.

10. Apoteksväsendet.
11. Barnmorskeväsendet.
12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.

1. Den allmänna hälsovården.¹⁾

I likhet med föregående år meddelas i en särskild tabell (Tab. Litt. A) en sammanställning af uppgifter från *samhällen med hälsovårdsnämnd*. Likaledes äro uppgifter angående vattenledningar och underjordiska aflopsledningar sammanställda i särskilda tabeller (Tab. Litt. B och Tab. Litt. C).

¹⁾ Styrelsens statistiker: Professor J. E. Johansson.

Städerna.

En öfversikt öfver tillökningen i vatten- och afloppsledningarnas sammanlagda längd äfvensom öfver kostnaderna för utvidgningar och anläggningar under året meddelas i följande tablå:

	Antal städer.	Tillökning, km.	Kostnad, mill. kr.
Vattenledningar	68	54	27
Afloppsledningar	89	57	

I Borgholm och Askersund är vattenledning öppnad under året. Mera betydande vattenledningsarbeten hafva under året utförts i Norrköping, Landskrona, Hälsingborg, Uddevalla och Falun.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1908 års slut voro försedda med vattenledning:

	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter är vatten inledt i						Summa
	0—50%.	—60%.	—70%.	—80%.	—90%.	—100%.	
Antal städer	6	3	4	7	22	25	67 ¹⁾
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	2.7	3.3	4.6	4.3	21.1	57.3	93.3

En öfversikt öfver vattenförbrukningen pr individ och dygn under år 1908 innehålles i följande tablå:

	under 25 lit.	25—50 lit.	50—75 lit.	75—100 lit.	100—125 lit.	öfver 125 lit.	ej upp-gifven
Antal städer	1	2	7	17	14	6	21

Anmärkningar mot vattenledningsvattnets beskaffenhet hafva förekommit i Linköping, Karlskrona, Lysekil, Mariestad, Karlstad och Umeå. Vattentillgången har varit knapp i Jönköping, Kalmar och Kungälf.

Klagomål öfver att brunnar och källor befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 7 städer, som icke hafva vattenledning.

I följande tablå lämnas en öfversikt öfver den omfattning, i hvilken de bebyggda tomterna inom städerna vid 1908 års slut voro försedda med underjordiska afloppsledningar:

	Af hela antalet med boningshus bebyggda tomter förefunnos underjordiska afloppsledningar inom										Summa.
	0—10	—20	—30	—40	—50	—60	—70	—80	—90	—100 %.	
Antal städer	4;	1;	1;	3;	3;	2;	7;	11;	21;	31;	84 ²⁾
Motsv. inv.-antal i proc. af samtl. städers inv.	0.6;	0.1;	0.1;	0.4;	1.5;	2.5;	4.7;	7.6;	21.7;	59.7;	98.9

Planmässigt afloppssystem har blifvit genomfördt i Malmö. Ombyggnad af afloppsledningarna pågår i Linköping och Örebro. Klagomål öfver stadsgrundens förorening genom otillfredsställande aflopp anföras från 5 städer.

Renhållningsverk har under året inrättats i Örebro.

Anmärkningar mot afträdesrenhållningen hafva förekommit i 1 stad och mot renhållningen i öfrigt i 3 städer.

¹⁾ Från Strängnäs hafva uppgifter ej ingått. — ²⁾ Från Norrtälje, Torshälla, Söderköping, Alingsås och Säter hafva uppgifter ej ingått.

Slakthus har under året öppnats i Eskilstuna.

Särskilda ordningsföreskrifter rörande slakterier, bagerier eller kontrollen af födoämnen hafva under året blifvit fastställda i Lund och Ystad.

Hälsopolis har blifvit inrättad i Norrtälje.

Med städerna i hälsovårdshänseende likställda samhällen.

Af de köpingar, fiskelägen, stations- och municipalsamhällen, inom hvilka hälsovårdsstadgan för rikets städer tillämpas, hafva berättelser ingått från 142. Sammanlagda invånarantalet i dessa torde uppgå till 200,000.

Under 1908 har genom särskilda nådiga bref förordnats, att hälsovårdsstadgan för rikets städer skall tillämpas inom följande samhällen:

	Socken.	Län.	K. Bref.	
Solhems mun.	Spånga	Stockh.	N:o 80	3/4 1908
Mariéhalls mun.	Bromma	»	» 409	9/11 1908
Saltsjöbadens köping	Nacka	»	» 487	31/12 1908
Långö köping	Angerum	Blek.	» 32	14/2 1908
Hvetlinge stations.	Hvetlinge	Malmöhus	» 363	2/10 1908
Nyhems mun.	Snöstorp	Hall.	» 452	4/12 1908
Sregmons mun.	Sveg	Jämtl.	» 490	31/12 1908
Kiruna mun.	Juckasjärvi	Norrh.	» 478	23/12 1908
Malmbergets mun.	Gellivare	Norrh.	» 481	23/12 1908

Ytterligare bestämmelser hafva utfärdats för:

	Socken.	Län.	K. bref.	Föreg. bestäm.
Hvetlanda köping	Hvetlanda	Jönk.	N:o 434	11/11 87, 2/2 88, 1/6 89, 15/12 99, 7/10 03.

Under året har vattenledning tillkommit i Katrineholm (Söderml. l.), Värnamo (Jönköp. l.), Trollhättan (Älfsb. l.) och Kopparbergs mun. (Örebro l.).

Afloppsledning har tillkommit i Värnamo (Jönköp. l.), Elmhult (Kronob. l.) och Kopparbergs mun. (Örebro l.) och är under utförande i Trollhättan (Älfsb. l.).

Anmärkningar mot vattenledningsvattnet och klagomål öfver att brunnar och källor befinna sig i otillfredsställande skick anföras från 24 samhällen samt öfver bristfälliga aflopp för spillvatten inom 6 samhällen.

Renhållningsverk har under året inrättats i Djursholm och Sundbyberg.

Särskild renhållningsstadga har antagits i Sundbyberg, Tranås, Elmhult, Limhamn och Trollhättan.

Anmärkningar beträffande renhållningen anföras från 11 samhällen.

Ordningsföreskrifter rörande slakterier, bagerier och kontrollen öfver födoämnen hafva under året blifvit fastställda i Nässjö, Alfvestad och Trollhättan.

Hälsopolis har blifvit inrättad i Leksands Noret och Ludvika.

Skyddskoppymningen.

En redogörelse för ymningens omfång äfvensom vaccinationsprocenten inom de olika länen meddelas i Tab. Litt. D. Tab. Litt. E. och Tab. Litt. F. innehålla redogörelser från Medicinal-

Tab. Litt. A. Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1907.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afrädesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Stockholms stad	332,738	5,453	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	friv. †)	finnes	finnes
Stockholms län:									
Södertälje	9,932	468	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	finnes *)	—
Vaxholm	2,281	282	— †)	—	entr.	—	friv. fl.	—	—
Norrhälje	3,927	407	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	tills.	finnes	—
Östhammar	817	146	—	— †)	—	—	friv.	prov.	—
Öregrund	1,141	315	—	delv. und. af. †)	delv. entrp.	—	tills.	—	—
Sigtuna	646	100	—	— †)	—	—	—	—	—
Bromstens mun.	1,788	269	—	— †)	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Djursholms köp.	2,339	505	delv. vatt:led.	und. af.	renh:verk.	delv. renh:v.	—	—	—
Dufbo mun.	1,712	248	—	—	entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Hagalunds mun.	6,159	253	—	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	—	—	—
Hufvudsta mun.	2,984	126	—	—	—	—	—	—	—
Liljeholmens mun.	8,504	?	— †)	delv. und. af. †)	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Stocksunds mun.	840	147	*)	—	—	—	—	—	—
Sandbybergs köp.	4,121	299	— †)	—	renh:verk.	renh:verk.	tills.	—	—
Tumba mun.	949	102	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala län:									
Uppsala	24,635	926	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	delv. entrp.	friv.	finnes	—
Enköping	4,959	216	delv. vatt:led.	—	delv. entrp.	—	tills.	—	—
Tierps mun.	577	59	—	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Södermanlands län:									
Nyköping	8,811	450	vatt:led.	und. af.	renh. verk.	renh. verk.	friv.	finnes	finnes
Eskilatuna	27,444	648	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	slakthus	—	—
Torshälla	1,955	184	— †)	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Strängnäs	2,644	192	delv. vatt:led.	—	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	—	—
Mariefred	1,257	95	—	—	—	—	—	—	—
Trosa	832	126	—	delv. und. af.	entrp.	—	friv.	—	—
Flens mun.	1,538	183	—	delv. und. af.	delv. entrp.	entrp.	tills.	finnes	—
Gnesta mun.	1,007	134	delv. vatt:led.	—	entrp.	—	friv.	—	—
Katrineholms mun.	3,713	287	—	—	—	—	—	—	—
Malmköpings köp.	684	86	—	—	—	—	—	—	—
Oxelösunds mun.	2,192	112	vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	tills.	—	—
Vingåkers mun.	713	45	—	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Östergötlands län:									
Linköping	17,224	?	*) vatt:led.	**) und. af.	*) delv. entrp.	*) delv. entrp.	*) tills.	finnes	*) —
Norrköping	45,203	1,150	—	—	—	—	*) friv.	—	—
Söderköping	2,093	?	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	—	**) —	—
Motala	2,958	194	vatt:led.	—	—	—	—	—	—
Vadstena	2,389	?	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	—	*) prov.	—
Skeninge	1,320	138	—	—	—	—	friv.	finnes	—
Borgs villastad, mun.	?	?	*) vatt:led.	und. af.	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Kisa mun.	?	?	—	—	—	—	*) —	*) —	—
Mjölby mun.	3,206	278	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	tills.	*) prov.	—
Valdemarsviks köp.	?	?	—	—	—	—	friv.	*) —	—
Åtvidabergs mun.	2,147	209	—	—	—	—	—	finnes	—
Jönköpings län:									
Jönköping	24,174	omkr. 800	vatt:led.	delv. und. af.	delv. renh.-v.	—	{ obl. fl.	finnes	—
Eksjö	4,921	144	delv. vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	—	friv. k.	—	—
Gretna	1,175	201	—	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Gislaved mun.	602	80	—	—	—	—	—	—	—
Forserums mun.	1,456	134	—	—	—	—	—	finnes	—
Huskvarna köp.	4,938	381	delv. vatt:led.	und. af.	—	—	—	prov.	—
Hvetlanda mun.	2,146	188	—	*) —	—	—	—	finnes	—
Näsjö mun.	2,515	189	—	delv. und. af.	—	—	friv. k.	—	—
Säfsjö mun.	1,301	164	—	—	—	—	—	—	—
Tranås köp.	2,197	146	—	—	—	—	friv. k.	finnes	—
Tranåsvarn mun.	1,119	100	—	—	—	—	—	—	—
Värnamo köp.	1,113	102	delv. vatt:led.	—	—	—	friv. k.	—	—

Tab. Litt. A. (Forts.) Översikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1907.	Antal med böningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Aftrüdes renhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Kronobergs län:									
Växjö	8,039	1) 262	vattiled.	und. af.	—	—	friv.	finnes	—
Elmhults köp.	1,045	119	—	delv. und. af.	—	—	friv.	prov.	—
Ljungby	1,063	118	—	»	—	—	»	finnes	—
Afvestads mun.	1,141	92	—	*) »	—	— †)	—	prov.	—
Ryds mun.	371	89	—	*) »	—	—	—	—	—
Kalmar län:									
Kalmar	14,546	1,102	delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Oskarshamn	7,825	549	*) —	und. af.	—	—	tills.	»	—
Västervik	9,299	509	vattiled.	»	—	—	»	»	—
Vimmerby	2,600	188	delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	»	**) —	—
Borgholm	1,141	178	»	und. af.	entrp.	—	friv.	finnes	—
Figeholms köp.	379	72	—	—	—	—	—	prov.	—
Gamleby mun.	367	44	delv. vattiled.	delv. und. af.	entrp.	—	friv.	—	—
Mönsterås köp.	1,341	188	—	—	—	—	»	finnes	—
Mörbylånga »	204	58	—	—	—	—	—	—	—
Nybro »	962	90	—	—	—	—	friv.	prov.	—
Gottlands län:									
Visby	9,465	(omkr) 900	—	und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Hemse mun.	?	90	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge län:									
Karlskrona	26,255	1,270	delv. vattiled.	delv. und. af.	renh.-verk	renh.-verk	{obl. fl., friv. k.	finnes	—
Ronneby	3,398	346	»	»	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	»	—
Karlskrona	7,244	565	»	»	»	»	»	»	—
Sölvesborg	2,672	2) 159	—	»	»	»	»	»	—
Kristianstads län:									
Kristianstad	11,158	323	vattiled.	und. af.	renh.-bolag	renh.-bolag	obl. fl.	finnes	—
Sjurrishamn	2,124	272	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	»	—
Ängelholm	3,790	229	*) — †)	und. af.	»	»	k:b tvång	prov.	—
Båstads köp.	629	124	delv. vattiled.	*) delv. und. af.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Hessleholms »	2,673	286	—	»	—	—	friv.	»	—
Hvilaras mun.	1,500	127	—	—	—	—	—	—	—
Hvittemölla »	441	100	—	—	—	—	—	—	—
Klippans »	1,848	254	—	delv. und. af.	—	—	friv.	—	—
Skillinge	700	145	—	—	entrp.	entrp.	—	—	—
Tomelilla »	1,105	218	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	—	—
Vinslöf »	587	145	—	—	—	—	tills.	—	—
Åhus »	1,436	320	—	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	prov.	—
Malmöhus län:									
Malmö	79,817	3) 2,680	vattiled.	und. af.	renh. verk.	renh. verk.	slakthus	finnes	—
Lund	19,464	1,220	»	»	»	»	friv.	»	—
Landskrona	15,569	998	delv. vattiled.	»	delv. renh.b.	delv. renh.b.	»	»	—
Hälsingborg	32,238	1,790	vattiled.	»	renh. verk.	renh. verk.	k:b tvång	»	—
Ystad	10,675	950	— †)	»	*) delv. entrp.	*) delv. entrp.	friv.	»	—
Trelleborg	8,776	1,036	— †)	»	renh. verk.	renh. verk.	k:b tvång	»	—
Skanör med Falsterbo	926	287	— †)	—	—	— †)	—	—	—
Arlöfs mun.	?	237	—	und. af.	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Bjufs »	?	216	delv. vattiled. †)	delv. und. af.	delv. renh.v.	delv. renh.v.	friv.	»	—
Estöfs köp.	2,324	237	— †)	und. af.	»	»	»	»	—
Furulunds mun.	1,124	145	—	*) —	»	»	»	»	—
Höganäs mun.	?	?	delv. vattiled. †)	und. af.	{ renh. verk. 4) delv. entrp.	{ renh. verk. 4) delv. entrp.	{ friv. fl. tills.	»	—
Hörs »	1,084	209	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	friv.	finnes	—
Hörby köp.	1,428	216	—	»	—	—	»	—	—
Kjellinge mun.	2,000	200	—	»	entrp.	entrp.	»	—	—
Köpinge-Ramtösa brunnas mun.	313	65	—	»	delv. entrp.	delv. entrp.	—	*) —	—
Limhamns köp.	9,149	923	—	und. af.	renh. verk.	renh. verk.	—	finnes	—

1) Växjö: Inom stadsplanen. — 2) Sölvesborg: Inom stadsplanen. — 3) Malmö: år 1904. — 4) Höganäs mun.: Borstförslingen ombesörjes delvis af stenkolsbolaget.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1907.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lung-sotsjukhus.
Lomma mun.	?	?	—	—	entrp.	entrp.	—	finnes	—
Löberöds	568	98	—	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Rans planterings	3,617	308	— †)	und. af.	—	—	—	*) —	—
Råå	2,088	?	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	*) —	—
Västra Sallerups	1,888	256	delv. vattiled.	—	—	—	—	—	—
Sjöbo	938	167	—	—	—	—	—	finnes	—
Skurups	1,175	219	— †)	—	entrp.	entrp.	friv.	—	—
Sofelundsbusens	4,452	309	— †)	und. af.	—	—	—	—	—
Svedala	1,416	133	—	—	delv. entrp.	—	friv.	finnes	—
Hallands län:									
Halmstad	17,879	850	delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	obl. fl.	finnes	—
Laholm	1,831	128	—	—	—	—	—	—	—
Falkenberg	4,206	164	vattiled.	und. af.	—	—	tills. vet.	—	—
Varberg	6,973	243	delv. vattiled.	—	—	—	—	—	—
Kungsbacka	1,017	105	vattiled.	—	—	—	tills.	—	—
Oskarsströms mun.	omkr. 1,900	165	—	delv. und. af.	—	—	—	*) finnes	—
Göteborgs och Bohus län:									
Göteborg	160,523	omkr. 4,500	vattiled.	und. af.	delv. renh.v.	delv. renh.v.	slakthus.	finnes	finnes
Kungälv	1,406	132	delv. vattiled.	delv. und. af.	delv. entrp.	—	—	prov.	—
Marstrand	1,622	168	—	und. af.	—	—	tills.	finnes	—
Lysekil	3,989	507	delv. vattiled.	delv. und. af.	entrp.	entrp.	—	—	—
Uddevalla	11,803	750	—	und. af.	—	—	—	—	—
Strömstad	2,980	276	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Björneröds och Krokens mun.	1,184	140	— †)	—	—	—	—	—	—
Bovallstrands fiskl.	624	120	—	—	—	—	—	—	—
Dyröns fiskl.	1,412	55	—	—	—	—	—	—	—
Ellös mun.	374	74	—	—	—	—	—	—	—
Fiskebäckskils fiskl.	633	186	—	—	—	—	—	—	—
Fjällbacka mun.	630	169	—	—	—	—	—	—	—
Flatholmens fiskl.	115	23	—	—	—	—	—	—	—
Gravarnes och Bäckeviks mun. (Kungshamn)	1,351	287	—	—	entrp.	—	—	—	—
Grebbestads mun.	1,039	132	—	—	—	—	—	—	—
Grundaund fiskl.	1,098	237	—	—	—	—	—	—	—
Gullholmens mun.	703	171	—	—	—	—	—	—	—
Gårda mun.	?	omkr. 106	vattiled.	und. af.	—	—	—	finnes	—
Hasselösunds mun.	173	37	—	—	—	—	—	—	—
Hofvenäs Näs mun.	512	110	—	—	—	—	—	—	—
Hunnebostrands fiskl.	1,590	267	—	—	entrp.	—	—	—	—
Hällevikstrands fiskl.	491	125	—	—	—	—	—	—	—
Klädesholmens och Koholmens fiskl.	788	183	—	—	—	—	—	—	—
Kroksläts mun.	?	?	delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Kyrkenäns och Björkholmens mun.	510	133	— †)	—	—	—	—	—	—
Käringöns fiskl.	629	180	—	—	—	—	—	—	—
Lundens mun.	?	174	delv. vattiled.	?	—	—	—	finnes	—
Malmöns	1,470	176	—	—	—	—	—	—	—
Mollösunds fiskl.	1,041	228	—	—	entrp.	—	—	—	—
Skärhamns	723	140	— †)	—	—	—	—	—	—
Smögens mun.	1,372	250	— †)	—	entrp.	—	—	—	—
Tjörnekalfs	1,412	72	—	—	—	—	—	—	—
Tångens	428	90	—	—	—	—	—	—	—
Veijerns	267	54	—	—	—	—	—	—	—
Åstols	360	70	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län:									
Vänersborg	7,189	409	vattiled.	und. af.	delv. renh.v.	delv. entrp.	friv., tills.	finnes	*) prov.
Alingsås	4,430	?	—	—	—	—	—	—	*) —
Borås	20,373	950	*) delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	—	—	*) —
Ulricehamn	1,851	112	—	—	—	—	—	—	—
Åmål	4,037	167	vattiled.	und. af.	—	—	kb tvång	—	—
Lilla Edets mun.	?	222	— †)	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	finnes	—
Trollbättan landsförs.	7,427	355	**) delv. vattiled.	**) —	*) —	*) —	friv., tills.	**) —	finnes
Mellerud köp.	?	?	— †)	— †)	— †)	— †)	—	*) —	—
Skaraborgs län:									
Mariestad	4,247	142	*) delv. vattiled.	delv. und. af.	—	—	tills. †)	finnes	—
Lidköping	6,604	451	—	—	—	*) —	— †)	—	—

1) Oskarsströms mun.: Tillhör jutfabriken.

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af hälsovårdsförhållandena inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsialläkarnas årsberättelser för år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1907.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Skara	5,269	316	vatt:led.	und. af.	—	*) —	tills.	finnes	—
Sköfde	6,245	216	›	›	—	—	›	›	—
Falköping	4,306	302	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	›	›	—
Hjo	2,066	114	›	und. af.	—	—	friv.	—	—
Axvalls stat.	318	49	—	—	—	—	—	—	—
Grästorps köp.	516	89	— †)	—	—	—	— †)	—	—
Tidaholms ›	4,685	1) 68	—	delv. und. af.	—	—	tills.	finnes	finnes
Töreboda mun.	810	73	—	›	—	—	›	—	—
Vara köp.	853	104	—	›	—	—	›	—	—
Värmlands län:									
Karlstad	16,077	680	delv. vatt:led. †)	delv. und. af.	entrp.	entrp.	*) obl. fl.	*) finnes	—
Kristinehamn	8,344	626	›	›	*) — †)	*) delv. entrp.	friv.	›	—
Filipstad	4,045	140	vatt:led.	und. af.	—	—	›	›	—
Arvika köp.	4,559	365	vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	—	friv.	finnes	—
Charlottenbergs mun.	775	106	*) — †)	*) — †)	— †)	—	—	prov.	—
Kils mun.	535	44	vatt:led.	und. af.	—	—	—	—	—
Säffe köp.	1,858	159	*) — †)	delv. und. af.	—	delv. entrp.	—	—	—
Suane mun.	1,021	142	**) — †)	*) —	— †)	—	—	prov.	—
Åmot ›	274	42	— †)	—	— †)	—	—	—	—
Örebro län:									
Örebro	28,078	(1907) 910	vatt:led.	und. af.	renh:verk.	renh:verk.	{ obl. fl. friv. k.	finnes	—
Askersund	2,008	141	delv. vatt:led.	delv. und. af.	entrp.	delv. entrp.	›	›	—
Nora	1,966	129	vatt:led.	und. af.	delv. entrp.	›	›	›	—
Lindesberg	2,641	140	›	›	›	›	›	›	—
Hallsbergs mun.	1,804	143	—	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Kumla ›	924	145	—	›	›	›	—	—	—
Karlskoga ›	2,326	293	delv. vatt:led.	›	›	›	—	finnes	—
Nya Kopparbergs mun.	1,639	151	›	›	›	›	—	›	—
Västmanlands län:									
Västerås	16,624	959	delv. vatt:led.	delv. und. af.	renh:verk.	renh:verk.	obl. k.	finnes	—
Sala	7,530	260	vatt:led.	und. af.	›	›	friv.	›	finnes
Köping	4,646	207	—	delv. und. af.	entrp.	entrp.	›	›	—
Arboga	5,160	265	delv. vatt:led.	›	renh:verk.	renh:verk.	›	›	finnes
Kungsörs köp.	1,334	163	delv. vatt:led.	delv. und. af.	—	—	friv.	—	—
Norbergs mun.	493	80	—	›	—	—	›	finnes	—
Kopparbergs län:									
Falun	10,916	874	delv. vatt:led.	delv. und. af.	*) —	*) —	tills.	finnes	prov.
Säter	1,000	94	›	›	—	—	—	—	—
Hedemora	2,461	150	vatt:led.	›	—	—	tills.obl.f.	finnes	—
Avesta köp.	4,538	348	— †)	— †)	— †)	delv. entrp.	tills.	finnes	—
Borlänge ›	1,354	124	delv. vatt:led.	delv. und. af.	— †)	— †)	—	prov.	—
Krylbo mun.	1,300	91	—	—	delv. entrp.	delv. entrp.	—	—	—
Leksands Norets mun.	904	136	vatt:led.	delv. und. af.	—	—	—	—	—
Ludvika mun.	1,943	207	—	›	—	—	—	finnes	—
Mora strands köp.	1,198	163	delv. vatt:led.	›	— †)	— †)	—	›	—
Smedjebackens mun.	1,869	152	› †)	›	—	—	—	›	—
Gämeborgs län:									
Gäme	31,367	1,420	delv. vatt:led.	delv. und. af.	delv. entrp.	delv. entrp.	obl. fl.	finnes	—
Söderhamn	11,218	483	›	›	delv. renh:v.	delv. renh:v.	tills.	›	—
Hudiksvall	5,871	475	›	›	delv. entrp.	delv. entrp.	›	›	—
Bollnäs	1,019	78	—	—	—	—	tills.	—	—
Västernorrlands län:									
Härnösand	9,302	544	delv. vatt:led.	delv. und. af.	*) —	*) —	tills.	finnes	—
Sundsvall	16,347	864	›	›	renh:verk.	renh:verk.	*) friv.	›	—
Örnsköldsvik	3,350	157	vatt:led.	und. af.	—	—	tills.	›	—

Tab. Litt. A. (Forts.) Öfversikt af *hälsovårdsförhållandena* inom rikets städer och med dem i hälsovårdshänseende likställda samhällen enligt hälsovårdsnämndernas och förste provinsiallökarnas årsberättelser för år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län, stad, municipalsamhälle.	Antal invånare den 31 dec. 1907.	Antal med boningshus bebyggda tomter vid årets slut.	Vatten-tillgång.	Afledning af spill- och grundvatten.	Afträdesrenhållning.	Renhållning af gård och gata, stall o. d.	Kontroll öfver födoämnen.	Epidemi-sjukhus.	Lungsots-sjukhus.
Alby mun.	1,370	?	—	—	—	—	—	prov.	—
Gångviken m. m.	?	?	—	—	—	—	—	—	—
Nylands mun.	169	39	—	—	—	—	—	—	—
Skönsberg	3,000	216	—	—	—	—	—	—	—
Sollefteå köp.	1,667	172	**)	**)	—	—	tills.	finnes	—
Jämtlands län:									
Östersund	7,617	305	vattled.	und. afl.	—	—	friv.	finnes	finnes
Bräcke mun.	997	82	delv. vattled.	delv. und. afl.	—	—	—	—	—
Hjärpen >	1,057	116	—	—	—	—	—	—	—
Odenslunds >	1,391	150	—	delv. und. afl.	—	—	—	finnes	—
Strömsunds >	738	81	— †)	—	—	—	—	—	—
Västerbottens län:									
Umeå	5,410	306	vattled.	delv. und. afl.	—	—	k:btvång	finnes	—
Skellefteå	1,388	123	>	und. afl.	—	—	—	>	—
Djupvikens mun.	511	60	—	—	—	—	—	—	—
Lycksele >	363	52	—	—	—	—	—	—	—
Norrböle >	255	33	delv. vattled.	—	—	—	—	—	—
Vännäs >	341	35	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens län:									
Luleå	9,294	425	delv. vattled.	delv. und. afl.	delv. renh. v.	delv. renh. v.	obl. fl.	finnes	—
Piteå	2,813	335	— †)	> †)	—	— †)	tills.	>	—
Haparanda	1,359	122	—	>	—	— †)	>	>	—
Bodens mun.	3,926	190	— †)	delv. und. afl.	— †)	— †)	tills.	finnes	—
Gällivare >	1,380	175	— †)	— †)	— †)	— †)	>	>	—
Svartöstadens >	965	135	—	delv. und. afl.	—	— †)	—	—	—

Anmärknin g a r.

Använda förkortningar:
 köp. = köping; mun. = municipalsamhälle; stat. = stationssamhälle; fiskl. = fiskläge.
 Beträffande vattentillgången användas följande beteckningar i här nedan angifven betydelse:
 a) vattled. (vattenledning): åtminstone 90 % af samhällets med boningshus bebyggda tomter äro försedda med vattenledning;
 b) delv. vattled.: vattenledning finnes, men ej inledd i husen i nämnda utsträckning;
 *) Förslag till vattenledning eller utvidgning af sådan föreligger;
 **) Vattenledning under anläggning eller ombyggnad;
 †) Vattentillgången knapp eller anledning finnes att antaga, att vattnet inom en afsevärd del af samhället är i hälsovårdshänseende otillfredställande.
 Beträffande afledning af spill- och grundvatten:
 a) und. afl.: åtminstone 90 % af samhällets med boningshus bebyggda tomter äro försedda med underjordiska aflopp i sammanhang med ett planmässigt anlagd, tillräckligt afloppssystem;
 b) delv. und. afl.: åtgärder vidtagna men ännu ej utförda i nämnda utsträckning;
 *) Förslag till planmässigt afloppssystem föreligger;
 **) Planmässiga aflopp under utförande;
 †) Anledning finnes antaga att inom afsevärd område af samhället marken är snäk eller att grunden förörensas af spillvatten.
 Beträffande renhållningen:
 a) renh.-verk: renhållningen ombesörjes fullständigt af samhällets eget renhållningsverk;

b) entrpr.: renhållningen ombesörjes fullständigt af entreprenör; renh.-bol. renhållningsbolag.
 c) delv. renh.v., delv. entrpr.: en del af gårdsägarna ombesörja själfva renhållningen;
 *) Förslag till renhållningsverk föreligger.
 †) Anmärknin g a r hafva i afsevärd utsträckning förekommit i anledning af att afträden eller anordningar för uppsamling af köksaffall och sopor, eller stall, fähus och avinhus ej varit författingsenligt hållna.
 Beträffande kontroll af födoämnen:
 a) obl. fl.: obligatorisk fläskbesiktning;
 obl. k.: köttbesiktning;
 b) friv.: frivillig kött- och fläskbesiktning;
 c) k:btvång: köttbesiktningstvång enl. lagen 22/12 1897;
 d) tills.: endast tillsyn (af icke veterinär) utföras öfver torgförda matvaror;
 *) Åtgärder för kontroll af födoämnen föreslagna;
 **) Slakthus under uppförande;
 †) Anmärknin g a r hafva gjorts med anledning af svårare missförhållanden inom slakterier, mejerier, bagerier, eller saluhallar o. s. v.
 Beträffande epidemisjukhus:
 a) finnes: permanent epidemisjukhus finnes;
 b) prov.: prov. epidemisjukhus;
 *) Ny- eller tillbyggnad af epidemisjukhus beslutad.
 **) > > > > > under utförande.
 I samtliga kolumner betyder:
 ? : inga uppgifter hafva blifvit lämnade;
 — : inga särskilda åtgärder vidtagna.

Tab. Litt. B. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsövardsnämnderna angående vattenledningar år 1908.

1	2	3					4		9	1	2	3					4		9
		Vattenverkets utvidgning under året.					Vattenförbrukning					Vattenverkets utvidgning under året.					Vattenförbrukning		
		Nya ledningar inom rörrnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	per individ och dygn.	Vattentillgången och vattnets beskaffenhet.				Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent hus med vattenledning vid årets slut.	Nya ledningar inom rörrnätet.	Antal hus, i hvilka vatten under året blifvit inledt.	Större anläggningar.	Kostnader.	total.	
%	m.		kr.	1000 m ³ .	liter.			%	m.		kr.	1000 m ³ .	liter.						
Skaraborgs län:									Kopparbergs län:										
Mariestad	85	—	2	—	—	150	100	tådtals mindre godt, rikligt	Falun	78	—	7	23)	15,089	360	89	tillr., god		
Lidköping	80	1,134	19	—	11,318	187	78	rikligt god,	Säter	35	—	2	—	—	?	—	god		
Skara	99	650	10	—	6,284	110	57	riklig, god,	Hedemora	92	28	5	—	610	88	98	utmärkt		
Sköfde	97	100	5	—	1,487	?	?	riklig, god,	Borlänge köp	84	77	11	—	800	80	165	utmärkt		
Falköping	82	566	26	—	11,267	?	?	riklig, god,	Leksands Noret	90	—	2	—	—	?	—	utmärkt		
Hjo	85	—	3	—	—	?	?	riklig, god,	Mora Strand	25	—	—	—	—	?	—	tillr., god		
Värmlands län:								tillr., mindregod	Smedjebacken	14	—	1	—	—	?	—	knapp		
Karlstad	60	405	10	—	4,121	596	96	tillr., utmärkt	Gäflleborgs län:										
Kristinehamn	69	183	25	—	750	295	74	tillr., utmärkt	Gäflle	82	439	10	—	12,570	?	129	riklig, mycket god		
Filipstad	90	230	5	—	2,385	260	104	tillr., god	Söderhamn	57	—	11	—	3,000	180	95	tillr., utmärkt		
Arvika köp.	95	286	9	—	15,493	?	150	tillr., utmärkt	Hudikvall	88	70	9	—	1,700	223	106	tillr., utmärkt		
Kils mun.	95	—	1	—	—	54	87	tillr., god	Västernorrlands län:										
Örebro län:								tillr., god	Härnösand	82	1,160	7	—	14,000	?	120	tillr., god		
Örebro	87	3,383	47	—	?	744	72	utmärkt	Sundsvall	57	206	39	—	5,667	829	140	tillr., god		
Askersund *)	76	?	9	—	—	—	—	utmärkt	Örnsköldsvik	90	90	4	—	3,410	139	110	tillr., utmärkt		
Nora	92	300	6	—	1,000	—	105	tillr., god	Jämtlands län:										
Lindesberg	98	20	2	—	75	—	100	tillr., utmärkt	Östersund	24)96	511	4	25)	17,537	306	104	tillr., god		
Karlskoga mun.	?	?	13	—	—	—	—	utmärkt	Bräcke mun.	?	—	—	—	—	?	?	tillr., god		
Kopparbergs mun. *)	?	?	74	—	—	—	—	utmärkt	Västerbottens län:										
Västmanlands län:								tillr., god	Umeå	90	213	14	—	3,624	?	?	tillr., mindre god		
Västerås	2182	736	17	—	7,039	581	111	tillr., god	Skellefteå	98	—	—	—	—	?	?	rikl., utmärkt		
Sala	93	—	3	—	—	118	86	tillr., god	Norrbottnens län:										
Arboga	2277	—	4	—	—	49	66	tillr., god	Luleå	80	680	40	—	6,000	131	54	tillr., god		
Kungsörs köp.	8	578	10	—	2,500	—	—	tillr., god											

*) Vattenledning (delvis eller helt och hållet nyanlagd) öppnad under året. — **) Vattenledning resp. nytt vattenverk under anläggning.
 1) Häri ingår äfven kostnaden för aflöpsledning. — 2) Stockholm: Vattenledning till nytt planlagt område å Enskede i Brännkyrka. — 3) Djursholm: Nytt vattentorn uppfördt på Ekebyområdet. — 4) Örelösund: Häri ingår vattenförbrukningen vid Stjärnholm. — 5) Linköping: En 250 mm. ledning från pumpstationen till staden. — 6) Norrköping: Nytt filter. — 7) Mjölby mun.: Ölfiltrerad åvatten; s. k. Candy-filter under anläggning. — 8) Ronneby: Efter frånräkning af åtgången för Ronneby brunn, hvilken ligger utanför staden. — 9) Malmö: Ny lägreservoar och nytt filter påbörjade. — 10) Lund: Nytt vattentorn under uppförande. — 11) Landskrona: Ny sandtvätt. — 12) Hälsingborg: Ny luftare jämte järnfilter. — 13) Höganäs mun.: Två nya pumpar. — 14) Halmstad: Det filtrerade sjövattnet benämndt med upplösta humusämnen. — 15) Varberg: För industriella behof 41,563 m³. — 16) Något opalescent vid stark nederbörd. — 17) Kungsbacka: För industriella behof 29,472 m³. — 18) Göteborg: Lundby icke inräknadt. — 19) Arbeten för vattenledning till Lundby och utvidgning af pumpmaskineriet samt bostadshus för maskinister påbörjade. — 20) Uddevalla: Nytt pumphus. — 21) Västerås: 100 % inom den ursprungliga stadsplanen. — 22) Arboga: 93 % inom den ursprungliga stadsplanen. — 23) Falun: Filter med tillbehör fullbordadt. — 24) Östersund: Inom den ursprungliga stadsplanen 99 %. — 25) Ett tredje filter.

Tab. Litt. C. Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående afledning af spill- och grundvatten år 1908.

1	2	3					7	1	2	3					7	1	2	3					7					
		Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsslopp vid 1907 års slutt.	Under året utförda		Andra ägarer.				Andmärknin- gar.	Län, stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsslopp vid 1907 års slutt.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdsslopp vid 1907 års slutt.				Under året utförda		Andra ägarer.	Andmärknin- gar.	Stad, köping, municipalsamhälle.		Procent egendomar med underjordiska gårdsslopp vid 1907 års slutt.	Under året utförda		Andra ägarer.	Andmärknin- gar.
				Längd.	Kostnad.													Längd.	Kostnad.						Längd.	Kostnad.		
Stockholms stad	93	5,511	483,079	1)	70	2)	Borgs villastad, mun.	100	?	?	?	?	Båstad	?	790	2,700	—	22	—	—								
Stockholms län:							Mjölby mun.	69	108	1,013	—	5	Hessleholm	omkr. 14	—	—	—	—	—	—								
Södertälje	82	563	25,065	*)	13	—	Jönköpings län:						Klippan	57	2,208	3,653	—	35	—									
Vaxholm	33	632	2,844	—	10	—	Jönköping	68	523	4,335	—	19	Åhus	?	—	—	—	—	—	—								
Norrköping	?	534	2,707	—	17	—	Ekejö	95	—	—	—	9	Malmöhus län:															
Öregrund	2	20	100	—	1	—	Grenna	26	2,000	6,000	—	25	Malmö *)	90	5,785	180,000	—	27	—									
Djursholm	100	11,744	200,780	—	99	—	Huskvarna (privat)	95	4,680	—	—	103	Lund	(1906) 90	786	?	—	24	—									
Dufbo	?	150	339	—	—	—	Nässjö mun.	75	247	?	—	4	Landskrona	95	80	200	—	30	—									
Hagalund	90	—	—	—	—	†)	Säfsjö mun.	17	—	—	—	—	Hälsingborg	100	2,650	30,685	—	105	—									
Hufvudsta	97	32	395	—	6	—	Tranås (privat)	75	—	—	—	—	Ystad	(1907) 100	555	6,000	—	33	—									
Liljeholmen	?	2,000	6,000	—	?	—	Tranås kvarn (privat)	7	—	—	—	—	Trelleborg	97	225	179,161	—	12	—									
Stocksund	88	—	—	—	15	—	Värnamo *)	84	3,080	35,015	—	86	Arlöfs mun.	92	672	13,483	—	—	—									
Sundbyberg	75	370	7,867	*)	17	—	Kronobergs län:						Bjufs mun.	?	—	—	—	—	—									
Uppsala län:							Växjö	96	—	—	11)	5	12)	Eslöfs köp.	96	100	500	—	5	—								
Uppsala	100	omkr. 800	omkr. 10,000	—	?	5)	Elmhult köp. *)	39	153	335	—	3	Höganäs bruksförs.	100	75	?	—	—	†									
Enköping	91	—	—	—	—	—	Ljungby	47	—	—	—	9	Höganäs mun.	?	100	?	—	?	—									
Tierps mun.	44	—	—	—	—	—	Alfvestad mun.	70	30	92	—	1	Hörs	10	61	165	—	2	—									
Södermanlands län:							Ryds mun.	?	—	—	—	—	Hörby köp.	?	—	—	—	—	—									
Nyköping	96	31	Se Tab. B	—	5	—	Kalmar län:						Kjeflinge mun.	85	—	—	—	—	—									
Eskilstuna	84	2,221	—	—	10	—	Kalmar	50	1,547	44,015	13)	11	Köpinge-Ramlösa brunns mun.	75	—	—	—	—	—									
Torshälla	?	—	—	—	—	6)	Oskarshamn	96	591	?	—	—	Limhamns köp.	98	1,693	10,608	—	41	—									
Strängnäs	86	12	?	—	2	—	Västervik	97	210	1,600	—	9	Löberöds mun.	38	665	?	—	19	—									
Trosa	16	180	?	—	3	—	Vimmerby	85	—	—	—	4	Raus plantering	90	—	—	—	—	—									
Flen	80	200	1,200	—	5	—	Borgholm	90	4,690	37,439	14)	160	Råå mun.	70	2,539	19,261	—	112	—									
Gnesta	57	—	—	—	—	—	Gamleby	14	—	—	15)	—	Västra Sallerup mun.	?	—	—	—	—	—									
Katrineholm	63	30	?	—	7	—	Gottlands län:						Sjöbo	5	319	319	—	—	—									
Malmköping	77	277	—	—	7	—	Visby	94	40	?	—	—	Skurups	65	—	—	—	4	—									
Oxelösund	100	—	—	—	—	—	Blekinge län:						Sofielundshusens mun.	100	—	—	—	—	—									
Vingåker	98	—	—	—	—	—	Karlskrona	78	1,641	21,660	16)	57	Svedala mun.	96	—	—	—	—	—									
Östergötlands län:							Ronneby	79	137	484	—	3	Hallands län:															
Linköping**).	100	2,511	?	—	17	—	Karlshamn	84	75	379	—	4	Halmstad	70	120	1,200	—	35	—									
Norrköping	100	287	3,155	—	3	7)	Sölvesborg	74	100	463	—	2	Laholm	70	—	—	—	—	—									
Söderköping	?	?	?	—	?	—	Kristianstads län:						Falkenberg	90	—	—	—	—	—									
Motala	98	110	?	8)	2	—	Kristianstad	100	—	—	—	3	Varberg	94	110	1,012	—	—	—									
Vadstena	75	920	?	—	6	—	Simrishamn	66	308	3,921	—	12	Kungsbacka	96	44	77	—	1	—									
Skeninge	42	123	186	—	1	10)	Ängelholm	90	—	—	—	1	Oskarströms mun.	omkr.15	—	—	—	—	—									

Tab. Litt. C. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från hälsovårdsnämnderna angående afledning af spill- och grundvatten år 1908.

1 2 3 4 5 6 7							1 2 3 4 5 6 7							1 2 3 4 5 6 7								
Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1907 års slutt.	Under året utförda					Anmärkingar.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1907 års slutt.	Under året utförda					Anmärkingar.	Stad, köping, municipalsamhälle.	Procent egendomar med underjordiska gårdslöpp vid 1907 års slutt.	Under året utförda				
		underjordiska aflöpsledningar.		öfriga åtgärder.	inom antal egendomar.	Andr.				underjordiska aflöpsledningar.		öfriga åtgärder.	inom antal egendomar.	Andr.				underjordiska aflöpsledningar.		öfriga åtgärder.	inom antal egendomar.	Andr.
		Längd.	Kostnad.							Längd.	Kostnad.							Längd.	Kostnad.			
Göteborgs och Bohus län:	%	m.	kr.				Töreboda mun.	%	m.	kr.				Kopparbergs län:	%	m.	kr.					
Göteborg	100	2,556	23,967	—	42	—	Vara köp.	?	88	176	—	1	Falun	78	—	—	—	7	—			
Kungälv	35	622	1,921	—	8	—	Värmlands län:						Säter	7	—	—	—	—	—			
Marstrand	99	—	—	—	—	—	Karlstad	60	995	17,905	—	6	Hedemora	80	180	1,407	—	10	—			
Lysekil	50	110	1,650	—	6	—	Kristinehamn	69	183	750	—	25	Borlänge köp.	80	77	Se Tab. Litt. B.	—	11	—			
Uddevalle	90	400	6,182	—	10	—	Filipstad	90	424	4,925	—	5	Krylbo mun.	10	—	—	—	3	—			
Strömstad	3	—	—	—	—	—	Arvika	94	298	Se Tab. Litt. B.	—	9	Leksands-Norets mun.	55	300	800	—	3	—			
Gårda	98	—	—	—	—	—	Kil	95	—	—	—	1	Ludvika mun.	18	—	—	—	—	—			
Krokslätt	?	315	5,330	—	—	—	Säffe	75	270	1,890	—	—	Mora strands mun. delv.	40	200	800	—	2	—			
Älfsborgs län:							Örebro län:						Smedjebackens	14	—	—	—	2	—			
Vänersborg	99	528	3,074	—	18	—	Örebro**)	87	5,489	—	—	47	Gäflleborgs län:									
Alingsås	?	120	720	—	10	—	Askersund	67	300	661	—	4	Gäflle	82	350	1,067	—	11	—			
Borås	75	3,390	10,868	—	59	—	Nora	92	250	500	—	6	Söderhamn	85	120	1,447	—	19	—			
Ulricehamn	33	285	?	—	—	—	Lindesberg	99	20	75	—	2	Hudiksvall	88	70	2,040	—	9	—			
Åmål	100	200	?	—	6	—	Hallsbergs mun.	25	—	—	—	—	Västernorrlands län:	omkr.								
Lilla Edet	20	240	1,200	—	14	—	Karlskoga mun.	62	290	2,068	—	13	Härnösand	75	100	1,250	—	6	—			
Trollhättan**)	37	2,340	Se Tab. Litt. B.	—	134	—	Kopparberg mun.	49	3,900	—	—	74	Sundsvall	57	477	9,080	—	38	—			
Skaraborgs län:							Kumla mun.	?	—	—	—	—	Örnsköldsvik	90	—	—	—	4	—			
Mariestad	85	100	1,000	—	2	—	Västmanlands län:						Jämtlands län:									
Lidköping	72	196	15,033	—	16	—	Västerås	20)89	780	5,021	—	17	Östersund	95	578	3,119	—	5	—			
Skara	99	550	5,700	—	10	—	Sala	99	—	—	—	3	Bräcke mun.	45	300	1,100	—	17	—			
Sköfde	97	1,061	7,380	—	5	—	Köping	85	1,337	17,267	—	9	Odenslunda	7	800	?	—	—	—			
Falköping	82	576	Se Tab. Litt. B.	—	25	—	Arboga	21)77	—	—	—	2	Västerbottens län:									
Hjo	100	—	—	—	3	—	Kungsör köp.	29	1,482	3,898	—	21	Umeå	67	747	12,385	—	12	—			
Tidaholm köp.	10)56	—	—	—	—	—	Norberg mun.	?	—	—	—	—	Skellefteå	98	—	—	—	—	—			
													Norrbottnens län:									
													Luleå	80	580	4,600	—	40	—			
													Piteå	3	—	—	—	—	—			
													Haparanda	3	—	—	—	—	—			
													Bodens mun.	10	96	?	—	1	†)			
													Svartöstadens mun.	2	—	—	—	—	—			

Ann. I Tab. Litt. C upptagas endast samhällen med underjordiska aflöpsledningar.

*) Anläggning af ny aflöpsledning, resp. omläggning af den gamla, avslutad under året.

**) Ny aflöpsledning anläggs.

†) Ledningarna ej planmässigt anlagda.

1) *Stockholm*: Det förenade vattnet i Hammarby sjö har utspäds med rent vatten, som inpumpats från Årstaviken. — 2) I den uppgifna längden ingår ej längden å sidoredningar från egendomarna samt från regnvattensbrunnarna i gatorna. — 3) *Södertälje*: Muddring i sjön Maren. — 4) *Sundbyberg*: Stora dikesgräfningsar. — 5) *Uppsala*: Såsom brist anförs, att samtliga aflöpp mynna i Fyrisån inom staden, samt att rörnätet ligger på så rings djup, att anslutning från de ytterst belägna områdena omöjliggöras, äfvensom att ledningens kapacitet är otillräcklig. — 6) *Torsålla*: Illa anordnade utmynningsställen. — 7) *Norrköping*: Ledningarna ligga delvis för högt. — 8) *Söderköping*: Två kloakledningar under arbete. — 9) *Motala*: Floddiket upprensadt. — 10) *Skeninge*: Hälften af ledningen är af tegelrör. — 11) *Värjö*: 167 m. gammal ledning har ersatts med cementkulvert, 86 x 75 cm., äggformade, till en kostnad af 5,000 kr. — Muddringsarbete har utförts i Värjösjön. — 12) I vissa delar af staden äro aflöppen otillfredsställande. — 13) *Kalmar*: Muddring i centralfångelsekanalen. — 14) *Borgholm*: Upprensning af den s. k. Strömmen. — 15) *Gamleby*: Upprensning af Gamlebyån. — 16) *Karlskrona*: Fyllning af stillastående vattensamlingar samt upprensning vid stränderna. — 17) *Trelleborg*: I denna summa ingår äfven kostnaden för smärre husledningar i staden tillhöriga hus. — 18) *Göteborg*: Stadsdelen Lundsby undantagen. — 19) *Tidaholms köping*: Utom planlagda områden 10 %, inom köpingen 20 %. — 20) *Västerås*: 100 % inom den ursprungliga stadsplanen. — 21) *Arboga*: 93 % inom den ursprungliga stadsplanen. — 22) *Östersund*: Inom stadsplanen 99 %, utom stadsplanen 55 %.

styrelsens vaccinationskontor samt från vaccinationsdepoterna i landsorten.

Af styrelsens kamrer har lämnats följande redogörelse för vaccinationsfondens inkomster och utgifter under året.

Behållning från år 1907	71,352: 81	
Statsanslag	15,000: —	
Infutna medel för försäld vaccin m. m.	12,667: 45	
Påföres	269: —	99,289: 26
Arfvoden och biträden	4,784: 12	
Belöningar:		
Medaljer	300: 11	
Vaccinationsinstrument	258: —	
Peningar	610: —	
Understöd åt behöfvande vaccinatorer	150: —	
Vaccin och den statsmedicinska anstalten:		
Arfvoden	2,350: —	
Hyror	4,750: —	
Diverse	10,946: 87	
Behållning till år 1909	75,140: 26	99,289: 26

Karantänsväsendet.¹⁾

Byggnadsarbetet å det nya sjukhuset vid karantänanstalten å Fejan har under året fortgått och afslutats genom afsyning, som verkställdes den 19 december. För dess fullbordande har

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet Sederholm.

Eders Kungl. Maj:t utöfver af Riksdagen förut beviljade 128,100 kronor den 28 juni 1907 anslagit 14,150 kronor hvarjämte Riksdagen till inventarier och utredning vid sjukhuset anslagit 19,300 kronor.

Till mötande af den från Ryssland annalkande kolerafar-soten vidtogos under året följande åtgärder. Jämlikt bemyndigande i nåd. brefvet den 26 april 1895 anordnade Medicinalstyrelsen den 21 februari en bakteriologisk kolerakurs, i hvilken 2 med. licentiater och 6 med. kandidater deltog. Samtliga dessa förbundo sig att under året stå till disposition för kolera-sjukvård. I maj anordnades en kurs för utbildande af fartygs-desinfektorer med två deltagare från Stockholm och två från Kängö karantänanstalt. Anstalter vidtogos för att kunna vid behof öppna karantänanstalten å Fejan samt observationsanstalterna vid Brevik (Umeå), vid Juniskär (Sundsvall), vid Har-ön i Stockholm, vid Arkösund i Östergötlands, vid Västra Hästholmen i Blekinge skärgård och vid Slite å Gottland. Aftal träffades vidare angående två sjuksköterskor som skulle stå till disposition i händelse af behof. Den 24 augusti utfärdades nytt cirkulär till samtliga läkare i riket angående insändande af prof för bakteriologisk undersökning vid misstänkt fall af kolera. Ny instruktion för observationsläkare och för karantänsläkare å Fejan utfärdades, och blanketterna för afgifvande af förklaringar

Tab. Litt. D.

Skyddskoppvymningen i riket år 1908.

L ä n.	Antal lefvande födda år 1907.	Antal med framgång vaccinerade år 1908.	Procent med framgång vaccinerade.	L ä n.	Antal lefvande födda år 1907.	Antal med framgång vaccinerade år 1908.	Procent med framgång vaccinerade.
Stockholms stad	8,119	4,694	57.82	Göteborgs och Bohus län	4,807	3,656	76.05
» län	5,150	3,948	76.6	Älfsborgs d:o	6,336	4,927	77.76
Uppsala d:o	2,939	1,927	65.66	Skaraborgs d:o	4,988	3,385	69.86
Södermanlands d:o	4,057	2,659	65.54	Värmlands d:o	5,662	4,688	82.80
Östergötlands d:o	6,931	4,370	63.1	Örebro d:o	4,778	3,309	69.2
Jönköpings d:o	5,084	3,759	73.9	Västmanlands d:o	3,502	2,754	78.64
Kronobergs d:o	3,693	2,945	79.74	Kopparbergs d:o	5,898	4,100	69.51
Kalmar d:o	5,259	4,269	81.17	Gäffleborgs d:o	6,808	4,675	68.67
Gottlands d:o	1,156	898	77.68	Västernorrlands d:o	7,022	4,184	59.58
Blekinge d:o	3,771	2,002	53.09	Jämtlands d:o	2,922	1,398	47.84
Kristianstads d:o	5,331	4,021	75.4	Västerbottens d:o	4,745	3,540	74.60
Malmöhus d:o	11,608	7,167	61.7	Norrbottens d:o	5,168	4,014	77.67
Hallands d:o	3,659	2,867	78.35	Summa	129,393	91,256	70.53

Tab. Litt. E.

Redogörelse från Medicinalstyrelsens vaccinationskontor, år 1908.

Antal vaccinportioner,	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa portioner animal vaccin.	Summa portioner humaniserad vaccin.
inlämnade från Stockholms stads fyra vaccindepoter	—	12	15	12	12	106	12	22	10	12	36	36	—	335
levererade från Medicinalstyrelsens vaccinanstalt	390	210	281	793	8,685	15,300	4,475	6,500	8,698	1,450	827	301	47,910	—
Summa	390	222	296	805	8,697	15,406	4,487	6,522	8,708	1,462	913	337	47,910	335
utlämnade till depoterna i landsorten	—	20	40	190	300	432	204	147	45	—	20	—	1,398	15
» kostnadsfritt till vaccinatorer	171	141	93	115	713	572	620	708	815	239	665	271	5,123	60
försälda	102	140	158	446	7,630	14,293	3,654	5,446	8,137	1,176	167	40	41,389	—
Summa	273	301	291	751	8,643	15,297	4,478	6,301	8,997	1,415	852	311	47,910	85

och utfärdande af intyg reviderades. Sedan kommerskollegium den 11 september förklarade ryska guvernementet och staden St. Petersburg smittade af kolera öppnades omedelbart karantänsanstalten å ön Fejan samt observationsanstalterna å Harön och vid Arkösund. Ett laboratorium för undersökning af eventuellt inkommande prof från misstänkta kolerafall öppnades i Stockholm. Cirkulär till samtliga hälsovårds- och kommunalnämnder angående anordnande af efterbesiktning å fartyg och personer utfärdades och kringsändes m. m.

På hemställen af Medicinalstyrelsen den 21 september förklarade Kungl. Kommerskollegium på grund af § 1 mom. 1 af nåd. kung. den 16 juni 1905 äfven södra delen af Finland smittad af kolera, i sammanhang hvarmed äfven observationsanstalterna vid Juniskär och Västra Hästholmen öppnades.

Med anledning af att ett fartyg med 3 kolerasjuka ombord anländt till Torneå, där de sjuka intagits å sjukhus, utfärdade Eders Kungl. Maj:t den 9 oktober nådig kungörelse angående åtgärder till förekommande af koleras införande i riket öfver dess nordöstra landgräns. I anledning häraf fastställde Med. Styrelsen blanketter att användas för det fall de af Eders Maj:t utfärdade bestämmelser skulle komma att tillämpas. Genom energiska åtgärder af de finska myndigheterna förekom emeller-

tid uppkomsten af en epidemi i Torneå, hvarföre norra delen af Finland icke blef förklaradt smittadt af kolera.

Däremot fortfor kolera att sprida sig inom Ryssland och uppträdde i allt talrikare fall i Livland hvarför detta guvernement den 12 oktober förklarades smittadt. Samtidigt beslöt Styrelsen, sedan Eders Kungl. Maj:ts medgifvande därtill erhöles, att öppna observationsanstalter i Slite hamn på Gottland och i Hälsingborg. Den förra stängdes åter den 8 november och observationsanstalterna vid Arkösund och Västra Hästholmen den 16 november.

Till större bekvämlighet för de passagerarfartyg som uppehålla regelbunden trafik mellan Stockholm och södra Finland meddelade Eders Kungl. Maj:t den 27 november nådigt tillstånd till inrättande för dessa fartygs behof af en observationsplats mot kolera i Stockholms hamn. Observationsanstalten öppnades följande dag.

Sedan sjöfarten för året så godt som fullständigt upphört, stängdes observationsplatsen vid Juniskär den 25 december. Vid årets slut voro alltså i verksamhet dels karantäns- och observationsanstalten å Fejan, dels observationsanstalterna i Stockholm och Hälsingborg.

Under året förekommo ombord å fartyg från smittade orter

Tab. Litt. G. Öfversikt öfver dödligheten (‰) i några af de viktigaste sjukdomarna i städer med öfver 10,000 invånare år 1908.

S t a d.	Invånare- antal vid årets början.	Ålderdoms- sjukdomar.	Misling.	Scharlaka- feber.	Tarmtyfus.	Inbensk kolera, bernkolera.	Kikhosta.	Epidemisk inflyensa.	Difteri och stryptjuka.	Lungpest.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Akut inflyan- sion i magen och tarman.	Kräfta.	Olycksbändelse och vidd.	Självmord.	Samtliga dödsorsaker.
Stockholm	337,460	0.76	0.04	0.14	0.01	0.20	0.07	0.20	0.13	2.50	0.66	1.50	0.32	1.28	0.38	0.32	15.05
Uppsala	24,635	0.65	—	—	0.04	0.16	—	0.20	0.12	1.70	0.89	1.10	0.41	1.42	0.28	0.16	14.05
Ekilstuna	27,444	0.87	—	—	0.15	0.11	0.22	0.40	0.36	1.82	0.26	1.09	0.69	0.80	0.51	0.15	11.18
Linköping	17,224	1.45	—	—	0.06	0.12	0.06	0.06	—	1.45	0.23	1.22	0.46	1.05	0.29	0.12	13.64
Norrköping	45,203	1.75	—	0.02	0.04	0.20	0.49	0.04	0.02	2.01	0.44	1.42	0.42	1.46	0.24	0.27	14.73
Jönköping	24,174	1.90	—	0.04	—	0.21	0.66	0.12	0.08	2.07	1.45	1.45	0.79	1.16	0.33	0.04	16.17
Kalmar	14,546	2.13	0.14	—	0.07	—	0.76	0.07	0.21	1.44	0.82	0.82	0.21	1.17	0.21	0.07	13.68
Karlskrona	26,293	0.80	0.42	0.27	—	0.08	0.65	0.08	0.08	2.02	1.56	1.83	0.38	0.87	0.19	0.30	15.52
Kristianstad	11,158	1.61	—	—	—	0.36	0.18	—	0.09	1.34	0.27	1.17	1.17	0.72	0.36	0.18	13.35
Malmö	79,817	0.65	0.13	—	0.03	0.06	0.26	0.01	0.19	1.72	1.15	2.42	0.66	0.68	0.39	0.15	13.94
Lund	19,464	1.44	0.05	—	0.10	—	0.15	0.21	0.10	1.49	0.82	1.08	0.67	0.72	0.51	0.21	12.84
Landskrona	15,569	1.99	—	0.26	—	—	0.58	0.06	0.06	0.96	0.32	0.77	0.45	0.77	0.06	0.19	10.02
Hälsingborg	32,238	1.30	—	—	—	0.12	0.25	0.03	0.12	1.27	0.96	1.15	1.09	0.99	0.37	0.19	12.10
Ystad	10,675	1.87	—	—	—	0.09	0.56	0.56	0.09	1.03	1.31	1.50	0.75	0.47	0.09	0.37	14.24
Halmstad	17,879	1.01	0.06	0.06	0.11	0.06	0.11	0.06	0.06	1.79	0.73	1.68	0.22	1.23	0.28	0.17	11.91
Göteborg	160,523	2.09	0.13	0.04	0.19	0.11	0.32	0.19	0.29	2.49	0.74	0.91	0.09	0.88	0.37	0.13	14.26
Uddevalla	11,803	2.46	—	—	0.34	—	0.08	0.25	0.17	2.03	0.68	2.29	0.25	1.10	0.59	0.42	16.61
Borås	20,373	1.28	0.05	—	—	—	0.25	—	0.29	1.82	0.74	0.79	0.10	0.74	0.29	0.15	13.11
Karlstad	16,077	0.37	0.25	—	—	0.19	0.12	0.19	—	2.05	0.81	2.05	—	1.06	0.19	—	13.31
Örebro	28,078	0.78	0.04	0.11	0.07	0.18	0.11	0.39	0.04	1.60	0.71	1.07	0.18	0.64	0.14	0.18	11.40
Västerås	16,624	0.78	—	—	—	—	0.06	—	0.36	2.71	0.42	0.96	0.12	1.32	0.30	0.18	13.47
Falun	10,916	2.47	0.09	—	—	0.27	0.27	0.46	—	2.02	1.01	2.02	—	0.64	0.37	0.18	14.84
Gäffe	31,367	1.28	0.22	—	—	0.38	0.10	0.16	—	2.36	0.35	1.34	0.22	1.34	0.35	0.22	13.93
Söderhamn	11,218	1.07	—	—	—	—	0.18	0.18	—	1.52	1.43	0.89	0.09	0.89	0.45	—	15.06
Sundevall	16,347	0.61	—	—	0.06	0.06	—	0.18	0.31	2.75	0.55	1.04	0.12	0.92	0.24	0.24	13.21
Samtliga städer	1,304,931	1.30	0.07	0.06	0.06	0.13	0.19	0.17	0.14	2.07	0.73	1.35	0.10	1.05	0.34	0.21	14.11

flera fall med koleraliknande symptom, hvilka dock alla vid bakteriologisk undersökning visade sig icke vara asiatisk kolera. Något fall af sådan sjukdom förekom ej under året inom landet.

För åtgärder till förekommande af kolerans införande och utbredning i riket hade Med. Styrelsen till sitt förfogande vid årets början 19,794 kronor 97 öre, genom nådigt bref den 13 november beviljade Eders Kungl. Maj:t ytterligare 25,000 kr. Af dessa medel återstodo vid årets slut 1,385 kronor 39 öre.

Tab. Litt. F. Redogörelse från vaccindepoterna i landsorten år 1908.

Antal vaccin- portioner utlämnade från depoten i	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Summa.
Norrköping	—	—	—	—	24	47	46	45	38	—	—	—	200
Jönköping	—	—	—	—	24	91	30	14	19	9	2	—	189
Visby	—	—	—	—	—	24	24	10	5	1	—	—	64
Karlskrona	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	5
Malmö	—	—	—	37	31	64	19	15	14	1	—	—	181
Göteborg	—	—	—	—	21	127	108	81	40	10	5	—	392
Örebro	—	—	—	—	14	18	36	23	8	5	—	—	104
Gäffe	1	2	—	—	13	27	11	21	12	—	—	—	87
Härnösand	—	—	—	—	7	13	4	3	6	1	3	—	87
Östersund	—	—	—	2	10	5	8	13	—	—	—	—	38
Umeå	6	3	—	3	5	17	—	5	3	—	2	10	54
Luleå	—	—	24	13	3	5	—	—	13	17	7	—	82
Summa	7	3	26	55	152	438	236	230	162	45	19	10	1,433

2. Dödligheten i rikets städer.

Se Tab. 1—4 och Tab. Litt. G.

Dödsorsakerna hafva registrerats på samma sätt som föregående år. De registrerade dödsorsakerna uppgå till 1411 på 1,000 invånare.

3. De viktigaste sjukdomarnas förekomst äfvensom sjukvården utom sjukhusen. ¹⁾

Enligt den öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. fl., som meddelas i Tab. Nr 5, hafva af vederbörande läkare anmälts 157,339 fall af ifrågavarande sjukdomar. En sammanställning för åren 1901—1908 utvisar följande:

År 1901	157,236
» 1902	119,474
» 1903	124,776
» 1904	134,683
» 1905	136,962
» 1906	115,508
» 1907	127,937
» 1908	157,339

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet Bismark.

Tab. Litt. H. Öfversikt öfver antalet spelåska i riket år 1908.

H e m o r t. (Län, stad, socken.)	Tillkomna (nyuppskatta fall)	Afidna		Vid årets slut befintliga		
		i hem- orten.	å Järfös sjukhus.	i hem- orten.	å Järfös sjukhus.	å annan ställeort.
<i>Stockholms stad</i>	—	—	—	—	2	—
<i>Stockholms län:</i>						
Gräsö socken	—	—	—	1	—	—
<i>Uppsala län:</i>						
Tegelsmora socken	—	—	—	1	—	—
Ålfkarleby »	—	1	—	—	—	—
<i>Kalmar län:</i>						
Kalmar stad	—	—	—	1	1	—
<i>Gottlands län:</i>						
Klute socken	—	—	—	—	1	—
Västerhejde »	—	—	—	—	1	—
<i>Göteborgs och Bohus län:</i>						
Kville socken	—	—	—	—	1	—
Tanum »	—	—	—	—	1	—
Tossene »	—	—	—	—	1	—
<i>Älfsborgs län:</i>						
Fotshöl socken	—	—	—	1	1	—
<i>Värmlands län:</i>						
Gräsmark socken	—	1	—	—	—	—
<i>Kopparbergs län:</i>						
By socken	—	—	—	—	1	—
Leksand »	—	—	—	3	—	—
Ludvika »	—	—	1	—	—	—
Malung »	—	—	1	—	1	—
Mora »	—	—	1	6	3	—
Ore »	—	—	—	1	2	—
Orsa »	1	—	—	1	1	—
Siljansnäs »	—	1	—	—	—	—
Vämbus »	—	—	—	—	1	—
Älfvalen »	—	—	—	—	1	—
Åls »	—	—	—	1	—	—
<i>Gäflleborgs län:</i>						
Gäffe stad	—	—	1	—	—	—
Arbrå socken	—	—	—	1	—	—
Bergsjö »	—	—	1	—	—	—
Bjuråker »	—	—	—	1	—	—
Bollnäs »	—	—	—	1	2	—
Delbo »	1	—	2	1	—	—
Enånger »	—	—	—	—	2	—
Forsa »	1	—	—	—	—	—
Färila »	—	1	2	—	3	—
Hanebo »	—	—	—	1	—	—
Harnångrer »	—	—	—	1	—	—
Järfös »	—	—	2	1	2	—
Ljusdal »	1	—	1	—	4	1
Mo »	—	—	1	—	—	—
Njutångrer »	—	—	—	—	1	—
Ramsjö »	—	—	—	1	—	—
Skog »	—	—	—	1	—	—
Söderala »	—	—	—	2	1	—
Trönö »	—	—	—	2	—	—
<i>Västernorrlands län:</i>						
Borgsjö socken	—	—	—	—	1	—
Nora »	—	—	—	—	1	—
Nordingrå »	—	—	—	1	—	—
Sundsvalls stad	—	—	—	1	1	—
Ådalslidens socken	—	—	—	—	1	—
<i>Jämtlands län:</i>						
Nyhem socken	—	—	—	—	1	—
Fors »	—	—	—	—	1	—
Summa	4	4	14	30	42	1

Difteri, scharlakansfeber och tarmtyfus hafva uppträdt med följande antal anmälda sjukdomsfall:

	Difteri.	Scharlakansfeber.	Tarmtyfus.	Akut barn-förlamning.
År 1901 . . .	21,435	11,147	3,573	—
» 1902 . . .	14,993	9,180	1,507	—
» 1903 . . .	13,933	7,081	1,550	—
» 1904 . . .	14,994	8,312	1,717	—
» 1905 . . .	18,996	11,473	2,313	1,199
» 1906 . . .	15,298	8,122	1,823	429
» 1907 . . .	11,460	4,918	1,732	467
» 1908 . . .	8,856	5,750	1,916	316

Märkligare epidemier år 1908.

Nervfeber.

I Göteborg uppträdde ett 60-tal fall härrörande från ett mejeri i Halland (Rossared), där mjölkkärlen förvarats i en murken träcistern; vatten från denna och slem från cisternens väggar innehöll tyfusbaciller.

Smärre brunsvatteneidemier omnämnas från Uppsala, Halustad och Lyrestad (Skaraborgs län) med resp. 26, 6 o. 13 sjukdomsfall.

I Lilla Edet (Älfsborgs län) 26 sjukdomsfall med smitta enligt antagande från Göta älfvatten. I Trollhättan och Tranås förekommo äfven smärre epidemier.

I Örebro anmäldes 94 sjukdomsfall; i flera af dessa konstaterades paratyfus, hvarför det är sannolikt, att det är denna sjukdomsform, hvilken i regel utmärkt sig genom lindrigare, kortare förlopp, som under senaste åren förekommit i Örebro. Sjukdomen antages möjligen stå i samband med den i staden mindre väl ordnade kött-handeln.

Rödsot.

Några smärre epidemier omtalas från Hafverö (Västernorrlands län), Degerfors och Jörn (Västerbottens län) och Arvidsjaur (Norrbottens län). Epidemier af akut tarmkatarr med rödsotsliknande karaktär omnämnas från Hvetlanda och omgivande nejd; ett 30-tal af de mycket talrika sjukdomsfallen antogo rödsotsliknande karaktär och 4 dödsfall inträffade. Äfven från Jönköping och Huskvarna beskrivas påfallande många sjukdomsfall af svårtad tarmkatarr. Bland manskapet (466 män) vid Västmanlands trängkår i Sala uppträdde en häftig epidemi af akut tarmkatarr, i det att ej mindre än 138 personer insjuknade och af dessa 120 redan under epidemiens första dygn. Omkr. 40 personer ej tillhörande trängkåren, insjuknade äfven. Af 178 insjuknade kända personer kunde påvisas, att 173 förtärt kött, som inköpts från ett och samma slakteri, och antog man att smittokällan var att söka därstädes, och att sjukdomen skulle vara en köttförgiftning, möjligen paratyfus.

Scharlakansfeber.

Från Västerås beskrives en epidemi, orsakad af mjölk från ett mejeri; en af mjölkleverantörerna befanns vid undersökning hafva bland sin ladugårdspersonal ej mindre än 10 fall af scharlakansfeber.

Difteri.

Epidemier omtalas från Mörkö och Kungsön i Södermanland, Hultsfred med omnejd i Kalmar län, Västra Tunhem i Älfsborgs län m. fl. platser.

Spetälska. En öfversikt öfver antalet spetälska meddelas i Tab. Litt. H., hvilken tabell uppgjorts af läkaren vid sjukhuset i Järfso på grund af uppgifterna från första provinssiälläkarne.

Ämbetsresor. Se Tab. N:r 6.

Sjukdomsförhållandena i fängelserna. Se K. Fångvårdsstyrelsens berättelse: Bidrag till Sveriges officiella statistik, G) Fångvården.

Svenska nationalföreningen mot tuberkulos.

Upplysningsarbetet har fortgått såsom förut genom anordnande af föreläsningar inom skilda delar af landet. Sälunda hafva 93 tuberkulosföredrag på Nationalföreningens initiativ och till en stor del på dess bekostnad hållits af 7 olika föreläsare, och åhörarnes antal har uppgått till omkring 11,450.

I Stockholm har tuberkulosundervisningen hufvudsakligen meddelats å Nationalföreningens tuberkulosutställning i huset n:r 23 Birger Jarlsgatan. Denna har utan inträdesafgift varit öppen tre gånger i veckan och har då demonstrerats medelst ett kortare tuberkulosföredrag. 12,720 personer hafva under året åhört föredragen. Hela antalet personer, som tagit utställningen i betraktande, sedan den öppnades i april 1906, har utgjort 45,827. Nationalföreningens kostnader härför hafva under år 1908 uppgått till kr. 2,378⁶⁵.

Föreningens *kvartalskrift* har under året utkommit, hvarje gång i en upplaga på 25,000 ex., som portofritt utdelats till föreningens medlemmar, sanatorier, folkbildningsanstalter, tidningar m. fl.

En broschyr mot *lungotskräcken* har genom arbetarorganisationernas centralstyrelser kostnadsfritt utdelats i 250,000 ex.

4 läkare och 6 sköterskor hafva under året erhållit stipendier för genomgående af kurs vid något af Jubileumsfondens sanatorier.

Å Uppsala läns förenings mot tuberkulos sjukhem vid Vattholma hafva vårdats 58 lungsjuka i olika stadier.

Utaf genom Nationalföreningen eller dess underafdelningar igångsatta sommarsanatorier hafva de i Eskilstuna, Västerås och Köping varit i verksamhet.

De genom Nationalföreningens medverkan tillkomna dispensärerna i Uppsala, Sundsvall och Västerås hafva likaledes fungerat under året.

Det social-hygieniska försöket i Neder-Luleå socken har fortgått efter i föregående årsberättelser angifna principer. De tuberkulösa hemmens vård har af läkaren och sköterskorna noga öfvervakats, dessutom hafva på den med försöket förenade anstalten »Hälsan» vårdats 35 lungotsjuka vuxna och 5 friska barn från tuberkulösa familjer. I Hälsans badanstalt hafva 2,583 bad serverats.

En ny fullständig undersökning af hälsotillståndet hos befolkningen inom försöksområdet har företagits, hvarvid det visat sig, att den enormt höga tuberkulosfrekvens, som 1906 påvisades i de olika byarna, kvarstår i det närmaste oförändrad, varierande mellan 21 %, 16,9 %, 8,6 % och 11,6 % af befolkningen.

Däremot har undersökningen ådagalagt en beaktansvärd sänkning af siffran för körteltuberkulosen hos barnen.

I Nationalföreningens bostadshus i Stockholm för lungsiktiga arbetare med friska barn hafva 12 familjer med 34 barn varit intagna. Något fall af tuberkulos har icke bland barnen förekommit.

Genom Nationalföreningens barnvårdsutskott hafva 66 friska barn från tuberkulösa familjer varit utackorderade i fosterhem och 25 i föreningens barnhem i Kungsör.

Föreningens inkomster hafva under året uppgått till kr. 27,163,10 däraf af medlemsafgifter kr. 25,300,55 och gåfvor 1,862,55. Vålgörenhetsmärkena hafva dessutom inbragt kr. 33,113,20.

Utgifterna belöpa sig till kr. 31,602,47, hvarjämte ur fonden för vålgörenhetsmärkenas afkastning disponerats kr. 17,058,50.

4. Medicinalstyrelsens verksamhet, de civila läkarbefattningarna samt utöfvarna af läarkonsten m. m. ¹⁾

Medicinalstyrelsens organisation och verksamhet.

Genom nådigt bref den 18 september 1908 har Kungl. Maj:t dels, med godkännande af Riksdagens därom fattade beslut i hvad

¹⁾ Tj. sekreteraren A. E. Bastman.

det skilde sig från nådig proposition i ämnet, fastställt stat för den förut beslutade statsmedicinska anstalten, dels och utfärdat instruktion för nämnda anstalt, äfvensom förstärkt Medicinalstyrelsen att enligt förenämnda instruktion vidtaga de åtgärder, som funnes erforderliga för att anstalten skulle kunna träda i verksamhet med ingången af år 1909. Till föreståndare för statsmedicinska anstaltens rättskemiska afdelning har Kungl. Maj:t utnämnt professorn och rättskemisten B. V. H. Lindberger.

Kungl. Maj:t har vidare genom nådigt bref den 13 november 1908 förordnat assistenten vid telegrafverket E. H. Burman att från och med den 1 januari 1909 tillsvidare vara kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning, äfvensom utfärdat instruktion för nämnde kontrollant.

Nådigt afsked har med utgången af år 1908 den 11 december beviljats sekreteraren hos Medicinalstyrelsen Anton Edvard Theodor Holmberg.

Med anledning af Styrelsens därom gjorda framställning har Kungl. Maj:t den 13 juni 1908 uppdragit åt en kommitté att verkställa utredning, huruvida några förändringar i Styrelsens organisation och sättet för ärendenas handläggning inom Styrel-

Tab. Litt. I.

Summarisk uppgift å de af Medicinalstyrelsen handlagda mål år 1908.

I n k o m m a m å l.					U t g å n g n a e x p e d i t i o n e r.				
Kungl. bref, ämbetskrifvelser m. m. från Statsdepartementen.	Kungl. remisser.	Hospitalsmål.	allmänna mål.	Summa.	Till Kungl. Maj:t underd. utlåtanden och framställningar i administrativa ärenden.	Till Kungl. Maj:ts Högsta Domstol samt civila och militära öfver- och underrätter uti därifrån till Styrelsens yttrande remitterade mediko-legala mål.	Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och andra ämbetsmyndigheter samt enskilda personer.	Kungörelser och cirkulär.	Summa.
495	338	2,268	10,344	13,445	488	125	5,176	33	5,822 *)

*) Härtill komma 770 skrifvelser från Medicinalstyrelsens räkenskapskontor och 1,000 expeditioner ang. sinnessjuka.

Tab. Litt. K.

Summarisk redogörelse för de till Medicinalstyrelsens disposition

I n k o m s t e r.					U t g å n g n a									
Behållning jämte oredovisade förskott från 1907.	Uppburna medel från Kungl. Statskontoret och Arméförvaltningen.		Inkomster i öfrigt.	Summa tillgång.	Utbetalda löner m. m.			Till åtskilliga						
	Löner m. m. åt Medicinalstyrelsen.	Till åtskilliga andra ändamål på olika hufvudtitlar.			* Medicinalstyrelsen och föresändaren för elektriska inrättningen jämte ålderstilligg.	Barnmorskenderisningsanstalten i Stockholm och Stockholms stad.	Barnmorskenderisningsanstalten i Göteborg.	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård.	Vaccinationens befrämjande.	Svenska Läkarsällskapet.	Resestipendier åt lämnare läkare, andra civila läkare och hospitalläkare.	Skriftmaterial och expenser.	Extra lönetillägg åt Medicinalstyrelsen. Åt en ledamot. Extra vaktmästare.	
148,939 51	101,550	¹⁾ 583,220 19	²⁾ 22,807 68	856,517 38	106,383 34	10,385	7,425	³⁾ 156,510 64	24,155 10	3,000	⁴⁾ 9,250	26,288 04	⁵⁾ 11,787 70	
					* 870 34									

¹⁾ Till medikolegala besiktningar 18,500:—; inrättningen för sjukas behandling med elektricitet 750:—; extra lönetillägg åt Medicinalstyrelsen m. m. 11,787:70; resenationens befrämjande 15,000:—; expenser 25,700:—; arfvode för granskning af hospitalsräkenskaperna 1,200:—; Järfö sjukhus för spetiska 26,000:—; behandling af medelmskor 3,000:—; förekommande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren 40,000:—; arfvode åt civila veterinärstipendiarer 1,600:—; extra lönetillägg för år 1908 72:—; 2,720:—; mot koleran 31,794:97; till nybyggnad vid Fejan 117,250:—; till statsmedicinska anstalten 3,257:— — ²⁾ Medikolegala ersättningsmedel från länen 1,095:22; till farmakopékommittén 3,000:—; till bakteriologisk undersökning vid regementet 195:—; — ³⁾ Provinsialläkarens resekostnad 64,351:85; för sinnessjukvården 29,185:82; bi-civila läkare 5,250:—; förste provinsialläk. m. fl. 2,500:—; hospitalläkare 500:— — ⁴⁾ Veterinärers resekostnad m. m. 21,152:98; ersättning för dödade kreatur 11,320:73; 30,409:58. — ⁵⁾ Å div. anslag, däraf till arméförvaltningen 23,166:66. — ⁶⁾ Extra lönetillägg åt Medicinalstyr. 10,016:70; åt en extra vaktmästare afönig 800:—; person-

sen borde vidtagas, och därefter till Kungl. Maj:ts inkomma med det förslag, hvartill samma utredning kunde föranleda, samt i sammanhang därmed afgifva yttrande och förslag beträffande lönereglering för nämnda styrelse. Till ordförande i kommittén förordnades generaldirektören, medicine doktorn K. M. Linroth och till ledamöter ledamoten af Riksdagens första kammare, lektorn, filosofie doktorn J. F. Nyström, ledamoten af Riksdagens andra kammare, hemmansägaren Carl Persson i Stallerhult, ledamoten af Riksdagens andra kammare, medicine doktorn Knut E. O. Kjellberg, e. o. professorn vid universitetet i Uppsala, medicine och filosofie doktorn A. Gullstrand samt öfverläkaren vid Maria sjukhus i Stockholm, medicine doktorn J. G. Rissler.

För att såsom sakkunniga deltaga i kommitténs öfverläggningar och beslut skola enligt Kungl. Maj:ts förordnande tillkallas: vid behandling af rättsmedicinska frågor professorn vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn A. H. A. Key-Åberg, vid behandling af frågor rörande hospitalsväsendet öfverläkaren vid Vadstena hospital och asyl, medicine licentiaten T. G. W. Björck, vid behandlingen af frågor angående veterinärväsendet regementsveterinären i fältveterinärkåren m. m. L. G. L. Regné samt vid behandling af frågor rörande apoteksväsendet apotekaren R. R. A. Lehman.

Af de smärre uppsatser, som under den gemensamma titeln »Meddelanden från Kungl. Medicinalstyrelsen» utgifvits alltsedan år 1898, har under år 1908 utkommit från trycket »N:o 10. Om försöksverksamhet rörande husdjurens rationella utfodring samt om anläggningar för tillgodogörande af affallsprodukter från slakthus och andra i samband med slakthusverksamhet stående industriella företag», och »N:o 11. Från tyfoidfeberhärdar, rapporter till Medicinalstyrelsen».

Omfattningen af Medicinalstyrelsens ämbetsverksamhet under år 1908 framgår af Tab. Litt. I, upptagande såväl inkomna mål som utgående expeditioner.

Bland de utgående expeditionerna förekomma följande *kun- görelser* och *circulär*:

- 1) af den 3 januari 1908 ang. de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum;
- 2) af den 10 januari 1908 ang. utbildning af desinfektörer;
- 3) af den 10 januari 1908 ang. formulär till ansökning om barnmorskelevplats m. m.;
- 4) af den 10 januari 1908 ang. underrättelser för sökande till barnmorskelevplats;
- 5) af den 12 februari 1908 ang. rekvisition af vaccin;
- 6) af den 14 februari 1908 ang. lungröta bland hästar;
- 7) af den 19 februari 1908 ang. formulär till förteckning öfver ålderstillägg samt till utgiftsstaten;
- 8) af den 26 februari 1908 ang. indragning af antidifteriserum;
- 9) af den 1 april 1908 ang. kungörande i Post- och Inrikes tidningar af förslag till tjänsters tillsättande;
- 10) af den 13 april 1908 ang. anmälan om timade olycksfall med dödlig utgång;
- 11) af den 27 april 1908 ang. förteckning å de orter i Norge, hvarest köttkontroll är anordnad;
- 12) af den 25 maj 1908 ang. ändrad tid för länsveterinär-aspirantkurs;
- 13) af den 24 juli 1908 ang. indragning af antidifteriserum;
- 14) af den 19 augusti 1908 ang. tillämpning af pensionslagen den 11 oktober 1907;

ställda medel år 1908 (enligt kassakontot i 1908 års hufvudbok).

15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
g _____ i _____ f _____ t _____ e _____ r.																
andra ändamål på olika hufvudtitlar.																
Af besparningar eller andra särskildt använda medel.	Civila läkarestipendier.	Jurisdiktion för speiiska.	Medicinska besikningar och öfverlevering för näst föregående år.	Förekommande och hämnande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren.	Arfviden åf civila veterinärstipendier och därtillhörande tillägg åf den 1907.	Allmänna barnbördshuset och Maria sjukhus.	Barnbördshuset Pro Patria.	Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg.	Repetitionskurser för barnmorskor.	Arfvide för granskning af hospitalens rikenskaper.	Behandling af medellösa lupuspatienter.	Statsmedicinska anstalten. Åtgärder emot kolera, bakteriolog. kolerakurs och nybyggnad å Fejuna.	Veterinärnämningen i Skara.	Under året återleverande besparningar m. m. för statilidet år.	Behållning och oredovisade förskott för innevarande år.	Summa utgifter.
675,77	7,187,50	26,000	15,628,36	37,322,51	672	25,000	90	2,600,04	3,000	1,500	24,046,50	147,470,50	900	42,532,51	166,764,23	856,517,38
			* 177,22													

stipendier åf lasarettsläkare, hospitalläkare och andra civila läkare 8,000:—; kostnader för allmän hälso- och sjukvård 185,000:—; Svenska Läkaresällskapet 3,000:—; vacci- lösa lupuspatienter 24,312:75; barnbördshuset och barnmorskeundervisningsanstalten i Stockholm 40,475:—; barnbördshuset i Göteborg 10,025:—; repetitionskurser för barn- veterinärnämningen i Skara 900:—; för diverse särskilda ändamål anvisade medel till tryckning af arbete 275:77; apoteksinspektionen 400:—; bakteriologiska kolerakurs innehållna andelar af provinsialläkares afönning 4,519:92; räntemedel 121:03; böter, återburna förskott m. m. 1,006:11; öfverlevering 223:98; för försald vaccin 12,667:45; trädande provinsialläkare 15,852:82; tillförordnade och extra provinsialläkare 39,795:69; diverse kostnader 7,324:96. — *) Till ordinarie lasarettsläkare 1,000:—; andra div. kostnader 4,848:80. — *) Stipendier 600:—; extra lönetillägg 72:— — *) Statsmedicinska anstalten 3,257:—; bakteriologisk kolerakurs 1,190:—; kolerasjukvård ligt lönetillägg åf en ledamot 600:—; extra lönetillägg åf barnmorskeundervisningsanstalterna 71:—; till gratifikationen 300:—.

15) af den 19 augusti 1908 till provinsial- m. fl. läkare ang. öfverlämnande af Kungl. Medicinalstyrelsens cirkulär den 19 augusti 1908;

16) af samma dag till hospitalsdirektionen angående det-samma;

17) af den 9 september 1908 ang. föreskrifter om insändande af vissa uppgifter till Kungl. Statskontoret;

18) af den 11 september 1908 ang. insändande af prof för bakteriologisk undersökning vid misstänkt fall af kolera;

19) af den 11 september 1908 ang. anordnande af efterbesiktning å fartyg och personer, kommande från af kolera eller pest smittad ort;

20) af den 11 september 1908 ang. öfverlämnande af Kungl. Medicinalstyrelsens cirkulär den 11 september 1908 ang. efterbesiktning;

21) af den 25 september 1908 ang. öfverlämnande af de af Kungl. Medicinalstyrelsen utgifna »Underrättelser om kolera»;

22) af den 12 oktober 1908 ang. repetitionskurser för äldre barnmorskor år 1909;

23) af den 19 oktober 1908 ang. olägenheter i sanitärt hän-seende från vissa industriella verk genom förorenande af luften;

24) af den 19 oktober 1908 ang. öfverlämnande af Kungl. Medicinalstyrelsens cirkulär den 19 oktober 1908;

25) af den 28 oktober 1908 ang. von Alten Bockumska donationen;

26) af den 30 oktober 1908 ang. infor drande af yttrande i fråga om framflyttande af tiden för ingifvande till förste provin-sialläkare af hälsovårdsnämndernas i stad årsberättelser;

27) af den 16 november 1908 ang. uppgifter till kommittén för omarbetande af fattigvårds- och lösdrivvarlagstiftningen;

28) af den 18 november 1908 ang. infor drande af yttrande öfver af den s. k. Tuberkuloskommittén i dess betänkande af-gifvet förslag till kungörelse om ändring i mom. 2 i nådiga kungörelsen ang. meddelande af uppgifter till rikets officiella statistik den 4 november 1859;

29) af den 9 december 1908 ang. ändrade bestämmelser i fråga om alkoholhalten i det brännvin, som för statens räkning upphandlas;

30) af den 11 december 1908 ang. tillfällig löneförbättring åt länsveterinärer för år 1909;

31) af den 31 december 1908 ang. närmare föreskrifter med afseende på uppbörden och redovisningen af pensionsafgifter vid rikets sinnessjukvårdsanstalter;

32) af den 31 december 1908 ang. förordnad kontrollant af hospitalens ekonomiska förvaltning m. m.;

Resestipendier, reseunderstöd m. m.

Resestipendier, tillfälliga reseunderstöd m. m. hafva af Kungl. Maj:t på styrelsens förslag under år 1908 tilldelats följande personer med nedanstående belopp:

öfverläkaren vid Uppsala hospital och asyl, extra ordinarie professorn vid universitetet i Uppsala *Frey Svenson* 500 kronor, utgörande det åt vid rikets hospital och asyl anställda läkare bestämda resestipendium (nåd. bref den 31 januari 1908);

läkaren vid länslasarettet i Östersund, medicine doktorn *H. Graeve*, läkaren vid länslasarettet i Umeå, medicine licentiaten

P. H. N. Rödén, läkaren vid länslasarettet i Hudiksvall, medicine doktorn *W. Forssell*, hvar för sig 500 kronor, utgörande 1908 års s. k. lasarettsläkarstipendier (nåd. bref den 7 februari 1908);

förste provinsialläkaren i Kristianstads län, provinsialläkaren i Kristianstads distrikt, medicine licentiaten *C. G. G. Theorin*, förste stadsläkaren i Skara, medicine licentiaten *A. H. Christenson*, provinsialläkaren i Lycksele distrikt, medicine licentiaten *E. F. Hellberg*, provinsialläkaren i Silbodals distrikt, medicine licentiaten *E. O. Nordenadler*, extra provinsialläkaren i Rättviks distrikt, medicine licentiaten *N. A. V. Lindwall*, hvar för sig 500 kronor, utgörande de till förste provinsialläkare, provin-sialläkare, extra provinsialläkare, biträdande provinsialläkare och stadsläkare utgående resestipendier (nåd. bref den 14 februari 1908);

lektorn vid veterinärinstitutet *M. H. Stålfors* 1,200 kronor samt länsveterinären i Östergötlands län *A. Bergstrand* och distriktsveterinären i Tranås distrikt *C. A. Svahn*, hvardera 500 kronor, utgörande de till legitimerade veterinärer årligen ut-gående resestipendier (nåd. bref den 14 februari 1908);

medicinalrådet *G. Kjerrulf* 350 kronor för deltagande såsom medlem i sammanträde i Baden-Baden under april 1908 af den permanenta kommittén för ordnande af veterinärkongresserna (nåd. bref den 27 mars 1908);

professorn vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn *J. Berg* och professorn vid universitetet i Upp-sala, medicine doktorn *K. Petré*, hvar för sig 200 kronor såsom ersättning för de kostnader, som varit förenade med deltagande i sammankomst i Berlin för grundande af en interna-tionell förening för forskning rörande kräftsjukdomen (nåd. bref den 8 maj 1908);

professorn vid universitetet i Uppsala, medicine doktorn *J. A. H. Hammar* 500 kronor för att såsom Sveriges ombud deltaga i den sextonde internationella kongressen för medicin i Budapest år 1909 (nåd. bref den 19 Juni 1908);

öfverläkaren vid Lunds hospital och asyl, f. d. e. o. pro-fessorn, medicine doktorn *O. T. Nerander* 600 kronor för att såsom Sveriges ombud deltaga i den tredje internationella kongressen för behandling af frågor rörande vård af sinnessjuka i Wien under oktober 1908 (nåd. bref den 7 augusti 1908);

docenten vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet, medicine doktorn *L. Moberg* 400 kronor för deltagande i fjärde inter-nationella kongressen för medicinsk elektrologi och radiologi i Amsterdam under september 1908 (nåd. bref den 21 augusti 1908);

hospitalsläkaren vid Uppsala hospital, medicine doktorn *S. G. E. Vestberg* 2,000 kronor och öfverläkaren vid medicinska afdelningen å länslasarettet i Falun, medicine licentiaten *I. F. Holmgren* 1,500 kronor, utgörande de för år 1909 utgående riks-statens resestipendier för civila läkare (nåd. bref den 30 oktober 1908).

Civila läkarbefattningar.

Af extra provinsialläkardistrikt hafva under år 1908 följande erhållit förlängning på 5 år af rätten för sin läkare till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst: Tidaholms, Alnö, Älfdalens, Kinna, Grästorps, Arbrå och Kyrk-hults distrikt.

Förlängning af rätten ej blott till tjänstårsberäkning utan äfven till statsbidrag för läkarens aflöning har under året beviljats för ytterligare 5 år åt följande distrikt: Mulseryds, Edefors, Kiruna, Enångers, Tåsjö, Eds, Tärna, Bjurholms, Kungsörs, Elmhults och Föllinge distrikt.

Under året hafva tillkommit två nya extra provinsialläkar-distrikt, nämligen Torups i Hallands län med tjänstårsberäkning till och med år 1912 samt Tössbo i Älfsborgs län med tjänstårsberäkning från och med år 1909 till och med år 1913 och med årligt statsbidrag af 1,500 kronor.

Därjämte har under året fortsatt tjänstårsberäkning medgifvits en andre extra provinsialläkare i Trollhättans distrikt från och med år 1909 till och med år 1913.

Kungl. Maj:t har vidare genom nåd. bref den 18 september 1908 utfärdat ändrade bestämmelser i fråga om rätt till tjänstårsberäkning för läkare vid statens järnvägar.

Civila sjukvårdsinrättningar.

Kungl. Maj:t har beviljat tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst åt *öfverläkaren vid Stockholms stads sinnessjukanstalt vid Långbro*, åt *en vid Romanäs sanatorium anställd läkare*, åt *en andre underläkare vid länslasaretet i Sundsvall*, åt *ytterligare en underläkare vid länslasaretet i Örebro* samt åt *läkaren vid epidemisjukhuset i Malmö*.

Kontroll öfver läkemedel.

Den på grund af nåd. kungörelsen den 1 november 1901 af Medicinalstyrelsen antagna kontrollanten öfver antidifteriserum har under år 1908 två gånger gjort anmälan till Styrelsen att han funnit sådant serum underhaltigt; och har med anledning af sådan anmälan Medicinalstyrelsen i cirkulär till samtliga apotekare i riket den 26 februari och den 24 juli förordnat om indragning af allt då kvarvarande antidifteriserum af viss tillverkning och kontrolldatum. I förra fallet afsåg indragningen medicine doktor E. Selanders serum och i senare fallet allt svenskt och tyskt serum med äldre kontrolldatum än den 1 juli 1905.

5. Sinnessjukvården.

Berättelse härom utgifves särskildt: Bihang till Sveriges officiella statistik: K) Hälso- och sjukvården. II.

6. Sjukvården vid civila sjukvårdsinrättningar.

Nybyggnader och utvidgningar af sjukvårdsinrättningar.¹⁾

A. Lasarett.

Under året afslutade *nybyggnader*:
Sundsvalls lasarett ^{15/1}.

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Wawriusky.

Under året afslutade *till- och ombyggnader*:

Hälsingborgs lasarett.
Köpings »
Norbergs »
Hudiksvalls »
Backe »
Härnösands »

Vid årets slut pågingo vid följande lasarett om- och tillbyggnader:

Kalmar lasarett.
Uddevalle »
Borås »
Vänersborgs »

Ur berättelserna må anföras:

Köpings lasarett.

Under året har för en summa af kr. 26,287,73 uppförts en nybyggnad sydost om lasarettet inrymmande tvättaafdelning, isoleringsafdelning för 5 patienter jämte sköterskerum och boningsrum för hushållerskan, tvätterskan och en elev. Byggnaden utgöres af en hufvudbyggnad, från hvars ena ända en flygelbyggnad i rät vinkel utgår, innehållande denna flygel själfva tvättlokalen med maskiner. Ingången till isoleringsafdelningen är belägen å hufvudbyggnadens fasad, ingång till tvättaafdelning och boningsrum från flygelbyggnaden. Tvättmaskinerna drifvas med elektricitet. Uppvärmningen i tvättaafdelningen sker med ånga, i isoleringsafdelningen och boningsrummen med kakelugnar. Elektriskt ljus är inledt öfverallt i byggnaden.

Norbergs lasarett.

Under året har å lasarettets södra ända uppförts en ny flygelbyggnad af sten i 2 våningar, innehållande 2 större sjuksalar med plats för 10 patienter i hvarje. I hvardera våningen har inredts ett toalettrum med klosett, slask samt tvättapparater för patienterna. Å insidan är inredt ett rum för betjäning. Alla de gamla sjukrummen äro restaurerade, ripolinmålade m. m. Centraluppvärmning med varmvatten är införd å hela lasarettet med undantag af köksbyggnaden, och i samband härmed har en ny ventilationsanordning införts.

Hudiksvalls lasarett.

Tvenne gamla vanprydande träbyggnader, som flankerade inkörsporten till lasarettområdet och som inneslöto, den ena vaktmästarebostad jämte en del uthus, den andra obduktionslokal och likbod samt vedkällare, hafva rifvits och ersatts af: 1) ny vaktmästarebostad (af sten) framför lasarettets hufvudfasad (södra sidan) innehållande äfven portvaktsum och bostad för (event.) eldaren; 2) ny uthusbyggnad af trä öster om ekonomihuset, innehållande tvänne iskällare, en vedbod och en snickarbod; 3) ny obduktionslokal och likbod af trä på sydvästra sidan af tomten och så belägen, att liktransporten därifrån kan ega rum, utan att sjukhusområdet behöfver passeras. Samtliga byggnader ha utförts på entreprenad till ett pris af kr. 12,000 för vaktmästarbostaden, 4,960 för uthusbyggnaden och 4,600 för obduktionslokalen.

Länslasaretet i Backe.

I de under år 1907 påbörjade nybyggnaderna, sjukpaviljon och läkarebostad, ha i den förra ena sjuksalen, två af sjukrummen, sköterskans rum, korridoren, sköljrum och klosett provisoriskt inredts och mot slutet af året tagits i användning, i den senare kakelugnarne blifvit inmurade. I gamla lasarettbyggnadens södra flygel har badafdelningen undergått den under 1907 beslutade reparationen, de nya vattencisternerna anskaffats och för den skull cisternrummet utvidgats, ny sug- och tryckpump anbringats och sugledningen delvis förnyats. I uthusen ha följande förbättringar gjorts: cementgolf i källaren samt nytt förrum till densamma, cementgolf, oljemålning, vattenledning och ny mur i tvättstugan, ny mur i mangelrummet, iskällaren ombyggd med cementgolf och utvidgad, så äfven svinhuset. Ängtorkeinrättningen är inbyggd på torkvinden enligt 1907 års plan.

Den beslutade glasverandan vid hufvudingången har uppförts och södra flygelns tak belagts med plåt.

Härnösands lasarett.

Den i föregående års berättelse omtalade centralångpanneanläggningen har under året fullbordats. Den har inalles kostat kr. 51,511,04, däraf för själfva ångpanneanläggningen 29,023,17.

Örnsköldsviks lasarett.

Örnsköldsviks nya lasarett har ett utomordentligt naturskönt, fritt och öppet läge.

På krönet af den stigning från Domsjöfjärden, där staden Örnsköldsvik är belägen intager lasarettet ett dominerande läge med en storslagen utsikt ej blott öfver fjärden och den täcka, regelbundna staden utan äfven åt den natursköna Krokstadalen med dess väldiga skogsklädda höjder och vackra vattendrag.

Den egentliga sjukhusbyggnaden är uppförd af sten i form af ett T, hvars vertikala del bildar en mot norr utspringande flygel, som innehåller förstuga, vestibul med trappa och elevator, poliklinik, laboratorium och operationsafdelningarna. Den horisontala delen innehåller sjukafdelningarna och är byggd enligt korridorsystemet med korridorerna mot norr och alla sjukrummen åt söder. Hufvudingången till lasarettet är belägen å norra flygelns västra sida.

Grundläggningen är utförd med stora valda gråstensblock af sprängd eller bilad sten lagda med goda genomgående förband i kalkbruk med tillsats af cement, så att murarna äro fullt vattentäta. I yttermurarna äro i alla hörn åt hvardera hållet nödiga ankarjärn inlagda.

Byggnadens sockel är uppförd af pikhackad jämnfärgad granit. Sockeln är inmurad i cementbruk i godt förband med bakmurning af gråsten, sandsten eller kalksten, sedan grundmuren först blifvit afjämnad med i cementbruk lagd gråstensskärf.

Byggnadsmaterialet är tegel och trä för väggar och innertak. En del mellanväggar i öfversta våningen äro för att hindra eldfara utförda scagliolplattor och takresningen inklädd med Rabitsputs.

Byggnaden har golflag af betong mot järnbalkar och är så konstruerad att hvarje våning för sig samt det hela skall vara brandfritt. Betonghvalfven bilda ett jämnt horisontalplan, sträckande sig 2 centimeter tjockt öfver järnbalkarnas öfre sida, hvarefter den sålunda bildade plana ytan afjämnats med ett 2 centimeter tjockt cementlag, som stålslipats, ofvanpå hvilket i de flesta lägenheter äro påklustrade genomtryckta linoleummattor af Forshaga fabrikt.

Källarvåningen, hvars korridor direkt fortsättes i sammanbindningsgången till ekonomibyggnaden, innehåller närmast denna de bägge matsalarna; den ena, afsedd för sköterskorna, har fyra fönster, 2 åt söder och 2 åt öster, den andra, som är afsedd för betjäningen, har ett fönster åt söder. I källarvåningen finnes vidare två varmkammare med luftintag, två mathissar för handkraft och en toilett, försedd med två vattenklosetter för betjäningen.

Den under norra flygelns belägna källarvåningen innehåller i korridorens förlängning längst mot norr en varmekammare med luftintag och en passage, som sammanbinder korridoren med varmekammaren.

Åt väster är beläget ett af tre fönster upplyst stort förvaringsrum för patienternas kläder.

Midt emot sistnämnda rum är lasarettets badinrättning med en särskild afdelning för ankommande patienter; detta rum är 4,93 m. långt, 2,05 m. bredt samt innehåller ett badkar af emaljeradt gjutjärn med duschinrättning och ett afbalkadt mindre afklädningsrum. Den stora badafdelningen innehåller ett afklädningsrum samt det egentliga, oregelbundet formade badrummet, som innehåller 3 badkar af emaljeradt gjutjärn, af hvilka 2 ligga inom hvar sin afbalkning af panelade bräder; vidare en duschinrättning med 7 duschar för olika hydroterapeutiska behandlingar samt ett elektriskt ljusbud. Invid karbadsafdelningen finnes finsk badstu.

Midt emot enskilda badrummet ligger ett rum, som användes till Biers värmebehandlingar.

Golfven i källarvåningen äro öfverallt af cement utom i badrummen, där de äro af asfalt. I de bägge matsalarna äro linoleummattor klustrade på cementgolfvet.

Bottenvåningen: Framför hufvudingången å flygelns västra sida är en yttertrappa af granit. Strax innanför ingången är en förstuga, från hvilken dörrar leda åt norr till väntrummet, åt öster till vestibulen och åt söder till en mindre V. C.

Väntrummet är försedt med 2 fönster åt väster samt fyra dörrar, 2 åt norr, den ena till läkarens expeditjonsrum, den andra till afklädningsrummet, samt 2 åt söder, den ena, som nämnt, till förstugan, den andra till vestibulen. I väntrummet finnes dricksträtt.

Läkarens expeditjonsrum med 2 fönster åt väster är 7,10 m. × 4,5 m. och försedt med tvättställ med kallt och varmt vatten. Norr om detta rum ligger ett litet mörkrum.

Öster om läkarens expeditjonsrum, längst mot norr i flygel, ligger den septiska operationssalen. Dess dimensioner äro 6 m. × 5 m. Det belyses af ett stort fönster på norra väggen. Den artificiella belysningen erhålles från 4 mindre taklampor samt en stor fast belysningskrona för 10 lampor om 50 normaljuss hvardera. Väggar och tak äro målade med hvit ripolinfärg, alla hörn äro afrundade. Golfvet är belagdt med Viktoriaplattor med en helgjuten platta af marmor, mosaik i midten och försedt med golfbrunn. Å södra väggen finnes ett instrumentskåp med ramar af järn och glasdörrar, levererad af A. B. Calor i Stockholm. Vidare finnes i salen tvättställ, sköjlåda och utslagsträtt af porslin samt tempererade spolplanor.

Operationssalen står genom en dörr i förbindelse med läkarens expeditjonsrum samt genom en annan dörr i kommunikation med det söder om salen belägna tvättrummet. Detta har ett stort fönster på östra väggen, och golfvet är belagdt med Viktoriaplattor. Där finnas 2 tvättställ, sköjlåda och utslagsträtt af porslin samt golfbrunn. Tvättställen i operations- och tvättrum äro af P. A. Sjögrens i Stockholm modell samt liksom samma rums sköjlådor försedda med P. A. Sjögrens patent. blandningskranar. Dessa äro så anordnade, att temperaturen och strålstyrkan kan regleras utan att de behöfva vidröras med händerna. Afloppen från samma lädor och tvättställ kunna öppnas och stängas medels knärörelse.

Söder om tvättrummet är laboratoriet beläget. Det har två fönster som vetta åt öster och är försedt med sköjlåda och utslagssträtt af porslin. Golfvet är belagdt med viktoriaplattor.

Bottenvåningen har 2 sjukafdelningar afsedda den ena för 19 och den andra för 20 patienter. Hvarje afdelning har en stor allmän sal för 14 patienter, ett mindre rum för 3, ett för 2 patienter. I den ena afdelningen är ett enskilt rum beläget.

De båda allmänna salarna som ligga bredvid hvarandra utgå åt söder från korridorens midt. De äro 12 m. djupa och 8 m. breda samt hvar och en försedda med 3 åt söder vettande fönster, ett mindre midtelfönster samt tvänne större, ett på hvardera sidan om midtelfönstret. Å väggen mot korridoren finnes på hvardera sidan om dörren ett fönster, hvarigenom salen erhåller sekundär belysning.

Bredvid hvar och en af de allmänna salarne är ett sköterskerum för hvarje afdelning beläget.

Längst bort i korridoren är i hvarje afdelning en sjuksal för 3 patienter.

Golfven äro i alla sjuksalarna och i så godt som alla lägenheter inom lasarettet af cement med påklustrade linoleummattor.

I hvardera ändan af korridoren är en åt norr utskjutande utbyggnad belägen, hvilken innehåller klosetter och slaskrum. Dessa utbyggnader hafva i midten en liten korridor samt åt ena sidan 2 klosettrum med moderna vattenklosetter, och åt den andra ett slaskrum med afloppsträttar, sköjlådor, spolkrantar och golfbrunn. Afloppen från alla vattenklosetterna inom lasarettet äro inledda i en septisk tank, hvars utlopp är förenad med lasarettets kloaksystem.

Våningen i trappa upp: Denna är, beträffande sjukafdelningarna, till sin inredning fullständigt lika med bottenvåningen.

Den i denna våning i norra flygelns förlagda aseptiska operationsafdelningen företer afvikelser från bottenvåningens motsvarande afdelning.

Invid vestibulen och elevatoren är underläkarens bostad förlagd, bestående af ett större rum med 2 fönster åt väster jämte vidliggande sofrum med 1 fönster samt ljust rymligt toaletterum med golf af asfalt, tvättställ och dusch med kallt och varmt vatten samt garderob.

Midt å vestibulens norra vägg är en dörr anbragt, som leder in till en stor passage till operationsafdelningen.

Öster om passagen är Röntgenafdelningen belägen. Denna består af en mindre gång, med åt norr liggande mörkrum, som är försedd med sköjlåda och utslagsträtt af porslin med kallt och varmt vatten, samt det egentliga Röntgenrummet. Invid norra väggen i detta rum finnes ett med blyplåt invändigt beklädt skyddskåp, å hvars tak gnistinduktorn med 50 cm. gnistlängd är uppställd. En Veneltafbrytare är infogad i norra fönstret. I rummet finnes vidare ett regleringsbord, ett undersökningsbord samt öfriga till ett fullständigt Röntgenlaboratorium hörande utensilier. Röntgenanläggningen är utförd af John Anderssons elektrotekniska byrå.

I vindsvåningen är å midtelpartiet anordnad en isoleringsafdelning med 2 rum för 2 patienter hvardera samt likadan afdelning för kurhuspatienter.

Tvättinrättning är konstruerad och tillverkad af Värmeledningsaktiebolaget Calor i Stockholm, och fungerar den till alla delar mycket fördelaktigt. För drifvandet af densamma är i tvättstugan uppställd en mindre ångmaskin.

B. Sjukstugor.

Under året har tillkommit:

Säffle sjukstuga, öppnad i oktober.

Under året har utförts

nybyggnader:

Mönsterås sjukstuga.

om- och tillbyggnader:

Billingsfors sjukstuga.

Silbodals »

Jockmocks »

Ur berättelserna må anföras:

Säffle sjukstuga.

Sjukstugan började sin verksamhet den 1 okt. 1908. Den är belägen i östra delen af Säffle köpings område och är å tomt som skänkts af köpingen 1907—1908 uppförd af tegel i 2 våningar ofvan jord samt en rymlig källarvåning; i den senare är inrymd tvättstuga med cementerad golf, förråds- och vedkällare samt ångpanna för centraluppvärmning af lågtryckssystem. Af våningarna ofvan jord innehåller den nedre jämte köket och rymlig korridor tvänne sjuksalar, en för manliga och en för kvinnliga patienter, hvardera försedd med tvänne stora fönster åt söder och nu innehållande 5 sängar (plats för 6); ett rum för läkaren; ett badrum med emaljerad badbalja samt duschapparat; operationsrum med tvättställ, försedd med kranar för varmt och kallt vatten, samt ställbart operationsbord af järn, instrumentbord med glasskivor, ett flaskställ för 2 stora flaskor, tvänne flyttbara handfatsställ, en operationsstol, ett mindre instrumentarium; kök med kokspis, zinkplåtbeslaget diskbord med infattad emaljerad diskbalja och kranar för varmt och kallt vatten, emaljerad slaskträtt med vattenkran; ett skafferi i förbindelse med köket; från köket cementtrappa till källarvåningen. I förstugan, korridoren, sjuksalarna, läkarens rum och köket åro golven belagda med linoleummattor; i badrummet och operationsrummet däremot med s. k. linolitmassa; i de båda sistnämnda rummen är anbragt en s. k. golfsifon för aflägsnande af spolvatten. Öfre våningen, till hvilken en bred trappa leder från korridoren i den nedre, innehåller: bred korridor; två sjuksalar af något mindre storlek än de i den nedre, båda afsedda att användas som privatrum eller extrasalar, hittills endast den ena möblerad; rum för sjuksköterskan; rum för jungfrun; torkrum för tvättkläder, tillika inrymmande varmvattenbehållaren. Å vinden är placerad kallvattencisternen, till hvilken vatten uppumpas medelst en i källaren befintlig handpump från en å sjukstugeplanen gräfd brunn. För spol-

och sköjlvattens aflägsnande är sjukstugan i förbindelse med köpingens kloakledning. Hvardera af de 4 sjuksalarna är försedd med klosett-rum, innehållande torfmullsklosett. För luftväxlingen åro rum och korridorer väl försedda med ventiler. Elektrisk ringledning såväl från stora ingången som från sjuksalarna och operationsrummet. Elektrisk belysning ännu ej införd men tillämnad. Rikstelefon. Sjukstugan är täckt med rödmålad järnplåt.

Sjukstugan kostar i färdigt skick med inventarier 32,927,79 kr.

Mönsterås sjukstuga.

Den nya sjukstugebyggnaden är belägen å södra slätten af en rullstensås, på hvilken Mönsterås köping till större delen är belägen. Köpingskommunen upplät här fritt en tomt å ca 2,500 m². till landstinget för sjukstugebyggnad. Sedermera har landstinget anslagit 3,000 kronor till inköp af en öster om sjukstugan belägen obebyggd tomt, så att sjukstugan disponerar ett utrymme af ungefär 5,000 m². På nordöstra sidan gränsar sjukstugatomten till ett trädplanteradt torg, som lämnar tämligen godt skydd för nordliga och ostliga vindar. Plan till tomtens planering och plantering är uppgjord af Hushållningssällskapets gartner och skall under instundande vår och sommar utföras.

Sjukhuset består af:

Källarvåning, innehållande kök, skafferi, bakstuga, förrådsrum och pannrum för vatten- och värmeledningen.

Sjukvåning, innehållande 2 större sjukrum om ca 33 m². golfyta hvardera, operationsrum, steriliseringsrum, undersökningsrum, väntrum, badrum, mörkrum, serveringsrum, 2 klosettrum och korridor. Rummens höjd är 3,20 m.

Vindsvåning om 4 rum för sköterska och betjäning samt garderob.

Byggnaden är uppförd af fogstrukt tegel, grunden af granit.

Väggar och tak i alla rum i sjukvåningen åro oljemålade; operations-, steriliserings-, bad- och undersökningsrum samt W. C. helt hvita, öfriga rum med hvita tak och väggarna i glada färger. Operations-, steriliserings- och badrum ha fått en sista strykning af hvit matt ripolin. Alla hörn i rummen åro afrundade, dörrar och fönster, dörr- och fönsterfoder hafva så mycket som möjligt afrundade ytor. De flesta rum åro försedda med dubbla dörrar.

Golven i alla rum och korridoren i sjukvåningen, kök, skafferi, bakstuga och korridor i källarvåningen samt i tre vindsrum åro belagda med s. k. herkulesmassa, lagd på trägolf, med undantag af i badrummet, där massan är lagd på betong. Sköterskans rum är belagdt med linoleummatta.

Uppvärmningen sker genom centraluppvärmning, varmvattensystem. Värmeelementen åro placerade vid ytterväggarna, och bakom hvarje element finnes en ventil för intagning af frisk luft.

Belysningen är elektrisk. Strömmen erhålles från köpingens belysningsnät. Alla inomhusledningar i sjukstugan åro lagda i s. k. Bergmansrör inuti putsen, hvarigenom undvikas dammgömmor å tak och väggar.

Vattenledning för kallt och varmt vatten är anordnad sålunda: vatten tryckes med handpump från brunnen å tomten in i en i pannrummet i källaren befintlig sluten cistern om ca 1,500 liters rymd, i hvilken luft till ca $\frac{3}{4}$ atmosferers öfvertryck förut är in-pumpad. Trycket i cisternen hålles vanligen kring 3 atmosferer. Genom denna anordning vinnas fördelarna af tillräckligt tryck i ledningarna, vattnet kan ej förorenas af dam o. dyl., håller sig friskt, så att det åven sommartiden kan användas till dricksvatten, således betydligt bättre förhållanden än vid en öppen cistern å en vind.

Från kallvattencisternen distribueras vatten till sjukhusets lokaler samt till en varmvattencistern om ca 800 liter, i hvilken vattnet uppvärms genom en cirkulationsugn. Tillförseln af kallvatten till varmvattencisternen sker automatiskt vid aftappning af varmvatten.

Som afloppsledningar ej finnas inom samhället, har saken ordnats så, att spillvattnet ledes genom ett underjordiskt aflopp af 6-tums lergods-rör ut i ett större öppet dike vid gränsen af köpingens område, hvarifrån det föres ut i sjön. Afloppen från vattenklosett-

terna och öfriga lokaler, där starkare förorening af spillvatten sker, går först till en septisk tank om ca 12 m². rymd. Tanken ventileras genom tilloppsledningen, som står i förbindelse med 2 luftrör med hufvar, som mynna ut ofvanför taket. Någon olägenhet genom elak lukt i afloppsdiaket har ej iakttagits.

Inom de olika sjukhuslokalerna äro vatten- och afloppsledningarna anordnade på följande sätt:

Tvättställ af porslin med ledningar för kallt och varmt vatten och aflopp finnas i alla sjukrum, vindsrummen och undersökningsrummet. I operationsrummet finnas två operationstvättställ med svängbara blandningsrör samt knäbäfstång för afloppen.

Golfaflopp äro anordnade i operations-, steriliserings- och badrum, kök, bakstuga och pannrum.

Vask af glaseradt stengods för spolning af instrument o. dyl. finnes i steriliseringsrummet. Kallvattenröret till densamma kan förbindas med en slang för spolning af golfven i steriliserings- och operationsrummen.

Vaskar af emaljeradt järn med kall- och varmvattenledningar finnas i undersökningsrum, mörkrum, kök och serveringsrum. I det senare finnes en större hylla, belagd med herkulesmassa, för torkning af disk.

Badrummet är försedt med ett badkar af porslinsemaljeradt gjutjärn samt cirkeldusch.

Två vattenklosetter finnas. I ena klosettrummet har inredts en emaljerad gjutjärnslåda för spolning af stickbäcken, nattkärl o. d.

En dricksfontän med aflopp finnes i korridoren.

Friskluftstrumor med reglerbara ventiler äro anordnade bakom värmelementen. Utsugningen sker genom trummor i väggarna, hvilka rör hopsamlas till två skorstenar med hufvar.

Elektriska ringledningar finnas i alla sjukrum och å öfriga ställen, där behöfligt är. Nummertafla och klockor ha anbragts i korridoren. Genom omkastare kan ringning nattetid ske hos den, som har nattvakten, hvarigenom undvikas att störa patienterna. Alla ringledningar äro lagda i Bergmansrör i putsen.

Brunn är gräfd i rullstensåsen å tomten och klädd med 2-tums lergodsror med cementade fogar. I botten ligger ett lager makadam för att hindra uppsugning af sand i sugrören. Vattnet är af utmärkt beskaffenhet och tillgången riklig.

Byggnaden är försedd med åskledare.

Två uthusbyggnader af trä, innehållande likrum, afträde, ved- och kolbodar, tvättstuga, mangelrum och vind för torkning af tvätt, äro uppförda, det ena ej ännu fullt färdigt.

C. Epidemisjukhus och sjukstugor.

Under året har tillkommit: *Ramnäs* epidemisjukstuga.

Under året har utförts

nybyggnader:	om- och tillbyggnader:
<i>Strängnäs</i> epidemisjukhus	<i>Halmstads</i> epidemisjukhus
<i>Malmö</i> »	<i>Haparanda</i> »
<i>Sundsvalls</i> »	

Vid årets slut pågingo

nybyggnader:	om- och tillbyggnader:
<i>Nora</i> epidemisjukhus	<i>Stockholms</i> epidemisjukhus.

Ur berättelserna må anföras:

Sundsvalls epidemisjukhus.

Det nya epidemiska sjukhuset, som erhållit en rymlig, väl isolerad samt solig och för skadliga vindar fullt skyddad plats i den vackra granparken vid foten af norra stadsberget, består af 4 särskilda, i fyrkant förlagda byggnader med inbördes minsta afstånd af cirka 25 meter. Samtliga byggnader äro uppförda af trä — väggarne af liggande 4" plank. ut- och invändigt drifna, därefter utvändigt beklädda med tjärpapp samt brädfodrade. Golfven äro öfverallt af trä utom i badrum, toilettrum och klosetter, där 1" tjock

naturlig asfalt inlagts. Yttertaken äro belagda med eternitskiffer, ett, såvidt man hittills kunnat finna, lika prydligt som lämpligt tak-täckningsmedel. Invändigt äro alla hörn mellan väggarne sins emellan liksom mellan väggar och golf och mellan väggar och tak försedda med hålkälslistor, hvarefter väggar och tak bekläds med ruberoid och golfven belagts med linoleummattor. Byggnadernas väggfält äro utvändigt målade med rödfärg; allt yttre listverk med hvit oljefärg. Invändigt äro alla väggar och tak, efter föregående schelackering af ruberoiden, oljemålade i olika ljusa färger. Elektrisk belysning är öfverallt anordnad; underjordiska vatten- och afloppsledningar äro indragna i alla byggnader; central uppvärmning — Fuimans fristående sektionspannor — i de tre sjukpaviljongerna.

Af sjukhusets 4 byggnader upptaga de sjuke och deras sköterskor 3, under det att köket och hushållsbetjäningen upptaga den 4:de. Med hänvisning till bifogade planer, må en kortfattad redogörelse för de olika byggnadernas indelning och innehåll här meddelas.

Kökspaviljongen, den minsta af de 4 byggnaderna, är belägen på midten af fyrkantens södra långsida med sin längdriktning ungefärligen i öster och väster. I bottenvåningen finnes ett rymligt kök med skafferier och utlämningsrum för mat till sjukafdelningarne samt 2 rum för hushållerskan och jungfrun. I vindsvåningen äro inredda ett rum och kök för sjukhusets maskinist; under köket matkällare.

Observationspaviljongen ligger östligast med sin längdriktning i norr och söder och innehåller i bottenvåningen 8 sjukrum, badrum, tekök, sköterskerum, expeditjonsrum och laboratorium. Samtliga sjukrum i denna byggnad äro försedda med hvar sin utgång till det fria och ingång till den genom husets mitt löpande långa korridoren samt med hvar sin vattenklosett och toilet. I källarvåningen äro inrymda obduktionsrum, ångpanne- och kolrum, tvättstuga och desinfektionsanstalt, den sistnämnda innehållande en Reck's desinfektionsugn, ditflyttad från gamla epidemiska sjukhuset.

Difteripaviljongen belägen midt emot köksafdelningen med långsidan mot söder, innehåller 1 större och 2 smärre sjukrum, badrum, tekök, sköterskerum, operationsrum, dagrum och 2 vattenklosetter. Scharlakansfeberpaviljongen, västligast belägen, med längdriktningar i norr och söder, innehåller 2 större samt 4 smärre sjukrum, bad-, sköterske- och dagrum, tekök och 2 vattenklosetter.

Golfytan i sjukrummen å observationsafdelningen utgör sammanlagt 174,84 kv.-m:r, i difteripaviljongen 81,88 samt i scharlakansfeberpaviljongen 165,65, eller tillsammans 422,37 kv.-m:r. Efter ett utrymme af 10 kv.-m:r per patient skulle sålunda de tre paviljongerna vid full beläggning med fullvuxne rymma resp. 17, 8 och 16, eller tillsammans 41 sjuka. Då emellertid i regel de flesta här intagna sjuka äro barn, kan utan svårighet något större beläggning äga rum. Utredning är anskaffad för 43 sjuka.

Vid sjukhuset äro fast anställda 1 öfversköterska, lön 500 kr., 2 biträdande sköterskor, lön hvardera 250 kr., 1 hushållerska, lön 400 kr., samt 1 jungfru, lön 150 kr.; samtliga dessa åtnjuta dessutom fritt vivre. I och för skötseln af de yttre göromålen är anställd en vaktmästare med lön 1,200 kr., fri bostad, lyse och vedbrand samt 150 kr. för ombestyrande af sjukhusets tvätt. Utom nyssnämnda sköterskepersonal är en plats beredd för en sköterskelev med fritt vivre men utan lön.

Ramnäs epidemisjukstuga.

Epidemisjukstugan, hvilken i oktober 1908 blef fullt färdig, är belägen omkring 400 meter från Ramnäs järnvägsstation.

Tomten, som har en areal af 7,090 kv.-m:r, och innehåller sjukhusbyggnaden och en uthusbyggnad, ligger på en tallskogbeväxt sandås med sluttning mot sydväst med ena sidan gränsande till allmänna landsvägen. Till följd af ofvannämnda sluttning har terraseringsarbete fått vidtagas för att göra marken jämn.

Sjukstugebyggnaden ligger nästan midt på tomten omkring 20 m. från landsvägen. Dess längdriktning ligger i det närmaste i norr och söder med omkring 15 graders afvikning i syd-sydost och nord-nordväst, så att ena gäveln, hvarå de flesta sjukhusfönstren äro anbragta, vetter åt söder med någon obetydlig dragning åt öster.

Den är uppförd af trä med grundsockel och yttertrappor af tuktad granit samt tegeltak. Den håller tvänne våningar samt vind.

Nedre våningen innehåller tvänne sjuksalar med fönster åt söder, dagrum med fönster åt öster, förrådsrum, klosett, badrum, sjuk-sköterskans rum, kök, köksbitrådets rum och skafferier.

Af sjuksalarna rymmer den större 8 sängar, den mindre 7 sängar. Till sjukafdelningen på nedre botten för en särskild ingång från östra fasaden. Till köksafdelningen särskild ingång på västra sidan. Dessutom för en ingång på norra sidan till särskild förstuga och trappa upp till öfre våningen.

Öfre våningen innehåller 3 sjuksalar och två med fönster åt söder motsvarande dem i nedre botten och en med fönster åt norr, rymmande respektive 8, 7 och 6 sängar; observationsrum med fönstren åt väster, rymmande maximum 2 sängar; dagrum, förrådsrum, klosett och badrum.

Sjukstugan har således plats för 38 patienter.

Å vinden finnes, utom rum för upphängning af tvättkläder, en cistern för vattenledning.

Samtliga golf, utom i badrummen, där cementgolf är lagdt, äro fernissade med golflack. Väggarna i samtliga sjuksalar, badrum och sköterskerum äro invändigt rappade och målade med oljefärg. I förstugorna, köket och trappuppgångarna äro väggarna boiserade och oljemålade.

Eldstäder. I hvarje sjuksal finnes en Ebbes bruks ventilationskamin, som eldas med koks. I sköterskans och köksbitrådets rum finnas vitglacerade kakelugnar.

Ventilation sker i respektive rum dels genom direkta väggventiler af Ebbes bruks modell, dels genom en frisklufts kanal, hvilken genom rör i eldstadsmurarna och förmedels insugnings- och utsugningskanaler, försedda med ventiler, står i förbindelse med hvarje sjuksal.

Vattenledning. Från en omkring 20 m. från sjukstugans västra sida upptagen borrbrunn går en vattenledning till reservoar å vinden, hvarifrån vattenledningsrör utgå till köket, bad- och dagrummen samt till tvättstugan. Vattnet uppföras till reservoiren genom en vid brunnen belägen sug- och tryckpump.

Slaskledning. Från sjukstugan finnes en afloppsledning af glacerade rör, hvilka leda ner till en omkr. 40 m. från sjukstugan nedanför åsen befintlig aflopps- och upptagningsbrunn af lergods, hvarifrån aflopp sker till ett där förbi passerande täckt afloppsdike. Denna afloppsledning upptager i sig dels slaskrör från tvättstugan, dels (inom själfva sjukstugan) slaskrör från golfven i båda badrummen och från slasktratt i köket och tvättbord i båda badrummen. Samtliga dessa slaskrör äro försedda med vattenlås.

Badrummen äro inredda med kaminer med kopparcistern, duschapparat och blandningshylsa samt badkar, som i det undre badrummet är af cement, och i det öfre af emaljeradt järn.

Belysningen består af fotogenlampor.

Uthusbyggnaden, som består af ett envåningshus af trä med tegeltak, innehåller vedbod, likbod, desinfektionsrum, klosett och tvättstuga och under tvättstugan källare. Väggarna i tvättstugan och desinfektionsrummet äro invändigt rappade. Likboden och klosetten boiserade. Samtliga rum invändigt oljemålade.

Epidemisjukstugans inredning utom inventarier har

kostat 22,070 kr.
Uthuset 2,500 »

Summa 24,570 kr.

Till sjukstugan är därjämte fullständig uppsättning inventarier anskaffad.

38 sängar med sängkläder och linne.

Fullständig beklädnad för 40 patienter.

Möblering af 6 sjukrum, 2 dagrum, sköterskerum, kök och köksbitrådets rum.

Fullständig servis och köksattiralj.

Kostnaden för den del af inventarierna som under

1908 anskaffats är 1,062,89 kr.

Kostnaden för den del som förut anskaffats är 1,118,54 »

Summa 2,181,43 kr.

D. Enskilda sjukhus.

Under året utförd om- och tillbyggnad:
Sjukstugan i Kiruna.

E. Barnsjukhus.

Under året har afslutats följande nybyggnader:

Barnsjukhuset *Samariten*.

S. de Cs barnsjukhem.

Kustsjukhuset på Styrö.

Vid årets slut pågingo följande nybyggnader:

Göteborgs barnsjukhus.

Kronprinsessan Victorias kustsanatorium.

F. Barnbördshus.

Gustaf Westmans barnbördshus i Linköping har under året öppnats.

G. Försörjningsinrättningar.

Vid *Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning, afd. för kroppssjuka*, pågingo vid årets slut om- och tillbyggnader. Under året har dessutom 3 filialer med tillsammans 415 platser öppnats.

H. Lungsotssjukhem.

Under året har tillkommit:

Blommenhofs sjukhem.

I. Alkoholisthem.

Under året har tillkommit:

Tillbyggnad:

Stiftelsen Solvik å Styrö. Stockholms alkoholisthem Eols-häll.

Omsättningen å de civila sjukhusen m. m.¹⁾

En öfersikt öfver omsättningen å de civila sjukhusen under år 1908 meddelas i Tab. Litt. L.

I Tab. Nr 15 A ingå uppgifterna från epidemisjukhusen tillsammans med uppgifterna från lasarett och sjukstugor. För några af de viktigare sjukdomarna meddelas här nedan uppgifter för epidemisjukhusen ensamt.

	Intagna.		Döda.	
	m.	kv.	m.	kv.
Variola	—	—	—	—
Morbilli	101	105	1	4
Scarlatina	1,557	1,732	56	40
Febria typhoides	421	332	40	24
Diphtheria. Croup.	2,199	2,579	107	102
Dysenteria	1	2	1	—
Meningitis cerebrospinalis epidemica	4	1	4	1
Angina tonsillaris	477	616	—	—
Tuberculosis	31	34	13	14

¹⁾ Styrelsens statistiker Prof. Johansson

Å polikliniken vid S:t Görans sjukhus i Stockholm hafva behandlats följande fall af veneriska sjukdomar:

	Män.	Kvinnor.
Syphilis hereditaria	5	15
» acquisita	597	178
Gonorrhœa	609	12
däraf urethritis acuta	580	—

	Män.	Kvinnor.
däraf urethritis chronica	24	—
epididymitis	48	—
prostatitis	3	—
strictura urethrae	13	—
lymphadenitis	—	—
Ulcus molle	366	3

Tab. Litt. L.

Öfversikt öfver omsättningen å civila sjukvårdsinrättningar under år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Intagna.	Döda.	Döda, proc. af intagna.	Underhållsdagar.	Medeltal vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	Vård-platser.	Antal anstalter.
Lasarett (Tab. N:r 8) ¹⁾	84,594	4,853	5.74	2,628,275	7,201	31.1	8,788	75
Lasarettsfdelningar ²⁾ (Tab. N:r 9 A)	76,550	4,578	5.98	2,246,880	6,156	29.4	7,125	75
Afdelningar för sinnessjuka (Tab. N:r 9 B)	1,616	77	4.74	253,687	695	157.0	874	43
» » » däraf särskilda upptagningsanstalter ³⁾	880	49	5.51	150,678	413	171.2	542	10
» » » veneriskt sjuka (Tab. N:r 9 C)	4,403	18	0.41	142,608	391	32.4	897	43
Sjukstugor (Tab. N:r 12) ⁴⁾	10,477	575	5.21	262,678	720	25.1	1,014	74
Lasarett och sjukstugor ⁵⁾	95,083	5,430	5.71	2,899,409	7,944	30.5	9,824	149
Lasarettsfdelningar och sjukstugor ⁶⁾	87,027	5,153	5.92	2,509,558	6,876	28.8	8,139	149
Epidemisjukhus (Tab. N:r 13) ⁷⁾	11,741	497	4.23	284,651	780	24.2	3,840	165
däraf tillh. kommun eller landsting	11,686	491	4.20	283,612	777	24.3	3,737	156
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁸⁾	104,485	5,899	5.65	3,142,098	8,608	30.1	13,528	314
Enskilda sjukhus ⁹⁾	5,232	210	4.01	129,272	354	24.7	573	28
Barnsjukhus ⁹⁾	3,307	222	6.71	246,387	675	74.5	858	12
Barukhus ⁹⁾								
Konvalscenthem ⁹⁾	1,556	11	0.71	36,564	100	23.5	136	3
Upptagningsanst. för hastigt insjuknade ⁹⁾	1,427	37	2.59	5,264	14	3.7	27	2
Barnbördshus	10,243	35	0.34	102,540	281	10.0	377	11
Sjukhus vid försörjningsinrättningar ⁹⁾	6,037	1,453	24.07	978,434	2,681	162.1	2,867	17
Sjukhem ⁹⁾	96	89	92.71	200,921	550	5.7 år	576	11
Lungotsanatorier, jubileumsfondens	957	11	1.15	129,247	354	135.1	362	3
» öfriga	359	10	2.79	38,607	106	107.5	140	3
Lungots sjukhus ¹⁰⁾	1,159	296	25.54	186,530	511	160.9	573	14
Asyl för spetälska	9	15	166.67	14,537	40	4.4 år	50	1
Alkoholisthem	78	—	—	14,964	41	191.8	56	3
Samtliga civila sjukvårdsinrättningar ¹¹⁾	135,369	8,134	6.01	5,266,345	14,428	—	20,357	418
Statens anstalter för sinnessjuka	1,027	289	28.14	2,390,286	6,549	6.4 år	6,794	13
Samtliga anstalter (civila) för sjukvård ¹²⁾	136,396	8,423	6.18	7,656,631	20,977	—	27,151	426
Sjukvårdsanstalter tillh. staten, landstingen och kommuner ¹³⁾	125,639	7,877	6.27	6,870,250	18,823	—	24,383	351
Sjukvårdsanstalter tillh. stiftelser ¹⁴⁾	7,096	424	5.98	655,748	1,797	—	2,079	33
Sjukvårdsanstalter vid bruk och industriella verk samt tillh. enskilda personer ⁹⁾	3,661	122	3.33	130,633	358	—	689	42

¹⁾ Uppgifterna från konvalescentafdelningarna vid Sabbatsberg och Sahlgrenska sjukhuset äro ej medräknade. I sängantalet äro ej medräknade 48 sängar i evakuationspaviljonger och isoleringsrum vid Sabbatsbergs sjukhus. Upptagningsanstalterna i Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Kristinehamn och Härnösand äro ej medtagna. Afdelningen för barnsjukdomar vid Lunds lasarett och barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö äro medtagna. — ²⁾ Barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö, afd. för barnsjukdomar i Lund äfvensom tuberkulosafdelningarna å Sabbatsberg, S:t Göran och i Uppsala äro ej medräknade. — ³⁾ Upptagningsanstalterna i Stockholm, Ulfunda, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Härnösand. — ⁴⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg ej inräknad. — ⁵⁾ Upptagningsanstalten i Falkenberg inräknad. — ⁶⁾ Se not 2 och 4. — ⁷⁾ Det torde emellertid finnas ännu några epidemisjukstugor tillhöriga enskilda bruksbolag, för hvilka uppgifter ej ingått. — ⁸⁾ Uppgifterna omfatta samma anstalter, hvilka ingå å Tab. N:r 15 A, således: lasarett med undantag af barnbördsafdelningarna i Uppsala, Lund och Malmö; afdelningen för barnsjukdomar vid Lunds lasarett; sjukstugorna och epidemisjukhusen. Upptagningsanst. för sinnessjuka i Stockholm, Ulfunda, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Härnösand äro ej medräknade. — ⁹⁾ Uppgifterna omfatta endast anstalter, från hvilka berättelser ingått. — ¹⁰⁾ Tuberkulosafdelningarna å Sabbatsberg, S:t Göran och i Uppsala äro här inräknade. — ¹¹⁾ Uppgifterna omfatta alla anstalter, som äro upptagna i Tab. N:r 8, 9, 12, 13, 14. Härvid är att märka, att barnbördshuset i Uppsala, Lund och Malmö, äfvensom afd. för barnsjukdomar i Lund äro räknade som afdelningar af lasarett; upptagningsanst. för sinnessjuka vid försörjningsinrättningar i Göteborg räknas till sjukhuset vid denna inrättning, upptagningsanstalten i Nyköping räknas tillh. med Nyköpings lasarett; diakonissanstaltens sjukhus och sjukhem äro räknade som en anstalt. Tuberkulosafdelningarna vid Sabbatsberg S:t Göran och i Uppsala räknas till dessa sjukhus. Upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade och konvalescenthemmen äro ej räknade som särskilda anstalter utom konvalescenthemmet, Malmskilnads-gatan 41 B. — ¹²⁾ Upptagningsanstalterna vid Uppsala, Lunds, Växjö, Kristinehamns och Härnösands hospital äro ej räknade som särskilda anstalter. — ¹³⁾ Uppgifterna omfatta statens anstalter för sinnessjuka, lasarett, sjukstugorna och en del epidemisjukhus (se ofvan), barnbördshuset med undantag af Pro Patria, sjukhusen vid försörjningsinrättningarna, asyl för spetälska, tuberkulohemmen med undantag af »Haralds minne», Bälteberga, Grängesberg, Domnarvet och Fredrikskulle. — ¹⁴⁾ Diakonissanstaltens sjukhus, Sofahemmet, Röda korsets sjukhem, Samaritthemmen i Uppsala, Heijkensköldska sjukhuset i Arboga; samtliga barnsjukhus utom afd. för barnsjukdomar vid Lunds lasarett, barnhusen, barnbördshuset Pro Patria, samtliga sjukhem, jubileumsfondens lungotsanatorier, alkoholisthemmen.

Angående de smittades ålder och sättet för smittans öfverförande meddelas följande uppgifter:

Sjukdom.	S u m m a.	De smittades ålder.						Smittan har öfverförts på annat sätt än genom könsamgång.	
		Under 15 år.							
		15-20 år.	20-25 år.	25-30 år.	30-40 år.	40-50 år.	Öfver 50 år.		
<i>Syphilis recens</i> } män	74	—	2	26	28	12	6	—	—
} kvinnor	11	—	1	3	3	3	1	—	—
Gonorrhoea } män	580	—	58	230	182	87	15	7	1
} kvinnor	12	—	2	4	3	1	—	—	—
Ulcus } män	366	—	20	132	125	71	17	—	1
molle } kvinnor	3	—	1	1	1	—	—	—	—

Polikliniken har varit besökt af 5,183 personer.

Ljusbehandlingen vid S:t Görans Finsen-Röntgenafd.:

Behandlade patienter	158
däraf nya	86
af dessa från Stockholm	52
" " landsorten	34
Antal seancer	11,333

däraf 9,405 Finsen- och 1,928 Röntgen-seancer.

De för året nya patienterna hafva behandlats för:

Lupus vulgaris	92
Scrophuloderma	9
Lupus erythematosus	11
Epithelioma (cancer)	10
Tuberculides	3
Alopecia areata	2
Trichophytia capillitii	13
" barbae	1
Favus	1
Sycosis vulg.	1
Eezema	6
Dermatit. solar.	1
Mycos. fungoid.	1
Papillom	2
Ulcus anticruris	1
Angioma teleang.	1
Jododerma bullos.	1
Pruritus vulvae	1
Morb. Milienicz	1
Summa 158	

Dessutom hafva 5 (2 fr. Sth., 3 fr. landsorten) under diagnos lupus vulgaris hit remitterade pat., hvilka befunnits lida af lues tertiaria, erhållit antiluetisk behandling.

Dödsorsakerna för de å barnbördshusen aflidna kvinnorna hafva varit:

Sepsis puerperalis	8 fall
Tuberculosis pulmonum	3 "
" universalis	1 "
Eclampsia	12 "
Vitium org. cordis	4 "
Embolia art. pulm.	1 "
Pneumonia acuta	1 "
Nephritis chronica	1 "
Hæmorrhagia (placenta prævia)	1 "
" (ruptura uteri.)	1 "
Myoma uteri	1 "
Summa 34 fall	

Bland de intagna kvinnorna hafva af följande sjukdomar, samt komplikationer till hafvandeskap och förlossning iakttagits:

Eclampsia	63 fall	Retentio placentæ	102 fall
Nephritis	144 "	Hæmorrhagia [gravis] post partum	53 "
Hydramnion	18 "	Ruptura perinei completa	9 "
Mola hydatidosa	6 "	Phlebitis urogenitalis	2 "
Placenta prævia	66 "	Febris resorptionis	328 "
Graviditas extrauterina	6 "	Sepsis puerperalis	12 "
Pelvis justo minor	80 "	Parametritis. Pelveoperitonitis	33 "
Tumor (61)	24 "	Phlebitis. Periphlebitis	47 "
Prolapsus funiculi umbil. seu extremitatum	43 "	Mastitis	165 "
Ruptura uteri	4 "	Psychosis	1 "
Inversio uteri	2 "		
Atonia uteri (värk- och krystningssvaghet)	185 "	Syphilis	62 "
		Tuberculosis	64 "

Från Göteborgs barnbördshus uppgifves 37 fall af tumor. Sannolikt hafva andra än förlossningen komplicerande fall upptagits.

Antalet till sjukhus från barnbördshusen öfverförda kvinnor uppgår till 84.

Följande förlossningsoperationer hafva å barnbördshusen förekommit under år 1908:

Vändning (inre)	98 fall	Placentaroperation	i 77 fall
manuell	101 "	Abortoperation	319 "
med krok. slynga "	7 "	Frankallande af förtidig börd "	49 "
" tång "	377 "	Käjsarsnitt	4 "
" kranioklast "	13 "	Vaginalt käjsarsnitt	1 "
Borrning	17 "	Hebosteotomi	1 "
Styckning	4 "	Dilation enl. Bossi	11 "

Å anstalterna födda barn:

Lefvande födda	9,517	Dödfödda	265
däraf mankön	4,925	däraf mankön	149
kvinnkön	4,592	kvinnkön	116
ofullgångna	622	ofullgångna	121
efter vändning	66	efter vändning	31
efter instrumentförlossning	364	efter instrumentförlossning	37
Tvillingsbörd	154 fall		
Trillingsbörd	1 "		
Missfall	433 "		

Å anstalterna aflidna barn:

	Efter naturlig förlossning.	Efter vändning.	Efter tångförlossning.	Efter käjsarsnitt.	S.a.
Under 1:sta lefnadsdygnet	70	7	—	—	77
" 2:dra "	38	2	—	—	40
" 3:dje "	33	—	2	—	35
Öfriga	58	—	6	—	64
Summa	199	9	8	—	216

Dödsorsaker:

Döda före födelsen	158
" under "	107
Döda efter födelsen	
Missfoster och bildningsfel	10
Ofullgångenhet	148
Bristande lungutvidgning	
Medfödd svaghet	
Medfödd syfilis	9
Sepsis	1
Trauma	1
Andra orsaker	47
Summa 481	

Kostnader för sjukvården.

En öfversikt öfver inkomster och utgifter vid de civila sjukvårdsinrättningarna under år 1908 meddelas i Tab. Litt. M.

Kostnaden för underhållsdag med frånräkning af utgifterna för större reparationer och nybyggnader har vid de särskilda lasaretten uppgått till följande belopp:

Stockholms stad:		Jönköpings län:	
Kr.		Kr.	
Kungl. Serafimerlasarettet	2:92	Jönköpings lasarett	2:98
Sabbatsbergs sjukhus	2:51	Ulfaparre-Hägerflychteka lasarettet i Eksjö	2:19
Sjukhuset St Göran	2:29		
Maria sjukhus	3:03		
Provisoriska sjukhuset	3:57		
Stockholms stads och läns kurhus	1:62		
Stockholms län:		Kronobergs län:	
Löwenströmaka lasarettet	2:06	Ljungby lasarett	2:24
Norrtälje lasarett	2:27	Vaxjö	2:38
Södertälje	2:59		
Osthammars	2:19		
Uppsala län:		Kalmar län:	
Akademiska sjukhuset i Uppsala	2:71	Borgholms lasarett	2:23
		Kalmar	2:39
		Oskarshamns	2:38
		Västerviks	2:31
Södermanlands län:		Gottlands län:	
Eskilstuna lasarett	1:84	Visby lasarett	2:59
Flens	1:66		
Nyköpings	2:04		
Upplysningsanst. i Nyköping	1:79		
Östergötlands län:		Blekinge län:	
Finspångs lasarett	1:99	Karlshamns lasarett	2:63
Kisa	1:86	Karlskrona	2:71
Linköpings	2:10		
Norrköpings	2:87		
Söderköpings	1:86	Kristianstads lasarett	2:11
Vadstena	1:67	Smrshamns	2:72
		Ängelholms	2:67

Malmöhus län:		Örebro län:	
Kr.		Kr.	
Hälsingborgs lasarett	2:33	Örebro lasarett	2:17
Hörby	3:15		
Landskrona	2:39		
Lunds	2:79		
Trelleborgs	2:37		
Ystads	3:30		
Malmö stad:		Västmanlands län:	
Allmänna sjukhuset	2:36	Köpings lasarett	2:31
		Norbergs	2:52
		Sala	2:41
		Västerås	2:00
Hallands län:		Kopparbergs län:	
Halmstads lasarett	2:39	Falu lasarett	2:66
Varbergs	1:87		
Göteborgs och Bohus län:		Gälleborgs län:	
Kungälf lasarett	1:90	Gäffe och Gästriklands lasarett	2:46
Strömstads	2:75	Hudiksvalla lasarett	2:24
Uddevalla	2:72	Söderhamns	2:64
Göteborgs stad:		Västernorrlands län:	
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	2:43	Backe lasarett	2:97
Holtermannska sjukhuset	2:71	Härnösands	2:80
		Upplysningsanstalten för sinnessjuka vid Härnösands hospital	2:04
		Sollefteå	2:89
		Sundsvalls	2:21
		Örnsköldsviks	2:79
Älfsborgs län:		Jämtlands län:	
Borås lasarett	2:40	Östersunds lasarett	2:33
Vänernsborgs	2:69		
Skaraborgs län:		Västerbottens län:	
Falköpings lasarett	2:37	Skellefteå lasarett	2:98
. sinnessjukafd.	2:67	Umeå	2:55
Lidköpings	2:37		
Mariestads	2:54		
Värmlands län:		Norrbottens län:	
Filipstads lasarett	2:35	Haparanda lasarett	2:42
Karlstads	2:13	Luleå	2:53
		Piteå	2:22

Tab. Litt. M.

Öfversikt öfver inkomster och utgifter vid civila sjukvårdsanstalter år 1908.

1	2				3				4				5				6				7				8				9				10				11			
	U t g i f t e r .								I n k o m s t e r .																															
	Summa.	däraf för nybyggnader och större reparationer.		pr underhållsdag, kostnaden för nybyggn. och större reparationer		Summa.	d ä r a f g e n o m																																	
inräknad.		ej inräknad.	inräknad.	ej inräknad.	patientavgifter.		afkastning af donationer, gåfvor m. m.	personlig sjukvårdsavgift och anslag af landsting.	anslag af kommuner.	anslag af staten.																														
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.					
Lasarett ¹⁾	7,742,259	641,223	2:84	2:23	7,569,135	1,857,532	140,231	3,688,150	1,642,516	127,600																														
Sjukstugor ²⁾	735,459	97,641	2:71	2:35	712,216	194,633	25,755	406,324	78,848	—																														
Epidemisjukhus ³⁾	1,036,794	185,387	3:80	3:12	1,038,510	59,003	—	103,483	754,668	—																														
Lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus ⁴⁾	9,514,512	924,251	2:90	2:62	9,319,861	2,111,168	165,986	4,197,957	2,476,032	127,600																														
Enskilda sjukhus	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?																														
Barnsjukhus ⁵⁾	238,511	?	?	2:02	412,439	39,087	300,754	23,855	43,400	900																														
Barnbördshus ⁶⁾	371,924	46,885	4:58	4:00	343,981	113,148	31,972	—	161,853	34,425																														
Sjukhus vid försörjningsinrättningar ⁷⁾	1,318,459	151,053	1:60	1:42	1,202,398	15,398	—	—	810,843	—																														
Sjukhem ⁸⁾	336,407	—	1:96	1:96	609,115	124,272	484,142	—	—	—																														
Lungotsanatorier tillhörande Konung Oscars II:s jub. fond	392,152	24,188	3:03	2:85	400,599	190,189	202,179	—	—	—																														
Lungotsanatorier, privata	386,697	117,310	10:68	7:41	283,948	279,014	3,000	—	—	—																														
Lungotsasjukhus ⁹⁾	251,872	86,594	3:28	2:15	251,690	37,532	50,347	—	163,777	—																														
Asyl för spetälake	21,837	—	1:49	1:49	26,168	—	—	—	—	26,000																														
Alkoholisthem	57,530	—	3:84	3:84	62,704	36,070	—	—	—	16,000																														

¹⁾ Stockholms sinnessjukhus, upptagningsanstalterna vid Ulfunda, Nyköping och Lund äro inräknade. — ²⁾ Upptagningsanstalten för sinnessjuka i Falkenberg inräknad. — ³⁾ Från en del hafva ej några uppgifter om inkomster och utgifter erhållits. Vid beräkning af kostnaden för underhållsdag hafva endast de sjukhus medtagits, från hvilka fullständiga uppgifter ingått. — ⁴⁾ Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Göteborg, Uppsala och Kristinehamn samt en del epidemisjukhus, som ej lämnat uppgifter, äro här ej medräknade. — ⁵⁾ Barnbördshusen i Uppsala, Lund och Malmö ingå bland lasaretten. — ⁶⁾ Diakonissanstaltens sjukhem ingår ej här. — ⁷⁾ Länsaviljongerna inräknade.

7. Hälsobrunnar, badinrättningar och andra dylika anstalter.¹⁾

Ur de inkomna rapporterna meddelas:

Östergötlands län. Söderköping: Tillbyggnad af 2:a klassens badhus, hvarigenom en väsentlig förökning af badutrymmet vunnits. (Wallgren). — **Jönköpings län. Lannaskede:** Genom vidlyftiga utdiktningens arbeten, som fortgått under en lång följd af år och under året afslutats, har den söder om brunnen belägna mossen blifvit torrslagd. Brunnen har därigenom blifvit befriad från de olägenheter, hvartill detta grannskap förut gaf anledning. (Sundell.) — **Kronobergs län. Ryd:** Anstaltens område betydligt utvidgad. (Kindblom.) — **Kalmar län. Källvik:** De sanitära förhållandena ej tillfredsställande. Marken bör på flere ställen i badparken utdikas och torrläggas. Tidsenligare renhållning och desinfektion af afträden är af nöden. (Sohlberg.) **Nybro:** Varmbadhuset numera genom vidtagna utvidgningar och förbättringar i ett synnerligen godt och tidsenligt skick. (af Klercker.) — **Göteborgs och Bohus län. Ljungskile:** Kallbadhuset utvidgad med en solbadsafdelning. (Dahlberg.) **Lysekil:** Området utvidgad. (Wide.) — **Skaraborgs län. Mösseberg:** Den s. k. apoteksvillan ombyggd och inredd till ett modernt och förstklassigt inhalatorium med fyra rum för tolf apparater (»system Herny»). Nya promenadvägar anlagda i parken. (Odenius.) — **Örebro län. Loka:** 1:a klassens matsalar hafva undergått genomgripande reparationer och tillbyggnader. Styresmannen f. d. landshöfding Ax. G. Svedelius har under året donerat ett kapital af 5,000 kr. till en fond för baderskornas pensionering. (Hedenius.)

8. Rättsmedicin.²⁾

I Tab. Nr 20 meddelas ett sammandrag af alla under året till medicinalstyrelsen inkomna ämbetsberättelser från läkare i riket rörande af dem på vederbörligt förordnande verkställda medikolegala besiktningar.

En öfversikt öfver de mål, som för afgifvande af rättsmedicinskt utlåtande till medicinalstyrelsen inkommit år 1908, meddelas här.

Yttrandet afgifvet	Valdsam död	Lösläggning af foster.	Fosterfördrifning.	Hafvandeskap.	Faderskap.	Olycksfallsersättning.	Föjd af sjukdom.	Pension eller undersköt till följd af sjukdom.	hushållsarbete.	Slaneskap.	Summa
Till Konungen	1	—	—	—	—	—	5	—	2	—	8
» Hofrätt	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	5
» Krigshofrätt	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
» Arméförvaltningen	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	4
» Järnvägsstyrelsen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Konungens befallningshafvande	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Underdomstolar i städer	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	20
» » » i landsbygden	1	1	—	1	2	—	—	—	—	—	54
» Krigsrätt	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Summa	4	1	1	1	5	2	8	83	83	105	

Under 1908 verkställdes 59 rättskemiska undersökningar. Föremålen utgjordes i 40 fall af likdelar och i 19 fall af andra föremål.

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Wawrinsky.
²⁾ Referent: Medicinalrådet Petersson.

Föremålen ej likdelar:

Blodfäcker å diverse föremål (pos. resul.)	1 fall	Chapman Cattle oils (smörjoljor)	1 fall
» å skjorta (pos. res.)	1 »	Chinavin (innehåll. chinin)	1 »
» å knifvar (pos. res.)	1 »	Diverse medicin	1 »
» » (neg. res.)	2 »	Fosterfördrifningsvätska (svafvelsyra och kaliumkromat)	1 »
» å tallgren (neg. res.)	1 »	Cough lozenges (morfin)	1 »
» å tiokronosedel (neg. res.)	1 »	Poudre contre ivrongnerie (mjölksocker)	1 »
Spermafäcker å klädespersedlar (pos. res.)	1 »	Medicin (Roséns bröstdroppar)	1 »
Spermafäcker å klädespersedlar (neg. res.)	3 »	Rättgift (Bariumkarbonat)	1 »
		Summa 19 fall	

Föremålen likdelar:

Positivt resultat	23 fall
Negativt »	17 »
Summa 40 »	

Positivt resultat:

Alkohol	4 fall	Veronal	1 fall
Koloxid	4 »	Morfin	1 »
Arsenik	3 »	Opij beståndsdelar	1 »
Blåsyra	3 »	Bariumförening	1 »
Karbolsyra	2 »	Svafvelväte	1 »
Kviksilverförening	2 »		
		Summa 23 fall	

9. Veterinärväsendet.¹⁾

Undervisningsanstalter.

Veterinärinstitutet. Undervisningen vid institutet har under året bestridits af tolf lärare. De studerandes antal uppgick vid årets början till 71 (69)²⁾, och under årets lopp intogs 20 (20), hvadan sålunda hela antalet under året uppgått till 91 (89). Af dessa hafva 8 (17) afgått fullständig veterinärexamen och 2 (1) afgått utan examen. Elevernas antal vid årets slut utgjorde sålunda 81 (71).

Årsexamen förrättades den 12 juni och **afgångsexamen** anställdes den 13 juni och 14 december.

Vid institutets **hofbeslagsmedja** hafva under året 53 (42) militära och civila hofslagarlärningar åtnjutit undervisning. Vid årets början funnos 11 (12) militära, och under året intogos 33 (24) militära och 9 (6) civila hofslagarlärningar, tillsammans: 42 (30). Utexaminerade såsom hofslagare blefvo 31 (25) militära och 8 (6) civila. En militär återkommenderades utan examen till truppförbandet. Vid årets slut funnos sålunda kvar 1 civil och 12 (11) militära lärningar.

Vid institutet ha under året utförts 131 (181) **obduktioner**, hvaraf 39 (75) på häst, 10 (15) på nötkreatur, 13 (10) på svin och 50 (30) på hundkadaver.

Till **bakteriologiska** och **patologisk-anatomiska** afdelningen hafva under året insändts, dels för museets räkning, dels för undervisningsändamål samt för undersökning för ställande eller bekräftande af förut ställd diagnos, 349 (334) olika preparat, hvaraf 41 (22) för undersökning å mjältbrand, 46 (43) för tuberkulos, 41 (39) för smittosamma fågelsjukdomar, 32 (50) för smittosamma svinsjukdomar och 12 (9) för smittosamma kalfsjukdomar. För undersökning å tuberkulos ha dessutom insändts 616 (455) mjölkprof och 102 (76) kojufver eller delar af dylika samt 1 harpunprof såsom närmare framgår af redogörelsen under afdelningen VI.

I Tab. Litt. N ingår en öfversikt af institutets verksamhet som sjukvårdsanstalt. I öfrigt hänvisas till den af institutets föreståndare med biträde af dess lärare af trycket utgifna årsberättelsen.

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Kjerrulf.

²⁾ Siffrorna inom parentes angifva motsvarande tal för år 1907.

Veterinärinrättningen i Skara. I likhet med föregående år hafva vid inrättningen utbildats hofslagare, hvarjämte därstädes underhållits en sjukvårdsanstalt för husdjur. Undervisningen har bestridits af en föreståndare och lektor (veterinär) och en instruktionsmed. Lärjungarna utgjordes af 20 (20) militära och 12 (10) civila hofslagarlärlingar, af hvilka 8 (10) militära och 12 (10) civila utexaminerades som hofslagare, hvadan till år 1908 kvarstodo 12 (8) militära lärlingar.

Utom dessa hafva 40 (41) personer erhållit praktisk undervisning i behandling af enklare åkommor hos husdjuren.

I afseende på inrättningens verksamhet såsom sjukvårdsanstalt för husdjur hänvisas till Tab. Litt. N samt beträffande verksamheten i öfrigt till den af föreståndaren afgifna, till trycket befordrade årsberättelsen.

Författningar, kungl. bref och ämbetskrifvelser rörande veterinärväsendet.

Under året hafva utkommit följande författningar rörande veterinärväsendet.

1908		Svensk författningssamling		Bihang till Svensk författningssamling	
		N:r	sid.	N:r	sid.
Jan. 3	Medicinalstyrelsens kungörelse angående de ställen i riket, till hvilka införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur, hörande till hästsläktet, må äga rum			3	4
> 31	Kungl. Maj:ts stadgar för Dess veterinärinstitut	21	1		
Febr. 7	Kungl. kungörelse angående inskränkning tillsvärdare i tillämpningen af kungörelsen den 20 september 1907 angående hvad vid utförsel till Norge af färskt kött af nötkreatur skall iakttagas	24	1		
> 14	Kungl. kungörelse angående tillämpning inom Malmöhus län å sjukdomen lungrotta bland hästar af vissa föreskrifter i förordningen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren	3	1		
April 3	Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelsens cirkulär rörande förvaltningen af veterinärmateriellen vid armén			25	1
> 24	Kungl. kungörelse angående tillämpning vid införsel från främmande land eller del där af, som förklarats smittadt af smittosam mul- och klöfsjuka, af vissa bestämmelser i kungörelsen den 9 december 1898, angående hvad iakttagas bör till förekommande af smittosamma husdjurs-sjukdomars införande i riket	39	1		
> 27	Medicinalstyrelsens kungörelse med förteckning å de orter i Norge, hvarest köttkontroll är ordnad			27	2
Juni 17	Lag angående ändrad lydelse af 2, 8, 10 och 16 §§ i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension	62	1		
> 17	Kungl. kungörelse angående villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten för veterinärinrättningen i Skara upptagna aföningsförmåner			42	6
> 29	Kungl. Maj:ts förnyade kungörelse med föreskrifter i fråga om bildande och upprätt-hållande af afvelscentra för nötboskap	58	1		
> 29	Kungl. kungörelse med föreskrifter i fråga om tiden för början af tälling för utseende af afvelscentra m. m.	58	7		
Juli 8	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af nionde punkten i grunderna för pensioneringen af arméns befäl och underbefäl med vederlikar	70	4		

1908		Svensk författningssamling		Bihang till Svensk författningssamling	
		N:r	sid.	N:r	sid.
Aug. 1	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af §§ 35, 36 och 48 i reglementet för arméns afönning under fred den 11 oktober 1907	90	1		
> 6	Kungl. kungörelse angående bestämmelser att iakttagas vid införsel af vissa varor från främmande land eller del där af, som förklarats smittadt af smittosam mul- och klöfsjuka	81	1		
> 26	Kungl. kungörelse angående ursprungsbevis vid införsel till riket af okokta kräfter	85	2		
Sept. 18	Kungl. kungörelse angående vissa ändringar i de för landtbrnks- och mejeriinstitutet vid Alnarp gällande stadgar	91	1		
Okt. 2	Kungl. Maj:ts instruktion för veterinärbakteriologiska anstalten	104	1		
>	Kungl. Maj:ts stadga för veterinärinrättningen i Skara			75	1
>	Kungl. kungörelse angående ändring af § 16 i förordningen om arméns reserver af befäl och civilmilitär personal den 9 februari 1906, sådan densamma lyder enligt kungörelsen den 14 juni 1907	107	1		
Nov. 20	Medicinalstyrelsens kungörelse angående in- och utförsel af kreatur, inrättandet af karantänsanstalter för husdjur samt desinfektion af ull m. m.			89	1
Dec. 2	Medicinalstyrelsens kungörelse ang. ändringar i gällande medicinaltaxa			86	1
> 4	Arméförvaltningens intendents- och civila departements samt sjukvårdsstyrelsens kungörelse angående förändrade föreskrifter rörande läkarernas och veterinärernas vid armén tjänstgöringsskyldighet			99	1
> 11	Kungl. kungörelse angående ändrad lydelse af §§ 6, 14, 15, 19 och 20 i stadgarna för veterinärinstitutet den 31 januari 1908	155	1		
>	Kungl. kungörelse angående villkoren för erhållande af understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande af tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar	155	3		
> 31	Kungl. Maj:ts bref till järnvägsstyrelsen angående bemyndigande för styrelsen att meddela beslut i ärenden rörande fraktnedsättning för hästar, som deltaga i vissa täfningar m. m.			104	3
	Af medicinalstyrelsen hafva dessutom utfärdats följande, veterinärväsendet angående cirkulärskrifvelser.				
Febr. 14	Cirkulär till samtliga veterinärer inom Malmöhus och Kristianstads län angående vederbörlig aumälan af sjukdomsfall, som är eller misstänkes vara lungrotta.				
Maj 25	Cirkulär till samtliga legitimerade veterinärer i riket angående ändrad tid för länsveterinärspirantkurs.				
Dec. 11	Skrifvelse till samtliga länsveterinärer med undantag af länsveterinären i Härjedalens distrikt angående tillfällig löneförbättring för år 1909.				

Ut af de veterinärväsendet rörande Kungl. bref och ämbetskrifvelser från Kungl. Maj:ts kansli, hvilka under år 1908 ankommit till medicinalstyrelsen, anföras följande såsom varande af mera allmänt intresse:

Januari 24. Ang. ifrågasatt förändring i länsveterinärernas uniform (afslag).

Februari 7. Ang. offentliggörande af förteckning öfver ställen i Norge, hvarest lagbestämd köttkontroll är anordnad.

Februari 14. Ang. åtgärder med anledning af förekomsten af lungrotta bland hästar inom Malmöhus län.

Februari 14. Ang. resestipendier för år 1908 åt legitimerade veterinärer.

Februari 21. Ang. befrielse från tuberkulinundersökning för tre från England importerade nötkreatur.

Tab. Litt. N. Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1908. (Häri icke inberäknade med tuberkulin undersökta djur.)

L ä n m. m.		Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.		
							För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.
Stockholms stad	{ S ¹⁾	5,158	59	—	—	422	5,639	9	1,882
	{ K ²⁾	8	—	—	—	1			
	{ B ³⁾	1,633	49	—	—	200			
Veterinärinstitutet i Stockholm	{ S	3,260	251	—	10	1,509	5,060	54	2,332
	{ K	25	—	—	—	29			
	{ B	1,467	187	—	5	673			
Stockholms län	{ S	7,896	9,131	13	593	375	18,008	1,111	2,917
	{ K	682	53	82	280	14			
	{ B	1,721	707	—	488	1			
Uppsala	{ S	4,378	2,896	33	89	132	7,528	550	1,800
	{ K	433	40	23	45	9			
	{ B	1,772	22	—	—	6			
Södermanlands	{ S	6,730	7,517	9	268	278	14,902	874	3,291
	{ K	555	72	85	140	22			
	{ B	2,334	946	—	10	1			
Östergötlands	{ S	9,436	9,829	52	446	549	20,312	1,734	7,796
	{ K	878	125	99	618	14			
	{ B	5,297	2,458	—	33	8			
Jönköpings	{ S	3,871	3,978	16	239	256	8,360	492	1,383
	{ K	275	53	4	156	4			
	{ B	1,205	154	3	20	1			
Kronobergs	{ S	1,346	1,050	—	141	87	2,624	82	396
	{ K	68	5	—	8	1			
	{ B	393	3	—	—	—			
Kalmar	{ S	3,892	5,437	29	277	225	9,860	1,008	2,217
	{ K	522	258	36	180	12			
	{ B	1,954	253	1	7	2			
Gottlands	{ S	1,830	1,434	29	282	82	3,657	586	691
	{ K	350	192	6	29	9			
	{ B	691	—	—	—	—			
Blekinge	{ S	1,560	1,417	3	89	216	3,285	354	950
	{ K	210	41	3	69	31			
	{ B	773	177	—	—	—			
Kristianstads	{ S	7,530	7,716	37	408	405	16,096	1,512	3,857
	{ K	1,363	69	20	53	7			
	{ B	3,504	288	—	65	—			
Malmöhus	{ S	20,367	20,227	150	787	722	42,253	2,342	16,364
	{ K	1,944	99	47	228	24			
	{ B	12,178	3,047	247	892	—			
Hallands	{ S	3,823	3,527	6	166	141	7,663	677	1,854
	{ K	596	13	23	38	7			
	{ B	1,604	248	—	—	2			
Göteborgs o. Bohus län	{ S	7,004	3,432	66	305	1,058	11,965	785	4,638
	{ K	559	47	6	161	12			
	{ B	2,232	1,671	518	5	212			
Älfborgs	{ S	4,753	4,400	32	279	216	9,680	1,046	1,934
	{ K	821	41	12	160	12			
	{ B	1,765	101	—	56	12			
Skaraborgs	{ S	9,485	9,983	80	430	227	20,205	1,630	3,163
	{ K	1,456	41	28	96	9			
	{ B	2,848	310	—	5	—			
Veterinärinrättningen i Skara	{ S	1,645	506	1	17	25	2,194	100	292
	{ K	100	—	—	—	—			
	{ B	280	12	—	—	—			
Värmlands län	{ S	8,870	5,789	45	459	366	15,529	809	2,800
	{ K	552	16	21	199	21			
	{ B	2,365	427	—	2	6			
Örebro	{ S	5,879	6,337	3	298	236	12,753	434	2,190
	{ K	394	17	—	18	5			
	{ B	1,948	242	—	—	—			
Västmanlands	{ S	7,754	5,060	19	636	361	13,830	667	3,773
	{ K	513	8	26	87	33			
	{ B	3,202	503	3	65	—			

1) För sjukdom behandlade. — 2) Kastrerade. — 3) För olika ändamål besiktigade.

Mars 4. Ang. import af australiskt kött till Sverige.

Mars 27. Ang. reseunderstöd åt medicinalrådet Kjerrulf för beivstande af den permanenta kommitténs för ordnande af de internationella veterinärkongresserna sammanträde i Baden-Baden.

Maj 1. Ang. uppskjutande af 1908 års kurs för länsveterinäraspiranter till 1909.

Maj 22. Ang. utfärdande af en ny upplaga af den svenska farmakopén.

Juni 13. Ang. tillsättande af en kommitté, för utredning af frågan om förändringar i medicinalstyrelsens organisation.

Juni 17. Ang. af riksdagen beviljad anslag för beredande af tillfällig löneförbättring åt länsveterinärer.

Juni 17. Ang. ny stat för veterinärinrättningen i Skara.

Juni 17. Ang. inrättande af en veterinärbakteriologisk anstalt.

Juni 17. Ang. höjning af de civila veterinärstipendierna från 400 till 600 kronor.

Juli 31. Ang. fastställelse af taxa å afgifter för köttbesiktning i staden Umeå.

Augusti 7. Ang. ersättning åt veterinären A. Bergman för bakteriologiska undersökningar i Västerbottens län med anledning af där förekommande klöfsjuka bland renar m. m.

Augusti 14. Ang. villkorlig legitimation för veterinären L. M. Hellquist.

September 4. Ang. tillstånd för cirkusdirektör Orlando att från Danmark genom Sverige transportera cirkushästar till Norge utan att de hållas i karantän.

September 25. Ang. vissa ändringar i gällande grunder för apoteksvarors taxering.

Oktober 2. Ang. föreståndarens och instruktionssmedens vid veterinärinrättningen i Skara öfvergång å nya lönestaten m. m.

Oktober 2. Ang. bidrag af statsmedel för utgifvande under år 1909 af »Svensk veterinärtidskrift».

Oktober 16. Ang. införsel af för Skansens zoologiska trädgård afsedda vilda ank- och gåsararter.

Oktober 16. Ang. införsel af vattenfåglar, afsedda för zoologiska fågeldammar i Malmö stadspark.

Oktober 23. Ang. förordnande af kontrollant å det af Svenska Akt.:bol. Ratin under benämningen ratin tillhandahållna medel för utrotande af råttor.

Oktober 23. Ang. förändrad organisation af utbildningskurserna för länsveterinäraspiranter.

November 6. Ang. användande af vissa för den veterinärbakteriologiska anstalten anvisade belopp m. m.

November 13. Ang. partiell legitimation för D. Erlandsson.

November 27. Ang. användning af det af riksdagen för år 1909 anvisade anslag för beredande af tillfällig löneförbättring åt länsveterinärer.

November 27. Ang. fastställelse af taxa å afgifter för köttbesiktning i staden Sundsvall.

November 27. Ang. fastställelse af taxa å afgifter för köttbesiktning i staden Ängelholm.

December 7. Angående ändring i bestämmelser rörande köttkontroll.

December 23. Ang. fråga huruvida vid införsel tungor af djur böra behandlas såsom kött eller inälvor.

December 31. Ang. fastställelse af taxa å afgifter för köttbesiktning i staden Västerås.

Veterinärernas antal och verksamhet.

Veterinärernas antal uppgick vid slutet af år 1908 till 370 (365), såsom af Tab. Nr 21 närmare framgår, och voro däribland 31 (32) länsveterinärer, 9 (9) stadsveterinärer, 37 (34) militärveterinärer, 2 (2) stuteriveterinärer, 159 (151) distriktsveterinärer, 96 (100) enskilda, legitimerade veterinärer och 36 (37) privata, icke legitimerade veterinärer.

Länsveterinären i Härjedalens länsveterinärdistrikt har på grund af styrkt sjukdom varit tjänstledig äfven under år 1908. Hans befattning har uppehållits genom civil veterinärstipendiat.

Tab. Litt. N. (Forts.) Öfversikt öfver antalet djur, som af veterinärer behandlats för sjukdom, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats år 1907. (Häri icke inberäknade med tuberkulin undersökta djur.)

L ä n m. m.	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.	S u m m a.			
						För sjukdom behandlade.	Kastrerade.	Besiktigade.	
Kopparbergs län	S	6,497	5,005	55	877	332	12,766	500	4,117
	K	233	28	9	220	10			
	B	2,654	1,445	1	8	9			
Gäddedebofvs »	S	4,282	2,521	31	254	277	7,365	223	2,256
	K	206	—	5	3	9			
	B	2,200	56	—	—	—			
Västernorrlands »	S	2,683	1,386	—	115	188	4,372	169	2,749
	K	126	1	2	39	1			
	B	641	2,105	—	3	—			
Jämtlands »	S	3,391	1,367	22	103	166	5,049	273	1,592
	K	197	2	—	73	1			
	B	1,506	77	—	2	7			
Västerbottens »	S	2,731	1,180	—	214	110	4,235	231	431
	K	199	1	11	20	—			
	B	355	51	6	19	—			
Norrbottnens »	S	1,507	656	1	92	94	2,350	84	1,213
	K	67	—	—	14	3			
	B	593	553	34	31	2			
Summa	220,005	139,405	2,093	12,524	10,497	287,310	18,336	78,878	
Motsvarande siffror år 1907	235,324	133,546	2,086	18,958	10,285	884,524			
						1907: 400,699			

Rätt till tjänstårsberäkning i likhet med länsveterinärer har under året genom särskilda kungliga bref medgifvits för distriktsveterinärerna i

<i>Älvingås</i>	distrikt af Älfsborgs län . den 18 januari.	
<i>Väne</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Flundre och Bjärke</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Ale</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Sundals o. Nordals</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Valbo</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Vedbo</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Tössbo</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Borås</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Gäsene</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Marks</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Vedens</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Redvägs</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Kinds</i>	» » » » . » 18 »	
<i>Värfsta varfs</i>	» » Västernorrlands » . » 31 »	
<i>Nylands</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Söderåkra</i>	» » Kalmar »	
	(södra landstingsområdet) » 31 »	
<i>Ljungby-Vassmolösa</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Rysby-Åby</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Mönsterås.</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Oskarshamns</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Högsby</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Borgholms</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Mörbylånga</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Emmaboda</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Säfsjö</i>	» » Jönköpings » . » 31 »	
<i>Hvetlanda</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Tranås</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Grenna</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Nässjö</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Värnamo</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Eksjö</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Mo härads</i>	» » » » . » 31 »	
<i>Rättviks, Boda, Ore</i>	» » Kopparbys » . » 7 februari.	
<i>Nordmalings</i>	» » Västerbys » . » 8 maj.	
<i>Åsele</i>	» » » » . » 8 »	
<i>Norsjö</i>	» » » » . » 8 »	
<i>Nysätra</i>	» » » » . » 8 »	
<i>Byske</i>	» » » » . » 8 »	
<i>Lycksele</i>	» » » » . » 8 »	
<i>Uppvidinge härads</i>	» » Kronobergs » . » 10 juli.	
<i>Värjö</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Kinnevalds och</i>		
<i>Konga härads</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Allbo härads</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Sunnerbo härads</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Valdemarsviks</i>	» » Kalmar »	
	(norra landstingsområdet) » 10 »	
<i>Västerviks</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Vimmerby</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Aspelands</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Mörtfors</i>	» » » » . » 10 »	
<i>Falköpings</i>	» » Skaraborgs » . » 30 oktober.	
<i>Hjälpås</i>	» » » » . » 30 »	
<i>Valle</i>	» » » » . » 30 »	
<i>Årstads och Faurås</i>	» » Hallands » . » 6 novemb.	

Två veterinärer hafva under året afidit och sju hafva legitimerats.

Årsberättelser hafva till medicinalstyrelsen inkommit från veterinärinstituttet, veterinärinrättningen i Skara, slakthusstyrelserna i Göteborg, Malmö och Eskilstuna, 32 länsveterinärer samt 278 (305) öfriga veterinärer.

Enligt Tab. Litt. N, som utgör en öfversikt öfver veterinärernas verksamhet inom de särskilda länen, hafva af landets veterinärer för sjukdom behandlats, kastrerats eller för olika ändamål besiktigats 384,524 (400,699) djur.

Fördelningen af detta antal på de särskilda kategorierna djur framgår af följande tablä:

	Hästar.	Nötkreatur.	Får.	Svin.	Hundar.
Sjuka	147,558	122,091	732	7,874	9,055
Kastrerade	13,332	1,222	548	2,934	300
Besiktigade	59,115	16,092	813	1,716	1,142
	220,005	139,405	2,093	12,524	10,497
1907	235,824	133,546	2,086	18,958	10,285

Sjukdomar bland husdjuren.

Tab. Litt. O, utgör ett sammandrag af veterinärernas uppgifter angående antalet af i vissa sjukdomar insjuknade husdjur. I denna tabell hafva äfven uppgifter från veterinärinstituttet och veterinärinrättningen i Skara upptagits. Uppgifter om tuberkulos i jufret hos nötkreatur samt mjältbrand, frasbrand och svinsjuka meddelas i särskilda tabeller och äro ej upptagna i Tab. Litt. O.

Utaf de smittosamma husdjursjukdomar, på hvilka förnyade nådiga förordningen den 9 december 1898 angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, nådiga kungörelsen den 3 november 1906 angående åtgärder mot svinpest, svinsjuka samt rödsjuka hos svin samt nådiga kungörelsen den 28 september 1906 angående åtgärder mot hönskolera och hönspest skola tillämpas, hafva under år 1908 fall förekommit af mjältbrand, frasbrand (mjältbrandsemfysem), svinsjuka och rödsjuka hos svin samt hönskolera, hvaremot fall af boskapspest, elakartad lungsjuka, rots eller springorm, koppor hos får, smittosam mul- och klöfsjuka, skabb hos får, elakartad klöfsjuka hos får och getter, vattuskräck, svinpest samt hönspest icke förekommit.

I. Mjältbrand.

Antalet af under år 1908 inträffade mjältbrandsfall har varit i det närmaste lika stort som under år 1907.

Under år 1901 anmäldes 199 dödsfall	
» » 1902	» 228 »
» » 1903	» 249 »
» » 1904	» 386 »
» » 1905	» 446 »
» » 1906	» 302 »
» » 1907	» 242 »
» » 1908	» 247 »

Af de döda djuren voro 224 nötkreatur, 13 hästar, 1 får och 9 svin.

Af Tab. Litt. P. framgår att sjukdomen förekommit inom samtliga län med undantag af Jämtlands.

Sammanlagdt förekom mjältbrand inom 214 (mot 219 år 1907) besättningar.

De flesta smittade besättningar finner man inom Malmöhus, Östergötlands, Kristianstads, Stockholms, Örebro, Hallands, Skaraborgs, Uppsala och Kalmar län med respektive 29, 25, 21, 14, 14, 12, 12, 11 och 11 smittade besättningar.

Af Tab. Litt. Q. framgår, att de flesta mjältbrandsfallen inträffade under april och maj med resp. 30 och 30 smittade besättningar. Minsta antalet fall förekom under december månad, då endast 9 besättningar af K. befallningshafvande förklarades smittade.

Antalet *besättningar*, som förklarats smittade vid 2 olika tillfällen utgjorde 6. Inga besättningar hafva varit smittade flera än 2 gånger.

Antalet *kommuner*, inom hvilka mjältbrand förekommit, var 180 (197) eller cirka 7,5 (8) % af Sveriges 2,385 landskommuner.

Inom 23 (14) kommuner uppträdde sjukdomen inom 2 besättningar.

» 2 (4) » » » 3 »
» 1 » » » 5 »

Mjältbrandens utbredning under de olika kvartalen gestaltar sig så, att under 2:a kvartalet det största antalet besättningar eller 86 (87) var smittadt samt under 1:a, 3:e och 4:e kvartalet resp. 53, 41 och 34 (58, 30 och 44).

Af veterinärernas rapporter framgår, att 23 (13) af de i mjältbrand döda djuren störtat ute på *bete*.

88 (79) djur hafva blifvit nedslaktade.

Inom vissa besättningar hafva upprepade fall förekommit.

Hvad angår orsaken till mjältbrandsutbrotten, så har denna endast sällan kunnat af veterinärerna konstateras. Bland uppgifna och antagna orsaker nämnas i rapporterna ntländskt hveteekli och foderkakor, myrhö, benmjöl o. s. v. Dessutom påpekas smitta från andra angripna gårdar samt från föregående mjältbrandsfall å samma gård.

Kött efter i mjältbrand sjukt eller dött djur har i 3 (8) fall användts till föda eller torgförts och försållts till människoföda.

Enligt veterinärernas rapporter har mjältbrand i 4 (9) fall öfverförts på människor.

Följande sjukdomar, som misstänkts vara mjältbrand, hafva i nedanstående antal fall gifvit anledning till tjänsteres af veterinärer:

Blodbrist	1 fall
Förgifningar	3 »
Hjärtäcksinflammation (traumatisk)	3 »
Hjärtförslämning och bristning af blodkärl	3 »
Jufverinflammation	2 »

Tab. Litt. O. Sammandrag af veterinärernas uppgifter öfver antalet sjuka husdjur i nedannämnda sjukdomar, år 1908.

Län m. m.	Benskörhet (Osteomalacia).	Blekesot, elakertad (Anemia perniciosa).	Blodställning hos nöt (Proprietas bovis).	Engelska sjukkan (Kachina).	Pisackfeber (Morbus mucosus).	Förslämslammet (Paralysis puerilis.)	Influensa, rostad (Influenza erysipelatoza).	Kaldbränt, smittosam (Gastroenteritis infectiosa vindh).	Kastning, smittosam (Abortus infectiosus).	Kattarrfeber hos nöt (Petris catarrhalis bovis).	Kvarka (Rhinitis streptococcica).	Langgröta (Influenza pectoralis).	Munnsjuka, smittosam (Stomatitis pustulosa contu- giosa equi).	Skidkarr, smittosam. (Colitis granulosa).	Stältramp (Tetanus).	Strålsvampsjuka (Actinomyces).	Tuberkulos (Tuberculosis).	
Stockholms stad	—	—	—	—	2	14	—	—	—	—	79	161	—	—	4	—	—	—
Veterinärinstitutet	—	2	4	1	2	16	—	—	—	—	2	32	—	2	—	—	—	—
Stockholms län	117	7	338	55	8	111	—	99	324	32	413	25	6	247	8	496	134	
Uppsala »	31	—	48	52	—	76	—	55	75	4	581	1	—	16	208	118	—	
Södermanlands »	96	1	388	92	5	397	3	61	37	46	337	154	—	191	11	285	202	
Östergötlands »	62	—	513	138	4	302	12	123	425	71	571	4	—	75	14	242	203	
Jönköpings »	12	—	442	67	8	102	—	—	35	46	193	8	—	3	6	50	32	
Kronobergs »	5	—	76	79	2	24	—	10	8	17	62	—	—	169	1	30	9	
Kalmar »	48	1	232	89	1	90	—	23	1	23	37	—	4	12	5	90	38	
Gottlands »	16	1	73	71	3	60	—	—	12	6	3	—	—	—	1	13	2	
Blekinge »	12	—	126	13	—	90	—	4	—	4	33	—	—	—	9	83	2	
Kristianstads »	73	12	356	58	9	369	—	72	65	12	390	72	6	400	22	165	248	
Malmöhus »	86	3	149	407	28	671	4	234	646	20	1,417	854	3	651	53	417	333	
Hallands »	2	—	82	61	—	218	14	36	17	12	96	3	—	114	10	73	40	
Göteborgs och Bohus »	82	10	104	70	1	178	4	—	13	11	144	45	—	—	13	43	49	
Älfsborgs »	75	—	293	38	87	309	—	25	63	21	355	—	—	1	16	48	88	
Skaraborgs »	261	—	337	53	6	222	37	142	224	114	394	11	—	20	10	107	304	
Veterinärinrättningen i Skara	2	—	6	11	1	—	—	—	4	4	60	—	—	—	3	4	4	
Värmlands län	31	35	152	111	10	258	3	20	72	43	827	—	2	17	3	30	50	
Örebro »	97	5	230	51	—	268	—	17	89	35	146	4	—	5	10	37	124	
Västmanlands »	50	—	62	162	2	230	—	46	106	11	369	127	—	19	8	188	95	
Kopparbergs »	239	19	64	184	6	162	—	5	79	31	99	5	—	42	10	26	16	
Gäfleborgs »	37	1	38	43	4	167	—	2	16	15	178	20	—	52	11	30	34	
Västernorrlands »	50	106	9	26	1	114	4	—	33	8	64	—	—	—	3	4	58	
Jämtlands »	85	61	63	15	9	28	47	7	27	6	48	70	—	—	4	11	49	
Västerhottens »	46	3	5	107	2	28	—	—	13	14	61	—	1	—	3	46	—	
Norrbottnens »	9	—	4	1	—	35	—	—	17	11	43	—	—	—	3	—	2	
Summa	1,624	272	4,190	2,058	202	4,539	128	981	2,405	617	7,002	1,596	22	2,010	256	2,683	2,344	
Motsvarande siffror år 1903	2,626	296	3,899	— ¹⁾	169	— ²⁾	1,559	1,006	1,542	606	9,903	700	88	— ³⁾	237	2,266	— ⁴⁾	
» » » 1904	3,983	320	4,168	—	197	—	189	828	1,931	609	10,812	2,214	89	—	271	2,316	—	
» » » 1905	4,444	236	4,410	—	143	—	23	797	2,003	615	7,147	1,253	30	—	280	3,258	—	
» » » 1906	2,018	220	3,074	2,068	149	3,514	270	1,041	2,416	574	9,134	2,301	126	1,562	338	2,878	3,103	
» » » 1907	2,044	238	4,099	2,406	194	4,726	275	1,077	2,084	699	10,652	2,838	61	2,352	285	2,972	2,325	

¹⁾ Fallen af engelska sjukkan äro i föregående årsberättelser sammanförda med benskörhet.

²⁾ Ej upptagna i föregående berättelser.

Katarrfeber	1 fall
Kolik, trumsjuka och tarmkatarr	6 »
Lungödem	2 »
Osteoporos	1 »
Septikæmi	3 »
Sommarsjuka	1 »
Sjukdomar af annat slag	26 »

II. Frasbrand.

Antalet anmälda fall af denna sjukdom var 60 eller 10 mera än under 1907.

Samtliga de döda djuren voro nötkreatur. Sammanlagdt förekom sjukdomen inom 56 (49) besättningar. Af dessa tillhörde de flesta eller 11 Kalmar län. Därefter förekommo de flesta fallen inom Jönköpings och Hallands län med resp. 8 och 7 fall. Se Tab. Litt. R. Af Tab. Litt. Q framgår att de flesta besättningar, nämligen 12, smittades under juli (november) månad.

Antalet kommuner, inom hvilka mjältbrandsemfysem under året förekommit var 41 (1907: 40; 1906: 43; 1905: 44; 1904: 38; 1903: 34; 1902: 29; 1901: 33) eller 1,7 % (1907 1,7 %; 1906 1,8 %; 1905 1,8 %; 1904 1,6 %; 1903 1,4 %; 1902 1,2 %; 1901 1,4 %) af landets kommuner.

I en kommun uppträdde sjukdomen inom 4 olika besättningar, i två kommuner inom 3 besättningar och i 8 kommuner inom 2 besättningar.

Beträffande sjukdomens förekomst under de olika kvartalen så voro under 3:dje kvartalet de flesta besättningar, eller 23 (14) smittade samt under 4:e, 2:a och 1:a kvartalen resp. 16, 12 och 5 (17, 9 och 9) besättningar smittade.

Tab. Litt. P. Förekomsten af mjältbrand inom de olika länen år 1908.

Län.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.	Anmärkingar.
Stockholms stad	—	—	
Stockholms län	14	17	
Uppsala »	11	12	
Södermanlands »	6	6	
Östergötlands »	25	23	Däraf 1 häst.
Jönköpings »	4	4	
Kronobergs »	1	1	
Kalmar »	11	15	
Gottlands »	6	6	
Blekinge »	3	6	
Kristianstads »	21	30	» 2 hästar o. 9 svin.
Malmöhus »	29	31	» 2 »
Hallands »	12	19	» 4 »
Göteborgs och Bohus län	4	5	» 1 häst.
Älfsborgs län	5	5	
Skaraborgs »	12	12	
Värmlands »	4	4	» 1 får.
Örebro »	14	15	
Västmanlands »	6	7	
Kopparbergs »	6	6	
Gäffleborgs »	6	6	
Västernorrlands »	3	3	
Jämtlands »	—	—	
Västerbottens »	4	5	» 1 häst.
Norrbottnens »	7	9	» 2 hästar.
Summa	214	247	
1902	218	228	
1903	224	249	
1904	335	386	
1905	375	446	
1906	266	302	
1907	219	242	

5—091541 Kungl. Medicinalstyrelsens berättelse för år 1908.

Af mjältbrandsemfysem angripna djur hafva i 11 (7) fall blifvit nedslaktade. Ett köttfall har torgförts i Stockholm och beslagtagits. 26 (24) störtade under betesgång.

Tab. Litt. Q. Förekomsten af mjältbrand och frasbrand under de olika månaderna af år 1908.

M å n a d.	Antal besättningar, smittade af mjältbrand.	Antal besättningar, smittade af frasbrand.
Januari	17	—
Februari	20	1
Mars	16	4
April	30	2
Maj	30	5
Juni	26	5
Juli	19	12
Augusti	11	10
September	11	1
Oktober	8	2
November	17	11
December	9	3
Summa	214	56

Tab. Litt. R. Förekomsten af frasbrand inom de olika länen år 1908.

L ä n.	Antal smittade besättningar.	Antal döda djur.
Stockholms län	1	1
Södermanlands »	1	1
Östergötlands »	3	3
Jönköpings »	8	8
Kronobergs »	5	4
Kalmar »	11	12
Gottlands »	1	1
Blekinge »	7	10
Kristianstads »	3	3
Malmöhus »	1	1
Hallands »	7	8
Göteborgs o. Bohus »	3	3
Älfsborgs »	3	3
Skaraborgs »	1	1
Västerbotten »	1	1
Summa	56	60
1902	35	44
1903	38	39
1904	62	71
1905	55	66
1906	54	50
1907	49	50

Tab. Litt. S. Förekomsten af svinsjuka inom de olika länen under år 1908.

Län.	Kvarstående smittade besättningar från 1907.	Under år 1908 smittade besättningar.	Under år 1908 friska eller nedslaktade besättningar.	Kvarstående smittade besättningar till år 1909.
Östergötlands län	1	—	1	—
Kronobergs »	1	—	1	—
Kalmar »	1	—	1	—
Kristianstads »	—	1	—	1
Malmöhus »	1	—	1	—
Skaraborgs »	2	—	2	—
Örebro »	—	2	1	1
Västernorrlands »	7	2	9	—
Summa	18	5	16	2

III. Svinsjuka.

Af Tab. Litt. S framgår att under året 18 (36) besättningar varit af denna sjukdom smittade. I ersättning för nedslaktade, af svinsjuka angripna eller därför misstänkta djur har af allmänna medel utbetalts kr. 125,50 (277).

IV. Rödsjuka.

Från K. befällningshafvande i riket har till medicinalstyrelsen under året anmälts att fall af rödsjuka förekommit inom 26 (19) svinbesättningar, som och därför förklarats smittade. Sjukdomen har föranlett 47 tjänsteresor af veterinär.

V. Hönskolera.

Sjukdomen konstaterades den 22 juni hafva utbrutit bland 9 hönsbesättningar på tillsammans 148 djur inom Hästveda municipalsamhälle af Kristianstads län. Af de angripna 49 djuren dogo 22. Smittan antages hafva inkommit med utländsk majs. Samhället förklarades af länsstyrelsen smittadt den 26 juni och fritt från smitta den 9 juli.

VI. Tuberkulos hos nötkreaturen.

Antalet för jufvertuberkulos nedslaktade kor inom de olika länen, framgår af följande tabell:

	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	Summa.
Stockholms stad	—	—	—	—	1	—	—	1
Stockholms län	1	1	9	6	6	3	2	28
Uppsala	1	—	—	2	2	1	3	9
Södermanlands	—	3	3	—	3	1	3	13
Östergötlands	1	1	5	6	4	7	11	35
Jönköpings	—	—	—	1	—	—	—	1
Kronobergs	—	—	—	1	—	—	1	2
Kalmar	—	—	2	3	3	—	1	9
Götlands	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	1	1	—	—	—	—	—	2
Kristianstads	—	4	4	12	3	1	7	31
Malmöhus	—	6	15	24	27	55	54	181
Hallands	1	—	—	—	2	1	—	4
Göteborgs och Bohus län	—	—	1	1	—	—	1	3
Älfsborgs län	—	1	—	1	—	1	1	4
Skaraborgs	—	2	3	5	3	3	4	20
Värmlands	—	—	—	3	—	—	—	3
Örebro	3	5	2	8	5	2	7	32
Västmanlands	2	1	6	8	2	4	5	28
Kopparbergs	—	—	—	1	—	1	1	3
Gästeborgs	2	1	—	—	2	4	1	10
Västernorrlands	—	1	—	—	1	—	—	2
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	12	27	50	82	64	84	102	421

Af statsmedel utbetald ersättning för på grund af jufvertuberkulos nedslaktade kor angifves i nedanstående tabell.

Å r.	Antal nedslaktade kor.	Ersättning af statsmedel för dessa.		Medeltal per djur.
		Kronor.	Kronor.	
1898	17	2,071	121-82	
1899	12	642	53-50	
1900	8	1,020	127-50	
1901	10	1,084	103-40	
1902	12	1,029	85-76	
1903 { Januari—juli enl. K. kung. 15/10 97	7	754-75	107-82	
1903 { Augusti—december enl. K. kung. 1/5 03	20	2,084-19	104-21	
1904	50	5,260-61	105-20	
1905	82	8,636-93	105-33	
1906	64	6,761-38	105-65	
1907	84	10,110-86	120-37	
1908	102	11,320-73	110-99	

Till veterinärinstitutets bakteriologiska afdelning hafva för undersökning på tuberkelbaciller under nedannämnda år insändts följande antal prof.

Å r.	Mjolkprof.		Harpunprof.		Jufver.	
	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.	Insända.	Tuberkelbaciller påvisade.
1898	37	3	2	1	7	3
1899	51	8	4	1	20	16
1900	71	9	1	—	9	6
1901	72	13	1	1	14	12
1902	69	10	—	—	10	10
1903	179	27	1 ¹⁾	1	22	20
1904	227	54	1 ²⁾	—	52 ³⁾	50
1905	420	80	—	—	76 ⁴⁾	74
1906	382	68	2	1	59 ⁴⁾	58
1907	455	85	1	1	76 ⁶⁾	72
1908	616	108	1	1	102 ⁷⁾	95

Tab. Litt. T. Sveriges import och export af kreatur under år 1908.

A. Import.

	Hästar.		Nötkreatur.				Får.		Svin.		Djur af andra slag.	
	Föl.	Hingstar.	Andra slag.	Tjurar.	Ovar.	Kor.	Andra slag.	Boggar.	Andra slag.	Fårkalvar.		Andra slag.
Till Haparanda	1	15	316	38	—	128	2	3	8	—	21	1
» Luleå	—	—	54	106	16	316	—	—	—	—	—	—
» Piteå	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Umeå	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	43
» Härnösand	—	—	32	51	27	1,593	—	1	1	—	15	3
» Sundsvall	—	1	9	170	1	1,884	—	—	—	—	3	1
» Gäfle	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
» Stockholm	—	3	19	—	—	—	—	—	—	—	5	338
» Trälleborg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	387
» Malmö	70	70	229	—	—	—	90	2	—	3	—	562
» Lund	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150
» Landskrona	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	7
» Hälsingborg	—	1	56	5	—	73	143	1	—	3	18	422
» Göteborg	—	—	17	3	—	60	7	1	10	—	—	308
» Strömstad	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	107
» Falun	2	1	140	—	—	2	—	—	—	—	—	2
» Karlstad	—	1	195	1	—	5	4	4	8	—	—	186
» Östersund	—	2	21	—	2	24	—	5	10	—	—	28
» gränstullarna mot Norge	132	14	545	6	—	54	6	21	16	—	—	270
Summa	205	108	1,640	380	46	4,139	252	38	53	6	656	2,368

och fördelar sig förenämnda import på följande länder:

Från Norge	134	18	907	7	2	85	10	30	34	—	594	175
» Finland	1	18	428	365	44	3,921	2	4	9	—	42	14
» Tyskland	70	9	8	—	—	—	—	—	—	—	2	982
» Danmark	—	48	272	5	—	77	92	3	—	3	18	1,126
» Holland	—	—	—	—	—	—	141	—	—	—	—	—
» Belgien	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47
» Storbritannien	—	4	21	3	—	56	7	1	10	1	—	24
» Frankrike	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Österrike	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» Nord-Amerikas Förenta Stater	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Mjolkprof förut insändt. — ²⁾ Fibrom. — ³⁾ Mjolkprof förut insändt i 51 fall. — ⁴⁾ Mjolkprof förut insända i alla fall. — ⁵⁾ Ett fall af *aktinomykom*. — ⁶⁾ Mjolkprof förut insända i 75 fall. — ⁷⁾ Mjolkprof förut insända i 100 fall.

För undersökning har dessutom insändts ett prof å var från jufverabscess. Profvet innehöll ej tuberkelbaciller. Tillsammans ha sålunda, medräknadt ett sönderlaget prof, för undersökning insändts 721 prof och jufver. Af de insända 616 mjölkproven innehöllo 108 eller 17,5 % tuberkelbaciller. År 1907 var motsvarande siffra 18,7 % och 1906 19 %.

I de icke tuberkulösa proven hafva anträffats:

Streptokocker	95
Stafylokocker	1
Kolibaciller	1
Bacillus pyogenes	38
Aktinomykos	1

Redogörelse för bland arméns hästar förekommande fall af en del sjukdomar, som förut lämnats af medicinalstyrelsen, afgifves från och med 1908, då ärenden tillhörande militärveterinärväsendet öfverflyttades till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, af sistnämnda styrelse.

Slakthusen.

Offentliga slakthus jämte kreatursmarknad finnas inom riket inrättade och i verksamhet sedan år 1904 i *Malmö*, sedan 1905 i *Göteborg* och sedan 1908 i *Eskilstuna*. Kött, som uppslaktadt tillföres städerna, underkastas besiktning å köttbesiktningbyråerna, hvaraf finnas anordnade 2 i Malmö, 2 i Göteborg och 1 i Eskilstuna. Vid hvardera slakthuset finnes såsom chef anställd en veterinärdirektör, hvarförutom finnas i Malmö två biträdande besiktningveterinärer, i Göteborg en sanitetsveterinär och tre assistentveterinärer samt i Eskilstuna en assistentveterinär.

Slakthuset i Malmö.

Under år 1908 hafva 119 personer begagnat sig af slakthuset för slakt af kreatur. Antalet slaktade kreatur har ut-

B. Export.

	Hästar.		Nötkreatur.			Får.		Svin.		Djur af andra slag.
	Föl.	Hingstnar.	Andra slag.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Andra slag.	Beggar.	Andra slag.	
Från Härnösand	—	—	2	—	—	—	—	—	173	—
» Sundsvall	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» Stockholm	—	—	2	8	12	17	5	6	1	12
» Malmö	18	2,848	32	—	36	803	—	41	69	306
» Landskrona	—	81	—	—	—	—	—	—	—	2
» Hälsingborg	247	706	1	—	31	75	1	298	45	22
» Halmstad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» Göteborg	—	61	—	—	—	—	—	—	—	1
» Strömstad	—	9	350	7	1,314	39	—	475	—	2
» Gränstullkamarna mot Norge	1	1	16	1,527	59	3,840	1,606	451	476	1
Summa	266	13,724	1,924	66	5,234	2,543	457	1,296	1,300	359
och fördelar sig exporten på följande länder:										
Till Norge	1	1	26	1,883	66	5,155	1,648	451	951	1
» Finland	—	—	4	8	—	12	17	5	6	1
» Ryssland	—	—	—	12	—	—	—	—	—	5
» Tyskland	—	—	23	—	—	—	—	—	—	328
» Danmark	265	3,668	21	—	67	878	1	339	114	—
» Belgien	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
» Storbritannien	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
» Frankrike	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1

gjort 56,325, hvilket jämfördt med första året af slakthusets verksamhet eller år 1905, då 38,412 djur slaktades, visar en stegring af 17,913 djur. Ökningen hänför sig hufvudsakligen till slaktade svin, som ökats från 17,044 år 1905 till 32,862 år 1908 eller med 15,818 st. — Af de slaktade djuren voro 7,949 storboskap, 7,261 kalvar, 7,222 får, 4 getter, 32,862 svin och 527 hästar. Arbetsdagar ha under året varit 302, och medeltalet nedslaktade kreatur utgör 186 pr dag. Tisdagen har visat sig vara hufvudslaktadag med i medeltal 308 djur, och på lördagen har slaktats minst eller i medeltal 58 djur.

Tillförseln af färskt kött, slaktadt utom staden är sedan slakthusets öppnande stadd i jämnt aftagande. Till köttbesiktningbyråerna har under 1908 införts 16,338 hela och 16 halva kött mot 30,331 hela och 15 halva år 1905.

Hela tillförseln till staden har under år 1908 utgjort 8,135 storboskap, 16,767 kalvar, 10,287 får, 4 getter, 36,775 svin och 704 hästar eller tillsammans 72,671 djur, af hvilka 78 % (storboskap 98 %, svin 89 %) slaktats å slakthuset. Motsvarande siffror år 1905 voro 56 % (97 %, 59 %). Af det tillförda köttet ha 13 hästkött exporterats till Köpenhamn, och till orter inom landet hafva afsändts 3,007 nöt-, svin- och hästkroppar. Totalt kasserats hafva 76 nöt-, 481 kalv-, 8 fårkött, 44 fläsk och 3 hästkött. Efter afdrag af hvad som sålunda afsändts och kasserats återstå 8,024 nöt-, 16,286 kalv-, 10,279 får-, 4 getkött, 33,785 fläsk och 662 hästkött eller tillsammans kött efter 69,040 djur, som sålunda visar köttkonsumtionen i Malmö.

Af köttet ha tillsammans 13,091,5 kg. utgörande kött efter 138 nötkreatur, 3 kalvar, 1/2 får, 172 svin samt 61 mindre köttpartier godkänts till människoföda först efter särskild behandling genom ångkokning. Sekundastämpel för kött af sämre kvalitet har åsatts 9,771 hela kött.

Inbegripet totalt kasserade hafva under året anmärkningar på grund af sjukliga förändringar gjorts i slakthuset å 8,763 djurkroppar af 56,325 besiktigade eller 15 % och å köttbesiktningbyråerna å 2,070 af 16,346 eller 12,6 %.

Angående orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Slakthuset i Göteborg.

Under år 1908 hafva 293 personer begagnat sig af slakthuset i egenskap af yrkesmän. Antalet slaktade kreatur utgjorde 35,862 mot 27,532 år 1906, hvilket sålunda visar en ökning af 8,330 st. Af de slaktade djuren voro 18,633 storboskap, 3,546 kalvar, 1,620 får, 11,734 svin och 328 hästar. Torsdagen har varit hufvudslaktadag.

Till köttbesiktningbyråerna har under 1908 införts 87,417 hela (däraf storboskap 3,407) och 2,652 delade kött mot 94,087 (storboskap 7,098) och 3,510 år 1906. Häraf framgår att tillförseln till Göteborg fortfarande i afsevärd grad går genom köttbesiktningbyråerna, men att den dock betydligt minskats. I särskild hög grad har tillförseln af slaktad storboskap minskats.

Hela tillförseln till slakthus och köttbesiktningbyråer har under år 1908 utgjort 22,383 nötkött, 35,538 kalvar, 22,337 får 43,248 svin och 882 hästar. Häraf hafva totalt kasserats 112 nötkreatur, 525 kalvar, 18 får, 39 svin och 11 hästar. Efter afdrag af dessa samt med tillägg af från Malmö införda 14 hästkroppar och 2,498 fläsk, förut undersökta och stämplade, har för konsumtion inom Göteborgs stad användts köttet efter

22,383 storboskap, 35,538 kalvar, 22,337 får, 45,746 svin och 896 hästar eller tillsammans 126,900 djur med en köttvikt af 11,159,678 kg., som fördelade på stadens invånare utgör pr individ och år 68,7 kg. kött. En icke oväsentlig del af köttet torde visserligen hafva utförts från staden till andra orter, men denna köttkvantitet anses kunna uppvägas af hvad som tillförts staden i saltadt eller rökadt tillstånd.

Inbegripet de totalt kasserade hafva under året anmärkningar på grund af förekomsten af sjukliga förändringar gjorts i slakthuset å 12,646 af 35,862 besiktigade djurkroppar eller 35 % och å köttbesiktningabyråerna hos 4,230 af 88,526 besiktigade eller 4,7 %.

Angående orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Slakthuset i Eskilstuna.

Slakthuset öppnades den 10 febr. 1908 och har sålunda varit i verksamhet under knappast 11 månader. Under denna tid hafva slaktats 7,489 djur nämligen 1,852 nötkreatur, 2,539 kalvar, 614 får, 2,256 svin och 228 hästar. Under samma tid har till köttbesiktningabyrån införts 306 nöt-, 3,418 kalv-, 814 fårkött, 2,208 fläsk och 66 hästkött. Tillförseln har sålunda i allt varit 14,301 djur, af hvilka 52 % slaktats i slakthuset. Tillförseln till slakthuset har stadigt ökats från 160 djur i februari och 473 i mars till 1,013 i december.

Hos 1,784 djur hafva anmärkts sådana sjukliga förändringar att köttet måste helt eller delvis kasseras eller undergå särskild behandling, hvilket utgör 23 % af alla å slakthuset besiktigade. Motsvarande siffror för anmärkningar å köttbesiktningabyrån utgjorde 799 och 11 %.

Ang. orsakerna till kassation eller särskild behandling se Tab. Litt. U.

Tab. Litt. U. Orsakerna till hel eller partiell kassation eller särskild behandling före godkännandet af kött och inälvor samt antalet beslag vid slakthusen år 1908.

Sjukdom o. s. v.	Slakthuset i		
	Malmö. ¹⁾	Göteborg. ²⁾	Eskilstuna. ²⁾
Blodförgiftning. Varfeber	95	5	22
Stelkramp	—	1	—
Strålsvampsjuka	42	49	5
Tuberkulos	5,348	7,784	757
Mjältbrand	1	—	—
Svinsjuka och nässelfeber	302	11	1
Parasitsjukdomar	1,060	2,115	703
Engelska sjukan	—	2	5
Traumatisk mag- och mellangårdsinflammation	—	50	3
Gulsot	6	4	—
Blödningar i levern	—	355	70
Mediastinalemfysem	—	18	—
Njurinflammation, hvit fläckjure	123	92	89
Lifmoder- och jufverinflammation	740	812	70
Korslamhet	—	1	1
Inflammation i leder, senor, senskidor, slemsäckar	303	267	41
Böld	—	283	34
Svulst- och cystabildning	7	108	56
Yttre skador (blod- och foderaspiration, benbrott o. s. v.)	70	625	90
Omogenhet, utmärpling	32	2	—
Elak lukt, förskämning	89	—	—
Andra sjukliga förändringar	—	62	93

¹⁾ Endast de viktigaste kassationsorsakerna anföras.

²⁾ Flere anmärkningar hafva gjorts å samma djur.

I förening med slakthuset är i Eskilstuna inrättad en korffabrik, vid hvilken endast godkänt och stämpladt kött från slakthuset användes. Den färdigberedda korfven förses med plomb, som angifver tillverkningsorten.

Kostnaderna för insändande till veterinärinstitutet af mjölkprof och jufver för undersökning på tuberkulos uppgingo under år 1908 till kr. 517,05 (348,30).

Beträffande tuberkulosen hos nötkreatur och de åtgärder, som i öfrigt blifvit vidtagna till förekommande och hämmande af denna sjukdom, hänvisas till den af landbruksstyrelsen härom afgifna berättelsen.

För de af statsmedel jämlikt föreskriften i § 43 mom. 4 af nåd. förordningen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren, ersatta desinfektionsmedel uppgingo kostnaderna till 1,821.51 (2,850.52) kr.

Karantänsanstalterna

för från utlandet sjöledes införda husdjur.

Jämlikt föreskrifterna i § 4 mom. 1 af Kungl. kungörelsen den 9 december 1898 ang. hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma husdjursjukdomars införande i riket, utfärdade medicinalstyrelsen den 3 januari 1908 kungörelse, att införsel sjöledes af idisslande djur, svinkreatur samt djur hörande till hästsläktet finge äga rum till följande ställen i riket, nämligen: Göteborg, Hälsingborg, Härnösand, Landskrona, Luleå, Malmö, Stockholm, Sundsvall och Söderhamn.

10. Apoteksväsendet. ¹⁾

Tab. Litt. V:1 redovisar för den å apoteken tjänstgörande farmaceutiska personalen. Å samtliga apotek i riket funnos anställda 139 elever för att genomgå föreskrifven lärotid. Dessutom tjänstgjorde å apoteken 250 farmacie kandidater och 630 examinerade apotekare.

Apotekens antal och tillstånd redovisas summariskt i Tab. Litt. V:2.

Med anledning af därom gjorda framställningar har Kungl. Maj:t medgifvit, att själfständiga apotek må upprättas i Härnösand och Karlskrona, hvarjämte filialapoteket i Ramnäs och medikamentsförrådet i Ytterlänns förändrats till själfständiga apotek äfvensom nådigt tillstånd lämnats till inrättandet af medikamentsförråd i Jörn.

Genom nådiga resolutioner hafva privilegier å personella apotek tilldelats G. E. Colleen i Jämshög, F. G. v. Wachenfelt

Tab. Litt. V:1. Å apotek tjänstgörande farmaceutisk personal år 1908.

Elever.	Farmacie studiosi och kandidater.	Examinerade apotekare.	Summa.
139	259	630	1,028

¹⁾ Referent: Medicinalrådet Wawrinsky.

i Storvik, J. A. Hedman i Sollefteå, A. F. R. Hellman i Gamleby, K. R. Sandsjö i Västervik, J. A. Tyrén i Bergsjö, B. R. Berggren i Hessleholm, C. G. Bergquist i Vänersborg, J. E. Hallbergson i Hammarby, P. O. B. Ekholm i Charlottenberg, K. J. F. Glassel i Ockelbo, G. O. Kron i Landskrona (Kronan), F. Lindberg i Ytterlännäs, J. H. H. Grönvall i Bengtstorp, J. F. Nilsson i Nyköping (Phoenix), R. M. Smith i Sunne, A. S. Lundevall i Slite, C. J. Persson i Vrigstad och M. R. F. Wihlander i Borås (Bäfvern).

Apotekaren J. A. Leander har af medicinalstyrelsen erhållit tillstånd att hålla medikamentsförrådet i Jörn.

Afsynade hafva följande apoteksinrättningar blifvit under året nämligen apoteken i Stockholm (Mården och Sälen), Markaryd, Örebro (Falken), Göteborg (Delfinen), Ryd, Skellefteå, Mölndal, Säter, Uppsala (Kronan), Dannemora, Tingsryd, Sotholm, Vänersborg, Mörtfors, Bergsjö, Jämshög, Storvik och Hammarby samt medikamentsförråden i Jörn och Dalarö.

Öfver förrättade årsvisitationer af förste provinsialläkarna hafva från dem inkommit vederbörliga protokoll.

På uppdrag af medicinalstyrelsen hafva under året inspektioner blifvit verkställda af rättskemisten, professor B. V. H. Lindberger, å 20 apoteksinrättningar, nämligen å apoteken i

Motala, Jönköping (Lejonet), Huskvarna, Värnamo, Ljungby, Engelholm, Malmö (Kronan), Helsingborg (Björnen), Lund (Hjorten), Landskrona, Trelleborg, Göteborg (Biet), Mariestad, Skara, Vara, Töreboda, Askersund, Lindsberg och Smedjebacken samt medikamentsförrådet i Ludvika.

11. Barnmorskeväsendet.¹⁾

Under år 1908 hafva vid de tre undervisningsanstalterna för barnmorskor 119 elever blifvit utexaminerade i den allmänna förlossningskonsten och förklarats berättigade att utöfva barnmorskeyrket. Af dessa hafva 58 utgått från läroanstalten i Stockholm, 53 från den i Göteborg och 6 från den i Lund. Vidare hafva 125 barnmorskor, däraf 65 i Stockholm och 60 i Göteborg erhållit undervisning i den instrumentala förlossningskonsten och, efter att däruti hafva ådagalagt godkända insikter och färdighet, förklarats berättigade att utöfva äfven denna del af förlossningskonsten.

¹⁾ Referent: t. f. Medicinalrådet Sederholm.

Tab. Litt. V: 2.

Timade förändringar i apotekens antal och tillstånd m. m. år 1908.

Förut befintliga apotek och deras natur.				Under året nyanlagda.		Vid årets slut befintliga apotek och deras natur.					Af dessa kontrollerades genom			Omsättning i besittningsrätten till apotek.			Beviljade, vid årets slut ännu ofullbordade.		
Sällbara.	Personella.	Filial.	Medikamentsförråd	Personella apotek.	Medikamentsförråd.	Sällbara.	Personella.	Filial.	Medikamentsförråd.	Summa.	Årvisitation.	Afyrning.	Inspektion.	Tilldelade personella privilegier.	Stadfästelse meddelad åt s. k. sällbara.	Summa.	Förut beviljade.	Under året beviljade.	
12	297 ¹⁾	8	48	365	7 ²⁾	1 ³⁾	12 ⁴⁾	304 ⁵⁾	7 ⁶⁾	47 ⁶⁾	370	356	21	20	19	—	19	17)	4 ⁸⁾

¹⁾ Däri medräknadt Drottningholms slottsapotek.

²⁾ Apoteken i Stockholm (Mården och Sälen), Markaryd, Oskarsström, Gamleby, Dannemora och Ryd.

³⁾ Medikamentsförrådet i Jörn.

⁴⁾ Se Tab. N:o 30, kol. 2.

⁵⁾ » » » » » 3.

⁶⁾ » » » » » 4.

⁷⁾ Medikamentsförrådet i Ullared.

⁸⁾ Apoteken Kronan i Härnösand och Pantern i Karlskrona, hvarjämte filialapoteket i Ramnäs och medikamentsförrådet i Ytterlännäs skola förändras till själfständiga apotek.

Tab. Litt. X. Sammandrag af år 1907 inkomna berättelser om af barnmorskor verkställda instrumentförlossningar.

1	2				3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		14		
	Kvinnans ålder.				Förstföderska.	Om-föderska.	Kvinnan		Barnet		Summa förlossningar med tång.	Summa förlossningar med krok.	Summa förlossningar med skarpa instrument.																
	Under 25 år.	25—30 år.	31—40 år.	Öfver 40 år.			frisk.	död.	levande.	dödt.																			
Förlossning med tång	48	81	100	27	171	85	252	4 ¹⁾	244 ²⁾	21	256	—	—																
» » krok	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	1	—																
» » Skarpainstrument	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	—																
Summa	48	81	100	29	171	87	254	4	245	21	256	1	1																
	258				258		258		266		256		258																

¹⁾ En kvinna död strax efter förlossningen sannolikt till följd af ett perforerande magår.

²⁾ Bland förlossningarna med tång äro 8 tvillingförlossningar.

Antalet af inträdessökande vid barnmorskeundervisningsanstalterna var under året 328, af hvilka 180 till vårterminen och 148 till höstterminen. Till kurserna i Stockholm hade 199 anmält sig, af hvilka 64 antogos; till kurserna i Göteborg blefvo 69 antagna af 129 sökande.

Jämlikt föreskrifterna i nåd. kung. den 5 nov. 1890 hafva bland eleverna antagits i Stockholm 12 och i Göteborg 6 till frielever, utvalda enligt vederbörande lärares förslag bland dem, som utmärkt sig för god fattningsgåfva och ordentlighet samt tillika visat sig vara i behof af understöd.

Sedan på extra stat äfven för år 1908 af Riksdagen anvisats ett anslag af 3,000 kronor till repetitionskurser för äldre barnmorskor, hafva sådana kurser varit anordnade i Stockholm med en kurs i februari månad, i hvilken 18 deltago, och en i september med 29 deltagarinnor samt i Göteborg äfvenledes två kurser i februari och september med resp. 8 och 7 deltagarinnor äfvensom dessutom i Lund en kurs i mars månad med 24 deltagarinnor.

Angående barnmorskornas antal och fördelning på olika landsdelar hänvisas till Tab. nr 7.

I tabell Litt. X lämnas en redogörelse för från barnmorskor under redovisningsåret inkomna berättelser öfver af dem verkställda instrumentförlösningsar.

12. Tandläkar- och sjukgymnastväsendet.¹⁾

Tandläkare. Under år 1908 hafva 20 nya tandläkare utexaminerats och 2 med döden afgått, hvadan antalet tandläkare i riket alltså ökats med 18.

¹⁾ Referenter: t. f. Medicinalrådet Sederholm (för tandläkarväsendet) och Medicinalrådet Wawrinsky (för sjukgymnastväsendet).

Stockholm den 29 oktober 1909.

Sjukgymnaster. Antalet under år 1908 legitimerade sjukgymnaster utgör 83, hvaraf 2 manliga och 81 kvinnliga.

Tab. Litt. Y. Antalet behandlade patienter vid sjukgymnastiska institut.

Stad.	Institutets namn.	Antal patienter.	Däraf fri-patienter
Stockholm	Gymnastiska Centralinstitutet	736	672
»	Gymnastiskt-ortopediska institutet	521	1
»	Dr G. Zanders Mediko-mekaniska institut	739	79
»	Med. Lic. J. Arvedasons sjukgymnastiska institut	578	559
»	Dr. P. Haglunds gymn.-ortoped inst.	755	—
»	A. Kjellbergs sjukgymnastiska institut	1,037	1,037
»	Th. Lindfors »	220	8
»	E. Jonassons o. Holmers sjukgymnastiska institut	73	10
Uppsala	Sigrd Nordlings sjukgymnastiska institut	—	—
Norrköping	Karia Sandbergs gymnastikinstitut	—	—
Malmö	Malmö sjukgymnastiska institut	—	—
Lund	Fröken Hilda Lysanders sjukgymnastiska institut	63	4
»	J. G. Thulins sjukgymnastiska institut	—	—
Hälsingborg	Löfvings sjukgymnastiska institut	70	—
Göteborg	Zanderska gymnastikinstitutet	61	—
»	Sellgrens och Lamberts institut	—	—
Borås	Gunhild Svenssons sjukgymnastiska institut	82	9
Karlstad	L. Håkansons sjukgymnastiska institut	—	—
Örebro	Örebro sjukgymnastiska institut	—	—
Göfve	Göfve Mediko-mekaniska sjukgymnastiska institut	—	—
Härnösand	Härnösands »	—	—
Östersund	Nilssons och Cronstedts sjukgymnastiska institut	17	4

Underdånigst

KLAS LINROTH.

RICHARD STENBECK. E. SEDERHOLM. HERM. RINGDAHL. ERIK ÅBERG. FRED. BISSMARK.

A. E. Bastman.

TABELL-BILAGOR.

Tab. Nr 1. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23-25			26	27	28	29	
																						a) Lungrot.	b) Hjern tuberkulos.	c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos.					Spektakel.
Län.	Städer.	Medfödd syfilis.	Andra medfödda sjukdomar och blindingsfel.	Ålderdomssjukdomar.	Smittkoppor.	Mässling.	Scharlakansfeber.	Fläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödrot.	Asiatisk kolera.	Inhemsk kolera, barnkolera.	Epidemisk hjärnfeber.	Kikhosta.	Epidemisk influensa.	Difteri o. stryppsinka.	Varreber.	Barnsängsfeber.	Ros.	Skelramp.	Andra akuta infektions- sjukdomar.	Tuberkelsjukdom.	Syfilis, förfärad.	Spektakel.	Frossa.	Andra kroniska infektions- sjukdomar.			
Stockholms stad	Stockholm	12	181	258	—	15	48	—	5	1	—	69	2	24	68	43	49	6	24	2	1	844	124	76	11	—	1	—	
	Södertälje	—	12	13	—	1	3	—	—	—	—	—	—	1	2	8	—	1	1	—	—	16	5	1	—	—	—	—	
Stockholms	Vaxholm	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	
	Norrköping	—	4	3	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	10	4	1	—	—	—	—	
	Östhammar	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	
Uppsala	Öregrund	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	
	Sigtuna	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Uppsala	—	16	16	—	—	—	—	1	—	—	4	—	—	5	3	6	—	—	—	—	42	6	6	—	—	—	—	
Södermanlands	Enköping	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	5	1	1	—	—	—	—	
	Nyköping	—	4	15	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—	8	—	1	—	1	—	—	15	4	2	—	—	—	—	
	Eskilstuna	—	10	24	—	—	—	—	4	—	—	3	—	6	11	10	3	2	4	—	—	50	10	4	—	—	—	—	
	Torshälla	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—
	Strängnäs	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	Mariefred	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
	Trosa	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	
	Linköping	—	10	25	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	1	—	—	—	1	1	—	25	6	5	—	—	—	—	
	Norrköping	4	42	79	—	—	1	—	2	—	—	9	—	22	2	1	1	3	1	—	—	91	20	11	—	—	—	—	
	Söderköping	—	1	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4	2	—	—	—	—	—	
Jönköpings	Motala	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	
	Vadstena	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	3	1	1	—	—	—	—	
	Skeninge	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Jönköping	—	28	46	—	—	1	—	—	—	—	5	—	16	3	2	3	—	1	1	—	50	11	6	2	—	—	—	—
	Eksjö	—	7	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	2	1	—	—	—	—	
Kronobergs	Grenna	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	
	Värjö	—	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	10	2	2	—	—	—	—	
Kalmar	Kalmar	—	9	31	—	2	—	—	1	—	—	—	—	11	1	3	—	—	—	—	—	21	3	1	—	—	—	—	
	Oskarshamn	—	1	11	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	12	1	1	—	—	—	—	
	Västervik	1	6	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	12	4	—	—	—	—	—	
Götlands	Vimmerby	—	2	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	
	Borgholm	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	
	Visby	—	6	18	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	—	18	3	1	—	—	—	—	
Blekinge	Karlskrona	1	16	21	—	11	7	—	—	—	—	2	—	17	2	2	—	1	1	—	—	53	15	4	—	—	—	—	
	Ronneby	—	4	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	2	1	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	
	Karlshamn	—	6	15	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	—	—	
Kristianstads	Sölvesborg	—	5	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	7	2	—	—	—	—	—	
	Kristianstad	—	10	18	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	2	—	1	2	1	—	—	15	4	1	—	—	—	—	
	Simrishamn	—	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	
	Ängelholm	—	3	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	
Malmöhus	Malmö	3	65	52	—	10	—	—	2	—	—	5	—	21	1	15	6	1	6	—	—	137	42	33	3	—	—	—	
	Lund	—	12	28	—	1	—	—	2	—	—	—	—	3	4	2	1	—	2	—	—	29	6	5	—	—	—	—	
	Landskrona	—	8	31	—	—	4	1	—	—	—	—	—	9	1	1	2	—	—	—	—	15	5	1	—	—	—	—	
	Hälsingborg	—	25	42	—	—	—	—	—	—	—	4	—	8	1	4	3	1	1	2	—	—	41	11	8	—	—	—	—
	Ystad	—	9	20	—	—	—	—	—	—	—	1	—	6	6	1	—	2	—	3	—	—	11	4	1	—	—	—	—
Hallands	Trelleborg	—	7	5	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	2	7	—	—	—	—	—	19	6	3	1	—	—	—	
	Skånör med Falsterbo	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Halmstad	—	14	18	—	1	1	—	2	—	—	1	—	2	1	1	—	—	—	—	—	32	6	1	—	—	—	—		

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1908.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1
Konstitutionsella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fyllerienskap.	Andra kroniska förgiftningsjukdomar.	Sinnesjukdomar	Hjärnsig.	Soakerisjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtfel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Andra sjukdomar i akut och kronisk.	Luftvärdinfektion, akut och kronisk.	Langinfektion.	Akut infektion i magen och tarmarna.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Termbinder och termbräck.	Andra sjukdomar i matsmältningssystemet.	Urinerorganens sjukdomar.	Kräfta.	Svulster af andra slag.	Olyckshandelse eller våda.	Självmord.	Mord eller drupp.	Död af annan orsak.	Summa.	Städer.
43	34	1	43	216	37	123	199	499	222	506	41	109	15	34	25	142	144	433	52	128	108	18	42	5,078	Stockholm.
5	1	—	2	13	1	3	13	3	2	17	—	6	1	1	—	—	13	13	—	3	—	—	3	153	Södertälje.
—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	12	Vaxholm.
—	—	—	—	3	1	1	1	4	1	8	—	2	—	—	—	2	—	8	—	—	2	—	1	62	Norrköping.
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	12	Östhammar.
—	—	—	—	1	—	—	3	1	1	1	—	—	—	—	1	—	—	3	1	2	—	—	—	19	Öregrund.
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	11	Sigtuna.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346	Uppsala.
8	1	—	1	10	2	12	10	48	22	27	9	10	2	2	2	13	10	35	6	7	4	—	—	60	Enköping.
—	—	—	—	4	—	3	3	3	1	6	1	9	1	1	—	—	2	4	1	3	1	—	1	60	Nyköping.
—	—	—	—	3	—	3	2	3	1	4	2	—	—	2	3	2	3	7	—	2	1	—	—	92	Eskestuna.
—	—	—	—	18	—	—	23	1	7	30	2	19	3	4	1	4	16	22	5	14	4	—	9	326	Torshälla.
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	6	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	35	Strängnäs.
—	—	—	—	3	—	1	2	—	—	3	—	1	—	—	1	—	—	4	—	1	2	—	2	30	Mariefred.
—	—	—	—	2	1	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	2	—	—	—	23	Trossa.
—	—	—	—	2	1	—	4	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	235	Linköping.
10	—	—	7	16	3	—	13	27	4	21	6	8	—	2	2	4	5	18	4	5	2	—	—	235	Norrköping.
8	4	—	3	38	5	9	25	48	20	64	6	19	5	3	3	7	12	66	2	11	12	1	7	666	Söderköping.
—	—	—	—	—	—	—	6	—	5	10	—	2	—	—	—	—	—	4	2	1	—	—	—	52	Motala.
—	—	—	—	3	—	4	4	10	1	—	—	1	—	1	—	—	1	5	—	—	2	—	—	42	Vadstena.
—	—	—	—	3	1	—	4	—	—	8	—	3	—	—	—	2	1	4	3	1	—	—	—	40	Skeninge.
—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	5	—	2	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	21	Jönköping.
—	—	—	—	18	2	5	26	4	35	35	5	19	1	4	2	5	10	28	2	8	1	—	1	391	Eksjö.
—	—	—	—	5	—	1	2	4	4	—	1	3	1	1	1	3	2	3	1	1	2	—	—	65	Grenna.
—	—	—	—	2	1	1	1	6	2	3	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	22	Vuxjö.
—	—	—	—	9	—	—	5	10	2	17	—	1	1	—	—	5	6	14	—	3	2	—	—	106	Kalmar.
—	—	—	—	11	2	9	13	8	12	12	3	3	1	1	3	3	4	17	2	3	1	1	—	190	Oskarshamn.
—	—	—	—	3	—	11	7	7	10	9	2	1	5	—	—	3	4	4	—	4	1	—	3	104	Västervik.
—	—	—	—	12	1	8	10	1	16	13	—	3	—	1	—	3	3	5	2	1	—	—	1	116	Vimmerby.
—	—	—	—	2	1	—	3	3	3	3	—	1	—	—	1	—	2	3	—	—	—	—	—	36	Borgholm.
—	—	—	—	2	—	1	—	4	—	4	—	1	—	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	17	Viaby.
—	—	—	—	5	2	3	4	18	3	6	1	5	—	1	1	3	6	10	—	4	3	—	—	130	Karlskrona.
—	—	—	—	17	3	11	15	30	41	48	4	10	13	—	—	5	11	23	2	5	8	—	1	408	Ronneby.
—	—	—	—	3	—	1	1	3	9	3	1	—	—	—	—	1	4	5	—	1	—	—	—	58	Karlskrona.
—	—	—	—	3	—	4	3	24	3	10	3	4	2	—	—	3	2	12	—	1	2	—	—	119	Sölvesborg.
—	—	—	—	2	1	1	2	5	2	5	1	2	—	—	—	1	1	3	—	3	—	—	—	54	Kristianstad.
—	—	—	—	1	6	3	8	9	13	3	13	1	13	1	2	—	2	—	8	—	4	2	2	149	Simrishamn.
—	—	—	—	1	—	1	—	3	1	3	1	1	—	—	—	—	1	6	—	—	—	—	1	32	Ängelholm.
—	—	—	—	5	1	—	—	1	3	4	—	2	—	—	—	1	1	2	—	2	—	1	1	41	Malmö.
—	—	—	—	30	10	38	41	48	92	193	8	53	27	6	1	17	22	54	8	31	12	—	7	1,113	Lund.
—	—	—	—	1	14	3	5	8	25	16	21	3	13	1	2	2	4	7	14	2	10	4	—	250	Landskrona.
—	—	—	—	1	5	2	3	8	1	5	12	1	7	—	—	3	—	5	12	4	1	3	—	156	Hälsingborg.
—	—	—	—	16	4	7	13	18	31	37	4	35	—	2	2	7	10	32	2	12	6	—	—	300	Ystad.
—	—	—	—	8	4	—	5	5	14	16	2	8	4	—	—	5	4	5	1	1	4	1	—	152	Trelleborg.
—	—	—	—	6	1	2	8	6	1	12	—	9	—	1	—	—	—	7	3	4	3	—	—	122	Skånör med Falsterbo.
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	14	Halmstad.
3	1	—	—	6	2	9	3	18	13	30	1	4	—	1	1	3	2	22	3	5	3	—	2	213	

uppgifter om dödsorsakerna i rikets städer år 1908.

30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	1	
Konstitutionella sjukdomar.	Kronisk alkoholsjukdom, fylleriensskap.	Andra kroniska förgiftningssjukdomar.	Sinnesjukdomar.	Hjärnslag.	Socersjuka.	Andra sjukdomar i nervsystemet; sinnesorganens sjukdomar.	Organiskt hjärtefel.	Andra sjukdomar i cirkulationsorganen.	Luftrörsinflammation, akut och kronisk.	Lunginflammation.	Andra sjukdomar i andningsorganen.	Akut inflammation i magen och tarmarna.	Kronisk inflammation i magen och tarmarna.	Blindtarmsinflammation.	Tarmhindret och tarmtricket.	Andra sjukdomar i matsmältningssystemen.	Urinorganens sjukdomar.	Kräfta.	Srutsier af andra slag.	Olyckshändelse eller våld.	Självmord.	Mord eller dråp.	Öfvernaturlig dödsorsak.	Summa.	Städer.	
1	—	—	—	4	1	2	—	2	—	2	1	—	—	—	—	1	1	2	—	1	—	—	—	31	Laholm.	
—	—	—	—	2	—	2	—	4	—	5	—	—	—	—	—	3	—	2	—	2	—	—	—	55	Falkenberg.	
1	1	—	1	3	—	3	—	10	6	13	1	5	—	1	1	3	3	1	1	3	1	—	2	104	Varberg.	
—	1	—	—	2	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	—	—	17	Kungsbacka.	
21	10	—	24	43	21	52	82	86	119	146	24	98	15	14	11	38	54	142	12	59	21	2	6	2,289	Göteborg.	
1	—	—	—	—	—	—	1	—	3	1	1	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	21	Kungälv.
—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	2	1	—	—	—	—	—	1	—	3	1	1	—	—	—	24	Marstrand.
—	—	—	—	5	—	—	—	7	—	4	—	3	—	—	3	1	1	5	1	1	—	—	—	—	49	Lysekil.
1	—	—	—	5	1	5	7	16	8	27	1	6	3	—	1	2	8	13	3	7	5	—	—	—	196	Uddevalla.
1	—	—	—	6	—	1	—	3	3	5	1	—	—	—	2	4	1	2	—	3	2	—	—	—	61	Strömstad.
—	1	—	—	6	1	—	4	4	11	8	—	—	—	2	2	4	3	10	5	—	3	—	—	—	104	Vänersborg.
—	1	—	—	4	—	2	1	1	5	7	1	1	—	—	1	1	1	2	2	2	—	1	—	—	64	Alingsås.
—	2	—	—	12	4	13	19	6	15	16	1	11	2	2	3	9	7	15	—	6	3	—	4	—	267	Borås.
—	—	—	—	2	1	—	—	1	1	5	1	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	25	Ulricehamn.
—	—	—	—	4	—	1	10	2	5	2	—	—	—	1	2	3	4	6	—	—	—	—	—	—	50	Åmål.
—	—	—	—	6	—	—	3	2	4	3	4	1	—	—	—	1	1	1	—	3	—	—	—	—	53	Mariestad.
—	—	—	—	9	—	—	5	5	12	1	—	9	1	—	—	1	1	2	—	1	—	—	2	—	90	Lidköping.
—	—	—	—	4	2	—	1	—	4	6	1	1	2	5	1	1	2	2	—	1	3	—	—	—	85	Skara.
—	—	—	—	6	—	—	8	2	2	5	1	—	—	—	2	1	—	2	2	3	—	—	1	—	61	Skövde.
—	—	—	—	5	1	4	4	4	7	2	1	1	1	1	—	—	—	4	—	—	—	—	1	—	46	Falköping.
1	—	—	—	2	—	—	2	5	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	22	Hjo.
1	1	—	—	10	3	7	9	14	13	33	1	12	—	—	2	3	6	17	—	3	—	—	—	—	214	Karlstad.
3	—	—	—	8	—	3	5	8	6	8	—	3	1	3	—	1	5	14	—	1	—	—	—	—	105	Kristinehamn.
—	—	—	—	8	—	3	—	10	—	1	1	3	—	—	—	2	3	—	1	1	1	—	—	—	52	Filipstad.
—	1	—	—	10	3	4	10	35	20	30	7	—	5	2	—	12	7	18	3	4	5	—	—	—	320	Örebro.
—	—	—	—	2	1	—	1	1	2	2	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	30	Askersund.
—	1	—	—	2	1	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	3	3	2	1	—	—	—	—	36	Nora.
—	1	—	—	1	1	1	1	3	2	6	—	1	—	—	—	3	3	3	1	—	1	—	—	—	34	Lindesberg.
—	—	—	—	9	2	8	5	15	7	16	2	16	2	—	—	7	9	22	1	5	3	—	1	—	224	Västerås.
—	1	—	—	5	—	1	5	9	4	7	—	4	—	—	1	1	—	14	—	1	1	—	—	—	90	Sala.
1	—	—	—	4	1	3	3	5	5	—	—	3	—	—	3	1	2	5	—	—	—	—	—	—	66	Köping.
1	—	—	—	6	1	4	4	3	3	8	—	—	—	—	3	3	1	10	—	1	—	—	—	—	90	Arboga.
1	—	—	—	9	—	4	5	13	11	22	1	1	—	—	2	5	1	7	—	4	2	—	—	—	162	Falun.
—	—	—	—	—	—	—	2	1	3	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	1	—	—	—	19	Säter.
—	1	—	—	1	—	—	1	5	—	2	1	1	—	—	—	1	—	4	—	—	1	—	—	—	36	Hedemora.
3	—	—	—	19	4	9	30	8	11	42	1	12	7	8	2	7	16	42	5	11	7	—	2	—	437	Gäfle.
2	—	—	1	12	—	9	10	16	16	10	5	7	1	—	1	5	7	10	1	5	—	—	2	—	169	Söderhamn.
—	—	—	—	4	—	4	3	8	2	2	—	8	—	—	—	2	2	6	1	1	—	—	—	—	74	Hudiksvall.
3	1	—	1	4	—	7	7	1	1	11	1	17	—	—	—	3	3	6	—	2	4	—	—	—	123	Härnösand.
1	2	—	3	12	3	11	6	18	9	17	3	9	2	—	—	4	10	15	2	4	4	—	—	—	216	Sundsvall.
1	—	—	—	3	—	—	1	—	1	6	—	1	1	1	—	—	—	1	—	3	2	—	—	—	32	Örnsköldsvik.
3	—	—	—	2	1	2	2	1	7	8	2	4	1	—	2	6	2	6	4	3	7	—	1	—	107	Östersund.
—	1	—	—	7	1	1	4	2	—	13	—	—	—	—	—	—	2	4	1	—	—	—	—	—	65	Umeå.
—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	13	Skellefteå.
1	—	—	—	4	—	2	6	10	—	15	1	6	—	1	1	—	2	12	3	13	2	—	—	—	143	Luleå.
1	—	—	—	3	1	1	—	2	1	4	—	3	—	—	—	—	2	2	—	1	—	—	—	—	43	Piteå.
1	1	—	—	—	—	2	1	3	1	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	18	Haparanda.
175	82	1	104	805	149	462	779	1,261	949	1,765	178	649	132	116	100	392	489	1,370	160	449	276	25	110	18,418		

Tab. N:r 2. Sammanställning af hälsovårdsnämndernas uppgifter om *antalet döda* i rikets städer med fördelning efter *ålder och kön* år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Län.	Städer.	M a n k ö n .									Summa mankon. Okänd ålder. 60 år och däröver.	K v i n n k ö n .									Summa kvinnkon. Okänd ålder. 60 år och däröver.	Summa döda.
		Under 1 år.	1-5 år. ¹⁾	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60-80 år.	80-90 år.		90-100 år.	Under 1 år.	1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60-80 år.		
Stockholms stad .	Stockholm	442	174	59	29	48	489	625	635	7	2,508	332	144	50	33	57	363	475	1,116	—	2,570	5,078
	Södertälje	12	9	5	—	1	5	12	20	—	64	9	7	7	2	3	18	11	30	2	89	153
	Vaxholm	—	—	—	—	—	1	3	2	—	6	—	—	—	—	—	—	1	4	—	6	12
Stockholms län .	Norrköping	2	2	1	—	1	1	3	14	—	24	9	2	—	—	—	3	5	19	—	38	62
	Östhammar	1	1	—	—	—	—	—	2	—	7	1	—	—	—	—	—	2	—	—	5	12
	Öregrund	—	1	—	1	—	—	1	6	—	9	—	—	—	—	—	—	3	7	—	10	19
	Sigtuna	—	—	—	—	—	—	1	8	—	9	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2	11
Uppsala	Uppsala	23	14	1	4	7	20	33	65	—	167	21	13	1	6	24	33	80	—	—	179	346
	Enköping	8	—	1	1	—	2	1	17	—	30	4	—	—	1	2	8	15	—	—	30	60
	Nyköping	6	4	1	—	1	9	8	16	—	45	3	2	—	—	3	6	8	25	—	47	92
	Eskilstuna	34	14	8	4	7	23	28	47	—	165	22	15	3	4	7	19	31	60	—	161	326
Södermanlands .	Torshälla	—	—	—	—	—	—	3	9	—	12	1	2	—	—	—	3	3	14	—	23	35
	Strängnäs	—	—	2	—	2	—	1	10	—	15	—	1	—	—	2	1	6	5	—	15	30
	Mariefred	1	—	—	—	2	—	1	3	—	7	—	—	—	—	—	—	—	7	—	7	14
	Trosa	2	1	—	2	—	2	2	7	—	16	—	—	—	—	—	—	1	6	—	7	23
	Linköping	18	6	2	3	2	14	15	44	—	104	12	9	4	1	2	17	20	66	—	181	235
	Norrköping	61	28	7	4	7	40	55	105	—	307	53	25	8	4	13	53	44	159	—	359	666
Östergötlands .	Söderköping	1	2	—	—	—	2	2	18	—	25	2	1	1	—	—	2	5	16	—	27	52
	Motala	—	1	—	—	—	1	3	15	—	20	1	—	—	—	—	1	3	17	—	22	42
	Vadstena	—	2	1	—	—	3	4	8	—	18	—	2	1	—	—	3	3	13	—	22	40
	Skeninge	2	1	—	—	1	1	—	6	—	11	—	—	—	—	—	—	—	10	—	10	21
	Jönköping	41	14	3	4	7	19	19	68	—	175	31	11	5	4	10	25	33	97	—	216	391
Jönköpings . . .	Ekajö	6	1	—	1	—	4	3	13	—	23	7	3	1	—	—	2	5	19	—	37	65
	Greana	—	—	—	—	—	—	2	8	—	10	—	—	—	1	—	1	—	10	—	12	22
Kronobergs . . .	Växjö	4	3	1	1	—	6	6	16	—	37	3	3	—	1	—	7	11	44	—	69	106
	Kalmar	15	7	1	2	1	15	17	34	—	92	11	12	—	1	3	13	15	52	—	107	199
	Oskarshamn	11	4	1	1	1	9	6	22	—	55	5	4	3	—	3	3	7	26	—	49	104
Kalmar	Västervik	15	2	—	1	1	4	6	24	—	53	7	2	—	—	2	2	8	40	—	63	116
	Vimmerby	5	2	1	—	—	1	4	12	—	25	1	—	—	1	—	3	1	5	—	11	36
	Borgholm	1	1	—	1	—	1	2	2	—	8	—	—	—	—	—	—	2	7	—	9	17
Gottlands	Visby	9	—	2	2	2	5	11	22	—	53	6	1	5	1	1	7	9	47	—	77	130
	Karlskrona	50	31	6	4	2	30	27	50	—	200	39	26	6	7	5	20	27	78	—	208	408
Blekinge	Ronneby	5	3	3	—	1	—	2	16	—	30	6	1	—	—	—	3	5	13	—	28	58
	Karlshamn	6	3	2	—	—	4	6	21	—	42	10	3	—	—	3	4	11	46	—	77	119
	Sölvesborg	11	2	1	—	1	3	3	8	—	29	4	3	—	—	—	3	1	13	1	25	54
	Kristianstad	24	5	2	—	—	10	16	19	—	76	14	4	1	1	3	10	9	31	—	73	149
Kristianstads . .	Simrishamn	3	—	—	—	—	2	3	8	—	16	—	1	—	—	—	2	1	12	—	16	32
	Ängelholm	4	—	—	—	—	2	3	8	2	19	5	—	—	—	1	2	1	13	—	22	41
	Malmö	166	80	8	5	8	71	92	119	4	553	159	87	11	7	12	61	75	148	—	560	1,113
	Lund	30	9	2	2	2	15	26	44	—	130	18	10	1	3	—	17	17	54	—	120	250
	Landskrona	21	6	5	1	—	8	12	29	—	82	11	9	2	3	1	10	10	28	—	74	156
Malmöhus	Hälsingborg	51	22	5	3	2	23	28	47	—	181	47	20	1	2	8	24	29	78	—	200	390
	Ystad	21	5	—	1	1	6	5	28	—	67	23	2	2	1	2	11	7	37	—	85	152
	Trelleborg	11	5	2	2	2	8	7	17	1	55	8	7	4	1	2	7	9	29	—	67	122
	Skanör med Falsterbo	1	—	—	—	—	2	—	5	—	8	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	14
Hallands	Halmstad	18	14	2	—	—	23	17	35	—	109	13	5	5	1	1	13	12	54	—	104	213

¹⁾ Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 2. (Forts.)

1	2	M a n k ö n .									12	K v i n n k ö n .									22	23											
		3	4	5	6	7	8	9	10	11		Summa mankön.	Under 1 år.	1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver.			Okänd ålder.	Summa kvinnön.	Under 1 år.	1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	och däröfver.	Okänd ålder.
Hallands	Laholm	—	2	1	1	—	—	1	7	1	13	1	1	—	—	1	—	2	12	1	18	31											
	Falkenberg	7	1	1	1	1	3	6	4	1	25	7	1	1	1	3	3	1	12	1	30	55											
	Varberg	10	2	2	1	4	6	14	14	—	53	7	2	2	1	3	9	4	23	—	51	104											
	Kungsbacka	2	—	—	—	1	2	1	5	—	11	—	—	—	—	1	1	2	2	—	6	17											
Göteborgs och Bohus	Göteborg	214	141	28	22	36	176	213	304	—	1,134	184	104	30	16	41	161	154	465	—	1,155	2,289											
	Kungälf	2	2	—	—	—	2	5	2	—	13	1	1	1	1	—	1	1	2	—	8	21											
	Marstrand	1	—	—	—	—	2	1	4	—	8	1	1	1	—	1	—	4	8	—	16	24											
	Lysekil	4	—	—	—	—	2	8	5	—	19	—	1	2	1	—	2	4	20	—	30	49											
	Uddevalla	16	4	3	1	2	16	19	38	1	100	7	7	1	2	1	12	13	53	—	96	196											
	Strömstad	3	2	—	—	1	6	6	15	—	33	4	—	—	—	—	4	4	16	—	28	61											
Ältsborgs	Vänersborg	2	4	1	1	2	8	11	19	—	48	8	5	1	2	2	7	8	23	—	56	104											
	Alingsås	4	5	1	—	—	6	2	8	—	26	4	3	—	—	—	8	3	20	—	38	64											
	Borås	21	14	3	1	6	28	19	47	3	142	26	14	3	1	4	16	22	38	1	125	267											
	Ulricehamn	1	—	—	—	—	—	2	5	—	8	2	1	—	—	—	3	1	10	—	17	25											
Skaraborgs	Åmål	1	—	—	—	2	2	7	12	—	24	1	—	1	1	—	1	4	18	—	26	50											
	Mariestad	5	1	1	—	—	7	1	13	—	28	1	4	—	1	—	2	4	13	—	25	53											
	Lidköping	8	2	1	1	1	3	4	12	—	32	10	3	—	2	3	7	6	27	—	58	90											
	Skara	7	—	—	3	1	6	10	23	—	50	4	—	1	2	2	2	8	16	—	35	85											
	Sköfde	4	—	—	1	—	3	5	10	—	23	4	1	—	2	2	7	4	18	—	38	61											
	Falköping	5	2	—	—	—	1	2	7	—	17	6	1	2	—	3	1	3	13	—	29	46											
Värmlands	Hjo	2	—	—	—	—	—	—	11	—	13	—	1	1	—	—	—	2	5	—	9	22											
	Karlstad	30	14	5	1	3	15	5	29	—	102	22	14	6	2	2	9	18	39	—	112	214											
	Kristinehamn	6	2	3	2	—	5	7	25	2	52	7	2	1	—	2	7	4	28	2	53	105											
	Filipstad	2	1	—	—	—	2	8	15	—	28	2	—	1	—	1	4	2	14	—	24	52											
Örebro	Örebro	28	7	5	2	6	26	22	52	—	148	24	10	5	5	4	28	32	64	—	172	320											
	Askersund	—	1	—	—	—	—	4	5	—	10	2	—	—	2	1	1	1	13	—	20	30											
	Nora	—	—	1	—	—	2	4	11	—	18	—	1	—	—	—	2	3	12	—	18	36											
	Lindesberg	2	1	—	1	—	5	2	6	—	17	2	1	—	1	1	—	1	11	—	17	34											
Västmanlands	Västerås	19	7	3	3	4	11	19	38	—	104	21	11	2	2	5	18	14	47	—	120	224											
	Sala	7	1	—	—	3	4	8	17	—	40	3	5	2	1	1	7	8	23	—	50	90											
	Köping	4	1	—	—	2	6	4	18	—	35	3	2	1	—	—	6	4	15	—	31	66											
	Arboga	2	1	—	—	1	2	6	25	—	37	5	3	3	—	3	3	7	29	—	53	90											
Kopparbergs	Falun	10	2	2	2	3	7	17	31	—	74	14	6	5	1	3	8	14	37	—	88	162											
	Säter	2	1	—	—	1	2	3	2	—	11	1	1	—	—	—	2	—	4	—	8	19											
Gäflleborgs	Hedemora	2	1	1	—	—	3	3	5	—	15	2	2	1	—	—	1	5	10	—	21	36											
	Gäflle	39	16	3	—	9	24	28	86	1	206	30	15	7	7	8	35	42	85	2	231	437											
	Söderhamn	10	8	3	4	4	9	12	35	—	85	19	6	2	1	1	10	10	35	—	84	169											
Västernorrlands	Hudiksvall	7	4	—	2	1	5	10	10	—	39	4	3	—	1	—	3	9	15	—	35	74											
	Härnösand	8	4	3	1	2	10	17	25	—	70	14	6	2	1	1	10	4	15	—	53	123											
	Sundsvall	18	6	3	4	3	18	27	30	1	110	12	6	2	—	7	17	25	37	—	106	216											
Jämtlands	Örnsköldsvik	4	1	3	—	1	2	5	1	—	17	3	4	1	—	1	—	4	2	—	15	32											
	Östersund	14	1	—	1	3	7	13	17	—	56	9	5	4	—	1	8	8	16	—	51	107											
Västerbottens	Umeå	6	3	—	—	2	4	5	7	—	27	4	7	1	—	1	2	6	17	—	38	65											
	Skellefteå	—	1	1	—	—	—	—	1	—	3	2	—	—	1	2	2	1	2	—	10	13											
Norrbottens	Luleå	10	7	3	3	4	10	16	16	—	69	15	12	2	2	6	12	8	17	—	74	143											
	Piteå	5	—	1	—	—	1	3	9	—	19	5	1	—	—	1	2	2	13	—	24	43											
	Haparanda	1	3	—	—	—	1	3	3	—	11	—	1	—	—	—	2	2	2	—	7	18											
Summa		1,697	755	217	188	219	1,344	1,715	2,816	24	8,925	1,401	712	217	140	271	1,214	1,452	4,076	10	9,493	18,418											

1) Från och med 1 år intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 3. Öfversikt öfver dödsorsakerna i rikets städer enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1908.

Dödsorsak. (Enligt K. Med. styrs. cirk. den 9 dec. 1891.)	M a n k ö n .										Summa mankon.	K v i n n k ö n .										Summa kvinnkon.	Summa summan.
	Under 1 år.	1-5 år. ¹⁾	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Orsak ålder.	Under 1 år.		1-5 år.	5-10 år.	10-15 år.	15-20 år.	20-40 år.	40-60 år.	60 år och däröfver.	Orsak ålder.				
	Medfödd syfilis	17	—	—	—	—	—	—	—	1		18	7	—	—	—	—	—	—	—	—		
Andra medfödda sjukdomar och bildningsfel	471	3	1	—	—	—	—	—	—	475	379	6	—	—	—	—	—	—	—	385	860		
Ålderdomssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	1	557	1	559	—	—	—	—	—	—	1	1,141	1,143	1,702		
Smittkoppor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	11	22	7	1	—	—	—	—	42	91		
Mässling	20	26	3	—	—	—	—	—	—	—	51	1	20	7	1	—	—	—	—	29	80		
Scharlakansfeber	—	30	18	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
Fläcktyfus	—	—	—	2	2	7	—	21	7	1	40	—	1	2	1	2	16	7	3	32	72		
Tarmtyfus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1		
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Asiatisk kolera	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Inhemsk kolera, barnkolera	78	10	—	—	1	—	—	—	—	—	89	72	6	—	—	—	—	—	—	78	167		
Epidemisk hjärnfeber	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	2	—	1	—	2	—	—	5	9		
Kikhosta	60	49	3	—	—	—	—	—	—	—	112	77	59	—	—	—	—	—	—	186	248		
Epidemisk influensa	6	2	—	—	2	—	6	11	61	—	88	3	3	—	1	1	3	10	115	137	225		
Difteri och stryppsjuka	6	63	17	3	2	—	3	1	—	—	95	4	46	31	7	—	5	—	—	93	188		
Varfeber	19	4	3	3	1	14	18	7	—	—	69	13	2	1	—	3	19	13	7	58	127		
Barnsängsfeber	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	22	2	—	26	26		
Ros	17	—	1	—	—	—	3	4	14	—	39	10	2	—	—	3	2	6	16	39	78		
Stelkramp	6	—	1	2	—	—	—	1	—	—	10	3	—	—	—	—	2	—	—	5	15		
Andra akuta infektionssjukdomar	3	—	—	—	1	5	—	—	—	—	9	4	—	—	—	1	—	—	—	5	14		
Tuberkelsjukdom: a) Lungsot	18	43	17	27	113	617	359	146	3	1,343	14	38	32	46	164	621	305	131	1	1,352	2,695		
b) Hjärttuberkulos	52	128	28	21	3	8	4	1	—	245	45	130	42	16	13	13	5	—	—	264	609		
c) Tuberkulos i andra organ och allmän tuberkulos	11	31	17	11	14	28	19	10	1	142	7	28	20	11	8	35	20	9	—	188	280		
Syfilis, förvärfvad	—	—	—	—	—	—	4	10	2	16	—	—	—	—	—	2	3	2	—	7	23		
Spetalska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Frossa	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2		
Andra kroniska infektionssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	2		
Konstitutionella sjukdomar	15	20	2	2	1	13	16	12	1	82	24	11	1	—	2	7	31	16	1	93	175		
Kronisk alkoholsjukdom. Fyllerigalenskap	—	—	—	—	—	25	42	7	2	76	—	—	—	—	—	2	4	—	—	6	82		
Andra kroniska förgiftningssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1		
Sinnessjukdomar	—	—	—	1	—	13	36	13	—	63	—	—	—	—	1	5	20	15	—	41	104		
Hjärnslag	7	1	—	—	—	3	95	238	—	345	5	4	—	—	3	74	374	—	—	460	805		
Soekersjuka	—	3	—	3	6	17	29	21	—	79	—	—	1	2	2	16	17	—	—	70	149		
Andra sjukdomar i nervsystemet samt sinnesorganens sjukdomar	56	35	13	4	8	29	39	57	1	242	48	36	5	8	6	41	35	41	—	220	462		
Organiskt hjärtfel	5	8	9	13	10	62	86	109	—	302	2	3	9	15	14	89	148	197	—	477	779		
Andra sjukdomar i cirkulationsorganen	3	1	3	3	2	37	133	434	1	617	3	3	5	3	5	34	78	513	—	644	1,261		
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	235	60	5	2	2	3	27	124	1	459	196	56	6	1	2	5	17	207	—	490	949		
Lunginflammation	213	113	11	4	6	86	145	270	2	850	161	145	16	5	10	37	133	407	1	915	1,765		
Andra sjukdomar i andningsorganen	13	10	2	1	1	10	24	37	—	98	10	6	1	1	1	11	20	30	—	80	178		
Akut inflammation i magen och tarmarna	281	48	6	1	1	2	5	6	—	350	219	36	4	1	—	6	7	25	1	299	649		
Kronisk inflammation i magen och tarmarna	43	13	—	—	—	—	4	11	—	71	37	6	—	1	1	1	5	10	—	61	132		
Blindtarmsinflammation	1	7	5	3	3	17	20	7	—	63	—	6	4	3	5	11	15	9	—	53	116		
Tarmhinder och tarmbräck	5	—	1	1	2	1	10	20	—	40	6	—	—	—	1	6	9	38	—	60	100		
Andra sjukdomar i matsmältningssystemet	11	7	2	—	5	24	76	49	1	175	12	13	6	3	3	52	57	71	—	217	392		
Urinorganens sjukdomar	1	4	3	8	6	42	102	139	—	305	3	4	3	4	7	37	53	72	1	184	459		
Kräfta	—	—	—	—	—	18	188	350	—	556	—	—	—	—	—	29	276	507	2	914	1,370		
Svulster af andra slag	—	2	4	—	2	18	24	16	—	66	1	3	2	2	4	19	29	34	—	94	160		
Olyckshändelse eller våda	8	30	39	20	11	112	82	44	6	352	8	11	8	3	7	16	16	28	—	97	449		
Själfmord	—	—	—	—	4	91	82	41	2	220	—	—	—	—	1	22	22	10	1	56	276		
Mord eller dråp	4	1	1	—	1	3	—	—	—	11	8	1	2	—	—	3	—	—	—	14	25		
Annan dödsorsak	10	2	—	1	4	6	13	11	—	47	8	3	2	3	2	18	11	16	—	63	110		
Summa	1,699	755	217	138	219	1,344	1,715	2,816	24	8,925	1,401	712	217	140	271	1,214	1,452	4,076	10	9,493	18,418		

¹⁾ Från och med 1 intill 5 år o. s. v.

Tab. N:r 4. Öfversikt öfver några af de viktigaste dödsorsakerna i rikets städer med fördelning på månader enligt hälsovårdsnämndernas uppgifter år 1908.

Dödsorsak.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Ålderdomssjukdomar	219	239	152	134	136	129	111	97	105	107	149	119	1,697
Mässling	14	14	11	10	13	7	2	1	—	5	11	3	91
Scharlakansfeber	3	7	7	5	7	6	4	6	9	3	10	13	80
Tarmtyfus	4	4	8	5	1	3	3	4	15	7	9	9	72
Rödsot	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Inhemsk kolera, barnkolera	8	1	5	2	6	11	29	62	24	12	3	4	167
Kikhosta	18	21	32	24	20	20	22	24	15	14	13	25	248
Epidemisk influensa	44	122	31	10	5	2	1	—	1	—	4	3	223
Difteri och stryppsjuka	23	23	14	20	12	6	9	8	6	17	22	27	187
Lungsot	268	276	249	250	250	240	210	180	176	186	203	201	2,689
Luftrörsinflammation, akut och kronisk	102	108	93	125	111	85	51	32	47	50	75	75	954
Lunginflammation	211	227	176	215	177	137	85	65	75	114	125	151	1,758
Akut inflammation i magen och tarmarna	41	27	36	28	42	44	72	130	92	44	47	46	649
Självmord	27	18	21	26	34	32	29	18	18	20	11	22	276

Tab. N:r 5. Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e .												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
a. Smittkoppor. ¹⁾													
Jämtlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b. Mässling.													
Stockholms stad	42	19	16	14	10	5	5	1	—	10	2	1	²⁾ 125
Stockholms län	105	101	64	79	17	12	13	1	2	1	4	—	399
Uppsala	43	12	25	15	9	1	1	1	1	—	—	—	108
Södermanlands	16	18	33	15	5	8	6	8	1	5	11	28	154
Östergötlands	35	24	20	25	12	4	3	5	2	1	5	4	140
Jönköpings	24	85	43	65	73	16	4	5	22	12	4	20	373
Kronobergs	6	15	1	4	12	6	1	1	2	1	1	—	50
Kalmar	7	22	8	1	3	19	12	7	3	31	45	42	200
Gottlands	3	15	16	—	10	2	20	3	148	131	103	61	512
Blekinge	2	32	182	262	52	16	11	—	—	5	1	5	568
Kristianstads	35	94	79	30	17	14	12	5	2	39	29	52	408
Malmöhus	78	44	63	63	77	86	48	12	1	19	51	164	706
Malmö stad	1	—	2	5	17	32	58	24	77	332	399	142	²⁾ 1,089
Hallands län	46	47	38	54	37	31	35	23	7	11	39	17	385
Göteborgs och Bohus	43	6	13	15	40	21	15	6	43	31	11	3	247
Göteborgs stad	59	94	51	53	43	32	10	2	—	—	—	1	²⁾ 345
Älfsborgs län	25	4	5	7	9	13	1	16	7	23	81	83	274
Skaraborgs	18	154	46	6	9	9	1	—	—	—	—	—	243
Värmlands	121	233	220	189	99	159	107	71	131	64	63	118	1,575
Örebro	48	77	185	141	51	6	20	10	1	—	—	—	540
Västmanlands	120	141	183	61	45	30	4	4	—	—	—	—	588
Kopparbergs	147	216	252	399	261	94	42	13	9	10	1	—	1,444
Gäflleborgs	107	93	89	116	88	87	108	18	13	33	21	7	780
Västernorrlands	122	218	246	644	578	165	54	17	3	5	1	3	2,056
Jämtlands	61	56	42	42	40	26	9	2	—	7	14	5	304
Västerbottens	94	258	376	604	543	167	66	32	15	33	46	27	2,266
Norrbottnens	230	151	62	36	26	3	2	—	—	—	—	—	510
Summa	1,638	2,229	2,360	2,945	2,188	1,064	668	287	490	804	982	784	16,389
c. Scharlakansfeber. ¹⁾													
Stockholms stad	118	106	98	75	67	67	49	52	110	167	260	226	1,390
Stockholms län	68	36	40	38	34	41	37	25	44	37	87	63	550
Uppsala	4	2	8	—	5	5	3	3	9	3	12	7	61
Södermanlands	2	2	5	9	3	9	6	6	42	37	63	72	256
Östergötlands	7	26	3	6	2	8	8	20	63	90	66	61	360
Jönköpings	33	69	16	15	25	9	5	3	4	9	14	11	213
Kronobergs	7	1	29	7	5	6	1	—	5	3	15	5	84
Kalmar	13	10	5	26	31	22	20	23	53	42	52	41	338
Gottlands	6	10	6	1	6	2	9	1	5	1	1	8	56
Blekinge	13	6	21	13	6	2	1	8	12	14	14	9	119
Kristianstads	—	8	10	1	—	1	—	—	1	—	6	6	33
Malmöhus	22	27	34	28	36	6	13	11	5	4	2	6	194
Malmö stad	1	3	2	3	1	—	1	—	2	2	—	9	24
Hallands län	3	2	—	7	4	23	4	1	13	—	9	23	89

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	Summa.
Göteborgs och Bohus	9	5	26	3	12	7	7	12	21	16	32	19	169
Göteborgs stad	54	48	34	33	26	6	10	8	21	29	20	30	319
Älfsborgs län	23	18	12	9	2	13	12	41	34	61	21	41	287
Skaraborgs	5	2	3	3	2	2	2	1	—	10	7	—	37
Värmlands	5	6	3	6	2	4	1	1	1	5	2	—	38
Örebro	7	5	27	11	15	27	12	54	44	37	21	58	318
Västmanlands	12	8	10	3	4	1	3	37	17	41	76	75	287
Kopparbergs	—	—	5	13	8	18	15	17	8	—	11	11	107
Gäflleborgs	17	13	1	15	10	8	4	2	10	11	19	13	123
Västernorrlands	16	7	4	3	8	6	14	5	25	54	26	31	199
Jämtlands	6	1	11	4	7	—	—	—	—	—	—	—	31
Västerbottens	10	4	—	2	—	—	—	—	8	—	22	5	52
Norrbottens	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	14	1	16
Summa	461	425	408	335	321	293	299	331	557	675	872	833	5,750
<i>d. Fläcktyfus.</i>													
Malmöhus län	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
<i>e. Tarmtyfus. ¹⁾</i>													
Stockholms stad	1	—	—	—	3	7	8	9	3	—	3	—	34
Stockholms län	1	—	—	2	1	1	12	13	13	4	3	6	56
Uppsala	1	12	10	5	1	—	1	15	3	—	3	2	53
Södermanlands	5	4	12	17	11	5	6	19	15	27	5	5	131
Östergötlands	7	5	3	2	2	2	11	6	6	17	10	11	82
Jönköpings	—	2	2	—	8	2	5	1	9	2	1	1	33
Kronobergs	1	1	—	—	2	3	1	1	3	1	—	1	14
Kalmar	7	8	6	3	7	5	10	6	6	1	4	3	66
Gottlands	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	1	4	9
Blekinge	—	—	7	1	—	2	5	14	2	9	10	3	53
Kristianstads	6	2	1	2	12	1	8	1	6	1	2	3	45
Malmöhus	8	4	4	4	5	12	6	9	14	17	15	3	101
Malmö stad	5	3	—	1	—	2	6	2	1	7	2	5	34
Hallands län	12	6	2	3	3	11	14	7	23	9	4	1	95
Göteborgs och Bohus ²⁾	5	19	9	7	7	8	20	7	25	10	7	3	127
Göteborgs stad	8	3	8	2	5	11	13	17	136	53	28	21	305
Älfsborgs län	5	—	2	6	3	13	11	42	43	11	6	7	149
Skaraborgs	1	3	3	4	3	2	7	5	14	17	6	1	66
Värmlands	1	—	3	14	1	3	—	1	3	5	1	1	33
Örebro	5	6	19	5	6	16	16	37	15	6	7	2	140
Västmanlands	26	11	22	2	1	7	4	7	22	3	6	2	113
Kopparbergs	—	2	6	3	7	3	5	3	5	14	4	5	57
Gäflleborgs	1	—	1	3	3	3	1	5	14	4	1	1	37
Västernorrlands	3	7	8	4	3	1	1	4	6	4	—	1	42
Jämtlands	1	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	1	6
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	2
Norrbottens	3	1	9	1	1	3	—	—	2	5	3	1	33
²⁾ Summa	113	99	140	91	96	123	172	233	391	227	132	99	1,916
<i>f. Rödsoth. ¹⁾</i>													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	—	—	—	—	—	—	8	18	6	—	—	—	32
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	1	17	9	4	2	—	33
Kalmar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gottlands	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Blekinge	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hallands län	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	10	—	—	—	—	1	—	—	11
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	8	—	—	—	—	—	8	—	—	—	1	17
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	3	1	—	1	—	4	8	1	—	—	—	18
Kopparbergs	—	—	—	—	1	—	1	—	1	11	—	—	14
Gäflleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	16
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	18
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	1	16	—	24	—	1	—	23	36	15	9	—	125
Norrbottens	—	—	—	—	—	—	—	—	18	8	—	—	26
Summa	3	27	3	24	12	2	33	74	90	41	11	1	321

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
h. Inhemsk kolera, barnkolera.													
Stockholms stad	—	1	—	1	—	2	3	5	5	—	—	1	18 ²⁾
Stockholms län	—	1	—	—	1	3	3	6	3	—	—	1	18
Uppsala	—	—	—	—	—	—	1	3	—	2	—	—	6
Södermanlands	1	—	1	—	2	1	4	5	1	—	—	—	15
Östergötlands	1	—	—	1	—	1	—	5	—	2	—	1	11
Jönköpings	—	—	—	—	1	—	—	8	—	—	—	—	9
Kronobergs	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	3
Kalmar	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	1	1	1	1	2	—	—	2	—	—	—	—	8
Kristianstads	—	—	—	—	3	—	—	6	4	—	—	—	15
Malmöhus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	3	—	2	—	—	5 ²⁾
Hallands län	—	—	2	—	1	1	1	7	1	—	—	—	13
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ²⁾
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	1	9	16	1	—	—	—	27
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	3
Skaraborgs	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	3	—	7
Värmlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	1	—	—	—	1	1	4	10	1	—	1	1	20
Västmanlands	1	1	1	2	1	1	3	3	—	2	—	3	18
Kopparbergs	1	1	1	—	2	155	1	14	1	—	—	—	176
Gälfborgs	—	8	1	—	3	2	4	6	5	4	—	3	36
Västernorrlands	—	1	—	—	—	—	5	27	5	2	—	—	40
Jämtlands	—	—	—	—	1	1	5	5	—	—	—	—	12
Västerbottens	—	—	—	—	1	—	3	5	5	2	1	—	17
Norrbottnens	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	—	3
Summa	6	14	7	5	20	170	54	142	32	16	5	10	481
i. Epidemisk hjärnfeber.													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— ²⁾
Stockholms län	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	4
Uppsala	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Östergötlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jönköpings	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Kronobergs	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	3
Kalmar	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
Kristianstads	—	—	—	2	—	—	1	—	2	—	2	—	7
Malmöhus	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	1	4
Malmö stad	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ²⁾
Hallands län	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	1	4
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— ²⁾
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— ²⁾
Älfsborgs län	—	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	4
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2
Värmlands	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4
Örebro	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Kopparbergs	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Gälfborgs	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	1	—	5
Västernorrlands	—	1	3	2	1	2	—	1	—	—	—	—	10
Jämtlands	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	4
Västerbottens	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	4	6	5	12	4	14	3	2	5	2	4	5	66
j. Akut barnförlamning.													
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1 ²⁾
Stockholms län	—	—	—	—	—	1	—	1	4	—	—	1	7
Uppsala	—	—	—	2	1	1	—	4	—	—	—	—	8
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	3
Östergötlands	—	1	—	—	1	1	1	—	5	2	2	—	14
Jönköpings	3	—	—	1	—	—	—	1	2	8	2	1	18
Kronobergs	—	6	3	5	5	3	—	9	16	8	1	—	56
Kalmar	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	3
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blekinge	1	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Kristianstads	—	4	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	7
Malmöhus	1	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	4
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— ¹⁾
Hallands län	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Göteborgs och Bohus	1	—	—	—	—	—	3	1	7	5	—	4	21

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
Göteborgs stad	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Älfsborgs län	—	7	—	—	2	—	3	5	7	—	—	—	29
Skaraborgs	1	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	1	6
Värmlands	1	—	—	—	2	—	—	8	15	5	—	—	36
Örebro	—	2	—	4	—	—	1	7	7	7	—	3	32
Västmanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Gäflleborgs	—	—	—	—	—	—	1	2	3	3	—	—	10
Västernorrlands	1	1	—	—	1	1	—	3	5	4	—	—	18
Jämtlands	—	—	—	—	1	3	—	1	1	3	—	—	14
Västerbottens	3	—	—	1	1	—	3	—	1	—	—	1	10
Norrbottnens	2	—	—	—	1	1	—	1	—	—	2	4	11
Summa	17	22	3	14	16	14	15	44	74	55	24	18	316
k. Kikhosta.													
Stockholms stad	20	15	20	18	9	8	8	5	5	3	—	3	116
Stockholms län	31	18	15	22	24	14	22	8	10	10	17	6	197
Uppsala	60	56	62	31	33	27	5	1	10	—	3	—	288
Södermanlands	29	35	38	18	11	3	15	19	32	21	10	17	248
Östergötlands	44	38	59	30	24	79	77	85	76	58	35	56	661
Jönköpings	68	67	86	87	55	83	66	50	44	39	42	27	714
Kronobergs	4	5	17	35	24	9	7	13	41	36	36	54	281
Kalmar	51	25	53	41	23	39	49	38	44	54	48	60	525
Gottlands	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Blekinge	5	15	26	101	113	86	86	58	33	37	35	29	624
Kristianstads	23	36	35	32	31	15	21	35	34	87	75	70	494
Malmöhus	22	17	71	62	130	193	248	198	174	161	147	136	1,559
Malmö stad	13	24	91	188	187	166	119	99	62	76	46	30	1,101
Hallands län	19	17	9	21	17	20	19	9	1	10	25	23	190
Göteborgs och Bohus	11	23	58	30	19	55	90	68	29	65	63	65	576
Göteborgs stad	146	119	55	38	21	16	31	23	42	23	27	53	594
Älfsborgs län	127	107	108	77	68	41	85	64	23	37	37	39	813
Skaraborgs	8	14	17	9	26	14	23	4	10	17	4	18	164
Värmlands	89	39	27	25	39	24	31	13	26	18	36	9	376
Örebro	51	33	21	14	4	25	16	3	16	18	42	33	276
Västmanlands	13	2	2	3	2	5	3	1	7	7	13	5	63
Kopparbergs	9	11	13	8	17	24	56	58	56	68	60	43	423
Gäflleborgs	62	52	51	59	79	69	75	65	49	40	14	20	635
Västernorrlands	13	16	20	23	44	26	54	31	117	86	128	124	682
Jämtlands	43	34	34	31	27	22	65	91	77	41	15	32	512
Västerbottens	51	52	53	87	85	51	25	22	4	4	14	2	450
Norrbottnens	8	8	37	20	7	2	10	15	15	54	23	18	217
Summa	1,010	878	1,078	1,110	1,119	1,116	1,306	1,076	1,083	1,090	997	962	12,780
l. Influensa.													
Stockholms stad	721	459	123	36	13	10	10	8	8	13	29	39	1,469
Stockholms län	562	823	382	125	73	24	17	24	12	41	54	91	2,228
Uppsala	189	616	375	188	66	27	20	3	9	23	47	55	1,618
Södermanlands	311	722	312	86	39	13	9	14	20	20	31	39	1,616
Östergötlands	462	1,289	725	152	27	12	18	3	8	19	47	36	2,798
Jönköpings	228	351	204	67	32	3	7	2	1	2	6	17	920
Kronobergs	68	162	127	67	49	13	17	22	17	13	12	16	583
Kalmar	164	273	295	124	58	23	11	11	19	16	14	22	1,090
Gottlands	115	107	45	30	7	11	6	1	12	4	17	7	362
Blekinge	280	560	273	74	52	24	16	4	21	9	24	35	1,372
Kristianstads	124	347	176	88	34	14	3	4	24	31	43	53	941
Malmöhus	867	1,630	543	196	74	69	33	35	61	86	98	130	3,822
Malmö stad	539	361	137	56	26	7	6	32	31	35	35	55	1,320
Hallands län	315	573	204	59	33	10	11	7	7	24	26	30	1,299
Göteborgs och Bohus	833	639	358	158	73	21	10	11	11	19	16	59	2,208
Göteborgs stad	1,715	361	78	18	12	1	2	2	3	3	27	127	2,349
Älfsborgs län	1,055	1,110	398	146	101	29	12	8	22	32	61	114	3,088
Skaraborgs	174	194	92	22	15	6	5	3	1	—	10	12	534
Värmlands	379	561	486	216	67	21	2	8	6	11	23	28	1,808
Örebro	622	1,326	569	105	56	15	8	8	24	21	60	85	2,899
Västmanlands	726	1,369	553	165	90	27	16	10	24	32	66	58	3,186
Kopparbergs	448	698	334	102	38	6	9	1	6	14	39	72	1,767
Gäflleborgs	556	1,117	545	213	133	40	11	1	6	44	51	71	2,788
Västernorrlands	303	1,083	450	141	91	25	31	29	42	65	80	123	2,463
Jämtlands	147	467	494	114	68	51	27	33	19	46	48	39	1,553
Västerbottens	173	248	353	210	82	21	13	14	13	35	107	103	1,372
Norrbottnens	413	755	294	129	67	32	31	18	34	46	81	101	2,001
Summa	12,489	18,201	8,925	3,087	1,476	555	361	316	461	704	1,152	1,617	49,344

Tab. Nr 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.	
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.		
Älfsborgs län	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	4	
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	
Värmlands	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	
Örebro	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Västmanlands	1	—	—	1	2	—	—	—	—	—	1	—	5	
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Gäffleborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Västernorrlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Västerbottens	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	
Norrbottnens	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Summa	2	5	6	6	9	5	3	2	3	6	7	4	63	
p. Smittosam ögonsjukdom (trachom).														
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2)
Stockholms län	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Jönköpings	3	1	—	—	1	—	—	—	2	1	1	1	10	
Kronobergs	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	
Kalmar	2	1	—	—	1	8	—	—	—	1	—	2	15	
Gottlands	5	4	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	12	
Blekinge	—	—	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	6	
Kristianstads	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	2	
Malmöhus	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	1	5	
Malmö stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2)
Hallands län	—	—	1	—	—	1	1	—	—	1	—	1	5	
Göteborgs och Bohus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2)
Göteborgs stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Älfsborgs län	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3	
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Värmlands	1	1	—	1	—	3	2	—	1	1	2	—	12	
Örebro	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	3	
Västmanlands	—	—	—	—	4	2	1	2	—	—	1	—	10	
Kopparbergs	—	1	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	4	
Gäffleborgs	1	4	—	5	1	1	—	—	—	—	—	—	12	
Västernorrlands	—	—	—	—	—	2	5	6	8	13	21	22	77	
Jämtlands	2	—	5	3	1	2	2	2	—	1	1	—	19	
Västerbottens	—	1	—	—	1	2	—	2	1	—	—	—	8	
Norrbottnens	—	1	1	—	—	1	1	1	—	—	—	—	5	
Summa	16	14	10	11	12	29	13	18	13	19	31	27	213	
q. Lunginflammation (och lungsäcksinflammation).²⁾														
Stockholms stad	65	54	50	92	66	29	20	14	22	32	22	39	505	
Stockholms län	81	95	96	93	78	61	39	23	30	41	51	44	732	
Uppsala	67	71	51	51	66	29	22	12	13	28	27	23	460	
Södermanlands	59	70	64	56	61	46	34	22	19	25	44	50	550	
Östergötlands	45	96	83	87	79	68	39	23	26	36	50	46	678	
Jönköpings	57	81	76	81	71	62	43	41	37	57	64	72	742	
Kronobergs	25	28	38	56	53	27	14	12	9	24	25	26	337	
Kalmar	39	49	73	75	69	36	18	13	29	18	33	31	482	
Gottlands	16	17	15	11	15	12	15	7	8	14	10	19	159	
Blekinge	38	57	81	119	108	65	31	23	18	32	53	68	693	
Kristianstads	64	75	88	98	67	58	35	25	21	34	43	37	645	
Malmöhus	114	152	128	102	114	84	71	47	51	68	78	93	1,102	
Malmö stad	49	49	87	115	63	46	35	27	28	69	72	105	745	
Hallands län	50	57	62	97	74	36	30	20	18	22	38	38	542	
Göteborgs och Bohus	91	100	104	82	109	45	47	47	37	48	74	85	869	
Göteborgs stad	84	42	50	64	40	31	36	20	32	34	31	55	519	
Älfsborgs län	69	121	77	96	86	56	29	25	24	25	54	57	719	
Skaraborgs	29	44	48	25	40	27	16	11	15	24	24	29	332	
Värmlands	74	85	81	102	110	45	49	28	48	56	72	58	808	
Örebro	74	99	87	117	117	62	34	23	46	48	66	52	801	
Västmanlands	89	91	81	74	136	102	50	30	39	46	64	47	849	
Kopparbergs	139	116	125	118	135	73	70	40	48	72	156	107	1,199	
Gäffleborgs	150	160	96	134	100	73	52	47	39	79	110	103	1,143	
Västernorrlands	88	137	112	92	88	61	49	36	48	87	146	108	1,052	
Jämtlands	29	63	81	62	53	45	43	33	13	29	48	30	529	
Västerbottens	90	97	88	97	127	62	54	35	51	85	129	124	1,039	
Norrbottnens	111	126	102	69	85	59	42	30	32	51	56	53	822	
Summa	1,886	2,226	2,136	2,235	2,210	1,400	1,017	714	801	1,184	1,639	1,605	19,053	

Tab. N:r 5. (Forts.) Öfversikt öfver sjukdomsfall i infektionssjukdomar m. m. år 1908.

Sjukdomar, län (stad).	I n s j u k n a d e.												Summa.
	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Jun.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.	
r. Akut katarr i mage och tarmar, diarré.													
Stockholms stad	105	101	72	79	62	84	145	323	185	109	80	70	²⁾ 1,415
Stockholms län	107	98	102	100	140	259	342	491	191	164	75	102	2,171
Uppsala	47	48	45	73	53	66	110	211	132	79	49	63	966
Södermanlands	145	157	90	92	60	99	119	195	154	112	81	68	1,372
Östergötlands	93	93	85	84	93	138	205	313	205	124	89	107	1,629
Jönköpings	54	60	46	41	64	70	112	470	192	106	46	52	1,313
Kronobergs	40	34	38	33	42	45	68	100	77	51	44	44	616
Kalmar	48	60	48	53	63	73	122	210	91	81	32	47	928
Gottlands	16	21	18	22	15	29	23	27	27	30	14	14	256
Blekinge	79	70	78	61	78	64	103	181	106	82	79	68	1,049
Kristianstads	98	69	63	67	69	84	118	166	103	78	72	48	1,035
Malmöhus	210	214	179	172	240	201	347	628	359	209	168	177	3,104
Malmö stad	115	76	107	77	69	95	186	344	240	190	92	100	²⁾ 1,691
Hallands län	50	48	60	62	51	79	132	320	103	64	57	59	1,085
Göteborgs och Bohus	48	51	41	58	76	79	171	322	144	87	41	37	1,155
Göteborgs stad	214	143	143	175	183	285	465	699	473	253	191	200	²⁾ 3,424
Älfsborgs län	83	82	81	85	80	154	229	350	112	109	99	97	1,561
Skaraborgs	26	32	23	26	43	47	84	146	60	31	35	30	583
Värmlands	101	96	93	75	91	146	185	359	263	156	105	87	1,757
Örebro	141	128	146	93	80	142	161	275	194	195	123	109	1,787
Västmanlands	110	80	75	79	76	128	162	325	211	165	97	91	1,599
Kopparbergs	136	134	121	134	149	183	260	538	276	147	112	124	2,314
Gäflleborgs	106	89	96	102	109	136	242	553	361	184	121	112	2,211
Västernorrlands	104	105	82	83	97	139	252	618	359	165	113	114	2,231
Jämtlands	49	33	89	41	52	67	126	162	85	69	38	55	866
Västerbottens	73	77	66	55	67	55	175	346	219	175	123	76	1,507
Norrbottnens	151	102	111	108	136	112	227	399	191	189	128	135	1,989
Summa	2,549	2,301	2,188	2,130	2,338	3,059	4,871	9,071	5,113	3,404	2,304	2,286	41,614

¹⁾ Enligt halfmånadsrapporterna till 1:ste prov.-läkaren. — ²⁾ Enligt uppgifter från distriktsläkarna. — ³⁾ Uppgifterna från en del län afse endast lunginflammation.

Tab. N:r 6. Af vederbörande läkare verkställda ämbetsresor för farsoters och smittosamma sjukdomars hämmande m. m. samt utgifter för allmän hälso- och sjukvård år 1908.

Län.	Ä m b e t s r e s o r.																Kostnad för försäkringsprovisialläkarnas inspektionssesor.	U t g i f t e r f ö r						
	Smittkoppor.	Sobarnakensber.	Fläcktyfus.	Tarmtyfus.	Rödsot.	Asiatisk kolera.	Difteri och stryptyska.	Spektiska.	Venetisk sjukdom.	Sinnessjukdom.	Andra sjukdomar.	Vaccination.	För allmän hälsovård.	Summa resor.	För mottagningar och sjukvård.	För hälsovård.		Resor för hälso- och sjukvård.			Summa.			
																		Resor för allmänsjukvård.	Resor för hälso- och sjukvård.	Resor för hälso- och sjukvård.				
Stockholms län	52	—	4	—	—	37	2	—	34	12	—	—	—	141	764	98	1,745	53	3,063	16	1,203	50	6,012	19
Uppsala	13	—	6	—	—	57	—	—	9	5	—	—	—	92	566	10	409	97	1,935	11	585	—	2,930	08
Södermanlands	31	—	6	—	—	11	—	—	35	3	—	—	2	86	811	17	709	85	1,753	64	2,045	36	4,513	85
Östergötlands	24	—	11	—	—	15	—	1	16	4	—	—	—	71	826	25	442	55	1,997	19	1,360	77	3,800	51
Jönköpings	42	—	3	—	—	69	7	—	14	11	—	—	—	146	753	72	2,512	95	4,076	51	2,399	34	8,988	80
Kronobergs	19	—	6	4	—	79	—	—	42	29	—	—	—	179	621	53	1,932	29	4,799	97	114	47	6,846	73
Kalmar	91	—	28	—	—	48	—	—	42	12	—	—	—	221	745	—	2,000	51	6,334	57	3,134	—	11,469	08
Gottlands	41	—	5	—	—	5	—	—	12	10	—	—	—	73	283	74	339	44	1,202	31	1,434	77	2,976	52
Blekinge	7	—	1	—	—	17	—	—	4	—	—	—	—	29	1,006	90	353	65	1,881	46	1,060	10	3,295	21
Kristianstads	4	—	9	—	—	36	—	—	59	4	—	—	—	112	699	60	1,524	23	2,145	45	2,385	97	6,055	65
Malmöhus	11	—	9	—	—	50	—	—	48	4	—	—	—	122	853	70	1,180	48	1,326	43	4,392	90	6,899	81
Hallands	8	—	21	1	—	46	—	—	14	15	—	—	—	105	541	35	566	15	1,783	20	592	—	2,941	35
Göteborgs o. Bohus	18	—	35	1	—	103	—	—	61	8	—	—	—	226	742	23	2,631	10	4,526	91	927	53	8,065	54
Älfsborgs	26	—	12	—	—	38	—	1	40	13	—	—	—	190	1,033	20	1,409	36	1,028	54	1,181	75	3,619	65
Skaraborgs	7	—	32	—	—	27	—	—	18	15	—	—	—	99	538	69	667	42	1,757	29	3,404	67	5,829	88
Värmlands	3	—	6	1	—	23	—	—	24	12	—	—	—	69	889	65	1,230	13	2,227	49	1,540	28	4,997	90
Örebro	12	—	5	—	—	9	1	—	5	3	—	—	—	35	865	70	219	79	1,430	95	720	—	2,370	74
Västmanlands	10	—	8	—	—	16	—	—	18	3	—	—	—	55	1,398	58	150	95	1,466	75	246	60	1,864	30
Kopparbergs	3	—	2	2	—	7	12	—	15	—	—	—	—	41	1,128	45	1,767	54	1,924	47	811	62	4,503	63
Gäflleborgs	7	—	6	1	—	35	2	1	—	—	—	—	—	52	888	13	1,530	55	3,049	98	1,730	16	6,310	69
Västernorrlands	18	—	4	2	—	32	—	—	9	3	—	—	—	68	1,160	20	888	62	4,448	26	2,899	90	8,236	78
Jämtlands	3	—	1	—	—	8	—	1	9	4	—	—	3	29	2,519	76	457	45	1,524	46	2,055	39	4,037	30
Västerbottens	10	—	—	11	—	27	1	—	64	25	—	—	1	147	1,470	66	2,260	01	4,327	88	3,178	01	9,765	90
Norrbottnens	4	—	5	2	—	20	—	—	15	10	—	—	—	71	1,265	07	2,255	30	4,334	37	391	60	6,981	27
Summa	404	225	25	—	—	815	25	4	607	205	—	3	26	2,399	22,374	36	29,185	82	64,351	35	39,795	69	133,332	86

Tab. N:r 7. Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1908 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Stockholms stad	18	252	116	185	—	Julita exprld	1	—	—	3	—
Stockholms län:						Kungsörs > (länsdel)	—	—	—	1	—
Stockholms prld	2	8	—	36	6	Nyfors >	1	—	—	—	—
Norrälje >	1	—	—	13	1	Oxelösunds >	1	—	—	1	—
Sigtuna >	1	1	—	11	1	Summa å länets landsbygd	15	5	1	68	1
Sotholms >	1	2	—	8	1	Nyköping	2	2	2	4	1
Osthammars >	1	1	—	9	1	Eskilstuna	2	3	5	19	—
Botkyrka exprld	1	—	—	1	1	Torshälla	1	—	—	1	—
Dularö >	1	—	—	3	1	Strängnäs	2	—	1	1	—
Djursholms >	1	1	—	3	1	Mariefred	1	—	—	1	—
Gräsö >	—	—	—	1	—	Trosa	1	—	—	1	—
Rimbo >	1	—	—	9	1	Summa i länets städer	9	5	8	27	1
Skebo >	1	1	—	4	1	Summa för hela länet	24	10	9	95	2
Sundbybergs >	1	2	—	3	1	Östergötlands län:					
Vaddö >	1	—	—	1	—	Linköpings prld	2	3	1	24	3
Värmdö >	1	—	—	5	1	Boxholms >	1	—	—	8	1
Osteråkers >	1	—	—	2	1	Kisa >	1	1	—	9	1
Summa å länets landsbygd	15	16	—	109	18	Söderköpings >	1	1	—	23	1
Södertälje	2	1	2	5	1	Tjällmo >	1	1	—	7	1
Vaxholm	1	1	—	2	1	Odeshögs >	1	1	—	4	2
Norrälje	1	1	1	2	1	Motala östra exprld	1	—	—	—	1
Osthammar	—	—	—	—	—	Reijmyre >	1	—	—	2	1
Oregrund	1	—	—	1	—	Stegeborgs >	1	—	—	3	1
Sigtuna	—	—	—	—	—	Torpa >	1	—	—	—	1
Summa i länets städer	5	3	3	10	3	Valdemarsviks >	1	—	1	2	1
Summa för hela länet	20	19	3	119	21	Åtvidabergs >	1	—	1	4	1
Uppsala län:						Summa å länets landsbygd	13	7	3	86	15
Uppsala prld	2	—	—	21	1	Linköping	3	6	6	8	—
Enköpings >	1	—	—	14	1	Norrköping	3	14	9	15	—
Tibble >	1	—	—	7	1	Söderköping	1	1	—	1	—
Tierps >	1	—	—	5	1	Motala	1	1	2	5	—
Dannemora exprld	1	—	—	3	1	Vadstena	1	4	1	2	—
Löfsta >	1	—	—	3	1	Skeninge	1	1	—	2	1
Ålfkarleö >	1	—	—	5	3	Summa i länets städer	10	27	18	33	1
Summa å länets landsbygd	8	—	—	58	9	Summa för hela länet	23	34	21	119	16
Uppsala	3	20	7	13	10	Jönköpings län:					
Enköping	1	1	1	3	5	Jönköpings prld	2	1	—	14	—
Summa i länets städer	4	21	8	16	15	Eksjö >	1	2	—	8	—
Summa för hela länet	12	21	8	74	24	Gislaveds >	1	1	—	8	—
Södermanlands län:						Hvetlands >	1	—	—	8	—
Nyköpings prld	2	—	—	9	—	Vrigstads >	1	2	—	11	—
Daga >	1	1	—	1	—	Värnamo >	1	—	—	10	—
Eskilstuna >	1	—	—	9	—	Hvetlands exprld	1	—	1	1	—
Katrineholms >	1	1	1	7	—	Mulseryds >	1	—	—	2	—
Malmköpings >	1	2	—	6	1	Nässjö >	1	1	1	3	—
Strängnäs >	1	—	—	12	—	Södra Unnarvads >	1	—	—	3	—
Trosa >	1	—	—	4	—	Tranås >	1	3	1	4	—
Vingåkers >	1	1	—	4	—	Värnamo >	1	1	1	3	—
Aspa exprld	1	—	—	5	—	Summa å länets landsbygd	13	11	4	75	—
Björkviks >	1	—	—	3	—						
Björnlunda >	1	—	—	3	—						

Tab. N:r 7. (Forts.) Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1908 års slut.

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I de prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I de prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Jönköping	3	6	5	13	2	Blekinge län:					
Eksjö	1	3	2	4	1	Karlskrona prld	2	1	—	17	4
Grenna	1	—	—	1	—	Jämshögs	1	—	—	16	2
Summa i länets städer	5	9	7	18	3	Ronneby	1	—	—	9	2
Summa för hela länet	18	20	11	93	3	Kyrkhults exprld	1	—	—	1	1
Kronobergs län:						Summa å länets landsbygd	5	1	—	48	9
Växjö prld	2	1	—	23	2	Karlskrona	1	15	3	10	2
Lenhofda	1	1	—	7	2	Ronneby	1	1	—	1	1
Ljungby	1	3	1	21	2	Karlshamn	2	4	2	3	1
Tingsryds	1	—	—	8	1	Sölveborg	1	1	—	1	1
Elmhults exprld	1	—	—	5	2	Summa i länets städer	5	21	5	15	5
Grönskåra (länsdel)	—	—	—	1	1	Summa för hela länet	10	22	5	58	14
Ryds	1	—	—	3	1	Kristianstads län:					
Åsheda	1	—	—	1	—	Kristianstads prld	2	—	—	30	8
Summa å länets landsbygd	8	5	1	69	11	Broby	1	1	—	10	4
Växjö	1	4	4	5	2	Brösarps	1	—	—	14	2
Summa för hela länet	9	9	5	74	13	Hammenhögs	1	2	—	31	1
Kalmar län:						Hessleholms	1	3	2	23	5
Kalmar prld	2	1	—	10	1	Ängelholms	1	1	—	25	5
Högsby	1	1	—	4	1	Jämshögs (länsdel)	—	—	—	2	1
Mälilla	1	1	—	4	1	Båstads exprld	1	—	—	3	—
Oskarhamns	1	—	—	5	1	Klippans	1	1	—	15	5
Söderåkra	1	—	—	5	2	Västra Vrams	1	—	—	8	2
Tjusts	1	—	—	15	2	Åhus	1	—	—	3	1
Vimmerby	1	1	—	10	1	Elmhults (länsdel)	—	—	—	1	—
Ölands norra	1	—	—	6	—	Hörs	—	—	—	2	—
Ölands södra	1	—	—	7	2	Summa å länets landsbygd	11	8	2	167	34
Grönskåra exprld	1	—	—	2	1	Kristianstad	2	5	4	5	1
Mörtfors	1	—	—	2	1	Simrishamn	1	1	1	2	—
Nybro	1	—	—	5	1	Ängelholm	—	6	2	2	—
Stranda	1	1	1	3	1	Summa i länets städer	3	12	7	9	1
Valdemarsviks (länsdel)	—	—	—	1	—	Summa för hela länet	14	20	9	176	35
Summa å länets landsbygd	14	5	1	79	15	Malmöhus län:					
Kalmar	2	4	3	7	1	Malmö prld	2	—	—	41	5
Oskarshamn	1	2	1	4	1	Anderslöfs	1	—	—	17	2
Västervik	1	3	2	6	1	Hälsingborgs	1	—	—	35	6
Vimmerby	1	—	—	2	2	Hörby	1	1	—	14	2
Borgholm	—	1	—	1	2	Åsums	1	2	—	34	3
Summa i länets städer	5	10	6	20	7	Bjufs exprld	1	—	—	2	1
Summa för hela länet	19	15	7	99	22	Eslöfs	1	4	2	11	1
Gottlands län:						Hvellinge	1	—	—	15	1
Visby prld	2	—	—	11	1	Höganäs	1	1	1	17	7
Hemse	1	—	—	13	1	Hör	1	—	—	6	1
Slite	1	1	—	10	1	Kjeflinge	1	—	—	14	3
Klintehamns exprld	1	—	—	3	—	Limhamns	1	1	—	5	2
Ijugarns	1	—	—	4	—	Löberöds	1	—	—	10	1
Summa å länets landsbygd	6	1	—	41	3	Skurups	1	2	1	5	1
Visby	1	5	3	3	3	Svedala	1	—	—	7	1
Summa för hela länet	7	6	3	44	6	Teckomatorps	1	—	—	11	1
						Trelleborgs	1	—	—	12	1
						Veberöds	1	—	—	10	1
						Summa å länets landsbygd	19	11	4	266	40
						Malmö	4	33	13	57	—
						Land	2	24	5	25	—

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1908 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra praktiserande läkare.	Tandläkare.	Barnmorskor.	Sjuksköterskor.
Landskrona	2	5	3	7	1	Marks prld	1	—	—	8	1
Hälsingborg	3	14	6	20	—	Melleruds >	1	1	—	6	1
Ystad	2	3	3	6	—	Norra Dalslands >	1	—	—	13	2
Trelleborg	1	2	1	6	—	Svenljunga >	1	—	—	8	1
Skanör med Falsterbo	—	—	—	—	—	Ulricehamns >	1	—	—	9	1
Summa i länets städer	14	31	31	121	1	Bjerke exprld	1	—	—	2	1
Summa för hela länet	33	92	35	337	41	Eds >	1	—	—	7	1
Hallands län:						Herrljunga >	1	—	1	11	1
Halmstads prld	2	—	—	19	3	Högsätters >	1	—	—	4	1
Falkenbergs >	1	—	—	22	4	Kinna >	1	—	—	4	1
Kungsbacka >	1	—	—	15	1	Lilla Edets >	1	—	—	2	2
Båstads exprld (länsdel)	—	—	—	1	—	Trollhättans >	2	—	1	4	6
Oskarströms >	1	—	—	3	2	Summa å länets landsbygd	17	1	2	123	24
Torups >	1	—	—	2	—	Vänersborg	1	1	2	3	2
Ullareds >	1	—	—	3	1	Alingsås	1	1	1	4	1
Summa å länets landsbygd	7	—	—	65	11	Borås	2	10	5	9	1
Halmstad	2	9	4	6	2	Ulricehamn	1	—	1	3	—
Loholm	1	1	1	1	—	Amål	1	1	1	3	1
Falkenberg	1	2	1	2	—	Summa i länets städer	6	13	10	22	5
Varberg	1	4	3	3	2	Summa för hela länet	23	14	12	145	29
Kungsbacka	1	—	—	1	—	Skaraborgs län:					
Summa i länets städer	6	16	9	13	4	Mariestads prld	2	—	—	21	1
Summa för hela länet	13	16	9	78	15	Falköpings >	1	—	—	17	1
Göteborgs och Bohus län:						Hjo >	1	2	—	15	1
Göteborgs prld	2	1	—	18	3	Hofva >	1	—	—	8	1
Häby >	1	—	—	17	1	Lidköpings >	1	—	—	21	1
Jörlanda >	1	—	—	6	1	Vara >	1	2	—	12	1
Orusts >	1	—	—	3	1	Grästorps exprld	1	—	—	7	1
Tanums >	1	—	—	7	1	Tidaholms >	1	1	1	2	1
Uddevalle >	1	—	—	4	—	Töreboda >	1	—	—	2	1
Fiskebäckskils exprld	1	—	—	3	—	Summa å länets landsbygd	10	5	1	105	9
Fjällbacka >	1	—	—	4	—	Mariestad	1	1	1	3	—
Fässbergs >	1	—	—	4	—	Lidköping	1	4	1	5	—
Kungshamn >	1	—	—	5	—	Skara	2	2	2	5	—
Ljungskile >	1	—	—	3	—	Sköfde	1	5	2	6	—
Orusts västra >	1	—	—	8	1	Falköping	1	5	1	4	—
Strömstads >	1	—	—	4	—	Hjo	1	—	1	1	—
Styrö >	1	—	—	3	—	Summa i länets städer	7	17	8	24	—
Tjörns >	1	—	—	5	1	Summa för hela länet	17	22	9	129	9
Summa å länets landsbygd	16	1	—	94	9	Värmlands län:					
Göteborg	13	67	24	109	—	Karlstads prld	2	1	—	12	1
Kungälv	1	—	—	1	—	Arvika >	1	—	—	12	1
Marstrand	1	—	—	1	1	Dalby >	1	—	—	5	1
Lysekil	2	—	1	3	1	Filipstads >	1	—	—	12	1
Uddevalle	2	1	3	7	1	Nedre Fryksdalens >	1	2	1	7	1
Strömstad	—	1	2	1	2	Näs >	1	2	—	7	1
Summa i länets städer	19	69	30	122	5	Silbodals >	1	—	—	5	1
Summa för hela länet	35	70	30	216	14	Visnums >	1	—	—	6	1
Älfsborgs län:						Öfre Fryksdalens >	1	1	—	5	1
Vänersborgs prld	2	—	—	11	2	Arvika exprld	1	1	3	6	—
Alingsås >	1	—	—	20	1	Charlottenbergs >	1	—	—	2	—
Borås >	1	—	—	14	2						

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1908 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I.e. prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	I.e. prov., prov., extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Gillberga exprld	1	—	—	2	—	Kopparbergs län:					
Glafva >	1	—	—	3	—	Falu prld	2	1	—	12	2
Järaskogs >	1	—	—	4	—	Grängärde >	1	—	—	2	1
Kils >	1	—	—	5	—	Hedemora >	1	1	—	5	1
Malsjö >	1	—	—	5	—	Leksands >	1	—	—	9	1
Molkoms >	1	—	—	4	—	Mora >	1	—	1	5	1
Ransjöters >	1	—	—	4	—	Näs >	1	—	—	9	1
Töckemarks >	1	—	—	1	—	Summa å länets landsbygd					
Uddeholms >	1	—	—	9	1	Avesta exprld	1	—	1	4	—
Summa å länets landsbygd	21	7	4	116	10	By >	1	—	—	2	—
Karlstad	2	4	4	14	2	Grängesbergs >	1	—	—	1	—
Kristinehamn	2	1	2	8	1	Husby >	1	—	—	3	—
Filipstad	1	3	2	2	1	Lima >	1	—	—	4	—
Summa i länets städer	5	8	8	24	4	Ludvika >	1	—	1	2	—
Summa för hela länet	26	15	12	140	14	Malungs >	1	—	—	3	1
Örebro län:						Orsa >	1	—	—	2	1
Örebro prld	2	—	—	14	2	Rättviks >	1	1	—	4	1
Askersunds >	1	—	—	5	1	Smedjebackens >	1	1	—	5	—
Nora >	1	—	—	4	—	Stora Tuna >	1	2	1	7	—
Karlskoga >	1	1	1	8	2	Svärdejö >	1	—	—	4	—
Grythyttedheds >	1	—	—	5	1	Särna >	1	—	—	2	—
Summa i länets landsbygd	15	3	1	74	13	Älfadalens >	1	—	—	2	1
Askers exprld	1	—	—	4	1	Summa å länets landsbygd	21	6	4	87	11
Edsbergs >	1	—	—	6	—	Falun	1	5	3	7	2
Fellingsbro >	1	—	—	2	1	Säter	1	—	—	1	—
Hallsbergs >	1	—	—	9	1	Hedemora	1	—	1	1	—
Hjortkvarns >	1	—	—	2	—	Summa i länets städer	3	5	4	9	2
Lindesbergs >	1	—	—	3	1	Summa för hela länet	24	11	8	96	13
Ljusnarsbergs >	1	2	—	6	1	Gäffleborgs län:					
Ramsbergs >	1	—	—	4	—	Gäffe prld	2	—	—	10	3
Ämmebergs >	1	—	—	2	2	Alfta >	1	—	—	4	1
Summa å länets landsbygd	15	3	1	74	13	Hudiksvalls >	1	—	—	6	1
Örebro	3	11	7	15	4	Järfös >	1	1	1	6	1
Askersund	1	—	—	1	—	Söderhamns >	1	1	—	12	1
Nora	1	—	1	1	—	Summa i länets landsbygd	19	5	3	77	21
Lindesberg	1	—	1	1	1	Arbrå exprld	1	—	—	2	—
Summa i länets städer	6	11	9	18	5	Bergsjö >	1	—	—	5	1
Summa för hela länet	21	14	10	92	18	Bollnäs >	1	1	2	5	1
Västmanlands län:						Delsbo >	1	—	—	3	1
Västerås prld	2	—	—	27	1	Enångers >	1	—	—	2	—
Heby >	1	—	—	14	1	Färila >	1	—	—	1	—
Norbergs >	1	1	—	5	1	Gysinge >	1	—	—	3	3
Summa i länets landsbygd	9	1	—	60	4	Hofors >	1	1	—	7	2
Kungsörs exprld	1	—	—	3	—	Ljusne >	1	—	—	2	4
Ramnäs >	1	—	—	4	—	Loos >	1	—	—	1	1
Skinnskattebergs >	1	—	—	2	—	Ockelbo >	1	—	—	3	1
Västanfors >	1	—	—	2	—	Ofanåker >	1	—	—	1	—
Öster-Våla >	1	—	—	3	1	Sandviken >	1	1	—	4	—
Summa å länets landsbygd	9	1	—	60	4	Summa å länets landsbygd	19	5	3	77	21
Västerås	1	6	3	8	2	Gäffe	3	10	7	16	—
Sala	2	2	2	5	1	Söderhamn	2	4	3	8	—
Köping	1	2	1	5	1	Hudiksvall	1	3	1	3	—
Arboga	2	1	1	3	—	Summa i länets städer	6	17	11	27	—
Summa i länets städer	6	11	7	21	4	Summa för hela länet	25	22	14	104	21
Summa för hela länet	15	12	7	81	8						

Tab. N:r 7. (Forts.) **Provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare samt andra praktiserande läkare, tandläkare, barnmorskor och af kommun eller landsting anställda sjuksköterskor inom hvarje län vid 1908 års slut.**

1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.	Provinsial- (prld) och extra provinsial- (exprld) läkardistrikt samt städer.	1:e prov., prov.-, extra och bitr. prov.-läkare samt stads- och stads-distr.-läk.	Andra prakti-serande läkare.	Tand-läkare.	Barn-mor-skor.	Sjuk-sköter-skor.
Västernorrlands län:						Norrbottnens län:					
Härnösand prld	2	1	—	9	2	Bjurholms exprld	1	—	—	3	—
Fjällsjö >	1	1	—	3	2	Burträsk >	1	—	—	6	1
Skogs >	1	—	—	10	4	Bygdeå >	1	—	—	4	—
Sollefteå >	1	5	1	11	4	Byske >	1	—	—	7	1
Sundsvall >	1	—	—	9	4	Degerfors >	1	—	—	5	1
Torps >	1	2	—	10	3	Dorotea >	1	—	—	3	—
Örnsköldsviks >	1	—	—	13	3	Jörns >	1	—	—	5	—
Alnö exprld	1	—	—	2	1	Löfångers >	1	—	—	3	—
Anundsjö >	1	—	—	4	1	Malå >	1	—	—	2	—
Grundsunda >	1	—	—	3	—	Norsjö >	1	—	—	4	1
Gudmundrå >	1	—	—	3	1	Sorsele >	1	—	—	1	—
Indals-Lidens >	1	—	—	2	—	Stensele >	—	—	—	2	—
Nättra >	1	—	—	3	—	Tärna >	—	—	—	1	—
Ramsäle >	1	—	—	2	1	Vilhelmina >	1	—	—	7	—
Täsjö >	1	—	—	1	—	Summa å länets landsbygd	19	2	—	107	9
Vifsta varfs >	1	1	—	10	2	Umeå	1	4	1	6	2
Ytterlännäs >	1	—	—	4	—	Skellefteå	1	1	1	1	1
Summa å länets landsbygd	18	10	1	99	28	Summa i länets städer	2	5	2	7	3
Härnösand	2	3	2	8	2	Summa för hela länet	21	7	2	114	12
Sundsvall	2	6	4	12	4	Jämtlands län:					
Örnsköldsvik	—	4	2	2	2	Östersunds prld	2	1	—	18	2
Summa i länets städer	4	13	8	22	8	Bergs >	1	—	—	5	1
Summa för hela länet	22	23	9	121	36	Hede >	1	—	—	4	1
						Ragunda >	1	1	—	5	1
						Ströms >	1	—	—	4	3
						Svegs >	1	—	—	4	1
						Undersåkers >	1	1	—	8	—
						Frostvikens exprld	1	—	—	1	—
						Föllinge >	1	—	—	3	—
						Hammerdals >	1	—	—	1	1
						Näskotts >	—	—	—	2	—
						Rätans >	1	—	—	3	—
						Stuguns >	1	—	—	3	—
Summa å länets landsbygd	13	3	—	61	10	Arjeplogs exprld	1	—	—	2	—
Östersund	1	6	4	9	4	Arvidsjaur >	1	1	—	4	1
Summa för hela länet	14	9	4	70	14	Edefors >	1	—	—	2	—
						Gellivare >	1	—	—	3	2
						Jockmocks >	1	—	—	4	1
						Kiruna >	1	—	—	4	2
						Malmberget >	1	—	—	3	—
						Ålfsby >	1	—	—	3	1
						Öfver-Torneå >	1	—	—	3	—
						Summa å länets landsbygd	19	7	1	71	12
						Luleå	1	2	2	6	2
						Piteå	1	1	1	2	2
						Haparanda	1	1	—	3	1
						Summa i länets städer	3	4	3	11	5
						Summa för hela länet	22	11	4	82	17
						Summa å rikets landsbygd	*) 331	122	33	2,200	326
						Summa i rikets städer	154	645	329	791	91
						Summa i hela riket	485	767	362	2,991	417

*) Provinsialläkardistriktens antal uppgår till 139 och extra provinsialläkardistriktens till 171. De provinsialläkare och extra provinsialläkare, som äro bosatta i stad, hafva här räknats till landsbygden inom sina resp. distrikt.

Tab. N:r 8. Sammanställning af uppgifterna från lasarettens angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1908.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Antal patienter									Antal sjuk-sängar.	Medel-tal vär-dade för dag.						
Län (stad), lasarett.	in-tagna.	döda.	in-tagna.	döda.	Län (stad), lasarett.	in-tagna.	döda.										
Stockholms stad:																	
Kungl. Serafimerlasarettet	4,363	314	129,499	399	355	402	30		Kristianstads län:								
Sabbatsbergs sjukhus ¹⁾	4,072	396	128,638	368	352	384	32		Kristianstads lasarett	1,264	74	48,319	146	132	150	38	
Sjukhuset St Göran	2,450	146	154,774	525	424	467	63		Simrishamns »	591	31	21,900	77	60	82	37	
Maria sjukhus	1,899	140	57,476	209	157	207	30		Angelholms »	772	34	22,112	71	61	78	29	
Provisoriska sjukhuset	965	110	30,855	100	85	101	32		Summa	2,627	139	92,331	294				
Sjukhuset Eira	1,032	8	23,072	140	63	128	22		Malmöhus län								
Summa	14,781	1,114	524,314	1,741					(utom Malmö stad):								
Stockholms län:																	
Löwenströmska lasarettet	541	32	12,780	54	35	47	24		Hälsingborgs lasarett	1,192	68	29,186	94	80	102	24	
Norrhälje lasarett	523	35	15,689	50	43	54	30		Hörby »	518	21	12,493	54	34	47	24	
Södertälje »	373	23	12,475	44	34	44	33		Landskrona »	551	36	15,550	58	43	57	28	
Östhammars »	230	19	6,536	34	18	29	28		Lunds » ²⁾	5,118	258	139,618	408	383	417	27	
Summa	1,667	109	47,480	182					Trelleborgs »	505	31	13,227	60	50	65	36	
Uppsala län:																	
Akademiska sjukhuset i Uppsala	3,473	234	104,542	325	286	334	30		Ystads »	460	31	15,589	60	43	58	34	
Södermanlands län:																	
Eskilstuna lasarett	670	43	20,171	66	55	68	30		Summa	8,344	445	230,603	734				
Flens »	681	49	20,384	66	56	73	30		Malmö stad:								
Nyköpings » ³⁾	989	44	23,442	73	64	82	24		Allmänna sjukhuset	3,947	153	104,864	328	287	296	27	
Summa	2,340	122	63,997	205					Hallands län:								
Östergötlands län																	
(utom Norrköpings stad):																	
Finspångs lasarett	343	13	11,959	37	33	42	35		Halmstads lasarett	982	55	28,188	79	77	93	29	
Kisa »	292	25	8,728	38	24	33	30		Varbergs »	824	42	20,929	52	57	62	25	
Linköpings »	918	64	38,412	150	105	139	42		Summa	1,806	97	49,117	131				
Söderköpings »	745	42	22,487	64	62	75	30		Göteborgs och Bohus län								
Vadstena »	851	41	22,550	63	62	75	26		(utom Göteborgs stad):								
Summa	3,149	185	104,136	352					Kungälfvs lasarett	286	23	11,300	45	31	40	40	
Norrköpings stad:																	
Norrköpings sjukhus	1,405	72	38,777	155	106	146	28		Strömstads »	435	13	9,949	36	27	38	23	
Jönköpings län:																	
Jönköpings lasarett	1,494	52	40,700	150	112	138	27		Uddevalle »	706	38	26,403	71	72	80	37	
Ulfesparre-Hägerflychtiska lasarettet i Eksjö	857	47	29,705	95	81	97	35		Summa	1,427	74	47,652	81				
Summa	2,351	99	70,405	245					Göteborgs stad:								
Kronobergs län:																	
Ljungby lasarett	437	14	13,402	47	37	48	31		Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset ⁴⁾	3,103	282	113,234	350	310	—	36	
Växjö »	1,373	67	35,293	140	97	120	26		Holtermannska sjukhuset	880	1	18,048	99	49	70	21	
Summa	1,810	81	48,695	187					Summa	3,983	283	131,282	449				
Kalmar län:																	
Borgholms lasarett	292	7	8,124	25	22	29	28		Älfsborgs län:								
Kalmar »	944	56	27,467	80	75	88	29		Borås lasarett	1,002	56	30,333	129	83	115	30	
Oskarshamns »	291	16	9,815	46	27	43	34		Vänersborgs »	1,118	63	30,416	114	83	102	27	
Västerviks »	974	48	33,553	124	92	111	34		Summa	2,120	119	60,749	243				
Summa	2,501	127	78,959	275					Skaraborgs län:								
Gottlands län:																	
Visby lasarett	859	39	26,180	87	72	85	30		Falköpings lasarett	1,521	59	47,964	160	131	159	32	
Blekinge län:																	
Karlskronas lasarett	1,174	74	30,223	100	83	107	26		Lidköpings »	1,252	42	31,341	120	86	105	25	
Karlskrona »	1,404	64	34,876	115	96	113	25		Mariestads »	855	57	25,771	75	71	88	30	
Summa	2,578	138	65,099	215					Summa	3,628	158	105,076	355				
Värmlands län:																	
Filipstads lasarett	157	30	8,534	50	23	29	54		Örebro län:								
Karlstads » ⁵⁾	1,712	89	57,841	190	158	193	33		Örebro lasarett								
Summa	1,869	119	66,375	240					1,722	79	52,452	172	144	163	30		
Västmanlands län:																	
Köpings lasarett	505	28	14,641	50	40	—	29		Västmanlands län:								
Norbergs »	322	14	11,841	38	32	43	37		Köpings lasarett	505	28	14,641	50	40	—	29	
Sala »	617	36	16,546	45	45	50	27		Norbergs »	322	14	11,841	38	32	43	37	
Västerås »	1,309	42	36,447	115	100	108	28		Sala »	617	36	16,546	45	45	50	27	
Summa	2,753	120	79,475	248					Västerås »	1,309	42	36,447	115	100	108	28	

Tab. N:r 8. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från lasaretten angående intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme år 1908.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Antal patienter									Antal sjuk-sängar	Medel-tal vär-dade för dag						
Län (stad), lasarett.	in-tagna	döda	in-tagna	döda													
Kopparbergs län:																	
Falu lasarett	1,941	132	59,067	189	162	184	30										
Gäflleborgs län:																	
Gäflle och Gästriklands lasarett	1,525	92	50,471	¹⁰⁾ 190	136	158	33										
Hudiksvalls	969	76	33,669	128	92	111	35										
Söderhamns	807	40	23,189	88	77	90	35										
Summa	3,301	208	112,329	406													
Västernorrlands län:																	
Backe lasarett	351	14	9,514	¹⁰⁾ 30	26	31	27										
Härnösands	832	56	31,180	98	85	100	37										
Sollefteå	667	23	22,416	87	61	71	34										
Sundsvalls	1,951	93	52,466	200	144	189	27										
Örnsköldsviks	901	38	30,029	92	82	99	33										
Summa	4,702	224	145,005	507													
Jämtlands län:																	
Östersunds lasarett	1,056	47	35,868	124	98	120	34										
Västerbottens län:																	
Skellefteå lasarett	412	25	9,633	39	26	37	23										
Umeå	836	52	36,415	134	100	121	41										
Summa	1,298	77	46,048	173													
Norrbottnens län:																	
Haparanda lasarett	144	9	3,603	31	10	17	25										
Luleå	695	30	23,974	77	66	79	34										
Piteå	317	20	9,161	37	25	34	29										
Summa	1,156	59	36,738	145													
För hela riket	84,594	4,853	2,628,275	8,788	7,201	—	81.1										

¹⁾ Sabbatsberg: Uppgifterna från konvalescenthemmet äro ej medräknade. (Se Tab. N:r 14). Utom det anförda sängantalet finnas 48 sängar i tvänne evakuationspaviljonger, 8 i en isoleringspaviljong, 2 för nyopererade samt 3 celler. — ²⁾ Uppsala: Af dessa patienter tillhöra 18 barnbördsafdelningen och 44 bröstafdelningen. — ³⁾ Uppgifterna omfatta ej upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Nyköping, vid Lunds, Kristinehamns och Härnösands hospital. — ⁴⁾ Lund: Däraf 21 å barnbördsafdelningen. — ⁵⁾ Finspång: Från 1 Nov. — ⁶⁾ Malwö: Däraf 31 å barnbördsafdelningen. — ⁷⁾ Uddevalla: Lasarettet under ombyggnad. — ⁸⁾ Sahlgrenska sjukhuset: Uppgifterna från konvalescentafdelningen äro ej medräknade. (Se Tab. N:r 14). — ⁹⁾ Vänersborg, Västerås: Däraf 6 å isoleringsrum. — ¹⁰⁾ Gäflle, Backe: Vid slutet af året.

Tab. N:r 9. Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1908.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Antal patienter									Antal sjuk-sängar	Medel-tal vär-dade för dag						
Landstingsområde, sjukvårds-inrättning.	in-tagna	döda	in-tagna	döda													
A. Lasarettssafdelningar.																	
Stockholms stad:																	
Kungl. Serafimerlasarettet	3,397	227	97,200	319	266	300	29										
Sjukhuset Eira	75	—	2,564	25	7	14	34										
Sabbatsbergs sjukhus ¹⁾	3,949	368	117,359	336	322	—	30										
Sjukhuset St Göran, afdelning för hudsjukdomar	699	3	12,598 ²⁾	—	35	57	18										
Maria sjukhus	1,899	140	57,476	209	157	207	30										
Provisoriska sjukhuset	965	110	30,855	100	85	101	32										
Summa	10,984	848	318,052	989													
Stockholms län:																	
Kungl. Serafimerlasarettet	966	87	32,299	80	88	113	33										
Sjukhuset Eira	136	7	5,942	23	16	22	44										
Löwenströmska lasarettet	541	32	12,780	54	35	47	24										
Norrälje lasarett	523	35	15,689	50	43	54	30										
Södertälje	373	23	12,475	44	34	44	33										
Östhammars	230	19	6,536	34	18	29	28										
Summa	2,769	203	85,721	285													
Uppsala län:																	
Akademiska sjukhuset i Uppsala ³⁾	2,751	187	82,081	238	225	—	30										
Södermanlands län:																	
Eskilstuna lasarett	662	35	19,932	63	55	68	30										
Flens	681	43	20,384	66	56	73	30										
Nyköpings lasarett																	
Summa																	
Östergötlands län:																	
Finspångs lasarett	343	13	11,959	37	33	42	35										
Kisa	292	25	8,728	38	24	33	30										
Linköpings	918	64	38,412	150	105	139	42										
Söderköpings	745	42	22,487	64	62	75	30										
Vadstena	318	40	18,656	35	51	65	23										
Summa	3,116	184	100,242	324													
Norrköpings stad:																	
Norrköpings sjukhus	1,283	71	32,915	123	90	126	26										
Jönköpings län:																	
Jönköpings lasarett	1,444	52	39,208	136	107	—	27										
Ulfspårre—Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	782	44	17,776	55	49	60	23										
Summa	2,226	96	56,984	191													
Kronobergs län:																	
Ljungby lasarett	437	14	13,402	41	37	48	31										
Växjö	1,367	67	35,132	130	96	120	26										
Summa	1,804	81	48,534	171													

¹⁾ Sabbatsberg, St Göran: Tuberkulosafdelningen se Tab. N:r 14 Afd. Lungtubersjukhus. — ²⁾ Fördelningen af sängantalet för veneriskt sjuka och för hudpatienter kan växla. Som antalet veneriskt sjuka öfverväger, upptages hela sängantalet (293) å afdeln. C. — ³⁾ Uppsala: Uppgifterna omfatta ej bröst- och barnbördsafdelningarna (se Tab. N:r 14).

Tab. N:r 9. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1908.

Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längdaf sjuk-hus-vistelsen, dagar.	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längdaf sjuk-hus-vistelsen, dagar.
	in-tagna.	döda.							in-tagna.	döda.					
Kalmar läns norra lands-tingsområde:								Skaraborgs län:							
Västerviks lasarett	947	47	31,222	106	86	102	33	Falköpings lasarett	1,454	58	39,848	136	109	135	27
Kalmar läns södra lands-tingsområde:								Lidköpings »	1,242	42	31,030	110	85	102	25
Borgholms lasarett	292	7	8,124	25	22	29	28	Mariestads »	852	57	24,684	72	68	85	29
Kalmar »	936	56	26,678	69	73	85	29	Summa	3,548	157	95,562	318			
Oskarshamn »	280	16	9,126	38	25	35	33	Värmlands län:							
Summa	1,508	79	43,928	132				Filipstads lasarett	157	30	8,534	50	23	29	54
Gottlands län:								Karlstads »	1,659	89	56,016	180	153	189	34
Visby lasarett	850	39	25,862	81	71	85	30	Summa	1,816	119	64,550	230			
Blekinge län:								Örebro län:							
Karlskrona lasarett	1,159	74	29,797	92	82	103	26	Örebro lasarett	1,656	79	47,332	150	130	—	29
Karlskrona »	1,381	64	33,345	100	91	109	24	Västmanlands län:							
Summa	2,540	138	63,142	192				Köpings lasarett	505	28	14,641	50	40	—	29
Kristianstads län:								Norbergs »	322	14	11,841	38	32	43	37
Kristianstads lasarett	1,192	74	43,824	125	120	136	37	Sala »	617	36	16,546	45	45	50	27
Simrishamn »	591	31	20,802	70	57	79	35	Västerås »	1,220	42	25,654	78	70	75	21
Angelholms »	756	34	20,699	63	57	74	27	Summa	2,664	120	68,682	211			
Summa	2,539	139	85,325	258				Kopparbergs län:							
Malmöhus län:								Falu lasarett	1,869	132	53,354	160	146	—	29
Hälsingborgs lasarett	1,192	68	29,186	94	80	102	24	Gäflleborgs län o. Gäfle stad:							
Hörby »	518	21	12,493	54	34	47	24	Gäfle och Gästriklands lasarett	1,432	89	42,433	132	116	131	30
Landskrona »	551	36	15,550	58	43	57	28	Hudiksvalls lasarett	924	75	28,177	100	77	95	30
Lunds » ¹⁾	3,974	234	112,202	313	307	—	28	Söderhamns »	746	40	21,478	55	59	70	29
Trelleborgs »	505	31	18,227	60	50	65	36	Summa	3,102	204	92,088	287			
Ystads »	460	31	15,589	60	43	58	34	Västernorrlands län:							
Summa	7,200	421	203,247	639				Bäcke lasarett	351	14	9,514	24	26	31	27
Malmö stad:								Härnösands »	809	56	29,810	88	82	93	37
Allmänna sjukhuset ²⁾	2,561	141	79,168	239	217	—	31	Sollefteå »	654	23	22,135	79	61	69	34
Hallands län:								Sundsvalls »	1,863	93	50,269	185	138	178	27
Halmstads lasarett	954	55	27,460	71	75	89	29	Örnsköldsviks »	892	38	29,745	88	81	99	33
Varbergs »	820	41	20,369	50	56	60	25	Summa	4,569	224	141,473	464			
Summa	1,774	96	47,829	121				Jämtlands län:							
Göteborgs och Bohus län:								Östersunds lasarett	1,009	47	30,326	100	83	105	30
Kungälv lasarett	286	23	11,300	45	31	40	40	Västerbottens län:							
Strömstads »	435	13	9,949	36	27	38	23	Skellefteå lasarett	412	25	9,633	39	26	37	23
Uldevalla »	645	37	18,061	—	49	56	28	Umeå »	839	50	28,900	102	79	99	36
Summa	1,366	73	39,310	81				Summa	1,251	75	38,533	141			
Göteborgs stad:								Norrbottnens län:							
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	3,103	282	113,234	350	310	—	36	Haparanda lasarett	142	8	3,522	26	10	16	25
Holtermannska sjukhuset, afd. för hudsjukd.	267	—	2,972	16	8	12	11	Luleå »	656	30	22,201	66	61	71	34
Summa	3,370	282	116,206	366				Piteå »	314	20	9,087	31	25	34	29
Älfsborgs län:								Summa	1,112	58	34,810	123			
Borås lasarett	954	54	28,626	113	78	107	30	För hela riket	76,550	4,578	2,246,880	7,125	6,156	—	29.4
Vänersborgs »	1,084	62	28,098	94	77	96	26	B. Afdelningar och upp-tagningsanstalter för sinnessjuka. ³⁾							
Summa	2,038	116	56,724	207				Stockholms stad: ⁴⁾							
								Paviljonger för män	253	12	38,788	135	106	127	153
								» » kvinnor	179	10	33,873	131	93	112	189
								Summa	432	22	72,661	266			

¹⁾ Lund: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen och afdeln. för barnsjukdomar (se Tab. N:r 14). — ²⁾ Malmö: Uppgifterna omfatta ej barnbördsafdelningen. — ³⁾ Med undantag af uppgifterna från upptagningsanstalterna i Stockholm, Uppsala, Nyköping, Växjö, Lund, Falkenberg, Göteborg, Kristinehamn och Härnösand ingå samtliga de under denna rubrik meddelade uppgifterna å Tab. N:r 8. — ⁴⁾ Afdelningen för obotligt sinnessjuka vid Stockholms stads allm. försörjningsinrättning se Tab. N:r 14: F.

Tab. Nr 16. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1908.

1	2		3	4	5	6	7	8	1	2		3	4	5	6	7	8
	Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter								Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter						
	in-tagna.	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuk-sångar.	Medel-tal vär-dade för dag.	Högsta antalet vär-dade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.		in-tagna.	döda.	Underhållsdagar.	Antal sjuk-sångar.	Medel-tal vär-dade för dag.	Högsta antalet vär-dade för dag.	Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.		
Stockholms län:																	
Upptagningsanstalten vid Ulf-sunda ¹⁾	23	4	9,471	27	26	27	1:1 år	Göteborgs stad:									
Uppsala län.																	
Upptagn.-anst. vid Uppsala hosp. ²⁾	23	1	8,555	24	23	25	259	Upptagningsanst. för sinnessjuka vid Gibraltar ⁷⁾									
Södermanlands län.																	
Upptagningsanstalten i Nyköping ³⁾	31	—	6,768	20	19	20	218	Älfsborgs län: ⁸⁾									
Östergötlands län:																	
Vadstena lasarett	8	1	2,814	8	8	9	352	Borås lasarett									
Norrköpings stad:																	
Norrköpings sjukhus	38	1	2,968	14	8	12	78	Vänersborgs									
Jönköpings län:																	
Ulfsparre-Hägerflychtska lasarettet i Eksjö	75	3	11,929	40	33	38	159	Summa									
Kronobergs län:⁴⁾																	
Upptagn.-anst. vid Växjö hosp.	49	3	13,636	40	37	40	278	Skaraborgs län:									
Kalmar läns norra lands-tingsområde:																	
Västerviks lasarett	13	1	1,921	6	5	6	148	Falköpings lasarett									
Kalmar läns södra lands-tingsområde:																	
Kalmar lasarett	1	—	1,116	3	3	4	3:1 år	Mariestads									
Gottlands län:																	
Visby lasarett	—	—	—	2	—	—	—	Summa									
Blekinge län:⁴⁾																	
Karlshamns lasarett	1	—	28	2	—	1	28	Värmlands län:									
Karlskrona	5	—	935	3	3	3	312	Upptagningsanstalten vid Kristinehamns hospital ⁹⁾									
Summa																	
4	—	963	5	Örebro län:													
Kristianstads län:																	
Kristianstads lasarett	29	—	2,738	7	7	9	94	Örebro lasarett									
Simrishamns	—	—	1,098	3	3	3	?	Västmanlands län:									
Ängelholms	17	—	1,230	4	3	4	72	Västerås lasarett									
Summa																	
46	—	5,066	14	Kopparbergs län:													
Malmöhus län:																	
Upptagn.-anst. vid Lunds hosp. ⁵⁾	15	1	5,973	28	16	19	1:1 år	Falun lasarett									
Malmö stad:																	
Allmänna sjukhuset	164	10	10,227	34	28	36	62	Gäffleborgs län o. Gäffle stad:									
Hallands län:																	
Upptagn.-anst. i Falkenberg ⁶⁾ .	12	2	8,456	22	23	24	1:9 år	Gäffle och Gästriklands lasarett .									
Varbergs lasarett	4	1	560	2	2	2	140	Hudiksvalls lasarett									
Summa																	
16	3	9,016	24	Söderhamns													
Göteborgs och Bohus län:																	
Uddevalle lasarett	47	1	7,965	24	22	24	170	Summa									
2,180																	
13																	
76,383																	
368																	
C. Afdelningar för vene-riskt sjuka.¹¹⁾																	
Stockholms stad:																	
Sjukhuset St Göran	1,493	13	58,862	293	161	200	39	Sjukhuset Eira									
Sjukhuset Eira	687	—	17,521	75	48	76	25	Summa									
2,180																	
13																	
76,383																	
368																	

¹⁾ Se nåd. bref d. 7/4 1906. — ²⁾ Se nåd. bref d. 6/5 1902. — ³⁾ Se nåd. bref d. 28/11 1902. — ⁴⁾ Upptagningsanstalt vid Växjö hospital, gemensam för Kronobergs och Blekinge län. Se nåd. bref d. 3/5 1904. — ⁵⁾ Se nåd. bref d. 12/6 1891 o. d. 5/7 1907. — ⁶⁾ Se nåd. bref d. 22/8 1898. — ⁷⁾ Äsylvärdningen se Tab. N:o 14: F — ⁸⁾ Älfsborgs län uppför vid Vänersborgs hospital en upptagningsanstalt för 30 patienter, se nåd. bref den 9 juni 1905. — ⁹⁾ Se nåd. bref d. 20/5 1896. — ¹⁰⁾ Se nåd. bref d. 12/6 1899. — ¹¹⁾ Samtliga under denna rubrik meddelade uppgifter ingå å Tab. Nr 8. — ¹²⁾ Omfattar äfven värdningen för budsjukdomar.

Tab. N:r 9. (Forts.) Öfversikt öfver antalet intagna, döda, underhållsdagar samt utrymme å de särskilda lasarettens olika afdelningar samt å upptagningsanstalterna för sinnessjuka år 1908.

Landstingsområde, sjukvårdsinrättning.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längdaf sjukhusvistelsen, dagar.	1	2	3	4	5	6	7	8
	in-tagna.	döda.													
Stockholms län:															
Sjukhuset Eira	134	1	4,045	17	11	24	30								
Uppsala län:															
Akademiska sjukhuset i Uppsala	77	—	3,056	25	8	19	40								
Södermanlands län:															
Eskilstuna lasarett	8	—	239	3	1	3	30								
Nyköpings »	4	—	80	4	—	1	20								
Summa	12	—	319	7											
Östergötlands län:															
Vadstena »	25	—	1,080	20	3	5	42								
Norrköpings stad:															
Norrköpings sjukhus	84	—	2,894	18	8	14	32								
Jönköpings län:															
Jönköpings lasarett	50	—	1,492	14	4	—	30								
Kronobergs län:															
Ljungby lasarett	—	—	—	6	—	—	—								
Värjö »	6	—	161	10	1	2	27								
Summa	6	—	161	16											
Kalmar läns norra lands-tingsområde:															
Västerviks lasarett	14	—	410	12	1	4	29								
Kalmar läns södra lands-tingsområde:															
Kalmar lasarett	7	—	238	8	1	2	33								
Oskarshamns »	11	—	689	8	2	9	63								
Summa	18	—	927	16											
Gottlands län:															
Visby lasarett	9	—	318	4	1	3	35								
Blekinge län:															
Karlskrona lasarett	14	—	398	6	1	4	28								
Karlskrona »	20	—	596	12	2	4	30								
Summa	34	—	994	18											
Kristianstads län:															
Kristianstads lasarett	43	—	1,757	14	5	9	27								
Simrishamns »	—	—	—	4	—	—	—								
Ängelholms »	6	—	188	4	—	3	30								
Summa	49	—	1,940	22											
Malmöhus län:															
Lunds lasarett	244	—	7,279	30	20	27	30								
Malmö stad:															
Allmänna sjukhuset	237	2	6,400	24	17	23	27								
Hallands län:															
Halmstads lasarett	28	—	728	8	2	4	26								
Göteborgs och Bohus län:															
Uddevalla lasarett	14	—	357	—	1	4	25								
Göteborgs stad:															
Holtermannska sjukhuset	613	1	15,076	83	41	58	25								
Älfsborgs län:															
Borås lasarett	27	1	920	10	2	3	34								
Vänersborgs »	24	—	497	12	1	2	21								
Summa	51	1	1,417	22											
Skaraborgs län:															
Lidköpings lasarett	11	—	311	10	1	3	28								
Värmlands län:															
Karlstads lasarett	53	—	1,825	—	5	17	34								
Örebro län:															
Örebro lasarett	39	—	1,487	10	4	—	38								
Västmanlands län:															
Västerås lasarett	66	—	2,108	16	6	11	32								
Kopparbergs län:															
Falu lasarett	52	—	1,409	17	4	7	27								
Gäfnborgs län o. Gäfne stad:															
Gäfne och Gästriklands lasarett	66	—	2,797	24	8	12	42								
Hudiksvalls lasarett	26	—	650	12	2	5	25								
Söderhamns »	5	—	121	11	—	2	24								
Summa	97	—	3,568	47											
Västernorrlands län:															
Härnösands lasarett	14	—	362	6	1	4	26								
Sollefteå »	13	—	281	8	1	5	21								
Sundsvalls »	83	—	2,058	15	6	15	25								
Örnsköldsviks »	9	—	284	4	1	4	32								
Summa	119	—	2,985	33											
Jämtlands län:															
Östersunds lasarett	31	—	1,146	12	3	7	37								
Västerbottens län:															
Umeå lasarett	19	—	1,187	12	3	8	62								
Norrbottnens län:															
Haparanda lasarett	—	—	—	4	—	—	—								
Luleå »	35	—	1,234	8	3	7	35								
Piteå »	2	—	72	4	—	1	36								
Summa	37	—	1,306	16											
För hela riket	4,403	18	142,608	897	391	—	32,4								

Tab. N:r 10. Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens inkomster år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .						Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m						Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.			patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårds- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms stad:							Blekinge län:						
Kungl. Serafimerlasarettet †)	*)435,057	73,558	37,482	—	81,131	121,926	Karlshamns lasarett	113,680	19,109	164	9,904	84,194	—
Sabbatsbergs sjukhus	323,563	60,131	—	—	—	259,723	Karlskrona »	96,109	21,373	745	14,310	57,932	—
Sjukhuset St Göran	*)886,866	18,084	—	—	—	352,050	Summa	209,789	40,482	909	24,214	142,126	—
Maria sjukhus	205,867	23,349	—	—	—	182,293	Kristianstads län:						
Provisoriska sjukhuset	104,360	6,310	—	—	—	97,900	Kristianstads lasarett	106,998	32,092	502	25,564	48,500	—
Sjukhuset Eira †)	100,188	—	900	63,365	19,841	7,500	Simrishamns »	63,057	13,819	—	7,850	40,990	—
Stockholms sinnessjukhus	199,354	17,201	—	—	—	182,153	Ängelholms »	67,019	16,367	—	11,957	38,450	—
Summa	1,756,245	198,633	38,382	63,365	100,972	1,203,545	Summa	237,074	62,278	502	45,371	127,940	—
Stockholms län:							Malmöhus län:						
Löwenströmska lasarettet	27,123	10,281	3,861	—	12,700	—	Hälsingborgs lasarett	81,663	24,131	510	—	56,993	—
Norrhälje lasarett	35,481	13,314	704	1) —	1) 21,300	—	Hörby »	42,345	6,806	340	—	34,100	—
Södertälje »	34,064	10,703	415	1) —	1) 22,815	—	Landskrona »	46,686	9,978	—	—	36,500	—
Östhammars »	12,937	5,281	29	1) —	1) 7,400	—	Lunds » †)	413,593	115,712	8,201	73,235	212,414	—
Stockholms läns upptagn.-anstalt	31,605	22,353	1,000	—	8,000	—	Trelleborgs lasarett	49,130	11,855	—	—	37,100	—
Summa	141,260	61,932	6,009	—	72,215	—	Ystads »	56,835	11,790	—	—	44,800	—
Uppsala län:							Upptagningsanstalten vid Lunds hospital	11,800	—	—	—	11,800	—
Akademiska sjukhuset i Uppsala †) *)	193,485	59,454	15,167	26,101	58,956	1,000	Summa	702,052	180,272	9,051	73,235	433,707	—
Södermanlands län:							Malmö stad:						
Eskilstuna lasarett	38,780	10,974	—	1) —	1) 27,605	—	Allmänna sjukhuset	319,872	108,381	—	12,860	—	194,030
Flens »	32,816	11,689	—	1) —	1) 20,966	—	Hallands län:						
Nyköpings »	48,435	14,259	—	1) —	1) 33,420	—	Halmstads lasarett	71,101	16,022	2,194	1) —	1) 52,570	—
Upptagningsanstalten i Nyköping	14,436	7,004	—	—	7,382	—	Varbergs »	59,868	12,134	1,200	1) —	1) 39,845	—
Summa	134,517	43,926	—	1) —	1) 89,373	—	Summa	130,969	28,156	3,394	1) —	1) 92,415	—
Östergötlands län:							Göteborgs och Bohus län:						
Pinspångs lasarett	31,340	7,907	—	1) —	1) 22,500	—	Kungälfvs lasarett	23,447	4,744	—	1) —	1) 18,600	—
Kisa »	15,726	4,726	—	1) —	1) 11,000	—	Strömstads »	27,482	3,206	—	1) —	1) 24,000	—
Linköpings »	89,992	23,407	1,931	1) —	1) 64,218	—	Uddevalle »	76,535	14,250	542	1) —	1) 61,446	—
Söderköpings »	46,128	14,514	—	1) —	1) 31,000	—	Summa	127,464	22,200	542	1) —	1) 104,046	—
Vadstena »	43,966	13,770	—	1) —	1) 30,000	—	Göteborgs stad:						
Summa	227,152	64,324	1,931	1) —	1) 158,718	—	Allm. o. Sahlgrenska sjukhuset	308,762	74,247	26,422	1) —	1) —	199,441
Norrköpings stad:							Holtermannska sjukhuset	66,475	1,685	19,614	1) —	1) —	44,500
Norrköpings sjukhus	112,909	31,909	—	11,506	69,494	—	Summa	375,237	75,932	46,036	—	—	243,941
Jönköpings län:							Älfsborgs län:						
Jönköpings lasarett	159,428	32,870	—	77,160	48,783	—	Borås lasarett	97,013	25,066	—	36,351	34,210	—
Ulfspärre-Hägerflychtiska lasarettet i Ekejö	74,832	33,463	1,023	—	40,000	—	Vänerns »	91,523	24,391	58	24,493	41,000	—
Summa	234,260	66,333	1,023	77,160	88,783	—	Summa	188,536	49,457	58	60,844	75,210	—
Kronobergs län:							Skaraborgs län:						
Ijungby lasarett	37,682	7,727	—	7,750	21,492	—	Falköpings lasarett	98,518	36,766	—	—	56,600	—
Värjö »	89,506	23,400	361	22,308	43,405	—	Sinnessjukafdelningen i Falköping	18,404	7,304	—	—	11,100	—
Summa	127,188	31,127	361	30,058	64,897	—	Lidköpings lasarett	84,957	27,969	—	—	56,750	—
Kalmar läns norra lands- tingsområde:							Maricstads »	74,352	20,078	1,346	52,576	—	—
Västerviks lasarett	81,520	22,307	—	17,072	41,647	—	Summa	271,231	92,117	1,346	52,576	124,450	—
Kalmar läns södra lands- tingsområde:							Värmlands län:						
Borgholms lasarett	39,670	5,685	—	—	33,610	—	Filipstads lasarett	27,615	6,876	—	1) —	1) 20,300	—
Kalmar »	91,007	17,629	—	—	73,224	—	Karlstads »	123,764	46,854	—	1) —	1) 75,690	—
Oskarshamns »	25,705	6,244	—	—	19,409	—	Summa	151,379	53,730	—	1) —	1) 95,990	—
Summa	156,382	29,558	—	—	126,243	—	Örebro län:						
Gottlands län:							Örebro lasarett	172,764	48,996	—	83,979	38,796	—
Visby lasarett †)	70,669	25,886	168	11,500	32,447	—							

Tab. N:r 10. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens inkomster* år 1908.

Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .						Landstingsområde (stad), lasarett.	I n k o m s t e r .					
	Summa.	D ä r a f g e n o m						Summa.	D ä r a f g e n o m				
		patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårda- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.			patient- af- gifter.	afkast- ning af dona- tioner.	personl. sjuk- vårda- afgift.	anslag af landsting.	anslag af kommun.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.		
Västmanlands län:							Örnsköldsviks lasarett	86,171	23,825	—	¹⁾ —	²⁾ 62,168	—
Köpings lasarett	52,255	11,018	—	8,101	32,847	—	Sinnessjukafdelningen i Härnösands lasarett	12,258	4,178	—	—	8,080	—
Norbergs »	47,545	8,783	1,223	3,735	33,145	—	Summa	425,049	124,482	5,937	¹⁾ —	²⁾ 291,004	—
Sala »	41,594	13,428	—	7,146	21,020	—	Jämtlands län:						
Västerås »	86,254	32,198	—	10,211	43,700	—	Östersunds lasarett	90,371	36,711	1,569	22,323	28,672	—
Summa	227,648	65,427	1,223	29,193	130,712	—	Västerbottens län:						
Kopparbergs län:							Skellefteå lasarett	38,622	9,409	427	¹⁾ —	²⁾ 28,760	—
Falu lasarett	147,932	40,615	2,974	45,359	58,985	—	Umeå »	95,382	36,157	—	¹⁾ —	²⁾ 58,300	—
Gäffleborgs län o. Gäffle stad:							Summa	134,004	45,566	427	¹⁾ —	²⁾ 87,060	—
Gäffe och Gästriklands lasarett . .	109,094	49,607	1,611	18,706	37,047	—	Norrbottnens län:						
Hudiksvalls »	119,096	31,401	—	13,864	72,741	—	Haparanda lasarett	13,065	3,511	843	6,292	2,419	—
Söderhamns »	84,556	23,405	225	14,901	40,303	—	Luleå »	66,835	27,787	—	11,688	26,375	—
Summa	312,746	109,413	1,886	47,471	150,091	—	Piteå »	29,531	6,630	543	6,140	16,100	—
Västernorrlands län:							Summa	109,431	37,928	1,886	24,120	44,894	—
Backe lasarett	57,327	8,412	—	¹⁾ —	²⁾ 48,255	—	För hela riket	7,569,135	1,857,532	140,231	3,688,150	1,642,576	
Härnösands »	87,615	25,585	787	¹⁾ —	²⁾ 59,605	—							
Sollefteå »	60,889	19,657	—	¹⁾ —	²⁾ 40,306	—							
Sundsvalls lasarett	120,789	42,825	5,150	¹⁾ —	²⁾ 72,590	—							

¹⁾ I den anförda summan inkomster ingår *anslag af staten*: till *Serafimerlasarettet* 120,000 kr., till *Stockholms stads och läns kurhus* 2,000 kr., till *Akad. sjukhuset i Uppsala* 5,000 kr., till *lasarettet i Visby* 600 kr., summa 127,600 kr. — ²⁾ Sjukvårdsafgift ej uppgifven. — ³⁾ Häri ingår äfven sjukvårdsafgiften. — ⁴⁾ *Serafimerlasarettet*: Däraf 12,000 till polikliniken. — ⁵⁾ *S:t Görans*: Däraf 16,306 kr. afgifter för Finsens ljusbehandling. — ⁶⁾ *Uppsala*: Däraf 10,595 kr. af universitetet.

Tab. N:r 11. Sammanställning af uppgifterna angående *lasarettens utgifter* år 1908.

Län (stad), lasarett.	U t g i f t e r .													
	Summa.	D ä r a f f ö r												
		läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthäll.	aföjnin- g och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhäll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appa- rater.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ un- derhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Stockholms stad:														
Kungl. Serafimerlasarettet	432,311	24,479	2,677	23,643	79,851	47,526	73,140	42,102	6,670	16,181	17,200	13,824	29,385	29,507
Sabbatsbergs sjukhus	322,973	13,945	15,432	16,841	70,198	29,309	69,081	35,071	29,108	7,967	1,904	7,329	14,197	—
Sjukhuset S:t Görans	388,828	19,250	6,956	4,764	121,041	30,132	61,119	45,628	28,523	14,093	801	6,190	9,637	18,548
Maria sjukhus	174,069	978	731	16,911	33,322	15,626	38,474	23,484	14,001	4,986	165	9,629	4,454	24,626
Provisoriska sjukhuset	103,831	2,334	2,366	692	24,817	8,390	30,051	14,245	9,504	1,785	600	3,063	4,862	—
Sjukhuset Eira	62,803	1,731	49	408	11,254	2,704	22,545	6,325	1,869	796	119	407	6,181	5,067
Stockholms sinnessjukhus	193,238	2,253	804	1,048	59,916	22,870	42,323	22,603	19,129	4,391	189	6,874	6,247	1,223
Stockholms län:														
Löwenströmska lasarettet	30,700	1,370	96	559	7,161	1,374	7,506	3,462	1,321	991	200	814	903	4,358
Norrtälje lasarett	37,570	3,048	168	1,315	10,396	2,096	7,510	5,674	1,777	168	150	1,742	798	2,000
Södertälje »	32,356	1,355	297	1,438	8,177	2,500	7,750	6,232	1,374	26	186	414	1,026	—
Östhammars »	14,454	1,052	65	293	3,983	1,000	4,710	1,233	780	157	121	362	432	—
Stockholms läns upptagningsanstalt	32,142	517	—	—	²⁾ 9,532	—	8,420	2,550	—	—	—	1,743	—	—
Uppsala län:														
Akademiska sjukhuset i Uppsala	283,147	15,331	17,438	12,759	87,692	30,904	34,285	36,518	7,294	9,535	4,155	10,587	4,072	—
Södermanlands län:														
Ekilstuna lasarett	37,196	1,712	604	1,213	10,586	2,648	8,203	4,674	2,249	655	501	1,544	1,116	—
Flens »	33,929	742	132	1,355	9,217	2,495	7,135	3,154	1,771	1,066	834	1,940	1,818	—
Nyköpings »	47,899	2,376	742	2,156	13,522	3,514	10,550	6,225	1,854	1,709	1,039	1,066	1,255	—
Upptagningsanstalten i Nyköping	13,273	122	—	115	2,998	1,758	3,630	752	830	700	11	175	1,196	—

Tab. N:r 11. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U t g i f t e r.													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	afönnin- gar och pensi- oner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhåll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appara- ter.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ underhåll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Östergötlands län														
(utom Norrköpings stad):														
Finspångs lasarett	27,397	1,734	616	919	5,948	1,668	4,859	2,710	1,299	698	722	1,121	1,249	3,527
Kisa »	16,251	992	—	328	4,649	915	4,512	1,655	262	242	323	1,265	765	—
Linköpings »	89,404	3,273	1,136	5,460	23,400	5,870	17,626	14,463	3,130	2,144	636	3,240	1,785	5,204
Söderköpings »	43,386	2,353	309	1,393	11,918	2,692	9,327	5,205	2,545	1,936	330	1,424	1,077	1,432
Vadstena »	37,700	1,796	1,734	1,118	12,624	1,777	11,069	2,816	1,710	50	667	827	485	—
Norrköpings stad:														
Norrköpings sjukhus	111,407	3,617	1,204	3,650	23,109	5,055	24,610	18,587	13,294	4,550	3,206	2,790	5,268	—
Jönköpings län:														
Jönköpings lasarett	199,800	4,316	511	7,913	24,341	14,325	22,718	22,239	2,431	1,237	6,856	2,112	5,083	8,573
Ulfsparré-Hägerflychtska lasarettet i Ekejö	68,381	1,038	999	4,978	14,523	5,957	15,200	13,604	1,077	2,085	567	2,063	4,854	—
Kronobergs län:														
Ljungby lasarett	30,081	1,811	120	1,365	8,446	1,651	6,151	4,532	809	318	98	547	1,539	—
Värjö »	91,019	2,386	2,168	2,190	18,394	5,680	18,855	18,477	1,885	919	4,210	2,135	3,475	6,784
Kalmar län:														
Borgholms lasarett	39,199	573	584	1,825	97,242	2,750	—	1,850	1,879	396	1,021	533	2,081	12,897
Kalmar »	90,419	2,642	438	2,730	15,063	3,317	17,247	10,898	4,153	11,663	2,338	12,640	1,700	—
Oskarshamns »	23,363	1,193	193	514	6,919	913	5,739	1,951	1,308	665	300	333	2,872	—
Västerviks »	81,313	3,357	526	2,945	19,520	8,286	17,794	10,014	2,152	3,374	765	913	1,301	3,900
Götlands län:														
Visby lasarett	70,507	2,692	838	3,170	14,307	7,059	18,059	10,677	1,522	1,589	865	924	2,870	2,768
Blekinge län:														
Karlshamns lasarett	92,417	3,134	2,673	3,586	924,560	—	16,674	12,496	2,018	2,192	4,561	2,399	3,658	9,715
Karlskrona »	94,454	3,554	2,266	4,816	930,626	—	16,972	12,160	4,908	2,989	1,422	3,583	5,674	—
Kristianstads län:														
Kristianstads lasarett	104,610	3,803	824	4,153	28,015	7,000	19,136	15,456	2,918	4,173	2,040	6,235	4,705	2,253
Simrishamns »	60,126	1,157	506	2,281	14,221	6,229	13,055	8,788	2,198	1,809	1,015	2,762	2,593	—
Angelholms »	65,895	1,384	1,483	1,526	15,955	4,377	11,346	10,927	2,171	2,475	931	2,971	1,984	5,067
Malmöhus län														
(utom Malmö stad):														
Hälsingborgs lasarett	289,064	3,336	1,041	5,523	20,971	7,626	15,335	12,196	3,745	361	892	1,309	3,472	206,217
Hörby »	39,333	2,088	941	994	6,780	4,044	9,194	5,970	1,450	971	366	1,185	3,147	—
Landskrona »	48,833	1,879	1,107	1,315	9,255	4,600	11,387	7,420	1,343	1,010	440	1,636	1,477	2,322
Lunds »	415,563	19,028	5,855	14,466	104,143	37,136	65,422	51,684	17,369	3,599	3,044	31,061	21,337	22,005
Upplysningsanstalten vid Lunds hospital .	11,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trelleborgs lasarett	52,266	2,216	448	2,098	15,092	3,543	10,908	8,251	2,386	304	751	2,825	1,043	—
Ystads »	51,472	2,617	486	1,983	11,611	3,321	12,068	4,696	4,307	2,275	879	2,987	1,901	—
Malmö stad:														
Allmänna sjukhuset	319,872	11,765	9,673	8,218	78,604	32,196	68,139	43,366	8,430	7,260	2,226	8,229	11,125	19,747
Hallands län:														
Halmstads lasarett	72,865	3,919	1,400	2,477	920,808	—	13,414	11,531	2,308	1,089	197	3,353	1,736	5,542
Varbergs »	54,303	2,215	373	1,896	11,222	3,591	11,045	7,730	1,800	1,194	301	1,330	1,948	2,480
Göteborgs och Bohus län														
(utom Göteborgs stad):														
Kungälv lasarett	22,557	1,843	345	157	7,501	1,445	5,827	2,147	823	417	999	453	146	—
Strömstads »	27,489	1,111	302	627	7,274	2,196	7,143	2,674	1,934	595	271	437	548	154
Uddevalla »	77,814	3,203	685	1,412	19,088	6,548	20,842	5,132	7,478	3,008	282	702	1,170	—
Göteborgs stad:														
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset . .	324,785	13,032	4,880	14,458	61,080	35,395	80,051	27,030	17,379	6,460	3,957	18,148	12,586	2,824
Holtermannska sjukhuset	55,053	1,879	2,724	—	7,864	6,985	9,814	10,195	1,267	2,588	—	1,294	687	6,135

Tab. Nr 11. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna angående lasarettens utgifter år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
	U — t — g — i — f — t — e — r.													
	D ä r a f f ö r													
Län (stad), lasarett.	Summa.	läke- medel.	mineral- vatten, is o. dylika förbruk- nings- artiklar.	för- bands- artik- lar.	patien- ternas utspis- ning.	annat kosthåll.	affö- nig- gar och pen- sioner.	upp- värm- ning och belys- ning.	tvätt och renhåll- ning, vatten.	kläder.	instru- ment och appara- ter.	inven- tarier af andra slag.	¹⁾ under- håll och mindre repara- tioner.	nybygg- nader och större repara- tioner.
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Älfsborgs län:														
Borås lasarett	161,205	3,595	1,899	4,745	26,621	5,563	18,946	15,246	4,773	2,695	788	1,811	3,280	67,605
Vänersborgs »	93,491	4,137	2,286	5,353	19,218	9,362	16,116	10,181	3,386	3,213	1,197	287	3,949	—
Skaraborgs län:														
Falköpings lasarett	94,432	4,013	495	4,590	17,178	9,818	21,569	12,865	4,304	1,370	2,072	6,309	5,494	—
Sinnessjukafdelningen i Falköping	21,705	58	100	—	4,870	2,920	6,737	4,231	1,455	721	—	449	—	—
Lidköpings lasarett	74,344	2,306	502	3,704	14,533	6,722	19,062	9,650	2,909	2,173	699	2,024	8,083	—
Mariestads »	67,450	1,953	366	1,706	13,317	4,075	18,636	15,130	2,031	2,680	415	600	1,627	509
Värmlands län:														
Filipstads lasarett	25,259	1,222	46	382	4,491	2,660	7,000	5,156	540	424	478	1,061	608	—
Karlstads »	123,436	4,794	580	7,256	34,145	8,125	23,546	19,812	2,835	763	1,249	2,920	3,972	—
Örebro län:														
Örebro lasarett	132,686	3,555	3,236	4,801	²⁾ 38,945	—	23,702	19,903	3,346	4,181	1,336	3,092	4,523	18,846
Västmanlands län:														
Köpings lasarett	53,295	1,680	295	1,515	7,395	2,750	7,345	4,907	1,588	892	580	1,063	2,618	18,455
Norberga »	51,405	1,504	77	1,144	5,143	2,000	6,179	3,828	719	2,421	302	3,347	2,292	21,569
Sala »	45,423	2,203	433	1,708	9,548	3,703	7,299	7,605	644	239	307	1,374	927	5,539
Västerås »	72,794	1,368	186	1,692	16,870	5,811	18,373	12,781	4,057	1,717	448	3,172	4,259	—
Kopparbergs län:														
Falu lasarett	157,236	6,433	966	4,439	²⁾ 56,577	—	36,861	15,905	5,491	8,787	4,833	3,918	5,203	—
Gäffleborgs län:														
Gäffe och Gästriklands lasarett	131,914	3,755	4,415	3,657	²⁾ 43,620	—	27,507	19,719	4,574	4,768	705	2,670	3,179	7,792
Hudiksvalls lasarett	100,638	2,762	2,496	2,294	²⁾ 26,418	—	17,124	9,227	1,200	1,110	409	951	4,865	25,148
Söderhamns »	84,908	3,523	500	2,543	24,270	2,227	15,474	15,229	970	1,066	400	1,926	1,538	3,765
Västernorrlands län:														
Backe lasarett	49,363	1,440	617	446	7,550	2,064	6,500	2,277	694	72	1,584	2,436	2,516	21,098
Härnösands »	97,200	4,103	238	2,220	24,578	7,254	21,135	13,309	1,052	1,187	527	3,513	3,773	9,732
Sollefteå »	64,692	2,511	861	1,474	17,338	5,346	12,306	9,503	2,268	3,114	887	294	3,422	—
Sundsvalls »	116,013	6,267	427	2,093	²⁾ 48,010	—	25,677	18,707	1,644	2,412	2,214	613	14	—
Örnsköldaviks »	87,763	5,703	152	2,432	²⁾ 24,862	—	15,498	18,385	1,329	316	999	2,965	5,880	4,090
Sinnessjukafdelningen i Härnösands lasarett	15,011	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jämtlands län:														
Östersunds lasarett	101,760	2,254	583	4,341	²⁾ 32,761	—	19,506	22,365	1,358	2,666	997	2,348	4,089	—
Västerbottens län:														
Skellefteå lasarett	28,693	1,251	65	1,437	5,157	2,850	8,837	2,402	1,109	565	817	1,426	1,061	—
Umeå »	106,765	3,312	364	2,816	26,135	9,851	20,862	17,551	2,420	565	571	2,685	324	13,888
Norrbottnens län:														
Haparanda lasarett	15,300	⁴⁾ 668	—	121	²⁾ 3,136	—	4,980	882	674	109	175	96	461	3,222
Luleå »	60,669	⁴⁾ 2,153	—	1,396	16,340	4,609	11,275	8,944	2,158	465	1,138	823	6,966	—
Piteå »	26,387	1,157	314	933	5,680	1,309	5,575	1,065	1,326	188	189	1,981	637	4,985
För hela riket	7,742,259													641,223

¹⁾ Här i ingår afven underhåll af gård, park och vägar. — ²⁾ St Görans: Däraf 15,225 kr. för Finsens ljusbekämpning. — ³⁾ Här i ingår afven betjäningens kosthåll. — ⁴⁾ Samtliga förbrukningsartiklar.

Tab. N:r 12. Sammanställning af uppgifterna från *sjukstugorna* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

Landstingsområde, sjukstuga.	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag	Högsta antalet vårdade för dag.	Medellängd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.				Utgifter.		
	in-tagna.	döda.						Summa.	D ä r a f			Summa.	D ä r a f	
			patient-afgifter.	anslag af lands-ting.	anslag af kom-mun.	Summa.	patien-ternas utspis-ning.		nybygg-nader o. större repara-tioner.					
								Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Stockholms län:														
Sjukstugan i Vaxholm	44	8	2,445	13	7	12	56	*6,521	2,569	800	1,652	6,561	1,917	—
Uppsala län:														
Sjukstugan i Enköping	258	15	10,653	23	29	43	41	*27,131	14,485	11,000	150	24,313	6,760	4,733
» vid Löfsta bruk	124	15	3,224	12	9	12	26	7,209	1,709	5,500	—	7,628	2,108	—
Summa	382	30	13,877	40				34,340	16,194	16,500	150			
Södermanlands län:														
Sjukstugan i Strängnäs	348	17	8,751	24	24	31	25	17,284	5,161	11,975	—	18,230	4,675	509
» » Mariefred	126	4	2,939	12	8	14	23	5,573	1,517	4,056	—	5,291	1,616	—
» » Trosa	131	8	3,116	10	9	13	24	5,653	1,753	3,900	—	6,645	1,558	—
Summa	605	29	14,806	46				28,510	8,431	19,931	—			
Östergötlands län.														
Sjukstugan i Rejmyra	64	2	1,636	10	4	9	26	4,408	827	3,500	—	4,534	1,856	—
» » Åtvidaberg	75	2	1,535	8	4	8	20	4,640	1,140	3,500	—	5,270	844	—
Summa	139	4	3,171	18				9,048	1,967	7,000	—			
Jönköpings län:														
Sjukstugan i Gislaved	126	4	2,987	14	8	16	24	*8,664	1,853	6,292	—	7,484	2,060	—
» » Ivetlanda	263	14	5,786	22	16	21	22	14,560	4,079	10,481	—	13,017	3,317	—
» » Säfsjö	131	10	3,778	11	10	14	29	6,322	2,278	3,957	—	6,848	2,173	—
» » Tranås	110	9	4,039	12	11	14	37	7,544	2,152	5,300	—	7,639	2,164	—
» » S. Unnaröd	89	6	2,276	12	6	12	26	6,124	1,395	4,730	—	5,833	1,366	—
» » Värnamo	279	12	5,520	20	15	27	20	9,999	3,227	6,590	—	11,404	3,175	—
Summa	998	55	24,386	91				53,213	14,984	37,350	—			
Kronobergs län:														
Sjukstugan i Lenhofda	146	—	2,968	12	8	12	20	6,425	1,606	4,700	—	5,867	1,573	—
» » Tingsryd	123	10	4,137	12	11	14	34	6,727	2,232	4,495	—	6,815	2,384	—
Summa	269	10	7,105	24				13,152	3,838	9,195	—			
Kalmar läns norra landstingsområde:														
Sjukstugan i Vimmerby	97	5	2,298	10	6	13	24	6,637	1,237	5,400	—	7,285	1,666	302
Kalmar läns södra landstingsområde:														
Sjukstugan i Högsby	53	—	490	4	1	4	9	1,323	323	1,000	—	1,637	331	252
» » Mönsterås	135	4	2,708	9	7	13	20	44,488	1,453	42,535	—	45,816	2,965	29,996
» » Söderåkra	81	2	1,158	6	3	6	14	2,090	582	1,500	—	2,190	753	417
Summa	269	6	4,356	19				47,901	2,358	45,035	—			
Blekinge län:														
Sjukstugan i Sölvesborg**	92	5	1,169	13	3	—	13	1,668	998	—	670	1,602	816	—
Hallands län:														
Falkenbergs sjukstuga	355	12	9,256	20	25	31	26	*34,764	11,694	23,000	—	*37,527	10,248	—
Kungsbacka	167	11	4,523	18	12	20	27	10,098	2,498	7,600	—	10,499	2,891	—
Laholms	117	6	2,720	23	7	14	23	8,589	1,589	7,000	—	9,373	2,903	—
Summa	639	29	16,499	61				53,451	15,781	37,600	—			
Göteborgs och Bohus län:														
Sjukstugan i Mölndal	333	25	10,513	24	29	35	32	29,278	5,906	23,372	—	29,531	6,308	3,423
Göteborgs stad:														
Majornas sjukhus**	222	19	8,982	26	25	33	40	20,096	1,996	—	19,000	21,571	3,514	559
Älfsborgs län:														
Sjukstugan i Billingsfors	109	10	3,811	12	10	14	35	*6,215	2,615	3,000	—	7,636	1,982	1,463
» » Svenljunga	122	5	3,063	14	8	14	25	*10,364	1,563	6,180	—	8,193	1,998	458
» » Ulricehamn	175	4	3,443	8	9	12	20	6,697	2,743	3,675	—	6,856	2,303	—
» » Ämål	141	9	4,137	22	11	19	29	9,293	2,627	6,666	—	9,229	2,482	—
Summa	547	28	14,454	56				32,569	9,548	19,521	—			

¹⁾ Betjäningens utspisning inräknad. ²⁾ Falkenberg: Uppgifterna angående inkomster och utgifter omfatta såväl sjukstugan som nppbtagningsanstalten för sinnessjuka.

Tab. Nr 12. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från sjukstugorna angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

1	2		3		4		5		6		7		8		9-12				13-15							
	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuk-sängar.	Medeltal vårdade för dag.	Högsta antalet af sjukvårdade för dag.	Medellängd antalet af sjukhusvistelsen, dagar.	I n k o m s t e r .				U t g i f t e r .														
	in-tagna.	döda.						Summa.	D ä r a f			Summa.	D ä r a f													
		patient-afgifter.	anslag af lands-tung.	anslag af kom-mun.	Summa.	patient-utspisning.	nybygg-nader o. större reparationer.																			
Landstingsområde, sjukstuga.																Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.				
Värmlands län:																										
Sjukstugan i Arvika	151	7	3,282	20	9	16	22	9,629	1,898	7,671	—	10,323	2,297	—	—											
» Dalby	100	4	2,037	10	6	12	20	6,222	1,234	4,500	—	6,024	1,031	—												
» Kristinehamn	319	20	6,642	20	18	24	21	17,685	4,454	13,076	—	16,275	4,649	—												
» Säffle (ny) ²⁾	15	2	209	10	1	7	14	*26,957	125	2,400	8,595	34,158	125	29,898												
» Silbodol	146	9	4,059	16	11	18	28	12,274	2,486	9,500	—	16,717	2,658	7,091												
» Sunne	161	9	3,371	10	9	16	21	7,250	1,922	2,400	2,767	6,611	2,125	—												
» Torsby	83	2	1,079	17	3	13	13	3,433	633	2,800	—	4,650	750	—												
» Uddeholm	193	11	3,874	14	11	16	20	6,622	2,194	4,428	—	7,435	1,879	490												
Summa	1,168	64	24,553	117				90,072	14,946	46,775	11,362															
Örebro län:																										
Sjukstugan i Askersund	137	4	2,679	9	7	10	20	6,622	2,202	4,420	—	7,581	1,260	—												
» Grythyttan	70	4	1,829	14	5	11	26	5,594	1,419	4,175	—	5,764	1,097	—												
» Karlskoga	213	16	6,070	17	17	21	28	15,294	5,020	7,700	2,574	15,336	4,255	2,574												
» Lindesberg	261	11	7,070	21	19	26	27	14,210	6,164	7,655	390	13,963	4,811	—												
» Ljusnarsberg	310	16	8,405	19	23	27	27	14,336	6,862	6,750	724	14,463	3,746	—												
» Nora	230	12	7,440	24	20	25	32	17,459	7,284	9,220	955	16,127	4,628	—												
» Ramsberg	59	3	823	6	2	6	14	2,113	658	1,346	—	1,939	796	—												
Summa	1,280	66	34,316	110				75,628	29,609	41,266	4,643															
Kopparbergs län:																										
Sjukstugan i By	125	15	2,271	8	6	12	18	5,270	1,625	3,645	—	5,935	1,396	—												
» Grängärde	70	—	815	12	2	7	12	*3,783	491	3,200	—	3,161	517	—												
» Grängesberg	201	13	4,186	14	11	17	21	*9,917	4,117	3,000	—	9,817	2,157	—												
» Hedemora	151	8	3,379	14	9	15	22	6,670	2,070	4,600	—	6,387	1,151	—												
» Husby (Långshyttan)	111	2	2,850	8	8	12	26	5,852	1,727	4,100	—	5,799	1,266	—												
» Leksand	111	6	2,794	14	8	16	25	3,925	1,725	2,200	—	5,275	2,040	—												
» Lima	101	3	2,731	6	8	13	27	7,286	1,641	5,600	—	5,469	1,857	358												
» Malung	75	4	1,437	8	4	8	19	4,493	864	3,442	—	3,948	580	—												
» Mora	149	6	2,151	12	6	13	14	3,851	1,301	2,500	—	4,397	973	—												
» Näs	100	4	2,063	12	6	11	21	3,450	1,274	2,145	—	4,043	1,050	—												
» Orsa **	136	3	3,511	16	10	16	26	9,158	2,458	—	6,700	11,091	2,498	—												
» Smedjebacken	251	9	6,889	24	19	27	27	*17,233	4,078	12,700	—	17,519	3,510	—												
» Svärdsjö	91	4	2,496	8	7	9	27	4,417	1,472	2,860	—	5,650	1,025	—												
» Älfadal	162	10	4,296	10	12	15	27	8,327	2,620	1,500	3,900	9,322	2,284	—												
Summa	1,834	87	41,869	166				93,632	27,463	51,492	10,600															
Gälleborgs län:																										
Sjukstugan i Loos	70	2	1,237	8	3	8	18	*3,225	2,098	—	1,127	3,225	1,113	—												
Jämtlands län:																										
Sjukstugan i Hede	83	4	1,931	10	5	11	23	3,630	1,750	1,775	—	4,380	1,000	—												
» Ström	82	7	3,237	12	9	13	39	*7,498	2,603	4,544	—	7,270	2,417	171												
» Sveg	165	7	2,156	16	6	15	21	7,286	2,657	4,188	—	6,986	1,631	—												
Summa	270	18	7,324	38				18,414	7,010	10,507	—															
Västerbottens län:																										
Sjukstugan i Burträsk	72	9	1,016	8	3	10	14	3,099	929	2,150	—	3,267	610	—												
» Byske	65	7	931	8	3	6	15	3,063	1,017	2,000	—	4,501	981	—												
» Degerfors	145	8	3,889	13	11	16	27	8,330	3,050	4,950	—	9,246	2,944	—												
» Lycksele	121	12	2,295	11	6	10	19	6,242	2,072	4,170	—	6,599	1,721	—												
» Nordmaling	216	5	4,317	16	12	17	20	12,767	4,053	8,500	—	9,314	2,543	—												
» Norsjö	74	5	1,784	8	5	9	24	4,032	1,566	2,460	—	4,663	1,160	—												
» Nysätra	80	5	1,966	8	5	11	25	*4,485	1,805	2,630	—	4,867	1,180	—												
» Åsele	116	8	2,358	16	6	14	20	6,109	2,242	3,720	—	7,253	1,773	—												
Summa	889	59	18,606	88				48,127	16,734	30,580	—															
Norrbottnens län:																										
Sjukstugan i Gellivare	153	13	5,282	20	14	22	35	14,842	5,642	2,500	6,700	15,706	5,630	—												
» Jockmock **	44	6	2,485	10	7	10	56	23,050	3,106	—	19,944	23,050	2,361	14,947												
» Neder-Kalix	133	7	2,895	16	8	16	22	*7,942	2,218	1,500	3,000	7,539	2,037	—												
Summa	330	26	10,662	46				45,834	10,966	4,000	29,644															
För hela riket	10,477	575	262,678	1,014	720	—	251	712,216	194,633	406,324	78,848	735,459	—	97,641												

* I de anförda inkomstsummorna ingår afkastning af donationer samt gåfvor vid sjukstugorna i:

Vaxholm	1,500	Säffle	15,800	Nysätra	50
Enköping	900	Grängärde	53	Neder-Kalix	388
Gislaved	481	Grängesberg	2,700		
Billingsfors	600	Smedjebacken	455		
Svenljunga	2,621	Ström	207		
				Summa	25,755

** I denna tabell äro äfven upptagna smärre sjukvårdsinrättningar, som underhållas af kommun, men till hvilka landsting ej lämna bidrag, nämligen: Majornas sjukhus, Sölvesborgs, Orsa och Jockmocks sjukstugor. — ¹⁾ Betjäningens kosthåll inräknadt. — ²⁾ Säffle: Sjukstugan öppnades i oktober.

Tab. Nr 13. Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		3 Underhållsdagar.	4 Antal sjuk-sängar.	5 Högsta antalet vårdade för dag.	6 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	8 Inkomster.			12 Utgifter.		
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f			Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
								patient-afgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.		
Stockholms stad:												
Stockholms stads epidemisjukhus	2,929	103	70,548	475	392	24	214,436	28,906	—	185,000	221,800	12,636
Stockholms län:												
Södertälje stads epidemisjukhus	120	9	2,639	25	28	22	3,980	—	—	3,980	3,980	104
Norrälja » »	1	—	7	12	1	7	934	21	—	934	934	247
Sigtuna » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Oregrund » » (ny)	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Botkyrka epidemisjukstuga (f. d. Tumba)	17	2	557	15	13	33	1,405	267	—	1,138	1,405	—
Bromma » »	41	2	886	18	10	22	3,431	—	—	3,431	3,431	—
Brännkyrka » »	43	2	789	15	6	18	3,816	—	—	3,816	3,816	—
Danderyds » »	2	—	78	10	2	39	306	—	—	306	306	—
Djarsholms » »	15	1	370	12	6	24	2,312	494	—	1,818	2,312	—
Gnstafobergs » » (tillh. ensk. bolag)	3	—	89	12	3	30	—	—	—	—	—	—
Huddinge » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lidingö » »	13	—	475	6	5	37	6,251	—	—	6,251	6,251	5,000
Naeka » »	29	1	1,241	14	11	43	6,502	502	—	6,000	7,449	2,107
Skebo » » (tillh. ensk. bolag)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Solna » »	151	1	3,992	26	27	26	14,072	209	—	13,863	14,072	3,236
Spånga » »	62	2	1,709	14	14	28	3,888	—	—	3,238	3,888	—
Sundbyberg » »	50	1	673	20	8	13	2,404	270	—	2,134	2,404	—
Vårdinge » »	4	—	183	5	2	46	228	—	—	228	228	—
Summa	551	21	13,688	223			49,529	1,763	—	47,137		
Uppsala län:												
Uppsala stads epidemisjukhus	281	16	9,565	75	69	34	41,398	846	10,298	30,254	41,398	—
Enköpings » »	45	1	663	24	6	15	5,036	29	1,800	3,257	3,286	—
Summa	326	17	10,228	99			46,434	875	12,098	33,511		
Södermanlands län:												
Nyköpings stads epidemisjukhus	57	5	1,538	51	19	27	6,880	—	2,680	4,200	7,987	—
Eskilstuna » » (gamla epidemisjukhuset)	279	10	4,718	36	39	17	8,460	258	1,750	6,452	8,460	—
Eskilstuna » » (Fors epidemisjukhus)	58	5	1,538	18	16	27	3,859	7	53	3,799	3,859	—
Torsåalla » »	63	1	1,510	21	19	24	5,725	—	5,725	—	5,353	121
Strängnäs » »	48	2	1,349	19	15	28	3,324	24	3,300	—	3,900	—
Mariefreds » »	30	—	833	16	14	28	2,841	76	2,765	—	2,841	—
Trosa » »	92	2	1,398	24	20	15	4,147	72	4,075	—	4,571	151
Aspa » »	3	—	96	13	2	32	1,572	—	1,572	—	1,572	—
Björkvik » »	6	1	172	13	6	29	1,113	—	1,113	—	1,161	—
Flens epidemisjukstuga	143	3	3,830	20	29	27	8,027	—	8,027	—	8,380	—
Gnesta » »	32	1	496	16	18	15	2,747	—	2,747	—	2,747	—
Katrineholms » »	35	3	452	22	6	13	2,738	—	2,738	—	2,738	—
Malmköpings » »	51	3	1,429	6	11	28	3,651	—	3,651	—	3,651	—
Oxelösund » »	8	—	91	10	5	11	1,724	—	1,724	—	1,724	—
Vingåker » »	42	—	1,204	22	17	29	3,671	—	3,671	—	3,992	226
Summa	947	36	20,704	307			60,479	437	45,591	14,451		
Östergötlands län:												
Linköpings stads epidemisjukhus	195	6	4,955	66	55	25	12,450	803	—	11,646	12,886	—
Norrköpings » »	190	3	5,878	98	37	31	20,586	1,991	—	17,913	20,586	—
Söderköpings » »	8	1	180	14	3	22	2,500	—	—	2,500	2,500	—
Motala » »	2	—	52	12	2	26	792	—	—	792	792	—
Skeninge » »	15	2	418	10	5	28	810	—	800	—	1,542	—
Boxholms bruks epidemisjukstuga (tillh. ensk. bolag)	5	3	147	14	2	29	1,500	—	—	—	1,500	—
Finspång (Risinge kommun)	4	1	77	12	2	19	2,507	—	2,507	—	2,539	1,336
Kvillinge sockens » »	6	—	131	12	2	22	1,943	—	1,943	—	1,943	—
Åtvidabergs » »	17	—	494	12	9	29	2,002	—	2,000	—	1,777	398
Östra Eneby » »	18	1	465	16	8	26	2,205	—	—	2,205	2,205	59
Summa	460	17	12,797	266			47,295	2,794	7,250	35,056		
Jönköpings län:												
Jönköpings stads epidemisjukhus	152	4	4,642	60	38	31	18,085	1,479	—	16,606	18,085	—
Eksjö » » epidemisjukstuga	24	—	595	17	6	25	2,652	—	—	2,652	2,146	—
Hvetlanda epidemisjukstuga	72	1	1,297	9	9	18	2,137	83	—	2,054	2,137	—
Nässjö » »	27	1	552	10	8	20	2,123	167	—	1,956	2,054	—
Tranås » »	7	—	116	6	2	17	1,000	18	—	982	1,000	—
Summa	282	6	7,202	102			25,997	1,747	—	24,250		

Tab. Nr 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från epidemisjukhusen angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuksängar.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	8 Inkomster.				12 Utgifter.	
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f			Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
			patient-afgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.							
Kronobergs län:												
Växjö stads epidemisjukstuga	55	—	985	20	14	18	4,630	420	—	4,210	1,947	—
Kalmar län:												
Kalmar stads epidemisjukhus	37	5	1,038	30	8	28	12,265	257	—	12,000	8,409	—
Oskarshamn »	4	2	26	20	1	6	3,018	18	—	3,000	1,217	—
Västerviks »	22	—	320	36	6	15	2,721	103	—	2,109	1,820	—
Borgholms »	5	1	203	12	3	41	1,982	—	—	1,982	1,982	—
Mönsterås köpings epidemisjukstuga	1	—	19	8	1	19	414	—	—	414	414	48
Summa	69	8	1,606	106			20,400	378	—	19,505		
Gottlands län:												
Visby stads epidemisjukhus	52	2	1,169	32	22	22	6,494	50	—	6,444	6,494	—
Blekinge län:												
Karlekrona stads epidemisjukhus	159	9	3,754	78	39	24	11,640	240	—	11,400	12,862	—
Ronneby »	3	—	69	19	1	23	475	122	—	353	475	163
Karlshamn »	67	2	1,210	16	11	18	3,399	350	—	3,049	3,399	—
Sölvesborg »	14	—	192	12	5	14	1,159	84	1,075	?	1,196	—
Jämshög »	59	4	827	15	9	14	?	—	?	?	?	—
Lyekeby »	118	15	2,698	12	20	23	?	—	?	?	?	—
Nettraby »	61	2	1,435	8	—	24	?	—	?	?	?	—
Ronneby »	138	3	3,429	12	—	25	?	—	?	?	?	—
Summa	619	35	13,614	172			16,673	796	1,075	14,802		
Kristianstads län:												
Kristianstads stads epidemisjukhus	25	1	690	22	9	28	4,534	780	—	3,753	4,534	—
Simrishamn »	7	1	146	20	5	21	316	—	—	316	316	—
Summa	32	2	836	42			4,850	780	—	4,069		
Malmöhus län (utom Malmö stad):												
Lunds stads epidemisjukhus	50	2	876	36	9	18	2,027	118	—	1,909	2,027	—
Landskrona »	95	5	4,954	50	36	52	7,725	—	—	7,725	7,725	454
Hälsingborgs »	366	6	8,915	90	60	24	31,864	1,764	—	30,100	27,221	1,675
Ystads »	4	—	79	20	1	20	2,860	—	—	2,860	2,860	79
Trelleborgs stads och landsförsamlings epidemisjukhus	104	4	2,042	20	20	20	3,850	—	—	3,850	5,071	201
Arlöfs epidemisjukstuga	125	2	2,658	60	?	21	?	—	—	?	?	—
Bjufs » (tillh. ensk. bol.)	12	1	173	20	4	14	?	—	—	?	?	—
Eslöfs köpings »	5	—	45	12	3	9	189	—	—	189	189	—
Furulunds » (tillh. ensk. bol.)	2	—	50	12	2	25	665	—	—	415	665	—
Höganäs »	9	—	180	16	5	20	?	—	—	?	?	—
Hörby »	1	—	1	1	1	1	554	—	—	554	554	—
Klagstorp »	1	—	19	5	1	19	80	—	—	80	80	—
Kjeflinge »	7	—	105	8	3	15	500	—	—	500	500	81
Limhamns köpings »	34	—	1,034	12	9	30	2,786	—	—	2,786	2,786	430
Skromberga bruks » (tillh. ensk. bol.)	23	1	341	22	7	15	812	—	—	—	812	—
Svedala »	2	—	38	16	2	19	19	—	—	19	19	—
Väsby »	52	1	202	13	10	4	?	—	—	?	?	—
Åsums »	13	1	232	12	5	18	582	—	—	582	582	—
Summa	905	23	21,944	425			54,513	1,872	—	51,569		
Malmö stad:												
Malmö stads epidemisjukhus	404	36	8,199	74	—	20	?	?	—	?	?	—
Hallands län:												
Halmstad stads epidemisjukhus	81	3	2,080	70	11	25	16,833	428	—	16,375	16,136	8,072
Laholms »	16	1	282	12	4	18	820	—	—	820	820	11
Falkenbergs »	30	1	799	13	10	27	2,350	—	—	2,350	2,273	597
Varbergs »	33	2	630	20	15	19	6,070	50	—	6,000	3,380	—
Kungsbacka »	—	—	—	?	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	160	7	3,741	115			26,073	478	—	25,545		
Göteborgs och Bohus län (utom Göteborgs stad):												
Marstrands stads epidemisjukstuga	—	—	—	8	—	—	600	—	—	600	600	—
Lysekils »	60	—	749	20	20	12	3,623	—	—	3,623	3,623	1,433
Uddevalle » epidemisjukhus	82	6	2,667	22	23	33	6,182	28	—	6,154	6,182	—
Strömstads » epidemisjukstuga	1	—	5	10	1	5	600	—	—	600	600	66
Örgryte »	261	5	—	—	—	—	?	?	—	?	—	—
Summa	404	11	3,421	60			11,005	28	—	10,977		

Tab. Nr 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

1	2		3	4	5	6	7	8			9	10	11	12		13
	Antal patienter		Underhållsdagar.	Antal sjuksängar.	Högsta antalet vårdade för dag.	Medel-längd af sjukhusvistelsen, dagar.	Inkomster.			Utgifter.		Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.			
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f		Summa.						
Län (stad), epidemisjukhus.							patient-afgifter.	anslag af landsting	anslag af kommun.							
Göteborgs stad:																
Göteborgs stads epidemisjukhus	1,363	91	39,733	216	178	29	133,963	9,592	—	123,934	133,963	—	—	—	—	—
Älfsborgs län:																
Vänersborgs stads epidemisjukhus	39	1	691	24	10	18	3,025	625	—	2,400	3,025	—	—	103	—	—
Alingsås » epidemisjukstuga	16	1	339	18	3	21	2,109	109	—	2,000	1,871	—	—	958	—	—
Borås » epidemisjukhus	99	2	1,444	34	21	15	4,400	—	—	4,400	3,732	—	—	—	—	—
Ulricehamns » epidemisjukstuga	6	—	190	6	2	32	488	—	—	488	488	—	—	—	—	—
Åmåls » »	3	1	37	12	1	12	2,600	1	—	2,600	2,708	—	—	1,601	—	—
Billingsfors kommuns »	6	2	72	12	2	12	1,066	27	—	1,089	1,055	—	—	—	—	—
Svenljunga » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Trollhättans » »	51	4	765	17	12	15	2,475	340	—	2,134	2,446	—	—	—	—	—
Summa	220	11	3,538	132	—	—	16,433	1,103	—	15,061	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs län:																
Mariestads stads epidemisjukhus	2	—	42	10	2	21	681	—	—	681	681	—	—	—	—	—
Lidköpings » »	6	—	73	10	3	12	1,034	—	—	1,034	1,033	—	—	—	—	—
Skara » »	13	1	207	14	2	16	3,554	304	200	3,050	2,699	—	—	1,351	—	—
Sköfde » »	5	—	192	20	4	38	1,574	—	—	1,574	1,574	—	—	—	—	—
Falköpings » epidemisjukstuga	5	—	119	8	1	24	1,001	24	—	977	1,001	—	—	—	—	—
Tidaholms » »	3	—	37	6	2	12	333	—	—	338	338	—	—	—	—	—
Summa	34	1	670	68	—	—	8,182	328	200	7,654	—	—	—	—	—	—
Värmlands län:																
Karlstads stads epidemisjukhus	11	—	254	26	3	23	3,309	—	—	3,309	3,309	—	—	—	—	—
Kristinehamns » »	2	1	39	18	1	19	1,647	—	—	1,647	1,647	—	—	431	—	—
Filipstads » »	—	—	—	4	—	—	175	—	—	175	175	—	—	—	—	—
Arvika köpings epidemisjukstuga	39	1	1,201	12	4	31	2,732	41	—	2,691	2,732	—	—	—	—	—
Summa	52	2	1,494	60	—	—	7,863	41	—	7,822	—	—	—	—	—	—
Örebro län:																
Örebro stads epidemisjukhus	181	7	6,684	52	46	37	21,486	660	—	20,827	21,177	—	—	—	—	—
Askersunds » epidemisjukstuga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nora » »	4	3	61	4	2	15	18,765	—	—	18,765	18,690	—	—	18,446	—	—
Lindesbergs » »	30	1	895	10	15	30	2,582	802	—	1,747	2,534	—	—	—	—	—
Karlskoga » »	18	—	291	12	3	16	1,399	—	—	1,399	1,399	—	—	—	—	—
Ljusnarsbergs » »	3	—	109	12	1	36	898	91	—	645	654	—	—	—	—	—
Summa	236	11	8,040	90	—	—	45,190	1,553	—	43,333	—	—	—	—	—	—
Västmanlands län:																
Västerås	399	15	11,697	68	104	29	22,905	244	7,302	15,358	22,905	—	—	2,638	—	—
Sala	259	5	7,598	50	50	29	9,118	1,074	7,338	700	18,231	—	—	709	—	—
Köping	277	11	6,824	42	46	25	13,672	75	11,459	1,954	10,653	—	—	—	—	—
Arboga	25	—	219	21	13	9	1,456	290	—	1,166	1,456	—	—	271	—	—
Heby	41	—	839	12	24	20	2,900	—	2,900	—	1,904	—	—	—	—	—
Kolbäck	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norberg	6	1	332	18	4	64	1,378	—	1,378	—	1,503	—	—	—	—	—
Ramnäs	41	—	1,180	38	38	29	1,500	—	1,500	—	1,344	—	—	—	—	—
Simtuna	—	—	—	9	—	—	146	—	146	—	146	—	—	—	—	—
Skinskatteberg	—	—	—	9	—	—	262	—	262	—	262	—	—	—	—	—
Öster-Våla	48	1	967	10	16	20	1,425	25	1,400	—	1,462	—	—	—	—	—
Summa	1,096	33	29,706	277	—	—	54,757	1,708	33,685	19,178	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs län:																
Falu stads epidemisjukhus	23	—	336	32	6	17	3,811	201	—	3,610	3,811	—	—	93	—	—
Hedemora » »	49	—	811	12	11	17	2,900	—	—	2,900	2,900	—	—	—	—	—
Avesta epidemisjukstuga	10	2	156	10	4	16	1,302	30	—	1,272	1,272	—	—	293	—	—
Borlänge » »	7	1	65	8	4	9	525	—	—	525	525	—	—	—	—	—
Domnarfvets » (tillh. Kopparb. Bergsl. aktiebol.)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Grängärde » (Sunnansjö)	1	—	1	6	1	1	374	—	—	374	374	—	—	—	—	—
Grängsbergs » (tillh. ensk. bolag)	9	—	236	15	3	26	443	—	—	443	443	—	—	—	—	—
Ludvika » »	6	—	116	8	3	19	967	—	—	967	976	—	—	—	—	—
Mora sockens » »	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Näs » »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smedjebacken » »	3	—	66	10	2	22	1,616	—	—	1,616	1,616	—	—	—	—	—
Ålfdalens » »	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	108	3	1,837	115	—	—	11,933	231	—	11,707	—	—	—	—	—	—

Tab. Nr 13. (Forts.) Sammanställning af uppgifterna från *epidemisjukhusen* angående intagna, döda, underhållsdagar, utrymme samt inkomster och utgifter för år 1908.

1 Län (stad), epidemisjukhus.	2 Antal patienter		4 Underhållsdagar.	5 Antal sjuk-sängar.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjuk-hus-vistelsen, dagar.	8 Inkomster			12 Utgifter.		
	in-tagna.	döda.					Summa.	D ä r a f			Summa.	Däraf nybyggn. o. större reparationer.
								patient-afgifter.	anslag af landsting.	anslag af kommun.		
Gämeborgs län:												
Gäme stads epidemisjukhus	84	1	2,093	70	18	25	13,265	535	—	12,730	13,845	—
Söderhamns »	39	1	918	36	8	24	6,346	129	—	6,217	6,346	—
Hudiksvalls »	19	—	280	12	4	15	2,160	171	—	1,989	2,160	300
Ljusdals epidemisjukstuga	4	—	104	—	2	26	718	—	—	718	718	—
Valbo	23	2	752	28	7	33	4,645	—	2,323	2,323	2,900	—
Summa	169	4	4,147	146			27,134	835	2,323	23,977		
Västernorrlands län:												
Härnösands stads epidemisjukhus	26	3	354	23	4	14	2,150	150	—	2,000	2,512	—
Sundsvalls »	106	6	1,323	20	11	13	119,669	250	—	119,419	119,669	115,000
Örnsköldsviks »	12	—	151	10	2	12	920	175	—	745	920	—
Sollefteå epidemisjukstuga	7	—	36	10	3	5	2,077	46	200	1,826	1,903	179
Summa	141	9	1,964	63			124,816	799	400	8,340		
Jämtlands län:												
Östersunds stads epidemisjukhus	19	—	507	24	5	27	4,273	528	—	3,745	4,273	195
Brunflo och Frösö kommuners epidemisjukhus	6	—	105	13	5	17	1,123	138	187	798	1,123	75
Summa	25	—	612	37			5,396	666	187	4,543		
Västerbottens län:												
Umeå stads epidemisjukhus	11	1	66	26	4	6	1,744	—	300	1,444	1,744	—
Skellefteå »	1	—	11	10	1	11	170	—	—	170	170	—
Summa	12	1	77	36			1,914	—	300	1,614		
Norrbottnens län:												
Luleå stads epidemisjukhus	14	—	334	16	5	24	4,285	250	—	4,035	4,285	—
Piteå »	2	—	15	12	1	7	1,000	—	—	1,000	660	—
Haparanda »	1	—	5	16	1	5	1,000	—	—	1,000	3,691	3,500
Gällivare sockens epidemisjukhus	10	4	1,005	6	6	100	1,537	510	—	1,027	1,537	—
Jukkasjärvi »	18	—	331	13	9	18	4,169	63	374	3,732	4,131	313
Malmberget (tillh. ensk. bolag)	1	1	3	—	—	3	—	—	—	—	—	—
Piteå sockens epidemisjukhus	42	2	521	13	12	12	—	—	—	—	—	—
Öfverluleå »	2	—	37	6	1	18	135	—	—	135	135	—
Summa	90	7	2,251	82			12,126	823	374	10,929		
För hela riket	11,741	497	284,651	3,840	—	24·2	1,038,510	59,003	103,483	754,663	1,036,794	185,387

Tab. N:o 14. (Forts.) Sammanställning af uppgifter från *enskilda sjukhus, barnsjukhus* m. fl. sjukvårdsanstalter angående antalet intagna, döda, underhållsdagar och utrymme samt inkomster och utgifter år 1908.

1 Anstalt.	2 Antal patienter		3 Underhållsdagar.	4 Antal sjuk-sängar.	5 Medel-tal vårdade för dag.	6 Högsta antalet vårdade för dag.	7 Medel-längd af sjukhusvistelsen.	9 Inkomster.				13 Utgifter.					
	in-tagna.	döda.						D ä r a f			Summa.	patient-afgifter.	afkastning af donationer, gåfvomedel.	anslag af kommun.	Summa.	D ä r a f	
								nybyggnader o. större reparationer.									
H. Lungsotssanatorier.																	
<i>a. Tillh. Konung Oscar II:s jub.fond.</i>																	
Hälshult	302	9	44,612	124	122	127	148	128,410	65,534	60,000	—	125,909	60,362	6,079			
Hässelby	373	—	43,881	124	120	123	118	134,673	63,818	65,500	—	128,727	56,269	18,109			
Osteråsen	232	2	40,754	114	112	114	145	137,516	60,837	76,679	—	137,516	62,892	—			
Summa	907	11	129,247	362													
<i>b. Öfriga.</i>																	
Säfsjö	215	3	23,901	70	65	89	111	141,748	139,814	—	—	141,748	65,006	?			
Romanäs ¹²⁾ (nytt)	114	4	12,472	60	34	48	109	142,200	139,200	3,000	—	244,949	29,192	117,310			
Hemgården	30	3	2,234	10	6	10	74	?	?	—	—	?	?	—			
Summa	359	10	38,607	140													
I. Lungsotssjukhus och sjukstugor.																	
S:t Görans tuberkulosafdelning, Stockholm ⁴⁾	258	130	83,314	232	228	235	323	—	4)	—	—	4)	—	—			
Tuberkulosafdelningen vid Sabbatsberg ⁴⁾	123	28	11,279	32	31	—	92	—	4)	—	—	4)	—	—			
Bröstafdeln. vid Akademiska sjukhuset i Uppsala ⁴⁾	175	45	15,105	44	41	49	86	—	4)	—	—	4)	—	—			
Vattholma sjukhem (Uppsala län)	47	2	4,555	14	12	15	96	8,316	2,358	768	5,200	7,999	2,510	—			
Blommenhof, Nyköpings stad ¹³⁾ (nytt)	40	5	3,845	28	11	27	96	90,834	5,262	—	85,559	90,834	3,749	83,363			
Stratonta, Östergötlands l.	82	—	10,938	30	30	30	133	16,431	5,469	—	10,950	17,176	8,556	—			
Malmö tuberkulospavljong	53	18	8,699	26	23	27	164	20,081	2,778	—	17,285	20,081	10,675	—			
Göteborgs tuberkulohem	146	43	19,935	61	55	61	137	40,433	—	—	40,433	40,433	11,562	1,154			
»Haralds minne», Alingsås	18	—	4,260	12	12	12	237	8,000	—	8,000	—	7,921	3,250	753			
Trollhättans hem för bröstsjuka	30	5	3,078	15	8	12	103	7,110	2,760	—	4,350	6,777	2,303	1,324			
Bälteberga sjukhem, Tidaholm	36	—	4,989	18	14	18	139	13,006	405	12,601	—	13,006	6,940	—			
Grängsbergs sanatorium	34	1	4,834	16	13	16	142	11,545	8,051	3,494	—	11,711	5,336	—			
Domnarfvets sanatorium	65	8	6,511	25	18	25	100	21,740	3,654	18,085	—	21,740	5,829	—			
Fredrikskilles sjukhem, Sandviken	52	11	5,188	20	14	20	100	14,194	6,795	7,399	—	14,194	5,257	—			
Summa	1,159	296	186,530	573													
J. Asyl för spetälske.																	
Järfö sjukhus	9	15	14,537	50	44	48	48 år	* 26,168	—	—	—	21,837	—	—			
K. Alkoholisthem.																	
Stockholms alkoholisthem Eolshäll	28	—	5,077	19	14	—	181	* 26,922	20,511	—	—	26,922	12,366	—			
Kuranstalten Sans Souci, Uppsala	30	—	5,662	17	16	—	189	* 25,779	15,569	—	—	17,956	9,893	—			
Stiftelsen Solvik å Styrso ¹⁴⁾ (nytt)	20	—	4,225	20	12	—	211	10,003	?	—	?	12,652	3,527	—			
Summa	78	—	14,964	56													

* I den anförda inkomstsumman ingår *anslag af staten* till

Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt 900 kr. Barnbördshuset i Göteborg 9,425 kr. Sans Souci 10,000 kr.
Allm. barnbördshuset i Stockholm 25,000 » Alkoholisthemmet Eolshäll 6,000 » Järfö sjukhus 26,000 »

¹⁾ Häri ingår äfven betjäningens utspisning. — ²⁾ Af landsting. — ³⁾ Ingår som afdelning af lasarett å Tab. 8, 10, 11. — ⁴⁾ Ingår som afdelning af lasarett å Tab. 8, 10, 11, 15 A. — ⁵⁾ *S. de Cs barnsjukhem*: Öppnades den 5 november. — ⁶⁾ *Kustsjukhuset på Styrso*: Öppnades den 1 juni. — Kostnaden för tomt, byggnad och inventarier har uppgått till 200,274 kr., motsv. 2,568 kr. per vårdplats. — ⁷⁾ *Gust. Westmans barnbördshus i Linköping*: Öppnades den 1 juni. — ⁸⁾ *Barnbördshuset i Göteborg*: däraf 1,572 för sådana som utgått oförlösta. — ⁹⁾ *Stockholms stads försörjningsinrättning*: dessutom tvenne filialer med 295 platser. — ¹⁰⁾ Däraf ersättning af försörjningspliktige och fattigvårdssambällen utom Stockholm 55,851 kr. — ¹¹⁾ *Anstalten Gibraltar*: Häri ingå kostnaderna för upptagningsafdelningen. — ¹²⁾ *Romanäs*: Öppnades den 1 november 1907. — ¹³⁾ *Blommenhof*: Öppnades den 6 juli. — Byggnader och inventarier. — ¹⁴⁾ *Stiftelsen Solvik*: Anstalten öppnades den 2 april, kostnad för tomt och byggnad 21,000 kr.

Tab. N:r 15 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††) år 1908.*

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna		Döda						Intagna		Döda			
*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.
		VIII. Nervsystemets sjukdomar.													
62, 63, 66 }	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemiplegia ¹⁾	286	238	71	61										
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	26	20	10	8										
65	Meningitis cerebri	48	35	28	26										
67	Paralysis glosso-labio-laryngea	6	8	2	—										
68	Myelitis et meningitis spinalis	63	33	17	5										
69	Tabes dorsalis	52	18	2	1										
70	Sclerosis disseminata	32	5	1	—										
71	Polyomyelitis anterior acuta	97	84	12	3										
72	Atrophia muscularis progressiva	11	10	—	—										
	Syringomyelia	10	1	—	—										
	Paralysis agitans	18	9	—	—										
74	Neuritis. Polyneuritis ¹⁾	89	66	—	1										
75	Neuralgia trigemini	63	61	—	—										
	ischiadica	510	237	—	—										
76	Paralysis facialis	44	34	—	—										
	radialis	17	10	—	—										
78	Mogigraphia	—	2	—	—										
79	Epilepsia	124	53	3	1										
80	Eclampsia	6	55	—	11										
	Hyperemesis gravidarum	—	24	—	1										
82	Chorea	45	103	—	—										
84	Hysteria	53	529	—	—										
86	Neurasthenia	722	1,090	—	—										
	Neurosis traumatica	38	8	1	—										
88	Diabetes mellitus	169	90	30	19										
	insipidus	13	4	1	—										
87	Morbus Basedowi	9	114	1	11										
	Myædema	1	10	—	1										
	Acromegalia	6	1	—	—										
IX. Ögonsjukdomar.															
97	Conjunctivitis catarrhalis	97	66	—	—										
	phlyctænulosa	147	217	—	—										
	trachomatosa	31	40	—	—										
98	Keratitis	264	226	—	—										
99	Ulcus cornæ serpens	290	130	—	—										
104	Episcleritis. Scleritis	15	12	—	—										
105, 106 }	Iritis. Cyclitis	128	85	—	—										
107	Ophthalmia sympathica	13	9	—	—										
108	Chorioiditis	20	15	—	—										
109	Glaucoma	72	70	—	—										
110	Cataracta	219	247	—	—										
113	Retinitis pigmentosa	1	2	—	—										
114	Amotio retinæ	12	21	—	—										
120	Panophthalmitis	59	27	—	—										
123	Strabismus	21	37	—	—										
X. Öronsjukdomar.															
138	Otitis media ²⁾	818	698	17	14										
	cum osteitide processus mastoidei	359	336	10	9										
XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.															
143, 144 }	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	311	256	47	46										
145	Cor adiposum ¹⁾	59	49	9	16										
146	Vitium organicum cordis	772	1,029	114	158										
147	Affectiones cordis nervosæ	17	24	—	—										
XII. Andningsorganens sjukdomar.															
148	Endarteritis. Arteriosclerosis ¹⁾	588	319	72	44										
149	Aneurysma. Aortitis	32	15	2	3										
150	Varix	920	607	1	1										
152	Thrombosis. Embolia	198	354	23	32										
XIII. Matsmältningens organens sjukdomar.															
156, 157 }	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	232	218	1	—										
158	Laryngo-tracheitis	117	76	1	1										
159	Oedema laryngis. Oedema glottidis	9	4	1	2										
160	Pleuritis. Empyema	1,142	648	25	25										
161	Pneumothorax	23	8	2	—										
162	Bronchitis acuta	460	341	8	3										
	chronica	471	326	9	6										
164	Hyperæmia et oedema pulmonum	9	6	2	—										
166	Pneumonia acuta	1,051	545	203	132										
	Bronchopneumonia	352	268	70	63										
168	Gangræna pulmonum	34	20	11	1										
	Abscessus pulmonum	9	5	—	—										
169	Emphysema pulmonum	294	105	3	1										
170	Asthma	70	47	—	1										
XIV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.															
174	Angina tonsillaris	798	852	3	—										
	Hypertrophia tons. Veget. aden.	187	195	—	—										
177	Gastritis acuta	190	195	—	—										
	chronica ¹⁾	436	649	—	1										
178	Ulcus ventriculi vel duodeni	471	1,184	44	49										
180	Neuroses ventriculi	168	286	—	—										
179	Dilatatio ventriculi	63	84	—	—										
181	Enteritis et Colitis acuta	281	260	10	9										
	> chronica	163	152	4	4										
182	Typhlitis, peri- et paratyphlitis	2,757	2,803	139	75										
183	Neuroses intestinales. Obstipatio	178	167	1	—										
184	Ileus. Volvulus. Invaginatio	241	130	71	33										
185	Hernia non incarcerata	2,501	765	—	—										
	incarcerata	359	415	29	68										
186	Fistula intestini. Anus præternat.	25	22	—	—										
188	Periproctitis et Fistula ani	283	86	1	—										
189	Prolapsus ani vel recti	30	48	—	—										
192	Helminthiasis	99	174	—	—										
193	Peritonitis	560	535	103	123										
194	Icterus catarrhalis	83	82	—	—										
195	Cholelithiasis	174	525	6	26										
196	Hepatitis, Abscessus hepatis	14	15	7	2										
197	Cirrhosis hepatis ¹⁾	43	30	8	7										
	Pancreatitis	8	6	4	5										
XV. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.															
199	Nephritis acuta	320	301	18	17										
	> chronica ¹⁾	809	579	115	82										
	Pyelitis. Pyelonephrit. Pyonephros	152	227	61	10										
	Hydronephrosis	10	11	1	—										
	Abscessus para- et perinephriticus	8	5	—	—										
201	Lithiasis renalis	119	94	—	1										
202	Ren mobilis	3	106	—	—										
203	Cystitis ²⁾ acuta	148	364	—	—										
	> chronica	374	240	7	—										
204	Lithiasis vesicalis	63	8	2	—										
205	Neuroses vesicæ urinariæ</														

Tab. N:r 15 A. (Forts.) Å lasarett, sjukstugor och epidemisjukhus †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda ††) år 1908.*

1	2	3		4		5	6	1	2	3		4		5	6
		Intagna		Döda						Intagna		Döda			
*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.	m.	kv.	*)	Sjukdom.	m.	kv.
		207	Hypertrophia prostatae	1,126	—			25	—	246	Anchylolysis			51	22
211	Retentio urine	1,039	38	3	1	248	Corpus mobile in articulo	49	9	—	—	249	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	813	469
212	Fistula urinaria	16	3	—	—	250	Necrosis	102	60	—	—				
217	Hydro-, Hæmato-, Pyocœle	582	—	—	—										
	Morbus Addisonii	5	1	2	1										
	XV. Kvinnliga könsorganens sjukdomar.						XVII. Hudsjukdomar och sjukdomar i bindväfen.								
222	Metritis. Endometritis	—	1,406	—	—	252	Erythema multiforme et nodosum	48	113	—	—	253	Urticaria	23	32
223	Flexio et versio uteri	—	86	—	—	254	Herpes zoster	65	35	—	—	255	Psoriasis	132	85
	Prolapsus uteri et vaginæ	—	327	—	—	257	Eczema	830	757	—	—	259	Aene. Aene rosacea	40	5
226)	Parametritis, Pelveoperitonitis	—	414	—	12	260	Sycosis	56	2	—	—	264	Favus	14	9
227)	Salpingitis, Oophoritis	—	358	—	1	265	Trichophytia. Herpes tonsurans	16	6	—	—	266	Scabies	660	278
229)	Abortus. Hæmorrhag. post-abortum	—	750	—	—	268	Lichen ruber	7	5	—	—	269	Pemphigus	5	7
231	Hæmorrhagia post partum	—	74	—	1	269	Phlegmone. Abscessus	1,863	1,054	13	2	270	Furunculus	116	67
232	Mola hydatidosa	—	19	—	—	271	Carbunculus	173	65	2	1	272	Ulcus	563	528
233	Graviditas extrauterina	—	126	—	4	272	Gangræna	78	61	7	5				
234	Hæmatocele retro-uterina	—	14	—	—										
234	Placenta prævia	—	33	—	1										
235	Ruptura uteri	—	9	—	3										
236	Fistula urogenitalis	—	7	—	—										
237	» rectovaginalis	—	6	—	—										
	Pelvis justo minor	—	55	—	—										
	Retentio placenta	—	27	—	1										
	Ruptura perinei completa	—	44	—	—										
	Mastitis	—	261	—	—										
	XVI. Bülseorganens och bensystemets sjukdomar.						XVIII. Svalster.								
239	Myitis acuta	314	205	—	—	274	Adenoma	31	102	1	—	275	Angioma	34	55
	» chronica	344	252	—	—	276	Cancer ¹⁾	1,279	1,601	304	268				
240	Tendovaginitis	240	163	1	1		» lingue	13	9	—	—				
241	Bursitis. Hygroma	291	245	—	—		» ventriculi	625	322	179	98				
242	Scoliosis. Kyphosis	29	32	—	1		» recti	91	90	21	21				
	Genu valgum	20	7	—	—		» genitalium virilium	64	—	13	—				
	Pes varus vel varo-æquinus	22	14	—	—		» » feminarum	—	371	—	50				
	» planus	44	27	—	—		» mammae	3	391	1	13				
243	Synovitis. Arthrosis	398	211	2	1	278	Kystoma ovarii	—	385	—	7				
244	Rheumatismus articularis acutus	813	608	2	—	283	Lymphoma	82	73	—	1				
	» » chron.	362	370	—	—	284	Myoma uteri	—	447	—	8				
245	Arthritis deformans	74	79	1	1	289	Sarcoma	228	201	26	27				
						290	Struma	22	205	—	2				
						292	Tumor cerebri	62	40	26	17				
							» abdominis	39	80	7	5				

Anm. Om en patient varit *intagen* för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa.

Ingen upptages såsom *död* mer än på ett ställe.

En person, som *intagits* flera gånger för samma sjukdom, upptages i denna tabell endast en gång, försåvidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ånyo ådragit sig sjukdomen.

†) I denna tabell ingå de i Tab. N:r 8, 9, 12, 13 upptagna sjukvårdsinrättningarna med undantag af följande: Upptagningsanstalterna för sinnessjuka i Stockholm, Nyköping, Fålkensberg och Göteborg samt vid hospitalen; barnbördsafdelningarna vid sjukhusen i Uppsala, Lund och Malmö. Tuberkulosafdelningarna vid St Görans, Sabbatsberg och Akad. sjukhuset i Uppsala ingå i denna tabell.

††) Skador och akuta förgiftningar upptagas i Tab. N:r 18 A.

*) Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. Med.-styrels. cirk. d. 28 dec. 1891.

**) Antalet å epidemisjukhusen intagna fall af morbilli, scarlatina, febris typhoides, diphtheria, se textafdelningen.

Tab. Nr 15 B. Å enskilda sjukhus och barnsjukhus †) *intagna sjukdomsfall* äfvensom *döda ††)* år 1908.

*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.		*)	Sjukdom.	Intagna.		Döda.	
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.
	I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.						VI. Kroniska förgiftnings-sjukdomar.				
	Syphillis	7	2	2	—	51	Argyrosis	—	1	—	—
	Spina bifida	2	2	—	1		Narcotismus ¹⁾	1	1	—	—
	Labium leporium	4	3	—	—		Morphinismus	—	1	—	—
	Palatoschisis	8	4	—	—	52	Alcoholismus ¹⁾	8	1	—	—
	Hernia inguinalis	28	2	—	—		Dipsomania	2	—	—	—
	" umbilicalis	5	12	—	—		Neuritis alcoholica	1	—	—	—
	Atresia ani	1	—	—	—		VII. Sinnessjukdomar.				
	Phimosis	11	—	—	—	54—57	Insania simplex	6	5	—	—
	Hypospadias	2	—	—	—	58	Dementia paralytica	—	1	—	—
	Kryptorchismus	2	—	—	—	59	Insania epileptica	—	1	—	—
	Luxatio femoris	8	35	—	—	60	Idiotia	5	4	—	—
	Pes varus vel varo-equinus	23	14	—	—		VIII. Nervsystemets sjukdomar.				
	Syndactylia	4	1	—	—	62, 63,	Hæmorrhagia cerebri et meningum, Hemi- plegia ²⁾	1	8	—	3
	Digitus supernumerarius	1	2	—	—	66	Encephalitis. Abscessus cerebri	4	1	—	—
	Icterus neonatorum	12	6	—	—	64	Meningitis cerebri	4	8	2	6
	II. Ålderdomssjukdomar.					65	Myelitis et meningitis spinalis	3	1	—	—
1	Marasmus senilis	—	4	—	2	68	Tabes dorsalis	1	1	—	—
	III. Akuta infektionssjukdomar.					69	Poliomyelitis anterior acuta	21	17	—	—
5	Morbilli	11	8	—	—	71	Atrophia muscularis progressiva	3	—	—	—
6	Scarlatina	13	16	—	—	72	Paralysis agitans	1	1	—	—
11	Febris typhoides	20	8	3	—	74	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	3	4	1	—
14	Cholera infantum	21	13	5	4	75	Neuralgia trigemini	1	—	—	—
15	Parotitis epidemica	8	—	—	—	" ischiadica	8	5	—	—	
16	Influenza epidemica	18	28	—	—	76	Paralysis facialis	—	2	—	—
17	Pertussis	12	14	—	—	" radialis	1	—	—	—	
18	Diphtheria. Croup	21	34	1	1	79	Epilepsia	7	6	—	—
20	Erysipelas	13	10	3	1	80	Eclampsia	12	8	5	—
21	Pyæmia. Septicæmia	24	27	15	8	82	Hyperemesis gravidarum	—	4	—	—
22	Sepsis puerperalis	—	1	—	—	84	Chorea	14	34	—	—
24	Gonorrhœa ¹⁾	15	8	1	—	86	Hysteria	9	35	—	—
	Urethritis gonorrhœica acuta	—	2	—	—	88	Neurastheua	19	49	—	—
	Epididymitis gonorrhœica	6	—	—	—	87	Neurosis traumatica	1	—	—	—
	Prostatitis	3	—	—	—	88	Diabetes mellitus	7	11	—	1
	Strictura urethræ	4	—	1	—	87	Morbus Basedowi	14	18	—	2
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholin.	—	5	—	—		Myxoedema	3	3	—	—
	Conjunctivitis	1	—	—	—		Hydrocephalus	5	2	—	—
	Lymphadenitis	1	—	—	—		Morbus Little	3	5	—	—
25	Meningitis cerebrospinalis epidem.	1	1	—	1		Följdsjukdomar efter poliomyelitis acuta	8	18	—	—
26	Tetanus	1	—	1	—		IX. Ögonsjukdomar.				
	IV. Kroniska infektionssjukdomar.					97	Conjunctivitis catarrhalis	17	13	—	—
32	Tuberculosis ¹⁾	392	393	41	47	" phlyctenulosa	64	90	—	—	
	" pulmonum	49	70	9	11	98	Keratitis	29	36	—	—
	" cerebri et meningum	18	22	19	23	99	Ulcus cornæ serpens	—	3	—	—
	" ossium et articulationum	173	123	5	—	105)	Iritis. Cyclitis	5	1	—	—
	" cutis. Lupus vulgaris	3	3	—	—	106)	Ophthalmia sympathica	1	—	—	—
	" glandularum lymph.	110	128	—	—	107	Glaucoma	—	1	—	—
	" apparatus urogenitalis	9	14	—	1	109	Cataracta	6	11	—	—
	" laryngis	1	—	—	—	110	Amotio retinæ	—	1	—	—
	" peritonei	12	15	1	1	114	Strabismus	3	1	—	—
	" intestinorum	2	4	—	—	123	X. Öronsjukdomar.				
	" miliaris acuta, universalis	6	10	4	9	138	Otitis media ¹⁾	219	198	3	1
33	Syphillis acquisita ¹⁾	2	—	1	—	" cum osteitide processus mastoidei	84	73	3	1	
35	Febris intermittens	1	—	—	—		XI. Cirkulationsorganens sjukdomar.				
	V. Konstitutionella sjukdomar.					143)	Pericarditis. Endocarditis	18	34	8	5
37	Arthritis vera	1	—	—	—	144)	Cor adiposum ²⁾	2	—	—	—
39	Rachitis	175	106	—	—	145	Vitium organicum cordis	47	61	7	6
40	Scorbutus	—	1	—	—	146	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	8	9	—	—
41	Chlorosis. Anæmia	66	91	—	—	148	Varix	30	45	—	—
42	Morbus macul. Werlhofii. Purpura	5	—	1	—	150	Thrombosis. Embolia	3	11	1	1
43	Lenchæmia. Pseudoleuchæmia	2	2	—	—	152	XII. Andningsorganens sjukdomar.				
44	Anæmia pernicioosa progressiva	5	6	1	1	156)	Morbi cav. nas. et cav. acces. nas.	137	97	—	1
45	Hæmophilia	2	—	—	—	157)					
	Hæmoglobinuria	1	—	—	—						
	Atrophia	33	20	4	2						

¹⁾ Samtliga fall. — ²⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 15 C. Å sjukhus, vid försörjningsinrättningar samt vårdanstalter för obotligt sjuka †) *intagna sjukdomsfall äfvensom döda* år 1908.

1	2	3		4		1	2	3		4		5	6
		Intagna.		Döda.				Intagna.		Döda.			
		m.	kv.	m.	kv.			m.	kv.	m.	kv.		
	Sjukdom.						Sjukdom.						
	I. Ålderdomssjukdomar.												
1	Marasmus senilis	140	280	50	117								
2	Gangræna senilis	12	14	4	5								
	II. Akuta infektionssjukdomar.												
16	Influenza epidemica	50	70	2	8								
20	Erysipelas	14	22	3	4								
	III. Kroniska infektionssjukdomar.												
32	Tuberculosis ¹⁾	828	373	322	158								
	> pulmonum	693	323	305	149								
	> cerebri et meningum	6	1	—	—								
	> ossium et articulationum	8	6	—	1								
	> cutis. Lupus vulgaris	2	2	—	—	160	Pleuritis	35	6	3	2		
	> glandularum lymph.	3	3	1	—	162	Bronchitis chronica	221	120	19	17		
	> apparatus urogenitalis	9	—	—	—	166	Pneumonia acuta	48	22	25	13		
	> laryngis	26	4	3	—		Bronchopneumonia	22	18	13	8		
	> peritonei	3	—	—	—								
	> intestinorum	16	8	1	—								
	> miliaris acuta, universalis	2	2	2	1								
33	Syphilis acquisita ¹⁾	18	17	2	1								
	Syphilis cerebri vel med. spin.	13	6	2	1								
	IV. Kroniska förgiftningssjukdomar.												
52	Alcoholismus ¹⁾	451	62	5	2								
	Dipsomania	17	2	1	—								
	Delirium tremens	44	1	—	—								
	Epilepsia potatorum	33	13	—	—								
	Neuritis alcoholica	28	2	—	—								
	Hæmorrhagia cerebri	3	3	—	1								
	Cor adiposum. Arteriosclerosis	9	1	2	—								
	Gastritis	35	5	2	—								
	Cirrhosis hepatis	5	—	—	—								
	Nephritis	3	—	—	—								
	V. Sinnessjukdomar.												
54—57	Insania simplex	376	481	15	26								
58	Dementia paralytica	14	28	4	1								
59	Insania epileptica	32	30	—	—								
60	Idiotia	55	40	1	2								
	VI. Nervsystemets sjukdomar.												
62, 63,	Hæmorrhagia cerebri et meningum. Hemi-												
66	plegia ²⁾	92	125	28	49								
64	Encephalitis. Abscessus cerebri	1	—	1	—								
65	Meningitis cerebri	4	2	4	2								
68	Myelitis et meningitis spinalis	17	9	2	6								
69	Tabes dorsalis	17	7	6	3								
70	Sclerosis disseminata	3	3	1	2								
72	Atrophia muscularis progressiva	1	1	—	—								
	Syringomyelia	2	—	—	—								
74	Neuritis. Polyneuritis ²⁾	3	2	—	—								
79	Epilepsia	26	31	2	2								
82	Chorea	1	3	—	—								
84	Hysteria	4	40	—	1								
86	Neurasthenia	43	56	—	1								
88	Diabetes mellitus	9	3	2	3								
	VII. Cirkulationsorganens sjukdomar.												
						143	Pericarditis. Endocarditis. Myocarditis	6	10	3	6		
						144	Vitium organicum cordis	188	160	41	76		
						146	Endarteritis. Arteriosclerosis ²⁾	263	167	29	14		
						148							
	VIII. Andningsorganens sjukdomar.												
						160	Pleuritis	35	6	3	2		
						162	Bronchitis chronica	221	120	19	17		
						166	Pneumonia acuta	48	22	25	13		
							Bronchopneumonia	22	18	13	8		
	IX. Matsmältningsorganens sjukdomar.												
						177	Gastritis chronica ²⁾	46	38	1	1		
						178	Ulcus ventriculi vel duodeni	6	15	1	4		
						181	Enteritis et Colitis acuta	17	14	1	3		
							> > > chronica	15	12	1	1		
						193	Peritonitis	—	4	—	—		
	X. Urinorganens och manliga könsorganens sjukdomar.												
						199	Nephritis chronica ²⁾	110	70	21	13		
						203	Cystitis chronica	34	36	8	3		
						207	Hypertrophia prostatae	17	—	2	—		
	XI. Rörelseorganens och ben-systemets sjukdomar.												
						244	Rheumatismus articularis chron.	88	101	3	—		
						245	Arthritis deformans	5	45	—	3		
	XII. Svulster.												
						276	Cancer ¹⁾	58	113	49	98		
							> linguae	—	1	—	1		
							> ventriculi	36	34	32	27		
							> recti	7	5	3	4		
							> genitalium virilium	1	—	1	—		
							> > > feminarum	—	41	—	35		
							> mammae	1	22	1	18		
						278	Kystoma ovarii	—	2	—	—		
						284	Myoma uteri	—	6	—	1		
						289	Sarcoma	6	7	6	1		
						292	Tumor cerebri	1	1	1	—		

Om en patient varit intagen för flera sjukdomar, upptages han i denna tabell för hvar och en af dessa sjukdomar. Ingen upptages såsom död i mera än en sjukdom.

En person, som intagits flera gånger för samma sjukdom, upptages ej i denna uppgift mer än en gång, försävidt det ej kan anses, att personen för hvarje gång ådragit sig sjukdomen.

^{*)} Siffrorna hänvisa till sjukdomsnomenklaturen enl. K. Med.-styrs cirk. d. 28 dec. 1891.

†) I denna tabell ingå följande sjukvårdsinrättningar: Försörjningsinrättningarna i Stockholm, Uppsala, Norrköping, Karlskrona, Malmö, Landskrona, Göteborg, Uddevalla, Borås, Örebro, Västerås, Falun, Gäfve, Söderhamn, Sundsvall och Östersund, vidare de i Tab. N:r 14 upptagna sjukhemmen med undantag af Diakonissanstaltens och Östergötlands sjukhem, och Hemmet för obotligt sjuka i Lund.

¹⁾ Samtliga fall. — ²⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

Tab. N:r 16 A. Öfversikt för år 1908 öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den landsdel, inom hvilken smittan ådragits.

L ä n (s t a d). st.: stad, ld.: landsbygd.	Syphilis recens.			Gonorrhoea acuta.			Ulcus molle.			L ä n (s t a d). st.: stad inom länet, ld.: landsbygd.	Syphilis recens.			Gonorrhoea acuta.			Ulcus molle.								
	Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.		Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.	Män.	Ej prost. kv.	Prost. kv.						
																				Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.	Summa.
Stockholms stad	158	56	39	253	501	143	44	688	346	34	62	442	Skaraborgs län	st.	2	1	—	4	1	—	1	—	—	—	—
Stockholms län	2	2	—	6	2	9	—	16	2	1	—	6	ld.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Uppsala län	2	—	1	7	10	3	—	15	3	—	—	3	Värmlands län	st.	—	—	—	2	8	4	—	19	2	—	3
Södermanlands län	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	ld.	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Östergötlands län	9	6	1	22	40	5	1	57	3	1	1	5	Örebro län	st.	1	2	—	9	17	5	—	27	2	—	3
Jönköpings län	3	—	—	4	21	1	—	27	5	—	—	7	ld.	2	1	—	11	5	1	—	1	—	—		
Kronobergs län	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	Västmanlands län	st.	13	4	—	19	13	4	—	29	1	—	3
Kalmar län	6	1	—	8	7	2	—	14	1	—	—	1	ld.	2	1	—	11	6	1	—	21	2	—	4	
Gottlands län	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	Kopparbergs län	st.	1	—	—	11	12	1	1	21	2	—	4
Blekinge län	2	1	—	3	10	1	—	14	5	—	—	5	ld.	1	—	—	11	12	1	1	21	2	—	4	
Kristianstads län	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	Gälleborgs län	st.	3	5	1	15	22	9	—	50	4	—	7
Malmöhus län	17	15	—	33	90	33	1	129	21	3	—	25	ld.	4	—	—	15	13	6	—	50	3	—	7	
Hallands län	1	1	—	2	4	1	—	—	—	—	—	—	Västernorrlands län	st.	2	2	—	7	19	8	3	46	1	—	3
Göteborgs stad	24	19	3	46	108	35	11	154	36	2	4	42	ld.	2	1	—	7	12	4	—	46	1	—	3	
Göteb. och Bohus län	1	3	—	8	2	1	—	—	—	—	—	—	Jämtlands län	st.	—	—	—	5	2	—	—	8	—	—	—
utom Göteborgsstad	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	ld.	3	1	—	5	2	4	—	8	—	—	—	
Älfsborgs län	3	3	—	9	4	—	—	—	—	—	—	—	Västerbottens län	st.	2	4	—	6	2	1	—	10	1	—	1
	2	—	—	—	6	4	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	6	2	2	3	10	1	—	1	
	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	Norrbottnens län	st.	3	2	—	7	3	3	—	14	1	—	1
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	7	3	3	—	14	1	—	1	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Norge	st.	12	2	1	15	22	—	—	22	3	—	3
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	15	22	—	—	22	3	—	3	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Danmark	st.	9	—	—	9	23	—	—	23	12	—	13
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	9	23	—	—	23	12	—	13	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Finland	st.	2	—	—	2	—	—	—	2	1	—	1
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	1	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Andra länder	st.	80	—	—	80	131	1	2	134	58	—	58
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	10	3	2	15	24	4	—	28	5	—	5	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Obekant	st.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ld.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Summa	396	163	50	609	1,237	311	63	1,611	535	48	67	650

Tab. N:r 16 B. Öfversikt för år 1908 öfver de å lasaretten för veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans öfverförande.

S j u k d o m .	Summa.	D e n s m i t t a d e s													Smittan har öfver- förts på annat sätt än genom köns- umgänge.
		civilstånd.		å l d e r .										Okänd.	
		Ogift.	Gift.	Under 10 år.	10—15 år. ¹⁾	15—20 år.	20—25 år.	25—30 år.	30—40 år.	40—50 år.	50—60 år.	Öfver 60 år.			
Syphilis recens	396	383	13	2	—	45	153	109	62	13	8	4	—	6	
{ män	163	139	24	1	—	48	53	22	21	13	3	1	—	8	
{ ej prost. kvinnor	50	48	2	—	—	16	22	7	4	1	—	—	—	—	
{ prost. kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	609	570	39	3	1	109	228	138	87	27	11	5	—	14	
Gonorrhoea acuta	1,237	1,184	53	8	2	165	524	319	168	32	14	5	—	9	
{ män	311	282	29	51	2	87	98	39	19	11	3	—	1	43	
{ ej prost. kvinnor	63	63	—	—	—	22	25	9	4	3	—	—	—	—	
{ prost. kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	1,611	1,529	82	59	4	274	647	367	191	46	17	5	1	52	
Ulcus molle	535	512	23	—	—	48	209	160	87	19	8	4	—	—	
{ män	48	44	4	—	—	15	15	8	4	5	1	—	—	—	
{ ej prost. kvinnor	67	66	1	—	—	15	22	11	13	4	2	—	—	—	
{ prost. kvinnor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	650	622	28	—	—	78	246	179	104	28	11	4	—	—	

¹⁾ Från och med 10 år intill 15 år o. s. v.

Tab. N:r 17. Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1908.¹⁾

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
I. Operationer å ben.				IV. Plastiska operationer.			
1. Amputation:				22. Nervsöm	25	1	—
a) å öfverarm	32	5	—	23. Nervresektion	21	—	—
b) å underarm	32	5	1	24. Nervtänjning och neurolysis	35	2	1
c) å lår	168	6	1	25. Operation för spina bifida	20	1	—
d) å underben	157	11	2	Eriläggning af nerv	5	—	—
e) å hand, fot (fingrar och tår)	509	108	16	27. Hjärnoperationer	14	—	—
2. Resektion:				28. Andra operationer å kärl- och nervsystemet: Lumbalpunktion	41	—	—
a) å öfverkåk	30	—	—	19	—	—	2
b) å underkåk	34	1	—	IV. Plastiska operationer.			
c) å refben	88	3	4	29. Å läppen:			
d) å andra ben	76	11	3	Harläppsoperation	100	6	8
3. Osteotomi och uppmäjsling af ben	526	50	55	Plastisk operation	31	3	—
4. Sequestrotomi	209	26	4	30. Å gommen:			
5. Osteoklas	25	—	4	Uranoplastik	37	1	4
6. Bensöm	181	4	8	Stafylorafi	19	—	2
7. Operation för pseudarthrosis	5	1	—	31. Å näsan:			
8. Trepanation	66	3	1	Paraffininjektion	2	—	—
9. Andra operationer å ben:				Annan plastisk operation	4	—	—
Reamputation	16	2	—	32. Å andra delar af ansiktet	19	—	2
Utskrapning af ben	354	44	27	33. Å hals, bål och extremiteter:			
Osteoplastik	13	—	—	Operation för syndactylia	19	—	3
Bortmäjsling af exostos	37	—	1	Lambåtransplantation	22	3	—
Operation för fractura complicata	61	5	—	Transplantation efter Thiersch	310	16	3
				Plastiska operationer, ej spec.	65	3	2
II. Operationer å ledgångar, senor och senskidor.				V. Exstirpation af lymfkörtlar och tumörer.			
10. Exartikulation:				34. Exstirpation af lymfkörtlar	1,631	158	111
a) i skulderled	3	—	—	35. Exstirpation af tumörer:			
b) i handled	5	1	—	a) cancer	385	49	16
c) i höftled	7	—	—	b) sarcoma	140	7	8
d) i knäled	2	—	—	c) cysta	340	35	25
e) i fotled och fot: Pirogoff's	13	1	—	d) adenoma	80	2	4
Lisfranc's	3	—	—	e) angioma	97	8	2
Chopart's	5	—	—	f) lymphangioma	11	—	—
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	491	68	14	g) papilloma	43	4	2
h) i andra leder	5	—	—	h) fibroma	119	14	5
11. Resektion eller atrektomi:				i) lipoma	147	15	12
a) i skulderled	20	2	—	k) chondroma	15	—	1
b) i armbågsled	21	2	3	l) osteoma	11	1	—
c) i handled	26	3	—	m) andra svulster	116	12	13
d) i höftled	62	—	6	VI. Operationer å hufvud och hals.			
e) i knäled	81	—	4	36. Amputation af tungan	7	—	4
f) i fotled	37	1	5	37. Tonsillotomi	210	6	29
g) i mellanhands- och mellanfots- samt finger- och tåleder	76	7	—	38. Operation för epulis	20	2	—
h) i andra leder	6	—	—	39. , , , raula	5	—	1
12. Artrotomi och ledpunktion	579	54	31	40. , , , polypus nasi	46	4	2
13. Reposition af luxationer	231	37	31	41. , , , nasopharyngealis	11	—	—
14. Sen- och muskelsöm	359	65	7	42. , , , vegetationes adenoides	308	5	30
15. Tenotomi och myotomi	58	6	10	44. Trakeotomi för difteri och croup	16	2	1
16. Operationer för klumpfot	86	6	168	45. Trakeotomi för andra orsaker	29	1	—
17. Operation å senskidor	399	32	9	46. Laryngofissur	8	—	—
18. Andra operationer å ledgångar, senor och senskidor:				Laryngosutur	6	—	—
»Brisement forcé»	39	4	1	47. Exstirpation af larynx	1	—	—
Redressement	24	—	17	48. Exstirpation, resektion, enukleation af struma	186	3	10
Operation för crispatura tendinum	12	—	—	49. Faryngotomi	3	—	—
» » hygroma vel bursitis	408	43	5	50. Oesophagotomi	3	—	—
Artrorafi	19	3	—	51. Oesophagostomi, oesophagectomi	2	—	—
Senplastik	12	1	9	52. Operation för empyema sinus frontalis, sinus maxillaris	125	1	42
Jodoform-glycerin-injektioner	41	—	—	» » angina Ludowici	19	5	—
Utskrapning i olika leder	18	1	4	» » fistula colli congenita	5	—	2
				» » rhinitis hypertrophica	52	3	109
				» » deformitas septi narium	23	—	4
III. Operation å kärl- och nervsystemet.				VII. Operationer å bröst och buk.			
19. Ligatur i kontinuiteten af arter	22	4	—	53. Amputation af bröstkörtel	371	18	44
20. Operation för aneurysma	6	—	—	54. Torakocentes	427	62	11
21. » » varices	941	35	26	55. Torakotomi med refbensresektion	320	32	21
				56. Torakoplastik	15	1	—
				57. Paracentesis abdominis	181	23	8
				58. Laparotomi	1,040	26	50
				59. Gastrotomi	2	—	2

Tab. N:r 17. (Forts.) Öfversikt öfver operationer, utförda å patienter intagna å civila sjukhus år 1908.

Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.	Operation.	Lasarett.	Sjukstugor.	Enskilda sjukhus.
60. Gastrostomi	78	1	3	106. Abrasion af maligna svulster i uterus	73	1	13
61. Gastrektomi	28	3	6	107. Operation för polypus uteri	93	13	12
Pylorusresektion	53	—	—	108. Enukleation af uterusmyom genom vagina	50	—	12
62. Gastroenterostomi	337	4	36	109. Myotomi medelst laparotomi	32	1	4
63. Kolecystotomi	10	—	—	110. Operation för inversio uteri	1	—	—
Kolecystostomi	89	3	5	111. Operation för retroversio uteri	21	2	2
64. Kolecystektomi	160	7	16	112. Vaginal uterus-exstirpation	31	—	10
65. Kolecystoenterostomi	9	—	—	113. Supracervikal uterus-exstirpation	189	2	44
Splenekтоми	2	—	—	114. Total uterus-exstirpation medelst laparotomi	142	2	34
66. Nefrotomi	29	—	7	115. Salpingectomi, Salpingektomi, Salpingo-oophorektomi	250	3	25
Friläggning af njure och ureter	10	—	—	116. Ovariotomi	369	12	61
Profincision	3	—	1	118. Kajsarsnitt, vaginalt kajsarsnitt	22	2	1
67. Nefrektomi	99	3	13	119. Operation för graviditas extra uterina	64	2	12
68. Nefrorafi	32	—	—	» » ruptura uteri	2	—	—
69. Tarmsöm	36	1	—	» » pelveoperitonitis, parametritis	48	2	1
70. Tarmresektion	151	9	11	» » hematocele retrouterina	2	—	—
71. Operation för perityphlitis vel appendicitis	4,384	164	259	Frankallande af abort	10	3	11
72. Operation för anläggande af tarmanastomos, och anus præternaturalis	262	5	11	Förlossningsoperationer:			
74. » » anus præternaturalis	56	1	2	Frankallande af för tidig börd	45	4	4
75.} Bräckoperationer	4,001	206	124	Perforation af hufvud, styckning	10	1	1
76.}				Vändning och extraktion	28	4	—
77. Operation för mastitis	154	17	5	Tångförlossning	37	1	—
Incision för abscesser i bukorganen	59	—	11	Manuellt aflägsnande af placenta	22	1	—
VIII. Operationer å bäckenorganen och manliga genitalia.				X. Ögonoperationer.			
78. Operation för fistula ani, abscessus ad anum	343	19	24	121. Kantoplastik	21	1	1
79. » » hemorrhoides	407	21	44	122. Operation för ectropium	22	—	1
80. Amputation, resektion, extirpation af ändtarmen	64	1	—	123. » » entropium och trichiasis	20	—	—
81. Blåstäck	5	3	—	124. Blefaroplastik	9	1	—
82. Blåssnitt: a) Epicystotomi	153	7	9	125. Bowman's operation	374	55	4
b) Perinealsnitt	4	—	—	Extirpation af tarsäcken	74	5	1
Andra operationer å blåsan	1	—	3	127. Operation för chalazion	25	1	4
83. Stenkrossning	11	—	8	128. » » pterygium	8	1	—
84. Operation för blåsektopi	3	—	—	129. » » symblepharon	4	—	—
85. » » hypo- och epispadi	7	—	—	130. » » ptosis	9	—	—
86. Inre uretrotomi	21	—	—	131. Skrapning af hornhinnan	8	1	—
87. Yttre uretrotomi	21	—	1	132. Galvanokautisk	170	28	2
88. Uretrektomi	7	—	—	133. Sæmisch's operation	41	2	—
89. Dilatation af urinröret	15	1	2	134. Paracentes af hornhinnan	20	3	—
Uretroplastik, Uretrorafi	10	—	—	135. Tatuering af hornhinnan	7	—	—
90. Penisamputation	15	—	1	137. Operation för staphyloma	8	—	—
91. Operation för phimosis	279	34	13	138. Sklerotomi	20	1	—
92. » » hydrocele testis vel funiculi spermatici	507	37	12	139. Iridektomi	145	3	13
» » spermatocele	31	2	1	140. Iridotomi	3	—	—
93. » » varicocele	118	3	2	141. Prolapsafklippning	25	4	—
94. Extirpation af testis	199	21	10	142. Starrextaktion	356	10	13
Resektion af epididymis	21	—	1	Evakuation för cataracta	40	—	—
95. Operation för fissura et contractura ani	231	17	12	Capsulotomi för cataracta	7	—	—
» » atresia ani	8	1	—	143. Starrdiscision	173	1	9
» » prolapsus ani vel recti	25	2	1	144. Enukleation af bulben	219	12	2
Resektion af vas deferens	6	1	—	145. Exenteration af bulben	32	3	—
Prostatektomi	44	—	6	146. Exenteration af ögonhålan	10	1	—
Operation för ectopia testis	59	5	2	147. Operation för strabismus	53	—	1
» » abscessus periurethralis	15	—	—	148. Expression för conjunctiviti trachomatosa	16	—	—
» » polypus recti	18	—	6	Magnetextraktion	71	—	—
» » urethræ	15	—	3	Extraktion af främmande kropp	8	5	—
IX. Gynekologiska operationer.				XI. Öronoperationer.			
96. Operation för hæmatokolpos, hæmatometra	18	2	2	150. Operation för polypus meatus auditorii	20	2	—
97. Operation för hæmatoma vulvæ et vaginæ	7	—	—	151. Paracentes af trumhinnan	75	13	15
98. Perineoraf	42	8	7	153. Öppnande af cellulæ mastoidæ med bioperationer	717	34	96
99. Prolapsoperationer	226	6	41	XII. Operationer, som ej kunnat hänföras till ofvanstående hufvudafdelningar.			
100. Operation för fistula vesico-vaginalis	6	—	1	Operation för budtuberkulos	43	2	2
101. » » recto-vaginalis	6	1	3	» » lupus vulgaris	10	—	1
102. Cervix-discision	45	13	—	» » tuberkulösa abscesser	302	25	22
103. Cervix-excision	39	3	—	» » actinomycosis	52	1	—
104. Emmets' operation för fissura oris uteri	7	—	3	» » carbunculas	125	18	4
105. Abrasion af uterus-slemhinnan, Abortoperation	1,595	183	244	Excision af antrax	4	—	—
				Extraktion af främmande kropp	188	10	1
				Operation för invärt nagel	189	24	5

Å epidemisjukhusen hafva under året utförts följande operationer: Intubation 189 fall. Trakeotomi 166 fall. Trepanation af proc. mast. 32 fall.

Tab. N:r 18 A. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af skador och förgifningar med hänsyn till skadans natur och påföljd år 1908.

Skadans natur.	2		3		4		5		6		Skadans natur.	2		3		4		5		6	
	Intagna		Skadans påföljd		Intagna		Skadans påföljd		Intagna			Skadans påföljd		Intagna		Skadans påföljd		Intagna		Skadans påföljd	
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.		m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
Sår utan komplikationer (vulnus)	1,654	239	1	34	1,858	Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa, urinrör	71	3	10	3	61										
Kontusion (contusio)	553	115	—	12	656	» å lunga	1	—	—	—	1										
Inträngd främmande kropp	57	16	—	1	72	Öppnande af lung- eller hjertsäck (vulnus perforans)	27	4	5	1	25										
Varbildning i följd af inträngande kropp eller skada å huden eller subkut. bindväfen (sepsis)	543	137	20	75	585	Skada å struphuvudet eller luftstrupen	19	4	4	5	14										
Ledrickning (distorsio, luxatio)	385	145	—	36	494	Hjärnskakaing (commotio cerebri)	164	29	5	5	183										
Utgjutning i led (synovitis traumat., hæmarthrosis)	162	36	—	7	191	Brott å hjärnskälens botten (fractura baseos cranii)	145	21	44	19	108										
Öppnande af någon af de större lederna (vulnus perforans)	112	5	1	24	92	Direkt skada å hjärna eller ryggmärg ¹⁾	86	20	49	21	35										
Beubrott, enkelt (fractura simplex) ¹⁾	2,526	930	43	337	3,076	Slag å ögat (contusio oculi)	117	19	—	66	70										
» , kompliceradt (fractura complicata) ¹⁾	471	73	32	142	370	Skada å hornhinnan	187	27	—	96	118										
Afskärning af muskel, sena, nerv	305	33	—	65	272	Vulnus perforans oculi	24	3	—	27	—										
Skada å större kärl	35	12	6	4	37	Främmande kropp inträngd i ögat	178	18	—	163	33										
Krossning, afhuggning, afslitning (amputatio traumatica, laceratio):						Öfriga skador å ögat	54	13	—	65	2										
af 1—2 fingrar	436	33	1	382	86	Öfriga skador	53	10	5	5	53										
af 3—5 fingrar, hand	228	17	—	223	22	Förgiftning med syror eller alkalier	24	14	6	5	27										
af arm	40	8	1	37	10	» » metallsalter	1	1	—	—	2										
af tår eller fot	88	8	2	66	28	» » sublimat	4	10	1	4	9										
af ben	30	5	4	25	6	» » arsenik	—	1	1	—	—										
andra kroppsdelar	51	15	4	16	47	» » lysol, karbolsyra, kreolin	4	2	—	—	6										
Förbränning (combustio):						» » alkohol	6	1	2	—	5										
fingrar, hand	34	16	1	7	43	» » morfin, opium	1	4	—	—	5										
ansikte	75	39	5	8	101	» » atropin	3	—	—	—	3										
andra kroppsdelar	155	76	46	8	177	» » secale cornutum	—	1	—	—	1										
Förfrysning (congelatio):						» » eter, kloral, kloroform	5	2	3	—	4										
fingrar	16	1	2	4	11	» » antipyrin, veronal, trional, sulfonal	2	6	—	—	8										
tår, fot	91	6	4	33	60	» » fotogén, benzin, terpentin	4	1	—	—	5										
andra kroppsdelar	7	1	1	—	7	» » kolos, lysgas	7	8	3	—	12										
Öppnande af bukhålan (vulnus perforans)	19	5	2	—	22	» » kött och korfvaror	1	—	—	—	1										
Skada å magsäck eller tarm (vulnus perforans, ruptura)	41	3	25	—	19	» » flugsvamp	1	—	—	—	1										
						» » frukter af guldrägn	1	3	—	—	4										
						Åskslag	3	1	1	—	3										
						Ormbett	48	36	—	1	83										
						Summa summarum	9,355	2,236	340	2,032	9,219										

Anm. Fall, i hvilka flera af de här anförda skadorna samtidigt förekomma, upptagas under den rubrik, som motsvarar den viktigaste eller svåraste skadan. Sålunda olycksfall som skador genom annans vållande eller själmordsförsök upptagas i denna tabell. Rubriceringen efter skadans påföljd eger rum vid utskrifningen. Summan intagna och summan utskrifna behöfva ej stämma med hvarandra. Från en del sjukhus hafva primäruppgifterna till Tab. N:r 8 A och Tab. N:r 18 B ej öfverensstämt med hvarandra.

¹⁾ Brott å hjärnskälens botten upptagas ej här.

Tab. N:r 18 B. Öfversikt öfver å lasarett och sjukstugor intagna fall af *skador och förgifningar*, fördelade efter *skadans tillkomstsätt* år 1908.

Skadans tillkomstsätt.	Intagna		Skadans påföljd			Skadans tillkomstsätt.	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.		m.	kv.	döden.	kvarstående men.	öfvergående.
A. Olycksfall i yrkesarbete.						B. Olycksfall utom yrkesarbete.					
Vid handterandet af yxa	569	12	3	58	520	Vid sjöfarten	212	6	5	26	187
» » » lie	63	12	—	8	67	Öfriga	6	—	—	2	4
» » » andra verktyg	208	9	4	59	154	Summa	5,723	402	146	1,408	4,568
» ångmaskiner	17	—	1	6	10	B. Olycksfall utom yrkesarbete.					
» transmissioner	27	—	2	11	14	Vid hushållsgöromål	284	642	26	119	781
» elektriska motorer och ledningar	23	—	1	4	18	Under resa:					
» hissar och lyftkranar	32	1	2	11	20	på järnväg, spårvagn, automobil	27	19	6	7	33
» arbetsmaskiner inom jordbruket:						på fartyg	6	3	1	—	8
tröskverk	207	35	5	135	102	åkning	166	90	2	21	233
hackelsemaskin	88	4	1	50	41	Vid sport och gymnastik:					
andra maskiner	103	16	2	48	69	gymnastik	48	2	—	5	45
» arbetsmaskiner inom:						jakt { skottskada	147	4	5	40	106
grufvindustrin	38	—	2	13	23	annan skada	7	—	—	1	6
stenindustrin	142	1	1	74	68	fiske	6	2	—	1	7
malmförädlingsindustrin	32	—	—	10	22	velocipedåkning	134	24	3	15	140
metallindustrin	155	—	—	61	94	ridning	26	2	—	—	28
varf och skeppsbyggeri	14	—	—	3	11	skridsko-, skidåkning o. d.	112	19	1	4	126
träindustrin { cirkelsåg	156	1	2	99	55	badning	4	2	—	1	5
andra maskiner	154	2	1	84	71	lek	883	238	24	174	923
textilindustrin	23	7	—	13	17	Vid slagsmål och öfverfall	326	39	11	33	321
närings- och nyttningsämnesindustrin	31	4	1	14	20	Under rusets inflytande	363	20	10	35	338
pappersindustrin	46	3	1	16	32	I följd af sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	68	37	11	16	77
kemisk-tekniska industrien	21	5	4	6	16	» » » skadliga födoämnen	4	4	—	—	8
andra industrier	77	9	1	32	53	» » » öfverköring	90	41	14	17	100
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras:						» » » vådaskott	59	1	1	23	36
vid jordbruksarbete	417	62	16	49	414	Genom fall, halkning, nedstörtande föremål, ras	738	489	32	150	1,045
» byggnadsarbete	399	2	20	37	344	» inträngande föremål	5	7	—	—	12
i grufvor	73	9	1	9	72	» beröring med hett vatten o. d., ånga	9	8	5	—	12
inom träindustrin	252	—	7	35	210	» » » syror, alkalier	5	2	—	1	6
» andra industrier	391	10	12	42	346	» slag, stöt eller bett af djur	35	29	1	3	60
Genom inträngande föremål, såsom träffisor, spikar, glasskärfvor	374	53	2	153	271	Vid explosioner	11	1	2	7	3
Vid körning	541	25	18	45	503	» eldsvåda	13	3	3	1	12
Genom slag, stöt eller bett af djur	406	94	13	72	415	Genom förgiftning	26	11	8	3	26
» beröring med hett vatten, ånga	52	10	3	6	53	Öfriga	44	12	7	8	41
» beröring med smält eller het metall, glas m. m.	29	3	1	4	27	Summa	3,646	1,751	173	685	4,538
» beröring med syror eller alkalier	18	1	—	4	15	C. Själfmordsförsök.					
» förgiftning	1	2	—	—	3	Med skärande vapen	58	10	5	4	59
» bränning i kolmila	3	—	—	—	3	» skjutvapen	41	5	13	5	28
» sprängskott	69	—	2	26	41	» hängning	4	1	1	—	4
Vid handterandet af dynamit eller andra explosiva ämnen	68	1	1	29	39	» förgiftning	8	21	3	2	24
» militärtjänst, tjänstgöring vid poliskår, brandkår	15	—	—	7	8	» nedstörtande från höjd	3	3	2	1	3
» järnvägstrafiken	166	3	9	46	114	» krossning af järnvägståg	1	—	—	—	1
» spårvägstrafiken	5	—	2	1	2	» förfrysning	1	—	—	1	—
						Summa	116	40	24	13	119
						Summa summarum	9,485	2,193	343	2,106	9,225

Tab. Nr 19. Sammanställning af uppgifter angående antalet *kurgäster vid hälsobrunnar bad- och kallvattenkuranstalter* år 1908.

	Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.		Antal kurgäster,	däraf fri-patienter.
<i>Stockholms stad.</i>			<i>Gottlands län.</i>					
Sabbatsberg	—	—	Visby	?	?	Hultafors	246	—
<i>Stockholms län.</i>			<i>Blekinge län.</i>			Rostock	403	—
Furusund	67	—	Ronneby	2,660	188	Torhult	—	—
Rindöbaden	—	—	Tulseboda	580	18	Ulricehamn	427	—
Saltsjöbaden	834	—	Vägga	195	—	<i>Skaraborgs län.</i>		
Södertälje	1,055	26	<i>Kristianstads län.</i>			Djursåtra	299	50
<i>Uppsala län.</i>			Båstad	1,706	22	Hjo	586	3
Dannemora	68	—	Malen	659	26	Lunds brunn	959	38
<i>Södermanlands län.</i>			Tyringe	564	—	Möseberg	1,392	35
Bie	203	82	<i>Malmöhus län.</i>			<i>Värmlands län.</i>		
<i>Östergötlands län.</i>			Ramlösa	1,017	181	Kalhyttan	82	3
Kneippbaden	684	5	Ystads saltsjöbad	221	—	Skagers brunn	433	1
Medevi	1,127	7	<i>Hallands län.</i>			<i>Örebro län.</i>		
Söderköping	1,615	250	Särö	806	—	Loka	646	56
<i>Jönköpings län.</i>			Varberg	2,310	—	Porla	915	40
Götarp	202	—	<i>Göteborgs och Bohus län.</i>			<i>Västmanlands län.</i>		
Holsby	378	6	Fiskebäckskil	—	—	Johannisdal	266	24
Lannaskede	563	—	Grebbestad	—	—	Sätra	814	2
Tranås	933	19	Gustafsberg	396	50	<i>Kopparbergs län.</i>		
<i>Kronobergs län.</i>			Ljungskile	384	8	Toftan	—	—
Grennaforsa	239	2	Lyckorna	532	—	<i>Jämtlands län.</i>		
Ryd	749	16	Lysekil	1,807	143	Fjällnäs	75	—
<i>Kalmar län.</i>			Marstrand	2,511	121	Månsta	—	—
Borgholm	421	22	Stenungsön	422	37	Ragunda	91	—
Källvik	268	—	Strömstad	676	104	Storlien	210	—
Nybro	525	—	<i>Älfsborgs län.</i>			Ytterån	105	—
Södra Vi	215	7	Helsjön	226	—			

Tab. Nr 20. Öfversikt öfver de till Medicinalstyrelsen från läkarna i riket inkomna ämbetsberättelser om medikolegala förrättningar år 1908.

1 L ä n .	2 3 4 5 6 7 Obduktioner å foster.						8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 Andra obduktioner i rättsligt syfte.																23 Obduktioner utförda för likbegravningsämål.	24 25 26 27 28 29 Besiktning å levande personer för utronande af					30 Af Medicinalstyrelsen utbetalda förskott.																		
	Väldsam död	Obesämbar dödsorsak.	Summa.	Dedfödda.	Naturlig död.	Stick- eller skärskada.	Väldsam död.										Naturlig död.	Obesämbar dödsorsak.	Följder af föregången misshandling.	Sinnestrafkänhet.	Annat förhållande.	Utröfad olukt.		Hafvandeskap.																							
							Kroskada.	Kväfning.					Summa.	Däraf																																	
								Stick- eller skärskada.	Hängning.	Strykning.	Drunkning.	Annan kväfning.		Förgifning.	Föbränning.	Förfrysning.									sannolika självmord.	såsom följd af foster-fördärfningsföretak.																					
genom handverkan.		genom bristande vård.		Naturlig död.		Summa.		Kroskada.	Hängning.	Strykning.	Drunkning.	Annan kväfning.	Förgifning.	Föbränning.	Förfrysning.	Summa.	sannolika självmord.	såsom följd af foster-fördärfningsföretak.	Naturlig död.	Obesämbar dödsorsak.	Följder af föregången misshandling.	Sinnestrafkänhet.	Annat förhållande.	Utröfad olukt.	Hafvandeskap.																						
m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.		m. kv.																					
Stockholms stad	—	3	—	1	2	6	3	2	—	3	1	—	1	2	4	—	—	9	2	—	—	—	20	7	7	—	1	4	3	1	32	15	—	124	—	8	1	3	1,975	—							
Stockholms län	—	2	—	2	1	5	1	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	6	—	12	—	—	—	6	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1,719	70							
Uppsala d:o	1	1	2	—	1	5	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	1	2	—	1	—	2	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	456	01						
Södermanlands d:o	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	160	74						
Östergötlands d:o	1	—	—	1	1	3	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	2	1	—	—	—	4	3	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	521	40						
Jönköpings d:o	1	2	—	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	191	72							
Kronobergs d:o	1	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	427	22						
Kalmar d:o	—	2	—	—	—	2	1	1	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	606	28					
Gottlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	116	42						
Blekinge d:o	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	323	98					
Kristianstads d:o	—	—	—	1	—	1	1	—	—	4	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	6	3	2	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	337	—					
Malmöhus d:o	1	3	1	—	5	10	2	—	—	1	1	—	1	1	—	—	—	3	—	—	—	8	1	—	—	—	4	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	70					
Hallands d:o	1	—	—	—	3	4	—	—	—	2	2	—	1	7	2	—	—	—	—	—	—	2	—	13	3	3	1	—	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,183	20				
Göteborgs och Bohus d:o	2	2	—	3	1	8	2	2	1	—	1	—	1	—	3	—	—	1	1	—	—	3	—	12	3	3	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,141	76				
Älfsborgs d:o	—	1	—	2	—	3	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	3	3	2	1	1	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	462	60					
Skaraborgs d:o	2	1	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	5	—	2	—	—	1	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	682	22					
Värmlands d:o	1	2	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	435	68					
Örebro d:o	1	1	—	—	—	2	2	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	480	24					
Västmanlands d:o	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	153	85					
Kopparbergs d:o	—	1	—	—	—	1	—	—	1	2	—	—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	—	6	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	646	47				
Gäflleborgs d:o	1	3	—	—	1	5	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	496	51					
Västernorrlands d:o	2	5	—	—	3	10	—	—	1	1	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	9	1	1	—	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,239	08				
Jämtlands d:o	1	—	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	213	68				
Västerbottens d:o	—	1	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	556	35				
Norrbottnens d:o	—	1	—	—	—	1	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	55				
Summa	16	32	3	13	19	83	18	6	13	2	23	2	8	1	1	4	30	2	3	—	—	—	80	12	—	—	—	12	1	138	30	24	3	9	41	29	12	83	16	1	143	—	12	5	11	15,623	36

Tab. N:r 21. Veterinärernas antal och fördelning inom hvarje län vid slutet af år 1908.¹⁾

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stads Veterinärer.	Stuteri Veterinärer.	Distriktsveterinärer.	Buskilda legitimerade veterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillväxt eller minskning.	Län.	Vid regementen och kårer ansatta veterinärer.	Länsveterinärer.	Stads Veterinärer.	Stuteri Veterinärer.	Distriktsveterinärer.	Buskilda legitimerade veterinärer.	Privatveterinärer, ej legitimerade.	Summa.	Tillväxt eller minskning.
Stockholms stad	7	—	1	—	—	26	—	34	+ 1	Älfsborgs län	—	—	—	7) 6	—	8	16	+ 1	
Stockholms län	—	1	—	—	10	1	1	13	— 2	Skaraborgs d:o	4) 4	—	—	—	6	9	23	+ 1	
Uppsala d:o	5) 2	—	—	—	5	1	—	9	—	Värmlands d:o	—	1	—	8) 5	3	—	13	+ 2	
Södermanlands d:o	—	1	5) 1	—	7) 11	5	—	18	+ 2	Örebro d:o	—	1	—	—	10	3	1	—	
Östergötlands d:o	—	1	—	—	11	4) 4	—	19	—	Västmanlands d:o	—	—	—	1	6	6	15	—	
Jönköpings d:o	3) 4	1	—	—	5	1	—	13	—	Kopparbergs d:o	—	—	—	—	11	1	2	16	
Kronobergs d:o	—	1	—	—	—	—	—	—	— 2	Gäflborgs d:o	—	2	1	—	5	1	—	— 1	
Kalmar d:o	3) 1	2	—	—	7) 12	1	1	17	+ 4	Västernorrlands d:o	2) 1	—	—	—	5	2	—	9	
Gottlands d:o	1	1	—	—	2	1	—	5	—	Jämtlands d:o	—	2	—	—	4) 4	1	1	10	+ 2
Blekinge d:o	—	1	—	—	4	1	—	6	—	Västerbottens d:o	—	—	—	—	1	—	—	6	—
Kristianstads d:o	2	1	—	—	8) 9	8	—	22	+ 1	Norrbottnens d:o	—	—	—	—	1	1	—	5	+ 1
Malmöhus d:o	8	1	3) 3	1	16	18	—	47	+ 1	Summa	37	31	9	2	159	96	36	370	+ 5
Hallands d:o	—	1	—	—	6	1	—	8	—										
Göteborgs och Bohus län	2	1	6) 2	—	7	5	2	19	—										

¹⁾ Jämte lärarna vid veterinärinstitutet och föreståndaren för veterinärnämningen i Skara. — ²⁾ Tillika distriktsveterinär. — ³⁾ En tillika distriktsveterinär. — ⁴⁾ En icke praktiserande. — ⁵⁾ Slakthusdirektör. — ⁶⁾ En slakthusdirektör, en sanitetsveterinär. — ⁷⁾ Där af två ej legitimerade. — ⁸⁾ Där af en ej legitimerad. — ⁹⁾ En slakthusdirektör, en förste bitr. besiktningveterinär.

Tab. N:r 22. Af veterinärer verkställda tjänsteresor för hämmande af sjukdomar bland husdjuren, år 1908.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
										Kronor.	öre.
Län.	Tjänsteresor för								Summa resor.	Utbetalt under år 1908 för veterinärernas tjänsteresor och förrättningar.	
	Mjölbrand ¹⁾	Frånbrand ¹⁾	Svinpest och svinsjuka.	Rödsjuka hos svin.	Hänskolera.	Vårdning och nedaktning af kor, som lidit af infertilitet.	Jaugröa.	Misdiagnostiska sjukdomar.			
Stockholms stad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Stockholms län	31	2	—	4	—	—	—	—	39	1,170	45
Uppsala d:o	23	—	—	—	—	—	—	—	23	257	75
Södermanlands d:o	12	2	—	2	—	—	—	1	20	608	37
Östergötlands d:o	57	6	—	—	—	—	—	8	82	2,451	78
Jönköpings d:o	9	14	—	6	—	—	—	1	30	579	34
Kronobergs d:o	2	18	3	1	—	—	—	1	26	373	29
Kalmar d:o	26	16	1	—	—	—	—	3	47	1,315	12
Gottlands d:o	12	2	—	1	—	—	—	—	15	248	83
Blekinge d:o	8	13	—	—	—	—	—	5	26	827	—
Kristianstads d:o	48	4	27	—	2	—	—	2	91	2,088	59
Malmöhus d:o	59	—	3	—	—	—	—	5	121	1,909	17
Hallands d:o	23	15	—	6	—	—	—	—	49	1,046	23
Göteborgs och Bohus d:o	9	4	—	—	—	—	—	1	15	535	67
Älfsborgs d:o	10	4	—	—	—	—	—	2	17	476	72
Skaraborgs d:o	15	1	4	18	—	—	—	4	46	1,419	71
Värmlands d:o	9	—	—	—	—	—	—	2	11	393	76
Örebro d:o	26	—	13	—	—	—	—	2	48	915	98
Västmanlands d:o	13	—	9	5	—	—	—	1	33	601	11
Kopparbergs d:o	12	—	—	3	—	—	—	4	20	522	15
Gäflborgs d:o	12	—	—	—	—	—	—	—	13	448	40
Västernorrlands d:o	6	—	24	1	—	—	—	—	31	1,456	35
Jämtlands d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	743	84 ²⁾
Västerbottens d:o	9	2	—	—	—	—	—	7	18	648	35
Norrbottnens d:o	13	—	—	—	—	—	—	—	13	161	02
Summa	448	103	84	47	2	102	1	49	836	21,152	98 ²⁾

¹⁾ Till hvarje af sjukdom smittad gård har i allmänhet företagits minst tvenne resor, den senare för att konstatera, att sjukdomen upphört. — ²⁾ I denna summa äro äfven kostnaderna för desinfektionsmedel kr. 1,821: 51 (2,850: 52) inbegripna. — ³⁾ Arfvode till vikarierande länsveterinär.

Tab. N:r 23. Ofversikt öfver befintliga apoteks antal och natur inom hvarje län, år 1908. *)

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgifts- pliktigt till äldre fonden.	Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.	Summa.	Län.	Säljbara.	Personella. * = inlöst af amorteringsfond. ** = icke inlöst, men afgifts- pliktigt till äldre fonden.	Filialapotek och medikamentsförråd. † anvis. med.-förråd.	Summa.
Stockholms stad		Stockholm ¹⁾	24	24	Transport	7	153	16	171
Stockholms län		Södertälje*, Norrtälj	2						7
		Sigtuna*	1						
		Vaxholm*	1						
		Drottningholm ²⁾	1		Göteb. o. Bohus				
		Östhammar*	1						
		Sotholm	1	17					26
		Hammarby, Sundbyberg	2						
		Tumba, Djursholm	2						
		Åkersberg	1						
		Liljeholmen	1						
Uppsala		Uppsala ³⁾	3		Älfsborgs				
		Tibble, Enköping*	2						
		Tierp, Leufsta	2	9					
		Alfkarleö	2						
		Dannemora	1						
Södermanlands		Nyköping ⁴⁾	2		Skaraborgs	Sköfde			17
		Strängnäs*	1						
		Trosa, Julita	2						
		Mariefred*	1						
		Eskilstuna*,**	2						
		Malmköping*, Torshälla	2	15					
		Gnesta, Katrineholm	2						
Östergötlands		Vingåker	1						
		Linköping ⁵⁾	2						
		Norrköping ⁶⁾	3						
		Söderköping*	1						
		Skeninge*	1						
		Vadstena*	1						
		Kisa*, Valdemarsvik	2	20	Värmlands				
		Boxholm	1						
		Ödeshög	1						
		Motala	1						
		Tjällmo, Stegeborg	2						
		Mjölby	1						
Jönköpings		Jönköping ⁶⁾	2		Örebro				
		Ekjö*, Tranås	2						
		Grenna*, Hvetlanda*	2						
		Värnamo*	1						
		Gislaved, S. Unnarvd	2	14					
		Vrigstad, Nässjö	2						
		Huskvarna	1						
Kronobergs		Växjö*,**	2						
		Elmhult	1						
		Ljungby*	1						
		Lenhofda	1						
		Tingsås, Alfvestad	2	10	Västmanlands	Köping			
		Ryd, Markaryd	2						
Kalmar		Kalmar ⁷⁾	2						
		Västervik*	1						
		Vimmerby*	1						
		Oskarshamn*	1						
		Borgholm*	1						
		Bengtstorp*	1						
		Mönsterås*	1						
		Högsby*	1						
		Söderåkra, Mörtfors	2						
		Mälilla, Nybro	2						
		Gamleby*	1						
Götlands		Visby	1						
		Slite, Heme	2						
Blekinge	Karlskrona, Göta Lejon	Karlskrona, Tre kronor*	1						
		Karlskrona, Sölvborg*	1						
		Ronneby*	1						
		Jämshög	1						
Kristianstads	Ängelholm	Kristianstad ¹⁰⁾	2						
	Simrishamn	Båstad*	1						
		Broby	1						
		Brösarp	1						
		Klippan, Åhus	2						
		Hesselholm, Tollarp	2						
		Tomelilla	1						
Malmöhus	Malmö, Lejonet	Malmö ¹¹⁾	4						
	Lund, Svansen	Lund, Hjorten	1						
	Vstad	Landskrona ¹²⁾	2						
		Helsingborg ¹³⁾	3						
		Trelleborg*	1						
		Hörby, Bjuf	2						
		Anderslöf, Åsum	2						
		Eslöf, Höganäs	2						
		Limhamn, Hvällinge	2						
		Kjäfinge	1						
		Svedala**	1						
Hallands	Laholm	Halmstad*, Falkenberg*	3						
		Varberg*	1						
	Transport	7	153	16	Summa	12	304	54	370

) Lejonet, Leoparden*, Ängeln*, Svansen*, Morianen*, Korpen*, Kronan*, Enehörningen*, Hvita Björnen*, Ugglan*, Hjorten*, Gripen*, Nordstjärnan*, Phoenix*, Vasen*, Elefanten*, Bävern**, Örn**, Renen**, Storken**, Älgen**, St. Erik**, Mården**, Sälen**. 2) Disponeras af Riksmarskalken. 3) Kronan*, Lejonet*, Hägeru**. 4) Gripen*, Phoenix. 5) Vasen*, Kronan**. 6) Östgöta Lejon*, Kronan*, Svansen**. 7) Disponeras af Bruksägaren. 8) Lejonet*, Hjorten*. 9) Svansen*, Kronan**. 10) Fläckta örnen*, Gripen**, Kronan**, Storken**. 11) Lejonet*, Kronan**. 12) Kärnan*, Lejonet**, Björnen**. 13) Enehörningen*, Kronan*, Lejonet*, Hjorten*, Svansen**, Vasen**, Korpen**, Hvalen**, Biet**, Ejdern**, Nordstjärnan**, Delfinen**. 14) Hjorten*, Bävern*. 15) Lejonet*, Nordstjärnan*, Kronan**. 16) Gripen*, Lejonet**. 17) Hjorten*, Örn**.

* Å tabellen upptagas endast afsynade och godkända apotek.

